

سایمان مستهفا حهسه

سیستهمه کانی مه ئیژاردن و یاسای مه ئیژاردنی ئهنجومهنی نوێنه رانی عێراق

(توێژینه وهیه کی بهراوردکاری)

سیستەمەکانی هەلبژاردن و یاسای هەلبژاردنی ئەنجومەنی نوێنەراڵی عێراق

توێژینەوهیەکی بەراوردکاری

پاریزەر
سلێمان مستەفا حەسەن

ئەکادیمیای ھۆشیاری و پێگەیانندی کادیران
سلێمانی - ٢٠١٤

ئەكادىمىيە ھۆشيارى ۋە يېڭەياندنى كادىران

دامەزراۋەيەكى كەلتورىيە بەيى بېرىرى كۆنگرەى سى سالى ۲۰۱۰ ى يەكىتىي نىشتمانى كوردستان دامەزراۋە، ئەركەكەى بىرىتيە لە دەستەبەركردنى پىداۋىستىيەكانى ھۆشياركردنەۋەى سىياسى، فراۋان كردنى چۈرچۈۋەكانى رۆشنىبىرى گشتى، تۆكمەكردنى بەھاكانى دىموكراسىۋ مافى مرۆف و دادى كۆمەلەيتى لەكۆمەلدا، تاۋتوۋى كردنى مەسەلەكانى بىرى ھاۋچەرخو دابىن كردنى كەرەستەى پىۋىست بو پىڭەياندنى كادىران لەبۈارە ھەمەجۈرەكاندا.

سىستەمەكانى ھەلېژاردن و ياساى ھەلېژاردنى ئەنجۈمەنى نوينەرانى عىراق لە توۋىنەۋەيەكى بەراۋردكارىدا

نووسىنى: پارېزەر سلىمان مستەفا ھەسەن

بلاۋكراۋەكانى ئەكادىمىيە ھۆشيارى ۋە يېڭەياندنى كادىران - سلىمانى - ۲۰۱۴

ژمارەى سپاردنى بەرپۈۋەبەرايەتى گشتى كىتېخانە گشتىيەكان (۲۰۱۰) سالى ۲۰۱۴

چاپى يەكەم - ۲۰۱۴

دىزايىن ۋە بەرگ: پروا عوسمان

تىراژ: (۲۰۰۰) دانە

زىنجىرە: (۵۲۱)

www.pukhoshiari.com

info@pukhoshiari.com

سەرپەرشتىارى زىنجىرەى كىتېب

عوسمان ھەمەرەشىد گورون

سوپاس و پېزانين

*جیځای خوږه تی سوپاسی (فاکه لټی یاساو رامیاری زانکووی سلیمانی بکه م به تاییه تی به پړیز (د. مارف عومهر گول سهرۆکی فاکه لټی یاساو رامیاری، ههروه ها سوپاسی به پړیزان/ مامۆستا عه بدولره حمان دهرویشو مامۆستا دانا عه بدولکه ریم و مامۆستا ئاریان محهمه د عه لی ده که م که به سه رنچو تیبینیه کانیان توڅینه وه که یان ده وله مند کرد.

*ههروه ها سوپاسی زورمان بو به ریز/ د. یوسف گوران که به سه رنچو تیبینیه کانی ئه م توڅینه وه ی ده وله مند کرد.

پیشہ کی:

لہ میژووی کونو نوی ٹہ گہر شیوازی ہیژ بو گرتنہ دەستی دەسەلات بەدەر بکەین، ئەوا ریگاکانی گرتنە دەستی دەسەلات خووی لەچەند شیوازی کدا دەبینیتەو، لەوانە شیوازی وەرگرتنی دەسەلات لە ریگای بۆماوہ (وراسە) کە بە کۆترین شیوازی وەرگرتنی دەسەلات لە میژوودا ئەژمار دەکریت و تا ئیستاش لە هەندێ ولاتان پەپرەوی لیدەکەن، شیوازیکی دەستنیشانکردن بە ئارەزووی خووی (الاختیار الذاتی) واتە لەو شیوازەدا دەسەلاتدار بە ئارەزووی خووی یەکیک دیاری دەکات لە دواي خووی دەسەلات بگریتە دەست، هەر وەها شیوازی کۆدەتا، واتە لە ریگای بەکارهێنانی هیژ دەسەلات بگریتە دەست، ئەو شیوازە تا ئیستا لە هەندێ ولات لە ئامادەنبوونی دیموکراسیدا پەپرەو دەکریت، شیوازیکی تر کە بابەتی لیکۆلینەو و توێژینەو ی ئیمەیه ئەویش شیوازی وەرگرتنی دەسەلاتە لە ریگای هەلبژاردن، کە دەنگدەران بە پێی یاسا لە هەلبژاردنی دەوری متمانە دەدەن بە پالیئوراویک یا لیستی یا قەوارە یەک بوو هەلبژاردنی ئەنجومەنی یاسا دانان یا بوو هەلبژاردنی سەرۆک لە سیستمی سەرۆکیەتی بەمەبەستی پێدانی رەوایەتی، بۆیە باسکردن لە هەلبژاردن باسکردنێکی ناتەواو دەبێت، ئەگەر لەگەڵ هەلبژاردن باسی دیموکراسی فەرامۆش بکەین، چونکە میژووی هەلبژاردن دواي ئەزموونی یۆنانیەکان (ئەغریقەکان) بەندە بە میژووی دیموکراسی نوێنەرایەتی، بە پێی ئەو بنەمایەکی کە گەل سەرچاوەی دەسەلاتە، گەلیش ناتوانی مومارەسە ی ئەو دەسەلاتە بکات بەشیوەیەکی راستەوخو، بۆیە نوێنەر ئەکاتە بریکاری خووی بوو ئەو ی مومارەسە ی ئەو دەسەلاتە بکات کە یاسا پێی دەدات لە ماوہیەکی دیاریکراودا، لەبەر رۆشنایی ئەم پێداویستیه میژووییه، پێویستی کرد کاروبارەکانی پەپوهندیدار بەهەلبژاردن ریکبخرین، لەو پروانگەییەو یاسای هەلبژاردن گرنگی خووی پەیدا کرد، یاسای هەلبژاردن یەکیکە لە یاسا هەرە گرنگەکان لە جیهاندا، ئەگەرچی ناتوانین عێراق وەک ولاتیکی خۆکرد وەسف بکەین، بۆیە زۆر قورسە بتوانین بە پێی یاساو سسیتەمە باوہکان تەتەلە ی ئەو پرسە بکەین بە ئاسانی، راستە لە سەردەمی عوسمانیەکاندا،

له ژېر فشاره کانی کومه لى ئازادىخواز به رېه رايه تى (مه ده حه ت پاشا) سو لئانى عوسمانى ناچار کړا، له سالى ۱۸۷۶، ده ستورى ده ولت ده ربکات که به (قانونى بنه رته ده ولت عوسمانى ناسراوه) له بهر رو شنایى ته وه سيقه ده ستورى به سالى (۱۸۷۶)، له سالى (۱۹۰۸) يه که م وه سيقه قانونى هه لېژاردنى ته نجه مهنى مه بعوسان ده رچوئىرا، واته پيش دروستبوونى عىراق، ياساى هه لېژاردنى ته نجه مهنى (مه بعوسان) دانراوه، بهو پييه عىراقيش به شيک بوو له ئيمپراتوريه تى عوسمانى، که واته له و کاته وه عىراقيه کان ئاشنايه تيان به هه لېژاردن پيدا کرد، عىراق له روژى دامه زراندييه وه له سالى (۱۹۲۱) جگه له ياساى بنچينه يى (ده ستورى هه ميشه يى) سالى ۱۹۲۵ تاروخانى رژيمى به عس خاوه نى ده ستورى هه ميشه يى نه بوو، به پيچه وان ه وه ده ستوره کانی کاتى بوون، له مادده ي (۳۶_۳۷) ده ستورى بنچينه يى ۱۹۲۵/۳/۲۱ هاتو وه مه جليسى مه بعوسان به ئينتخاب ته شيکل نه کړئ، ئسولى ئينتخابى مه بعوسان به قانونى تايه ت ته عين نه کړئ دواى ته وه چه ندين جار گوړانى تيا کړا، به لام له بهر ته وه مى ژووى ته و ولاته مى ژوويه کى ئسا يى نييه و له دايکبوون و دامه زراندى ته وه ولاته له دايکبوون و دامه زرانديکى سروشتى نه بووه، به تايه تى دواى هاتنه سه رکارى به عسيه کان مى ژووى خويناوى له عىراق ده ستى پيکړد، (کوده تاکان) گه واهى ته و راستيه ن، بويه ياساى هه لېژاردنيش له مه ره که بى سه ر کاغه ز زياتر شتيکى تر نه بووه، چونکه ئازادى و ديموکراسى بونيان نه بوو به تايه تى له سه رده مى به عسيه کان.

پروسه ي ئازادى عىراق له ۲۰۰۳/۴/۹ سه ره تاى قوناغىکى تازه بوو، به تايه تى ده رکړدى ياساى هه لېژاردن به بريارى ژماره (۹۶) له ۲۰۰۴/۶/۱۵ لای زورېک له شاره زايانى بوارى ياساو سياست و ديموکراسيه ت جيگه ي ئومېدبوو، چونکه ياسايه ک بوو گونجاو بوو بؤ کوکړدنه وه ي هه موو لايه نه ناکوکه کانی مؤزه خانه ي (عىراقى دروستکراو) له سالى ۱۹۲۱ دا، کارکردن به م ياساييه و نه جامدانى يه که م هه لېژاردن بؤ ته نجه مهنى نيشتمانى عىراق، ته و راستيه ي سه لماند که ياسايه ک بوو، گونجاو له گه ل پيکه اته ي عىراق له پوى ته سنى و ئاينى و مه زه به ي، بيگومان باشى ياساکه ي له هه لېژاردنى جوړى سيسته مى هه لېژاردن سه رچاوه ي گرتبوو، که گومانى تيا نه سيسته ميکى هه لېژاردن

7

ژماره (٩٦) سالی ٢٠٠٤ و یاسای ژماره (١٦) ی سالی ٢٠٠٥، دواى بهراوردکردنیاڼ به ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ٢٠٠٥/٨٣٠، ئامانجی پینجه‌ممان/ هه‌ولمداوه ئه‌و راستیه بسه‌لمینم که سیستمی نوینه‌رایه‌تی ریژه‌یی له‌سه‌ر ئاستی یه‌ک بازنه‌ی هه‌لبژاردن له‌ قازانجی گه‌لی کوردستان و پیکهاته‌کانی تری عێراقه‌، چونکه‌ یاسای هه‌لبژاردن گرنگه‌ تا راده‌یه‌ک ئه‌توانین به‌ده‌ستوری وڵات له‌ قه‌له‌می بده‌ین، بۆیه‌ له‌کو‌تایی گه‌یشتمه‌ ئه‌و راستیه‌ که هه‌موارکردنی یاسای هه‌لبژاردن له‌ قو‌ناعی گواسته‌وه‌و پێش په‌سه‌ندکردنی ده‌ستور له‌ قازانجی پرۆسه‌ی سیاسی عێراق دا نه‌بوو، چونکه‌ دابه‌شکردنی وڵات بۆ ١٨ بازنه‌ی هه‌لبژاردن له‌ به‌رژه‌وه‌ندی پیکهاته‌ی شیعه‌ بوو، به‌ پله‌ی یه‌که‌م کوردو پارتی بچوکه‌کان زه‌ره‌ر مه‌ند بوون، هه‌موارکردنه‌وه‌ی یاسای هه‌لبژاردن له‌سالی ٢٠١٣ چه‌سپاندنی شی‌وازی سانتیگۆی هه‌موارکراوی عێراقی دووباره‌کردنه‌وه‌ی هه‌له‌کانی پێش‌ووی لیسته‌ گه‌وره‌کان بوو به‌هه‌نگاوێکی تری دزینی ده‌نگ و ئیراده‌ی ده‌نگ‌ده‌ران بوو.

ئه‌و توێژینه‌وه‌ له‌ که‌م و کو‌ری و هه‌له‌ به‌ده‌ر نیه‌، بۆیه‌ راستکردنه‌وه‌ی هه‌له‌کان و ده‌وله‌مه‌ند کردنی توێژینه‌وه‌ له‌لایه‌ن هه‌ر د‌لس‌وزیکه‌وه‌ بێت، شایه‌نی رێزو پێزانینه‌.

توێژینه‌وه‌که‌ جگه‌ له‌ پێشه‌کی پیکهاته‌وه‌ له‌ به‌شی یه‌که‌م/ هه‌لبژاردن و یاسای هه‌لبژاردن و می‌ژووی هه‌لبژاردن، به‌شی دووه‌م/ سیستمه‌کانی ده‌نگدان و هه‌لبژاردن، به‌شی سێیه‌م/ یاسای هه‌لبژاردن له‌ عێراق، به‌شی چواره‌م/ ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی عێراق له‌به‌ر رو‌شنایی یاسای ژماره (٩٦)/ یه‌ک بازنه‌ی هه‌لبژاردن.

به‌شی پینجه‌م/ دابه‌شکردنی ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ٢٠٠٥/١٢/١٥ به‌ پێی هه‌ردوو یاساکه‌ واته‌ به‌پێی بنه‌مای یه‌ک بازنه‌و ١٨بازنه‌، به‌شی شه‌شه‌م/ دابه‌شکردنی ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ٢٠١٣/٧ به‌پێی بنه‌مای یه‌ک بازنه‌ و هه‌ژده‌ بازنه‌ی هه‌لبژاردن و به‌شی هه‌وته‌م/ ده‌ره‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران له‌به‌ر رو‌شنایی شی‌وازی سانتیگۆی هه‌موارکراوی عێراقدا. به‌شی هه‌شته‌م/ پوخته‌ی توێژینه‌وه‌که‌، به‌شی نۆیه‌م/ پێش‌نیارو راسپارد. له‌کو‌تاییدا چه‌ند یاسایه‌کو به‌لگه‌نامه‌یه‌کی په‌یوه‌ندیدارم کردو‌ته‌ پاشکو‌ی توێژینه‌وه‌که‌.

بهشی یه کهم

هه لېژاردن و میژووی هه لېژاردن:

ا/ هه لېژاردن و دیموکراسی :

هه لېژاردن له رووی زمانه وانیه وه^(۱) و اتا لېژاردن، لېگرتن، ورژاندن، لېژماردن، دیاریکړدن، هه لېژاردن له رووی زار او ویش هه هه لېژاردن پریکړه که له ریځاګانی ګرتنه دهستی ده سلات له پریکړه ی هه لېژاردن کی که سی کانیدکړاو له لایه ن دهنگد ه رانه وه یان له لایه ن ګه له وه^(۲)

یان هه لېژاردن به دیه پنه ری ګه یه کی ناشتیانه و دیموکراسیانه یه بؤ ئاراسته کړدن کومه لگا به ره و ململانئ و رکابه ری له سه ر ده سلاتی سیاسی و بریاردانی به کومه ل^(۳).

میژووی هه لېژاردن به نده به میژووی دیموکراسی به ګشتی و میژووی دیموکراسی نوینه رایه تی به تاییه تی، هه لېژاردن یه کی که له بنه ماو بنه چه سه ره کیه کانی سیسته می دیموکراسی، هه ره ها بوونی دیموکراسی بی هه لېژاردن بوونیکي مه حاله و نابیت، له هه مانکا ندا هه لیه باس له دیموکراسی بکه ین بی بوونی هه لېژاردن، چونکه نه ګه ر نوینه رانی ګه ل له ری ی هه لېژاردنه وه په وایه تیان وه رنه ګرتبیت، ناتوانین باس له سیسته می دیموکراسی بکه ین^(۴) به و واتایه سیسته می حوکمرانی په وایه تی له ګه له وه وه رده ګریت، که واته بؤ به ده سته پنهانی په وایه تیش له ګه له وه پتویسته له ری ګای هه لېژاردن ده سته به ر بکړیت، هه رچه نده (جی. اس میل j. s. mill) فیه له سو فی لیبرالی سه ده ی نؤ زده یه م پای وایه بوونی حکومه تی دیموکراسی به ستر او ه ته وه به بوونی شارستانی ته ی پیشکه ووتو و له کومه ل^(۵)، موریس دؤ فریجه له و باره یه وه ده لیت هه لېژاردن بنه ماو بنه چه ی شیوازی دیموکراسی^(۶)، به لام ئاسایه بی بوونی دیموکراسی هه لېژاردن نه نجام بدریت، به لام پر سیاره که نه وه یه : کام هه لېژاردن ؟

دیموکراسی ه تیش یه کی که له مه زه به کانی فله سه فه ی کومه لایه تی، هه ر وه ک

يەككىشە لە سىستېمەكانى فەرمانزەوايى. كە باس لە ديموكراسىيەت ئەكەين
 وەك مەزھەبىيەك، مەبستمان ئەوھىيە كە سەرۆھرى و دەسەلاتى سىياسى ئەداتە
 گەل يان زۆرىنە^(۷)، بەلام ديموكراسى وەك سىستېمى حوكمپرانى وانا سەرۆھرى
 ھاوئىشتمانيان و يەكسانى ھەموان بەرامبەر ياساو فەراھەمكردنى ئازادىيەكان
 بۆ ھەموان. زۆرىك لە سىياسەتوان و مېژوونوسان مېژووى ھەلپژاردن
 دەگەرپننەو ھە بۆ سەردەمى دەولەتى شار پېش ۲۴۰۰ سال، لە پۆنانى كۆن^(۸)، لە
 سالى ۵۰۷ (پ-ز) ئەسنىايەكان سىستېمى حوكومەتى خەلپيان ھەلپژارد، ھەر ئەو
 ئەسنىايانە بوون دەستەواژەى ديموكراسيان بۆ يەكەم جار لەوشەى (ديمۆس)
 بەواتاى خەلپ، و وشەى (كراتۆس) بەماناى حوكومەتكردن (دەسەلات) بەكار
 ھېنا^(۹)، ھەرۆھەا پۆمىيەكان بەسىستېمى خۆيان دەگوت كۆمار (republik)
 كە لە لاتىنى دا بە وشەى (res) بەماناى شت يان كار بەكار ھېناو،
 (publicus) بەماناى خەلپ واتە شتپك لەناو كۆمار كە ھى خەلپ بېت،
 حوكومەتى كۆمار واتە حوكومەتپك كە شپۆھى ھەلپژاردنى نوپنەرايەتى تيا
 بەرپۆھ بچپت^(۱۰)، ديموكراسىش پەيوەندى بە چەشنى برىاردانى بە كۆمەلەو
 ھەيە^(۱۱)، ديارە لەكاتى خۆى ئىتاليەكانىش وشەى كۆماريان بەكار ھېناو^(۱۲)،
 جيمز مەدىسۆن (james madison)^(۱۳) لەسالى (۱۷۸۷) ديموكراسى بەماناى
 كۆبونەوھى خەلپ بۆ ھەلپژاردنى حوكومەت بەكارھېناو. ئەگەر ديموكراسى
 راستەوخۆ لە پۆنانى كون سەرچاوەى گرتبى، گومانى تيا نيە ئەوروپا داىكى
 لەداىكبوونى ديموكراسىيەتى نوپنەرايىتە، (بنەماكانى سىستېمى نوپنەرايەتىش
 خۆى لە ھەلپژاردنى دەستەيەك بۆ ئەنجوومەنى نوپنەران و ديارىكردى وادەى
 ئەم دەستەيەو دووبارە ھەلپژاردنەوھيان، بۆ نوپنەرايەتى گشتى) گومانى تيانە
 ھەلپژاردنىش لە مېژووى خۆيدا بى كەم و كورپ نەبوو، كۆمەلگاي مرقاپايەتى
 ھەول و تەقەلايەكى زۆرى داو، بۆ ئەوھى ئەم مافە دەستەبەر بكات بۆ
 تاكەكانى كۆمەل، لە پېناو گەيشتن بە سىستېمى حوكمرانى نوپنەرايەتى،
 ھاوكات تىكۆشان لە پېناو گەيشتن بە مافى دەنگدان بە يەكسانى چونكە زۆر
 جار دەنگدان مەرجداربوو، جا ئەو مەرجە سەرمايە بوو پېت يان مولكدارى
 يان پروانامە يان نەجىيزادە يان رەگەز^(۱۴). ھتد. . (لە ماددەى (۲۱)^(۱۵)

جاری گەردوونی مافی مۆفدا هاتوه، هه‌موو که‌سیک مافی به‌شداربوونی هه‌یه له به‌پۆه‌بردنی کاروباری گشتی وڵاته‌که‌یدا راسته‌ووخۆ یا له‌ریگه‌ی نوێنه‌رگه‌لیکه‌وه که به‌ئازادی هه‌ڵده‌بژێردرێن، له‌برگه‌ی سییه‌میدا هاتوه‌و خواستی گه‌ل سه‌رچاوه‌ی ده‌سه‌لاتی حکومه‌ته‌، ئه‌م خواسته‌ش به‌ شیوه‌ی هه‌ڵبژاردنیکی دروست و دیاریکراو له‌سه‌ر بناغه‌ی ده‌نگدانی نه‌پنی و یه‌کسانی واته‌ هه‌موو ده‌نگه‌ران خاوه‌نی وه‌ک یه‌کی ماف بن له‌ ده‌نگدان، یان به‌ هه‌ر چه‌شنیکی دیکه که ئازادیی ده‌نگدان به‌پارێزیت^(١٦). خۆشه‌ختانه‌ دوا‌ی هه‌ول و تیکۆشان و خه‌باتی بـ وچانی چینه‌کانی کۆمه‌لگا و پارتی سیاسیه‌کان ئه‌و مه‌رجانه‌ نه‌ماون، ئیستا له‌ زۆربه‌ی وڵاتان هه‌ڵبژاردن ده‌کریت و کار به‌ بنه‌ماکانی هه‌ڵبژاردنی دیموکراسی ده‌کریت. هه‌ڵبژاردنیش له‌گه‌ڵ گه‌شه‌کردنی کۆمه‌لگای مۆفایه‌تی و بـلاوبوونه‌وه‌و گه‌شه‌کردنی دیموکراسی نوێنه‌رایه‌تی، ئه‌مه‌ وای کرد بوونی حزب بـیته‌ پـیداوـیستیکی زه‌روورو له‌ هه‌ناویشدا فره‌ حزبی چه‌که‌ره‌ی کرد، مۆریس دۆفریجه له‌باره‌ی دیموکراسی رای وایه له‌ هه‌ر شوێنی هه‌ڵبژاردن هه‌بـیت، دیموکراسی بوونی هه‌یه، چونکه‌ مه‌هامی هه‌ڵبژاردن وه‌ک ئاله‌تیکه‌ بۆ گۆڕینی سیسته‌می حوکم به‌شیوه‌ی ئاشتیانه^(١٧)، له‌ به‌یاننامه‌ی کۆتایی کۆنگره‌ی لوتکه‌ی نه‌ته‌وه‌ یه‌که‌گرتوه‌کانی ساڵی ٢٠٠٥ (Un worded summit) دا هاتوه‌ دیموکراسی به‌ هایه‌کی جیهانییه‌ و تایه‌ت نییه‌ به‌ وڵاتیک یان هه‌ریمکی دیاریکراو^(١٨).

ب/ میژووی هه‌ڵبژاردن:

ئه‌گه‌ر هه‌ڵبژاردن زاده‌ی له‌دایکبوونی دیموکراسی نوێنه‌رایه‌تی بـیت له‌ وڵاتانی ئه‌وروپا دوا‌ی ئه‌زموونی ئه‌غریقه‌کان، ئه‌وا میژووه‌که‌ی ده‌گه‌رپـته‌وه‌ بۆ ئینگلته‌را کاتی (سیمۆن مونفورت) ساڵی ١٢٦٥ به‌پـیـی سیسته‌می زۆرینه‌ ئه‌ندامی نوێی خسته‌ ناو په‌رله‌مان^(١٩) که‌ پـیش ئه‌وکات ته‌نها پیاوانی ئایینی و ئه‌شرافه‌کان ئه‌ندامی په‌رله‌مان بوون، گروپه‌ په‌رله‌مانیه‌کان سه‌ره‌تا نوێنه‌رایه‌تی ناوچه‌کانیان ده‌کرد، چونکه‌ حزب به‌مانا مۆدێرنه‌که‌ی ئه‌وکات بونیان نه‌بوو، به‌لام خه‌باتی بـوچانی گه‌لان بو به‌ده‌سته‌پـیانی ماف و ئازادیه‌کان میژوویه‌کی درێژی هه‌یه، نا‌کریت لـیره‌دا باس له‌ رۆلی گه‌لی به‌ریتانیا نه‌که‌ین که‌ بۆماوه‌یه‌کی زۆر له‌

ململانییه کی توندابوون له گه‌ل مه‌لیک تا له نه‌نجامدا سالی ۱۲۱۵ دانی نا به مافی گه‌ل له‌ریگه‌ی بالاده‌ستی نه‌نجومه‌نی گه‌ل^(۲۰)، که به راگه‌یاندنی مافی گه‌ل سالی ۱۲۱۵ ناسراوه، داننان به نازادیه‌کان ته‌واو بوو له سالی ۱۶۸۸ که به به‌لگه‌نامی مافو نازادیه‌کانی هاوولاتیان راگه‌یه‌نرا، پو‌لی گه‌لی نه‌مه‌ریکاش کاریگه‌ری راسته‌وخو‌ی هه‌بوو له راگه‌یاندنی سه‌ربه‌خو‌ی (ولاته‌که‌یان) نه‌مه‌ریکا له‌سالی ۱۷۷۶ و داننان به مافو نازادیه‌کان له‌ده‌ستووری سالی (۱۷۸۷)^(۲۱)، هه‌روه‌ها ناکریت ده‌وری گه‌لی فه‌ره‌نسا^(۲۲) نادیده بکه‌ین، شو‌رشی فه‌ره‌نسا له سالی ۱۷۸۹ و داننان به مافو نازادیه‌کان بو‌ هاوولاتیان له‌ده‌ستوری سالی ۱۷۹۳. له‌سالی ۱۸۲۰ (جیمز ستورات میل)^(۲۳) لیستی نو‌ینه‌رایه‌تی وه‌ک داه‌ینانیکی گه‌وره‌ی سه‌رده‌م ناو‌برد (که‌یاندنی حکومه‌تی کو‌ماری فه‌ره‌نسا له‌سالی ۱۸۴۸ به‌ره‌مه‌می یه‌که‌م هه‌ل‌ب‌ژاردنی ته‌و ولاته‌بوو، که ناپلیو‌ن سه‌رکه‌وتنی به‌ده‌ست هی‌نا، که به پو‌نابارتیزم ناسراوه له به‌رام‌به‌ر کو‌ماریه‌خو‌ازانی دژ به لویی^(۲۴). بو‌ به‌دی‌ه‌ینانی مافی ده‌نگدان له‌به‌ریتانیا سالی ۱۸۳۶ (فیلیام لو‌فیت) هه‌ستا به دامه‌زراندنی کو‌مه‌له‌ی پیاوانی کری‌کاری له‌ندن و به‌رنامه‌که‌ی بریتی بوو له (چارنامه‌ی گه‌ل)، به‌مه‌ش توانی خه‌ل‌ک به‌ره‌و مه‌یانی نا‌ره‌زای رابک‌یشن، ته‌م گروپه له دوایدا به (چارتیسته‌کان) ناویان ده‌رکرد^(۲۵)، سالی ۱۸۹۳ توانیان داواکاریه‌ک به ۱۳۵۰۰۰۰ هه‌زار واژو‌ ئاماده‌بکه‌ن، تیایدا داوای چاکسازی هه‌ل‌ب‌ژاردنی کو‌مو‌نه‌کانیان کرد^(۲۶)، هه‌روه‌ک له‌را‌بردو و کورسیه‌کانی په‌رله‌مان به‌سه‌ر پیاوانی ئاینی و ته‌شه‌رافه‌کان قو‌رخ کرابوو، نه‌نجامه‌کانیش زانراو‌بوون پ‌یش نه‌نجامدانی هه‌ل‌ب‌ژاردنه‌کان، به‌لام سالی ۱۸۷۶ به‌وه‌رچه‌رخان داده‌ندری‌ت که هه‌ل‌ب‌ژاردن سیمای راسته‌قینه‌ی خو‌ی وه‌رگرت، چونکه ری‌ژه‌یی کورسییه دیاریکراوه‌کان به‌ره‌و که‌می رو‌یش‌ت^(۲۷). به‌ده‌سته‌ینانی مافی ده‌نگدان و په‌په‌ر و کردنی بنه‌مای ده‌وریه‌ت، کاریگه‌ری زو‌ری کرده سه‌ر سه‌ره‌له‌دانی گروپه په‌رله‌مانیه‌کان له نه‌نجومه‌نی یاسادانانه‌کانی ولاتانی ته‌و‌روپا) و (مؤ‌ریس دو‌فریجه) رای وایه کو‌میته‌کانی ده‌نگدان له‌کاتی هه‌ل‌ب‌ژاردن چالاک ده‌بوون، هه‌ل‌ب‌ژاردن و کایه‌ی سیاسی به‌گشتی ته‌مه‌ش وای کرد شان به‌شانی ته‌م گو‌رانانه حزبی سیاسی له‌دایک بین که هه‌ندی له بیرمه‌ندان بو‌ سالی ۱۸۳۲ ته‌گه‌ر‌پ‌نه‌وه^(۲۸)، ته‌مه‌ش وایکرد رو‌ژ له‌دوای رو‌ژ

پرسی هه‌لبژاردن به‌رهو پیش بچیت، بئ گومان هه‌موو ئه‌و گۆرانکارپانه وایان کرد ده‌سه‌لاتداران بۆ درێژه‌دان به‌ ره‌وایه‌تی خۆیان په‌نا بۆ کۆمیته‌کانی ده‌نگدان و حزبه‌کان ببه‌ن، چونکه به‌ له‌دایکبوونی سیسته‌می نوینه‌رایه‌تی بنه‌مای ره‌وایه‌تی هه‌تا هه‌تایی ده‌سه‌لاتداران به‌رهو نه‌مان پۆشت، بنه‌مای ده‌نگدانی گشتی ته‌کانیکی تری دایه هه‌لبژاردن، هه‌روه‌ک له‌ ماده‌ی (٢١) جاری گه‌ردوونی مافی مروّف داهاوه^(٣٩)، هه‌مووکه‌سیک مافی به‌شداربوونی هه‌یه له‌ به‌پۆه‌بردنی کاروباری گشتی وڵاته‌که‌یدا راسته‌وخۆ یا له‌ریگه‌ی نوینه‌رگه‌لیکه‌وه که به‌ئزادی هه‌لده‌بژێردرین، بۆیه پرسى هه‌لبژاردنیش پرسیکی گرنگه بۆ ریکخستی به‌شیوازیکی خواستراو که که‌س به‌ ئاره‌زووی خۆی به‌کاری نه‌هێنیت ره‌چاوکردنی پیشکه‌وتنه به‌رچاوه‌کانی کۆمه‌لگای مروّفایه‌تی وای کرد ئه‌م پرسه‌ش به‌یاسای بکریت وه‌ک لایه‌نه‌کانی تری بواری سیاسى و کۆمه‌لایه‌تی، له‌به‌ر زه‌رووره‌تی سه‌قامگیری سیسته‌می حوکمرانی.

ج/ هه‌لبژاردن و یاسای هه‌لبژاردن:

ئه‌توانین بڵێین هه‌لبژاردن: بریتیه له‌ پرۆسه‌یه‌کی ئاشتیا نه‌ بۆ گرتنه ده‌ستی ده‌سه‌لات له‌ریگای سندوقه‌کانی ده‌نگدان، که پۆله‌کانی گه‌ل بتوانن ئازادانه ته‌عبیر له‌ ئیراده‌ی خۆیان بکه‌ن و ئه‌و که‌سه یان ئه‌و لیسته هه‌لبژێرن که باوه‌ریان پێیه و متمانه‌ی پێ ده‌به‌خشن بۆئه‌وه‌ی به‌ناوی ئه‌وانه‌وه ده‌سه‌لات به‌ریوه ببه‌ن. به‌شیوازیکی تر: هه‌لبژاردن پرۆسه‌یه‌کی دیموکراسیه و به‌شداربوونی هاوولاتیان له‌ ژيانى سیاسى ده‌سته‌به‌ر ده‌کات.

یاسا - (یاسا به‌ مانا گشتیه‌که‌ی کۆی ئه‌و بنه‌ماو بنچینه یاسایانه ده‌گریته‌وه که به‌ تۆپزی سه‌پاون)^(٤٠) یاسا بریتیه له‌و بنه‌ماو رێسایانه‌ی که په‌یوه‌ندیه‌کانی تاک و کۆمه‌ل پیکده‌خات، هه‌روه‌ها هه‌موو ئه‌و کارو بارانه‌ش پیک ده‌خات که له‌ ژيانى پۆژانه‌ی تاکه‌کان و ریکخراوه‌کان و گه‌لان و وڵاتان پتویسته هه‌یه که به‌ شیوازیکی ریکخراو له‌لایه‌ن ده‌سه‌لاتی یاساداران ده‌رده‌کری‌ن له‌به‌ر پۆشنایی و پشت به‌ستن به‌ده‌ستور که په‌یره‌وکردنیان ئه‌رکه له‌سه‌ر شانی هه‌موو که‌سیک و لئ لادانیان ده‌بێ به‌ هو‌ی سزادانی لاده‌ر له‌لایه‌ن ده‌سه‌لاتی گشتیه‌وه،

پێڕه‌وکردنی بنهما یاساییه‌كان له‌به‌ر رۆشنایی په‌یمان نامه‌ نیو ده‌وله‌تیه‌كان كه‌ زه‌روره‌تی پۆژانه‌ و پێشكه‌وته‌ی ژيان ئه‌یان سه‌پێنی. رێكخستنی ره‌وشتی مرۆڤو پرسه‌كانی تری سیاسی له‌ لایه‌ك به‌خشی نی مافه‌، له‌ لایه‌کی تریش ئه‌ركێك ده‌خاته‌ ئه‌ستۆی تاكه‌كانی كۆمه‌ڵ، پێویسته‌ بنهما‌ی یاسایی گشتی و مجرد بێت، سزای له‌گه‌ڵ بێت له‌كاتی سه‌رپێچی كردنیدا.

سه‌باره‌ت به‌ سروشتی هه‌لبژاردن له‌ روی یاساییه‌وه‌ چوار پای جیاواز هه‌یه‌.

پای یه‌كه‌م/ هه‌لبژاردن مافه‌^(٣):

هه‌لبژاردن وه‌ك مافی كه‌سیه‌تی دانه‌نێن ئه‌وانه‌ رایان وایه‌ بنهما‌ی سه‌روه‌ری بۆ گه‌له‌ (المبد السیاده‌ الشعب) كه‌واته‌ مافی هه‌موو هاووله‌تیه‌كه‌ به‌شی هه‌بێت له‌و سه‌روه‌ریه‌، ئه‌و مافه‌ش مافیکی سروشتیه‌ و ده‌بێت هه‌موو كه‌سیك هه‌بێت، ئه‌توانن ئه‌و مافه‌ به‌كار به‌ینن یان به‌کاری نه‌هێنن.

پای دووهم/ هه‌لبژاردن وه‌ك ئه‌رك (وه‌زیفه‌) ئه‌بینن و داده‌نێن^(٣)

ئه‌وانه‌ رایان وایه‌ بنهما‌ی سه‌روه‌ری بۆ نه‌ته‌وه‌یه‌، ئه‌و سه‌روه‌ریه‌ پارچه‌ پارچه‌ ناكرێت و تاك به‌شی نییه‌ له‌و سه‌روه‌ریه‌، بۆیه‌ ده‌نگدان به‌ پای ئه‌وان ئه‌ركه‌و وه‌زیفه‌یه‌ (واجب)ه‌، ده‌بێت تاك به‌م ئه‌ركه‌ هه‌ڵسێت.

پای سێیه‌م/ جیاواز له‌ هه‌ردوو پای سه‌روه‌^(٣):-

رایان وایه‌ هه‌لبژاردن به‌ ده‌سه‌لاتیکی یاسایی دیاری كراوه‌ له‌ به‌رژوه‌ندی كۆمه‌ڵ به‌پیتی رێو شوینی یاسایی، ئه‌و تاكه‌ش به‌شێكه‌ له‌و كۆمه‌ڵه‌، بۆیه‌ حه‌ق وایه‌ له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و پرسه‌دا ئه‌و مافه‌ به‌ركاربه‌ییت له‌به‌رژه‌وه‌ندی گشتی بۆ كۆمه‌ڵ.

رایه‌کی تر پیتی وایه‌ هه‌لبژاردن مافه‌و وه‌زیفه‌یه‌ و مافی تاكه‌، به‌لام له‌هه‌مان كاتدا ئه‌ركه‌ و ئه‌بێت موماره‌سه‌ی بكات له‌ به‌رژه‌وه‌ندی گشتیدا.

د/ یاسای هه‌لبژاردن:

له‌ رۆژگاری ئه‌مڕۆدا گرنگی تایبه‌تی خۆی هه‌یه‌، چونكه‌ یاسای هه‌لبژاردن دسپلینیكه‌ ده‌كه‌وه‌یته‌ سه‌ر خاڵی به‌یه‌ك گه‌یشتنی قانونی ده‌ستووری و زانستی سیاسی. یاسای هه‌لبژاردن له‌دوای ده‌ستور به‌ گرنگترین یاسا هه‌ژمار

ده کړیت، یاسای هه لېږاردن:

ئهو دهقه دهستوریو یاسایانه نه که سهرجه م لایه نه کانی پرۆسه ی هه لېږاردن دهخاته ژیر حوکمی یاساوه. ئه گهر دهستور به لگه نامه ی په یمانی کومه لایه تی بیت، بو ریځخستنی په یوه ندی حکومت و خه لک و دیاریکردنی دهسه لاتی دامه زراوه کانی ده ولته و جیاکردنه وه ی دهسه لاته کان و پاریزه ری سیستمی سیاسی و مافو نازادیه کان بیت، یاسای هه لېږاردنیش به لگه نامه ی جیه جیکردنی بنه ماکانی دهستوره سه باره ت به هه لېږاردنی دهسه لاتی یاسادانان و دهسه لاتی جیه جیکردن و دهسه لاته خو جیه کان، بویه هه ندی له بیرمندان په یوه ندی نیوان دهستوروو یاسای هه لېږاردن به موته میز هه ژمار ده که ن، چونکه له دهستوردا زور ورده کاری یاسای هه لېږاردن باس ده کات، (رویرکولارد)^(۴۵) royer collard فله سه سوفي فهره نسی سه باره ت به یاسای هه لېږاردن رای وایه یاسای هه لېږاردنی ههر ولاتیک له راستیدا به دهستوری ئهو کومه لگایه له قه لهم ده دریت، چونکه یاسای هه لېږاردنی ههر ولاتیک سه رچاوه ی به هیزی یان لاوازی ئهو حکومتانه یه که بوونی خو یان به قهرزداری هه لېږاردن ده زانن) چونکه له یاسای هه لېږاردندا جوړی سیستمی هه لېږاردن دیاری ده کړیت، سیمه یی هه لېږاردنیش جوړی حکومت ته که مان بو ئاشکرا ده کات ئایا حکومت ته که حکومتی زورینه یه یا حکومتی ئیئتلافیه، جگه له وهش ههر پرۆسه یه کی هه لېږاردن پیوستی به ریځخستنی یاسایی هیه بو ئه وه ی بتوانیت گشت جه مسره کان و ره گزه کانی هه لېږاردن له خو بگریت، چونکه له ئیستادا هه لېږاردن بوو ته ئامرازیک بو وه رگرتنی په وایه تی، هه لېږاردنیش هیزی په وایه تی و مانوه ئه دات به قه واره سیاسی ه کان، هه لېږاردنیش هوکاره بو چاره کردنی ناکوکیه درېڅا به نه کان و توکمه کردنی گوړانکاریه کان به ئاراسته ی دیموکراسیه ت، بویه کوډه نگی له سه ر بنچینه بنه په تیه کان و ریځکاریه یاساییه کانی هه لېږاردن له سه ر ئاستی جیهان قانونی نیوده ولته تان پابه ندی دهخاته سه ر ولتان سه بارت به هه لېږاردن و چوئیه تی به پرپوه بردنیا ن، جار نامه ی گهر دونی مافی مروؤف و میساقی نیوده وله تی سیاسی osce، به لگه نامه ی سالی ۱۹۹۰ ی کوپنهاگن ریځخراوی ئاسایش و هاوکاری ئه وروپا جهخت له سه ر به ریپوه چونی

هه‌ل‌ب‌ژاردنه‌كان ده‌كه‌نه‌وه^(٣٥)، ئه‌و كاروباران‌ه‌ی له‌خواره‌و ئاماژه‌يان پ‌ی ئه‌ده‌ين، له‌ چوارچ‌وه‌ی ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردن ر‌ي‌كده‌خر‌ي‌ن له‌وانه^(٣٦) :-
* له‌ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردندا ده‌سته‌ی ده‌نگ‌ده‌ران ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ن واته‌ ئه‌و كه‌سانه‌ی كه‌ مافی ده‌نگ‌دان‌يان هه‌يه‌.

* له‌ ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردندا بازنه‌كان‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ن جا به‌پ‌ي‌ی به‌كه‌ ئيداريه‌كان ب‌ي‌ت يان به‌ پ‌ي‌ی ژماره‌ی دان‌يشتوان .
* له‌ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردندا سيسته‌می هه‌ل‌ب‌ژاردنی بريار‌ليدراو ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ت، سيسته‌مه‌كان‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن‌ي‌ش كۆمه‌له‌ ر‌ي‌سايه‌كن لايه‌نی براوی پرۆسه‌ی ديار‌ی ده‌كه‌ن چونكه‌ له‌ر‌ي‌گه‌ی سيسته‌می هه‌ل‌ب‌ژاردن ده‌نگه‌كان وه‌رده‌گ‌يرد‌ر‌ي‌ن بۆ كورسی ئه‌نجومه‌نه‌كان، سيسته‌مه‌كان‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن‌ي‌ش له‌ س‌ی خ‌ي‌زان‌ی سه‌ره‌ك‌ی پ‌ي‌كهاتوون :- سيسته‌می زۆرينه‌و سيسته‌می نو‌ينه‌رايه‌تی ر‌ي‌ژه‌ی‌ی و سيسته‌می ت‌ي‌كه‌لاو .

* له‌ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردن ش‌ي‌وازه‌كان‌ی ده‌نگ‌دان ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ن، ش‌ي‌وازه‌كان‌ی ده‌نگ‌دان‌ي‌ش كۆمه‌له‌ ر‌ي‌سايه‌كن چۆنيه‌تی ده‌نگ‌دان‌ی ده‌نگ‌ده‌ر ديار‌ی ده‌كه‌ن وه‌ك :- ش‌ي‌وازی ده‌نگ‌دان‌ی راسته‌وخۆو ش‌ي‌وازی ناراسته‌وخۆ . له‌ ش‌ي‌وازی ده‌نگ‌دان‌ی راسته‌وخۆ ده‌نگ‌ده‌ر راسته‌وخۆ ده‌نگ به‌ نو‌ينه‌ره‌كان‌ی ده‌دات به‌لام له‌ ش‌ي‌وازی ده‌نگ‌دان‌ی ناراسته‌وخۆ ده‌نگ ده‌دات به‌ده‌سته‌يه‌ك‌ی ديار‌ي‌كراو، دوا‌ی ئه‌وه‌ ده‌سته‌هه‌ل‌ب‌ژ‌ي‌ردراوه‌كه‌ ده‌نگ ده‌ده‌ن به‌ پ‌ا‌ل‌ت‌وراوان . (نموونه هه‌ل‌ب‌ژاردنی سه‌رو‌كايه‌تی ئه‌مري‌كا) . ش‌ي‌وازی ده‌نگ‌دان‌ی تاكه‌كه‌س و ش‌ي‌وازی ده‌نگ‌دان‌ی به‌ ل‌يست له‌ ش‌ي‌وازی ده‌نگ‌دان‌ی تاكه‌كه‌س ده‌نگ‌ده‌ر ده‌نگ ده‌دات به‌ تاكه‌كه‌س به‌لام له‌ ش‌ي‌وازی ل‌يست ده‌نگ‌ده‌ر ده‌نگ ده‌داته‌ ل‌يستی قه‌واره‌كان (حزبه‌كان) .
* له‌ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردنه‌كان تاوانه‌كان‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ن، هه‌روه‌ها سزاكان‌ي‌ش ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ن له‌به‌رامبه‌ر هه‌ر سه‌ر‌پ‌ي‌چيه‌ك‌ی ب‌ر‌گه‌و ماده‌ده‌كان‌يدا .
* له‌ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردندا چۆنيه‌تی دابه‌ش‌كر‌دن‌ی كورسيه‌كان ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ت به‌سه‌ر قه‌واره به‌شداربووه‌كاندا .

* له‌ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردنه‌كاندا چۆنيه‌تی له‌ده‌ست‌دان‌ی ئه‌نداميه‌تی و پر‌كر‌نه‌وه‌ی شو‌ينه‌ی ئه‌و ئه‌ندامانه‌ی كورسیان له‌ده‌ست‌داوه‌، ديار‌ی ده‌كر‌ي‌ت .

* له یاسای هه لېږاردنه کان کات و چۆنیه تی بهرپوه چونی هه لمه ته کانی هه لېږاردنه کان دیاری ده کریت.

* له یاسای هه لېږاردنه کاندا مهرجه کانی خو کاندید کردن دیاری ده کرین.

* له یاسای هه لېږاردنه کان شیوازی بهرپوه چونی پرۆسه ی هه لېږاردنه کان و ئاماده کردنی تۆماری ده نگه ران و هه ژمار کردنی ده نگه کان و جیا کردنه وه یان و په سه ند کردنی نه نجامه کان دیاری ده کرین.

* له یاسای هه لېږاردنه کان ده سه لات ده درپته لایه نه په یوه نندیداره کان سیستهم بۆ ئه وه ی بریار ده ربکه ن بۆ سه رخستن و پېره و کردنی یاساکه .

* له یاسای هه لېږاردنه کاندا ئه و لایه نه په یوه نندیدارانه دیاری ده کات که سه رپه رشتی هه لېږاردنه کان ده که ن.

* ئه و پرسانه چین ده خرپنه ده نگدان.

* چۆن و که ی پرۆسه ی هه لمه ته کانی هه لېږاردن ده ست پی ده که ن و کو تایان پی دیت.

* په رله مان له چه ند کورسی پیک دیت.

* چۆن پړژه ی کو تای که مینه و ژنان دیاری ده کرین.

* کی ده سه لات ی راگه یان دنی نه نجامه کانی هه یه . . هتد.

* له هه ر پرۆسه یه کی هه لېږاردن دا له بهر پۆشنایی بنه ما کانی ده ستوورو یاسا کاند ئه رک و مافی و هاوولاتیان و حزبه کان و پالیوراوان و ئه رک ی ده ولت بهرچاون له سه رخستن ی پرۆسه کانی هه لېږاردن له هه مان کاتدا کاریگه ری خو یان هه یه به م شیوه ی خواره وه :

و/ ئه رک و مافی (ده نگه ران و پارته سیاسیه کان و ده ولت) له هه لېږاردنه کاندا^(۳۷)

مافی ده نگه ر له هه لېږاردنه کاندا :

- مافی هه لېږاردن واته ئه گه ر مهرجه کانی ده نگه دری تیدابوو، مافی هه لېږاردن- ده نگدانی هه یه به مهرجی لیته اتووی ته واو بیته و ته مهنی هه لېږاردنی ته واو کردییت و به یاسا ئه و مافه ی لیته سه نرابیته وه .

- نه ینی له ده نگدان واته زه مینه یه کی له باری بۆ بره خسی به ئازادی ده نگ بدات .

- مافی بوونی ناوی له تۆماری دهنگدهراندا ئەگەر لێهاتووی تەواو بێت و بە یاسا ئەو مافە ی لێهەسەنرایتەوه^(۳۸).

- مافی خۆپالائوتن بە لەبەرچاو گرتنی مەرجهکانی پالیئوراوان چونکە بەپێی یاساکان هەندێ مەرج دادەنرێن بۆ خۆ کاندیدکردن، لەوانە تەمەن و ئاستی خۆیندەواری، هەروەها مەرجه بە تاوانی ئابرووبەری حوکم نەدرایبێت.

- پرو پاگەندنەکردن بۆ خۆی و پارتەکە ی.

- بەشداریبوون لە پیکهێنانی لیستی قەوارە ی سیاسی بۆ هەلبژاردنەکان.

- بەشدار بوو لەبۆنە و چالاکیی و خۆپیشاندانی هیمنانە ی ورد لەتوندوتیژی و گیرەشیۆین.

ئەرکی دهنگدهران: ^(۳۹)

- ریزگرتن لە یاسا و رێنماییەکانی هەلبژاردنەکان و یاسا و رێککارییەکانی کۆمیسسیۆنی هەلبژاردنەکان.

- دوورکەوتنەوه لە کاری تیکدەرانە و تەزویرو ئەو کارانە ی بە یاسا بە تاوان دانراوان.

- بەشداریبوون لە دهنگدان بۆ ئەو هە ی لەو پرۆسە یەدا مافی خۆی بە کار بهێنێت و بەشدار ی بریاری سیاسی و لاتەکە ی بکات، مافی دهنگدان بۆ بەرژەوهندی گشتی بە کار بهێنێت. هاوکار بێت بۆ سەرخستنی پرۆسە کە.

مافو ئەرکی پارتە سیاسیهکان ^(۴۰)

- مافی بەشدار بوون لە هەلبژاردنەکان و پیکهێنانی هاوپەیمانیەتی.
- مافی ئازادی پادەربڕین.
- مافی گەپان و چوون و هاتن و کردنەوه ی ئۆفیس لەشارو شاروچکەکان.
- مافی بەکارهێنانی هۆیەکانی راگە یاندنی میری.
- مافی دابینکردنی هیمنی و ئاسایش بۆی.
- مافی بەرزکردنەوه ی سکالا بۆ بەردەم دادگا.
- مافی هەڵسان بە هەڵمەتی هەلبژاردن.

دوودم/ ئەرکی پارتی سیاسیه‌کان^(۴۱)

- به‌کار نه‌هێنانی توندو تیژی به‌هیچ شێوه‌ک.
- ریزگرتن له‌ڕکابه‌ره‌کانی تری.
- ریزگرتن و په‌سه‌ندکردنی ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردن.
- ریزگرتن و له‌یاساو رێکاره‌کانی کۆمسیۆنی هه‌لبژاردنه‌کان.
- دورکه‌وتنه‌وه‌ی له‌دیاردده‌ی ناشارستانی له‌کاتی هه‌لمه‌تی هه‌لبژاردندا.
- به‌کارنه‌هێنانی موڵک و مالی حکومه‌ت له‌پروژه‌ی هه‌لبژاردنه‌کاندا.
- باوه‌ربوون به‌بنه‌مای دیالۆگی شارستانانه.

به‌پر سياريه‌تی ده‌وله‌ت له‌و پرۆسێسه‌دا^(۴۲):

* پێکهێنانی ده‌زگایه‌کی به‌هێزو بێلایه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رپه‌رشتی هه‌لبژاردنه‌کان بکات.

* بێلایه‌نی له‌ئاماده‌کارییه‌کانی هه‌لبژاردندا له‌پێگای کۆمسیۆنی هه‌لبژاردنه‌وه.

* هۆشیارکردنه‌وه‌ی ده‌نگده‌ر له‌سه‌ر گرنگی پرۆسه‌ی هه‌لبژاردنه‌کان.

* ره‌خساندنی زه‌مینه‌یه‌کی سیاسی له‌بار بۆ ئه‌نجامدانی هه‌لبژاردنه‌کان و فره‌اهه‌مکردنی یه‌کسانی و وه‌ک یه‌کی بۆ پارتیه‌ سیاسیه‌کان.

* رێگه‌دان به‌چاودێرانی ناوخۆیی و نێوده‌وله‌تی بۆ چاودێریکردنی پرۆسه‌کانی هه‌لبژاردنه‌کان.

* ره‌خساندنی زه‌مینه‌ی له‌بار بۆ ئه‌وه‌ی ده‌نگده‌ر له‌بارودۆخیکی پر له‌ئاسایش و ئارامدا به‌شداری پرۆسه‌ی ده‌نگدان بکات.

* بێلایه‌نی له‌ئاماده‌کردنی تۆماری ده‌نگده‌ران له‌پێگای کۆمسیۆنی هه‌لبژاردنه‌وه‌و لایه‌نه‌ په‌یوه‌ندیده‌ره‌کان.

* ته‌رخانکردنی ئیمکانیاتی پێویست بۆ سه‌رخستنی پرۆسه‌که.

* هه‌رپارتێک سه‌رپێچی یاسا ده‌کات، به‌توندترین شێوه‌ سزابدێت به‌پیتی یاسایی کارپێکراو. یاسا سه‌روه‌ر بێت بۆ هه‌مووان، که‌س له‌یاسا گه‌وره‌تر نه‌بێت، مافی ده‌نگده‌ران و پارتیه‌کان به‌یاسا پارێزراو بێت.

* هه‌ولێ چه‌سپاندنی یاساو رێنمايه‌ تایبه‌ته‌کانی په‌یوه‌ندیده‌ر به‌هه‌لبژاردنه‌کان بدات.

م/ دهسته‌ی دهنگدهران کینو چۆن دیاری ده‌کریت^(۴۳):

دهسته‌ی دهنگدهران، یان ئه‌وانه‌ی بۆیان هه‌یه دهنگ بدهن له هه‌ل‌بژاردنه‌کاندا، به‌دریژایی میژوو گۆرانی به‌خۆیه‌وه بینوه و خه‌باتیکه‌ی بیوچانی به‌خۆیه‌وه بینوه چونکه ئه‌و مافه‌ بۆ هاوولاتیان هه‌روا فه‌راهم نه‌کراوه، بۆ دیاریکردنی دهسته‌ی دهنگدهران ئه‌بێت بگه‌ڕێنه‌وه بۆ سه‌ره‌تای ئه‌نجامدانی هه‌ل‌بژاردن، که له سه‌ره‌تا مافی دهنگدان مه‌رجدار بوو، دوایی مافی دهنگدانی گشتی بۆ هاوولاتیان.

یه‌که‌م/ هه‌ل‌بژاردنی مه‌رجدار^(۴۴):

دیاریکردنی دهسته‌ی دهنگدهران بۆ هه‌ل‌بژاردنه‌کان له‌سه‌ره‌تا مه‌رجدار بوو، پێویستی ده‌کرد هه‌ندی مه‌رجی تایبته‌ له دهنگدهراندا هه‌بێت وه‌ک:

ا- له‌سه‌ره‌تا بابه‌تی خوێنده‌واری وه‌ک مه‌رجیک بۆ دهنگدهر داده‌نرا^(۴۵).

ب- له‌سه‌ره‌تا ئه‌بوابه‌ دهنگدهر یان خاوه‌نی زه‌وی زار بێت یا بیتوانیا باج بدات بۆ ئه‌وه‌ی مافی دهنگدانی هه‌بێت^(۴۶).

ج- مافی دهنگدان بۆ خانه‌دانه‌کان بوو، چینه‌کانی تر بۆ به‌شبوون له‌ مافه‌.

ه- ژنان مافی دهنگدان یان نه‌بوو له هه‌ل‌بژاردنه‌کان/ (له‌ ولایه‌تی ویومینج^(۴۷) wyoming) ی ئه‌مریکا له‌سالی ۱۸۶۹ ژنان مافی دهنگدان یان پێدرا له -سویسرا ۱۸۳۰- له فرنسا ۱۸۴۷- له ئه‌لمانیا ۱۸۷۱/ له ئه‌سپانیا ۱۸۹۰ - له هۆلندا ۱۸۹۶. (هتد)

دووهم/ هه‌ل‌بژاردنی گشتی

مافی دهنگدانی گشتی بۆ یه‌که‌م جار ده‌گه‌ڕێته‌وه بۆ فه‌رنسا که له‌ سالی ۱۸۴۸ دای به‌ هاوولاتیان، به‌لام ته‌نها سالیکی درێژه‌ی کیشا^(۴۸)، به‌شێوه‌یه‌کی گشتی مافی دهنگدانی گشتی که ژنان و پیاوان وه‌ک یه‌ک مافی دهنگدان یان هه‌بێت، هه‌ر دهنگده‌ریکیش خاوه‌نی یه‌ک دهنگ بێت. له‌سوید سالی^(۴۹) ۱۹۱۲ بنه‌مای دهنگدانی گشتی پێره‌وی لێکرا، له ئینگلتهر ۱۹۱۸ له ئیتالی ۱۹۱۲ له‌ئه‌لمانیا سالی ۱۹۱۹ له عێراق ۱۹۶۷، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ئه‌و مافه‌ به‌ ره‌های نه‌دراوته‌ هاوولاتیان به‌لکو پێویسته ئه‌و مه‌رجانه‌ی تیا بن:

ا- پێویسته خاوه‌نی ره‌گه‌ز نامه‌ بێت.

ب- (۱۸ سالی ته‌واو کردبێت) ته‌مه‌نی دهنگدهر له ولایتیک بۆ ولایتیک جیا به‌.

ج- شایسته‌ی ته‌واو بێت واته‌ شایه‌سته‌ی یاسایی و ئه‌ده‌بی (شیت و نه‌خۆشی ده‌روونی نه‌بێت) هه‌روه‌ها به‌پێی یاسا له مافی دهنگدان بێه‌ش نه‌کرایت

د- ئه‌و مه‌رجانه‌ی تیا بێت، که له‌یاساکی هه‌ل‌بژاردن ئاماژه‌یان پێدراوه.

سەرچاوهكان

- (١) گيوى موكريانى، فرههنگى كوردستان، دهزگاي چاپ و بلاوكردنهوهى ئاراس، سالى ١٩٩٩ لالا ٩١٧.
- (٢) د. منذر الشاوى - القانون الدستوري نظرية الدولة بغداد ١٩٨١ لالا ٩٣.
- (٣) گوڤارى دهنگدان ژماره (٨) سالى ٢٠٠٩ لا ٧٣ پو ٧٥.
- (٤) د. عيفيفي كامل عيفيفي، الاشراف القضائى على الانتخابات النيابية، منشأة المعارف الاسكندرية، ٢٠٠٢ لا ٥٥.
- (٥) ديفيد بيتهام وكيثين بويل، ديموكراسى چيه، و: كهريمى حسامى، چاپخانهى وهزارهتى پهروهدهى هوليئر ٢٠٠١، لا ٦٣.
- (٦) موريس دوفرجه، المؤسسات السياسية والقانون الدستوري: الانظمة السياسية الكبرى، ترجمه د. جورج سعيد، الطبعة الاولى ١٩٩٢، لا ٥٢.
- (٧) اوستن رنى، السياسة الحكم - ترجمة د. حسن علي الذنون المكتبة الاهلية - بغداد ١٩٦٤ لا ٢٧٣.
- (٨) روبه رت دال، ده باره ديموكراسى - وه رگيرانى ئامانج كه ندى - چاپى يه كه م - چاپخانهى رهنج، سليمانى ٢٠٠٩ لا ١٤٢.
- (٩) د. كه مال پولادى، ميژووى هزرى سياسى له روژئاوا، وه رگيرانى، ئازاد وه له د به گى - سيروان زهندي، سالى ٢٠٠٥ به ره كى، لا ٢١.
- (١٠) روبه رت دال، ده باره ديموكراسى - وه رگيرانى ئامانج كه ندى - چاپى يه كه م - چاپخانهى رهنج، سليمانى ١٩٩٢-٢٠٠٩ لا ١٦.
- (١١) ديفيد بيتهام وكيثين بويل، ديموكراسى چيه، و، كهريمى حسامى، چاپخانهى وهزارهتى پهروهدهى هوليئر ٢٠٠١، لا ٢٣.
- (١٢) هه مان سه رچاوهى پيشوو لا ١٩.
- (١٣) هه مان سه رچاوهى پيشوو لا ١٩-٢٠.
- (١٤) موريس دوفرجه، المؤسسات السياسية والقانون الدستوري الانظمة السياسية الكبرى، ترجمه د. جورج سعيد، الطبعة الاولى ١٩٩٢، لا ٨٢-٨٤.
- (١٥) جارى گهردوونى مافى مروڤ، ئه نستيوتى كورد له پارس، فيدراسيوني

- ناونه ته وهی مافی مروؤف، فؤنداسیؤنی دانیال میتران، ۷۶۱۹۹۲.
- (۱۶) اعداد، مرکز حقوق الانسان في الامم المتحدة، حقوق الانسان والانتخابات، دار الشؤون الثقافية العامة، الطبعة الاولى ۲۰۰۴
- (۱۷) محازره کانی، د. OYA GITGI- په یمانگای روژ هه لاتی ناوه راست بو کاروباری دیموکراسی- نه نقه ره، تورکیا، خولی ریڅخراو بو سالی ۲۰۰۶.
- (۱۸) یه کیتی په رله مانترانی نیوده ولته، په رله مان و دیموکراسی له سه دهی بیست و یه که مدا، و، له عه ره بیه وه، هه لکه هوت عه بدوللا، ده زگای چاپ و په خشی سهرده م، کیتی ژماره، ۵۶۲ سالی ۲۰۱۱
- (۱۹) د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر -الدار النهضة، مصر، ط۲، ۱۹۹۴ ص ۸۷.
- (۲۰) محمد انس قاسم جعفر، النظم السياسية والقانون الدستوري، دار النهضة العربية، ۱۹۹۹، لا ۲۴۷-۲۴۸.
- (۲۱) هه مان سهرچاوهی پیشوو لا ۴۸.
- (۲۲) هه مان سهرچاوهی پیشوو، لا ۴۸
- (۲۳) رو بهرت دال، دهر باره ی دیموکراسی -وه رگیترانی ئامانج که ندی- چاپی یه که م -چاپخانه ی رهنج، سلیمانی ۱۱۰۲۰۰۹
- (۲۴) د. حوجه تولآ ئه یووبی-و. ئازاد وه له دب ه گی، سهره ه لدان و به رده وامی حیزبه سیاسیه کان له روژئاوا- ده زگای ئاراس، چاپی یه که م سالی ۲۰۰۷ لا ۲۳۶.
- (۲۵) هه مان سهرچاوهی پیشوو، لا ۲۶۷
- (۲۶) (هه مان سهرچاوهی پیشوو، لا ۲۲۷
- (۲۷) (هه مان سهرچاوهی پیشوو، لا ۲۲۷
- (۲۸) (هه مان سهرچاوهی پیشوو، لا ۲۸
- (۲۹) جاری گه ردوونی مافی مروؤف، ئه نستیتوتی کورد له پاریس، فیدراسیؤنی ناونه ته وهی مافی مروؤف، فؤنداسیؤنی دانیال میتران، ۱۹۹۲ لا ۷۷
- (۳۰) د. سه عدی به رزنجی، تیؤری گشتی یاسا، چاپی یه که م، زنجیره ی زانیاری گشتی -۱۹۹۰ لا ۱۴.
- (۳۱) (محمد انس قاسم جعفر، النظم السياسية والقانون الدستوري، دار

النهضة العربية، ١٩٩٠، ١٩٥١

(٣٢) هه مان سهراچاوهی پیشوو، لا، ١٩٦٦

(٣٣) هه مان سهراچاوهی پیشوو، لا، ١٩٥١

(٣٤) د. حوجهتولا ئه یووبی-و. ئازاد وه لهدبگی، سه رهه لدان و بهرده وامی

حیزبه سیاسی هکان له روژئاوا-دهزگای ئاراس، چاپی یه کهم سالی ٢٠٠٧ لا ٢٠٠٨.

(٣٥) جاری گهر دوونی مافی مروڤ، ئه نستییوتی کورد له پاریس، فیدراسیونی

ناونه ته وهی مافی مروڤ، فونداسیونی دانیال میتران، ١٩٩٢ لا ٧٧ - بو زیاتر

بروانه-ارشادات المراجعة النظام القانوني للانتخابات -٢٠٠٤ مطبعة رنج، K. I.

E. لا ٢٨٧

(٣٦) پای تاییه تی نوسهر سه بارهت بهم بابته.

(٣٧) سلیمان مستهفا، ئه رکی دهنگدهران و حزبه کان و دهولت له

هه لئاردنه کاندای، پوژنامه ی کوردستانی نو، پوژی ٩، ١، ٢٠١٠

(٣٨) * یاسای ژماره (١١١) سالی ١٩٦٩ یاسای سزاکانی عێراق، هه موارکراو، .

ماده ی (٩٦) ی قانونی سزاکانی عێراقی ژماره (١١١) ی سالی ١٩٦٩ هه موارکراو دا

هاتوو ه: -دادکاری به به ندرکدنی (سجن) ی تاهه تای یان کاتی، به دادکاری یاسا له

پوژی ده رچوونی تا کو به ره لا کردنی، دادکاری کراو له به ندیخانه، بییه شکردنی

ناوبراوی به دوا دادی له م ماف و ناییانه ی خواره وه:

برگه ی دووم له ماده ی ٩٦، بیته دهنگدهر یان کاندیدی ئه نجوومه نه کانی

نوینه ران، برگه ی شه شه می ماده ی (٢١) بهم شیوه ده قنوس کراوه (ئه و تاوانه ی

که شکو "الشرف" به رن وه ک دزیکردن و کو دزی و ده سکاریکردن و ده سته به دی و

فیلکاری و به رتیل و ئابروو بردن) وه به پیی یاسای ژماره (٣) سالی ٢٠٠٦ په ره له مانی

کوردستان له ماده ی (٣) تاوانی ئیره اب به تاوانی ئابروو به ر داده نریت .

وه ک له ماده ی سه ره وه دا دیاریکراوه، هه رکه سی تاوانی ئابروو به ر واته

(دزی و ئیختلاس) و ده سکاریکردن (گزی _ ته زویر) و (ده سته به دی _ خیانه امانه) و

(فیلکاری) و (به رتیل) و (ئابروو بردن) و (ئیره اب) ئه نجام بدات و هوکمی کو تای

به سه را بدریت له لایه ن دادگا، ئه و له کو مه لی ماف بی به ش ده کریت

- (٣٩) سلیمان مستهفا، ئەرکی دەنگدەران و حزبەکان و دەولەت لە
هەلبژاردنەکاندا، پڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، پڕۆژە ٩، ١، ٢٠١٠
- (٤٠) هەمان سەرچاوەی پێشوو
- (٤١) هەمان سەرچاوەی پێشوو
- (٤٢) هەمان سەرچاوەی پێشوو
- (٤٣) د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم
و في مصر -الدار النهضة، مصر، ٢، ١٩٩٤ ص ١٧.
- (٤٤) هەمان سەرچاوەی پێشوو، لا ٣٢-٥٧.
- (٤٥) هەمان سەرچاوەی پێشوو، لا ١٩.
- (٤٦) هەمان سەرچاوەی پێشوو، لا ١٩.
- (٤٧) هەمان سەرچاوەی پێشوو، لا ١٩.
- (٤٨) هەمان سەرچاوەی پێشوو، لا ٢٠.
- (٤٩) النظم السياسية. د. عبدالغنى بسيونى عبدالله - دراسة النظرية
الدولة و الحكومة و الحقوق الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر
الاوروبي (الدار الجامعية للطباعة و النشر) بدون سنة النشر-لا٢٣٢.

بەشى دووھم/ سىستەمەكانى دەنگدان و ھەلبژاردن:

ا/ شىۋازەكانى سىستەمى دەنگدان/ كۆمەلە رىئاسايەكن چۆنىيەتى دەنگدانى دەنگدەر ديارى دەكەن وەك^(۱) :

۱- سىستەمى دەنگدانى راستەوخۆ سىستەمى دەنگدانى ناراستەوخۆ

۲- سىستەمى دەنگدانى تاك (فەردى) سىستەمى دەنگدانى لىست

۳- سىستەمى دەنگدانى ئاشكرا سىستەمى دەنگدانى نھيىنى

تاسالى ۱۸۷۲ دەنگدان لە فەرهەنسا بە ئاشكرا بوو^(۲)

۴- سىستەمى دەنگدانى مەرجدار سىستەمى دەنگدانى گشتى

۵- سىستەمى دەنگدانى زۆرىنە سىستەمى دەنگدانى رىژەيى

۶- سىستەمى دەنگدانى بەزۆرى سىستەمى دەنگدانى ئارەزوومەندانە

۷- سىستەمى دەنگدانى خىزانى

ب/ سىستەمەكانى ھەلبژاردن

*سىستەمەكانى ھەلبژاردن/ كۆمەلە رىئاسايەكن لايەنى براۋەى پرۆسەى ھەلبژاردنەكان ديارى دەكەن^(۳) يان برىتييە لەو پىگەيەى كە ژمارەى دەنگەكانى پىن دەگۆرپىت بۆ كورسى^(۴)، سىستەمى ھەلبژاردن لە بنەپرەتدا كار لەسەر گۆرپىنى رووداۋەكانى ناو ھەلبژاردنەكان دەكات، لە خودى ھەرسىستەمىكى ھەلبژاردن ئەو شىۋازە ديارى دەكات كە بەكاردىت و چۆن رىژەى كورسەكان و لىستە براۋەكانى ھەلبژاردن ديارى دەكات، سىستەمى ھەلبژاردن كارىگەرى لەسەر ديارىكردنى بازەنەكانى ھەلبژاردن، كارتى دەنگدان و تۆماركردنى دەنگدەران، چۆنىيەتى ھەژماركردنى دەنگەكان دەيىت. لەسايەى بايەخى سىستەمى ھەلبژاردندا، دامەزراۋە سىياسىيەكان بنەمان و ئەو گەمەيە ديارى دەكەن كە لەبەر پۇشنايىدا ديموكراسىيەت پەيپەرە دەكرىت. سىستەمى ھەلبژاردن

نەخشەى سىياسى و كارىگەرلەكانى لەسەر پارتەكان و دەنگدان و ھاوپەيمانىيەتەكان و شىۋازى پىكەتتەكانى حەكمەت و كارىگەرلەكانى نەرتىنى لەسەر دووبەرەكى و لەناو حزب و پارتەكان بە ئەنجام دەگەيەن. سىستەمى ھەلبۇزاردن كارىگەرلەكانى بەسەر شىۋازى ھەلمەتلى ھەلبۇزاردنە ھە جى ئەھىلى، سىستەمى ھەلبۇزاردن كارىگەرلەكانى بەسەر شىۋازى بىرکردنە ھە و بىرارى دەنگدەرانە ھە ھەيە، سىستەمى ھەلبۇزاردن كارىگەرلەكانى زۆر خراپى ھەيە لە دابەشکردنى بازەكانى ھەلبۇزاردن، لە كاتى ھەلبۇزاردنى جۆرى سىستەمەكانى ھەلبۇزاردن ئەبى پىرسارى ئە ھە بىكەين چ جۆرە پەرلەمان و حەكمەتەكمان دەوئەت.

*** لە ساپەى سىستەمەكانى ھەلبۇزاردن چۆن زەمانەتلى ھەلبۇزاردنى پەرلەمانىكى نوپنەراپەتلى^(۹) دەكرىت :**

✽ ئايا بە شىۋازى نوپنەراپەتلى جۇگرافى (ھەر شارىك نوپنەرى خۆى ھەيەت)

✽ ئايا بە شىۋازى نوپنەراپەتلى سىياسى (نوپنەراپەتلى زۆرىنە و سىستەمى زۆرىنە)

✽ ئايا بە شىۋازى نوپنەراپەتلى ديارى كراو (رەنگدانە ھە و ئاوپنەى پىكەتەكان بىت) .

ئەگەر چى سىستەمەكانى ھەلبۇزاردن چەند جۆرىكن و زۆر لە يەكتەر جىاوازن، بەلام ھەر ھەموويان يەك ئامانجيان ھەيە، ئەويش گۆپىنى دەنگەكان بۆ كورسى پەرلەمان و ديارىكردى براو ھەبەستى گرتەدەستى دەسەلاتە . لەبەر رۆشنايى سىستەمەكە جۆرى حەكمەتەكەش ديار دەيەت، پسپورى ھەلبۇزاردن (ئۆلپەئەس)^(۱۰) سەبارەت بە سىستەمەكانى ھەلبۇزاردن راي وايە: سىستەمى ھەلبۇزاردنى ھەر ولاتىك ياساي ئە و گەمە و پىكەريە ديارى دەكات كە لە ئىوان گرووپە جۆراو جۆرە سىياسەكان لە ئارادايە، چونكە ياساي ھەلبۇزاردن چۆنەتلى دابەشكردى دەسەلات لە ئىوان حيزب و گرووپە سىياسەكانى ھەر كۆمەلگايەك ديارىدەكات) بى گومان ھەريەك لەو سىستەمانە خاوەن خەسلەتلى تايەتلى خويانن كە شاينەى رەخنە و شايسەيىن، بۆ ھەلسەنگاندنى ھەرسىستەمەك دەبى

سهیری کاردانه‌وه‌و پهن‌گدانه‌وه‌کانی بکهین، له‌سه‌ر ئاستی به‌شداری هاوولاتیان و ئاستی نوینه‌رایه‌تی چین و توژو پیکهاته‌کانی هه‌رسیسته‌مییکی هه‌لبژاردنی پپه‌رولیکراو له‌هه‌ر ولاتی به‌پیی زه‌مینه‌و کاتی پپه‌روکردنی لایه‌نی باش و خراپی هه‌بوه، ئه‌گه‌ر به‌کورتی باس له‌سیسته‌مه‌کانی هه‌لبژاردن بکهین؛^(۷) سیسته‌مه‌کانی هه‌لبژاردن به‌سه‌ر سێ خیزانی سه‌ره‌کیدا دابه‌ش ئه‌بن (سیسته‌می زۆرینه‌ی فره‌یی، سیسته‌می نوینه‌رایه‌تی ریژه‌یی، سیسته‌می تیکه‌لاو یا نیمچه‌ریژه‌یی) .

* یه‌که‌م سیسته‌می زۆرینه‌ی فره‌یی: له‌رووی میژووویییه‌وه‌یه‌که‌مین شیوازی هه‌لبژاردن شیوازی زۆرینه‌ی فره‌یه‌یه‌که‌له‌ولاتانی ئه‌وروپیدا کاری پیکرا کاتێ (سیمۆن مونفورت)^(۸) ساڵی ۱۲۶۵ به‌پیی سیسته‌می زۆرینه‌ی فره‌یی ئه‌ندامی نوێی خسته‌ناو په‌رله‌مانی به‌ریتانیا، له‌سه‌ر بنه‌مای به‌ناوبانگی (The First Past The Post) ئه‌م سیسته‌مه‌ش ئه‌و چوار شیوازه‌ده‌گریته‌وه‌خۆی :

سیسته‌می سه‌ره‌که‌وتوی یه‌که‌م^(۹) سیستمی براوه‌ی یه‌که‌م، سیسته‌میکی هه‌لبژاردنه‌یه‌که‌بازنه‌تاک کورسیه‌کاندا به‌کارده‌هێنرێت ده‌شی‌کاندیده‌کان که‌سانی حزبی بن یاخود سه‌ربه‌خۆبن. ده‌نگه‌ران ته‌نها ده‌نگ به‌یه‌ک کاندید ده‌ده‌ن و ئه‌و کاندیده‌ی زۆرتین ده‌نگ به‌ده‌ست به‌یئیت، کورسی په‌رله‌مان مسۆگه‌ر ده‌کات. مه‌رج نیه‌براوه‌له‌نیوه‌ی زیاتری ده‌نگه‌کان به‌ده‌ست به‌یئیت، واته‌سیستمی براوه‌ی یه‌که‌م، سیسته‌میکی فره‌یی/زۆرینه‌یه‌یه‌، ویلایه‌ته‌یه‌که‌گرتوه‌کانی ئه‌مریکا په‌یره‌وی ئه‌و سیسته‌مه‌ده‌کات.

لایه‌نه‌باشه‌کانی ئه‌و سیسته‌مه‌/پروژه‌ی ده‌نگدان و جیاکردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کان زۆر ئاسانه‌.

بازنه‌تاک کورسیه‌کان، په‌یوه‌ندکانی نێوان ده‌نگه‌ران و ئه‌ندامانی هه‌لبژێراو به‌هێزتر ده‌کات، ئه‌گه‌ری بردنه‌وه‌ی زۆرینه‌ی کورسیه‌کان له‌لایه‌ن یه‌ک حزبه‌وه‌، زۆر له‌ئارادایه‌، مه‌گه‌ر چه‌ند حزبیکی دیکه‌ی خاوه‌ن پێگه‌ی جه‌ماوه‌ری به‌هێز له‌مللاتیدا بن.

لایه‌نه خرابه‌کانی ئەو سیستەمه:

ژمارە ی دەنگی حزبەکان یە کسان نیە بە ژمارە ی ئەو کورسیانە ی بە دەستی دینێ، بۆنمونه ئەگەر (۱۰۰) دەنگدەرمان هەبێت، لەگەڵ (۱۰) کاندید، ئەگەر ئەو ۹ کاندید بە هەموویان ۸۰ دەنگیان هێنابێت (۱۰/۱، ب/۱۷، ت/۱۳، س/۱۶، ج/۸، ح/۷، ۵/، ز/۱۰) بەلام کاندیدی/ش ۲۰ دەنگی هێنا بێت ئەوا بەو ۲۰ دەنگە بە براوە ئەژمار دەکرێت، ئەوەش نادادوەریەکی زۆری تیا، بەتایبەتی ئەگەر هەلبژاردنەکە بە یەک قۆناغ ئەنجامبدرێت، ئەو سیستەمه هاندەرێک نیە بۆ لایەنگرانی حزبە بچوکه‌کان تا بەشداری لەپڕۆسە ی دەنگداندا بکەن . ئەم سیستەمه رێگە خۆشکەرە بۆ گەشەکردنی سیستەمی دوو حزبێ و دەنگی سوودمەند، چونکە ژمارە یەکی زۆر لە دەنگەکان بە فیرۆ دەچن کە دراوان بە کاندیدە سەرئەه‌وتووەکان. حزبەکان ناچارن کەسانێک کاندید بکەن کە خاوەنی بنکە یەکی جەماوەری فراوان بن، بۆیە دەبینین بە دەگمەن ژنان و کەمینەکان بوازی دەرچونیان هەیه و رێگەشیان پێی نادرێت بۆ خۆ پالۆتن. لە سایە ی ئەو سیستەمه‌دا پێویستی بەخەرجی و کاتی زۆر دەبێت، هەروەها پێویستە زانیاری ورد لەسەر دانیش‌توان و جوگرافیا ئامادە بکرێت. فشاری سیاسی و قۆستەوه‌ی دەرڤەت لەلایەن پارتە دەسەلاتدارەکان سەبارەت بە چۆنیەتی دابەشکردنی سنوری بازنەکانی دەنگدان، بێگومان ئەمەش رێگا خۆشە‌کات بۆ دەستپێوەردانی، کە رۆل و کاریگەری خرابێ هەبێت، چونکە سنوری بازنەکان کاردەکاتە سەر پۆلی حزب لە بازنەکانی هەلبژاردندا، نمونە یەکی میژووی هەیه کاتێ (ئەلبریج جیری) فرمانداری هەلبژیردراوی (ماساچوست) ی ئەمەریکا سالی ۱۸۱۲ ئەخشیەکی نوێ بۆ سنورەکانی ناوچە ی هەلبژاردنەکان پێشکەش کرد، بە شیوازی کە دیموکراتەکان زۆرینە ی خۆیان بپارێزن و لە هەمانکاتدا مسۆگەر بکەن، یەکی لە هەوالنێران ناوچەکانی هەلبژاردن بە مارمیلکە ناو دەبات وەک رەخنە یەک لە سەر سنورپێژی ناوچەکانی هەلبژاردن، بەلام رەخنەگریکی تر وەلامی ئەداتەوه‌و دەلی نەخێر لە جیری ماندر ئەچن کە لە جیهانی هەلبژاردن بە گەمە ی جیری ماندر ناسراوه^(۱).

ئەم سیستەمه کاریگەرییەکی زۆری لەسەر حزبە سیاسیه‌کان هەیه و بە

شیوازیکی زۆر دیار له قازانجی حزبه گهوره کاندایه، ئهتوانین بڵین ئهه سیستمه دایکی سیستمی دوو حزبیه له جیهانی هه‌بژاردنه‌کان و هاندهریکه بۆ بونی ژماره‌یه‌کی کهم له حزبیه به‌هیز، که بنکه‌یه‌کی میلی فراوانی هه‌بیت، ئه‌وه‌ش واده‌کا ئه‌و حزبه بچوکانه‌ی که خاوه‌ن پشتگیریه‌کی به‌رفراوان، زۆر به‌زه‌حمه‌ت کورسی په‌رله‌مان به‌ده‌ست به‌ین، رۆژ له‌دوای رۆژ حزبه بچوکه‌کان به‌ره‌و پوکانه‌وه‌و له‌ناوچوون ده‌چن، ئه‌مه‌ش ریکه له‌به‌رده‌م حزبه بچوکه‌کان داده‌خات، چونکه ده‌نگده‌رانی هه‌واداریان ناتوانن به‌ ئاره‌زوی خویان ده‌نگ به‌دن به‌کاندیده‌ د‌لخوازه‌کانیان، به‌ناچاری ده‌نگ به‌یه‌ک له‌ پالیئرواه به‌هیزه‌کان ده‌دن، که له‌کاندیده‌کانی تر پێیان باشته‌، به‌مه‌ش ده‌نگی سودمه‌ند شوینی ده‌نگی ب‌ سوود ده‌گریته‌وه‌ یا ده‌نگی د‌لخواز ده‌گریته‌وه‌.

زۆر گرانه ژنان بتوانن کورسی به‌ده‌ست ب‌ین له‌م سیستمه‌دا، ته‌نها له‌کاتیکدا نه‌ب‌ گه‌ر کاندیدیکی ژن له‌لایه‌ن حزبیکه به‌هیزه‌وه‌ ده‌ستیشانکرا‌ب‌ت وه‌ک کاندیدیک بۆ ناوچه‌یه‌کی هه‌بژاردن، ئه‌گه‌ر ئه‌و حزبه پشتگیری زۆری هه‌بیت، ئه‌وا ژنان چانسی چونه په‌رله‌مانیان ده‌ب‌یت. ئه‌گه‌ر نا، پ‌یوست ئه‌ب‌ت په‌نا بۆ زامنکردنی هه‌بژاردنی ژنان ب‌ر‌یت له‌ سیستمی براوه‌ی یه‌که‌مدا و له‌پ‌یکه‌ی یاساوه‌ ب‌ریار له‌سه‌ر پاوه‌نکردنی بازنه‌یه‌ک یاخود چه‌ند بازنه‌یه‌ک بدر‌ی که‌تایه‌ت ب‌ت به‌ هه‌بژاردنی کاندیده‌ ژنه‌کان. به‌هه‌مان شیوه‌ نوینه‌رایه‌تی که‌مینه‌کان/ ده‌شی که‌سیک له‌ که‌مینه‌کان کورسیه‌ک به‌ده‌ست به‌ب‌یت، ئه‌گه‌ر له‌لایه‌ن حزبیکه سه‌ره‌کیه‌وه‌ وه‌ک کاندید بۆ کورسی ده‌ستیشانکرا‌ب‌ت.

بۆنمونه له‌ هه‌بژاردنی په‌رله‌مانی به‌ریتانیا^(١) سا‌لی ٢٠٠٥ حزب‌ی کریکاران ٣٥٪ ده‌نگه‌کانی ه‌ینا، له‌به‌رمبه‌ردا توانی ٣٥٦ کورسی ب‌اته‌وه‌. حزب‌ی پار‌یزگاران توانی ٣٢٪ ده‌نگه‌کانی برد، له‌به‌رمبه‌ردا توانی ته‌نها ١٩٧ کورسی ب‌اته‌وه‌، حزب‌ی لیبرال دیموکراتیش ٢٢٪ ده‌نگه‌کانی به‌ده‌ست ه‌ینا، به‌لام توانی ته‌نها ٦٢ کورسی ب‌اته‌وه‌، ئه‌گه‌ر سه‌رنج بدینه ئه‌نجامی هه‌بژاردنه‌که به‌تایه‌تی جیاوازی ن‌یوان حزب‌ی پار‌یزگاران و حزب‌ی لیبرال دیموکرات، حزب‌ی پار‌یزگاران ١٠٪ ده‌نگه‌کانی زیاتره له‌ حزب‌ی لیبرال دیموکرات، به‌لام کورسیه‌کانی حزب‌ی پار‌یزگاران س‌ ئه‌وه‌نده‌ی کورسیه‌کانی حزب‌ی لیبرال دیموکراتن، ل‌ته‌دا هه‌ست به‌ نادا‌په‌روه‌ریه‌کی زۆر ده‌که‌ین، له‌ئه‌نجامی ئه‌و نادا‌په‌روه‌ریه‌ سیستمی زۆرینه‌ی فره‌یی دوو ق‌وناغ سه‌ریه‌له‌دا.

خشته‌ی ژماره (1)

بازنه‌یه‌کی هه‌لبژاردنی (1000) ده‌نگدەری و (1000) ده‌نگی دروست و یه‌ک کورسی⁽¹²⁾

پانیوراوی 1	250
پانیوراوی 2	340
پانیوراوی 3	60
پانیوراوی 4	350
کۆی ده‌نگه‌کان	1000

به‌پامان له ئەنجامه‌کانی ئەو نمونه‌بوومان ده‌رده‌که‌وێت که کاندیدی ژماره ٤ به‌ده‌سته‌پێنانی ٣٥٠ ده‌نگ براوه‌یه له بازنه‌ی هه‌لبژاردنه‌که‌دا ته‌نها به ٣٥٪ ده‌نگه‌کان، له کاتی‌کا له ٦٥٪ه‌یچ نرخیکیان نه‌بوو، به‌رده‌وامی ئەو پرۆسه واده‌کات ده‌نگدەران زیاتر به‌ره‌و کاندیده‌ به‌هێزه‌کان برۆن، بنه‌مای ده‌نگی سودمەند پێ‌په‌و بکه‌ن.

سیسته‌می هه‌لبژاردنی زۆرینه‌ی دوو‌خولی⁽¹³⁾ .: بۆ چاره‌کردنی که‌موکوریه‌کانی سیته‌می یه‌ک خولی، به‌سوود وه‌رگرتن له ئەزموونی شیوازی هه‌لبژاردن له کلێسای پۆما بۆ هه‌لبژاردنی پاپاو به‌رپرسیانی ئاینی هه‌ندی له ولاتان پێ‌په‌وی ئەم شیوازه‌یان کرد، واته‌ شیوازی فره‌خولی بۆ به‌ده‌سته‌پێنانی په‌وايه‌تی له‌لایه‌ن زۆرینه‌ی ده‌نگدەران، به‌لام له‌به‌ر ئالۆزی و قورسی ئەو پرۆسه‌یه نه‌یاتوانی کار به‌م سیسته‌مه بکه‌ن، تا له کۆتایی سیسته‌می دوو‌خولی پێ‌په‌وی لیوه‌کرا، واته‌ ئەگەر له خولی یه‌که‌م ه‌یچ له کاندیدان نیوه‌ی زیاتری ده‌نگی به‌شداربوانی به‌ده‌ست نه‌هێنا، واته (١+٥) ئەوا خولی دووه‌می هه‌لبژاردنه‌کان دووباره‌ ده‌کرێته‌وه له نێوان ئەو کاندیدانه‌ی زۆترین ده‌نگیان ه‌یناوه، ئەگەر ئەو سیسته‌مه له لایه‌ک پێ‌گه‌ی حزبه‌ بچوکه‌کان به‌هێز بکات، تا له رێگه‌ی پێ‌که‌نانی به‌ره (هاوپه‌یمانیه‌تی) لانی که‌می چانسی برنده‌وه‌ی کورسیان هه‌بێت، مانه‌وه‌ی حزبه‌ بچوکه‌کان له پرۆسه‌ی سیاسی به‌رده‌وامی پێ‌ده‌دات، په‌رله‌مانیش تا راده‌یه‌ک نوێنه‌رایه‌تی راسته‌قینه‌ی پارته‌کان ده‌بێت، ئەگه‌رچی خه‌رجی و کاتیکی زۆری ده‌وێت به‌لام تا راده‌یه‌کی زۆر له سیسته‌می یه‌ک

خولی دادوهرانه تره، نهو سیسته مه کاریگه ریه کانی وا ده که ویتته وه که به رهی به ییز دروست ببن له هه لېژاردنه کان و پیکه نانی حکومه تدا .

دهنگی فراکسیونه کان^(۱۴) (سیسته می بلوک) سیسته میکی زورینه یه له بازنه فره کورسیه کاندای به کار ده هیتریت، دهنگه ر بوی هه یه به قهده ر ژماره ی کاندیده کان دهنگ بدات، نهو کاندیدانه ی زورترین دهنگ به دهست دین، کورسی په رله مانی بو خویان مسوگه ر ده کهن، دهنگه ران بویان هه یه به قهده ژماره ی کورسیه ته رخانکراوه کان دهنگ بدن به کاندیدان .

* لایه نه باشه کانی سیسته می بلوک: له سیسته مه حربه کان رولی به رچاویان ده بیټ، دهنگه رانیش ده توان دهنگ به چنده کاندیدیک بدن به قهده ژماره ی کورسیه ته رخانکراوه کان، حربه به چوکه کان ده توان رولی گرنگ بین له میانه ی هاوپه یمانیه کاندای برپاره کانیشیان کاریگه ری زوری ده بیټ له سه ر دیاریکردنی نه نجامی هه لېژاردنه کان وه ختیک دو حزب هه مان ژماره ی دهنگه کانیان ده بیټ . لایه نه خراپه کانی سیسته می بلوک/ ژماره یه کی زور له دهنگه کان به هه ده ر نه چن، چونکه بو هه لېژاردنی هیچ کاندیدیک یاخود حزبیک حساب ناکریت . پیویستی به ئاماده کردنی کارتی دهنگدانی گه وره هه یه، چونکه پیویسته ناوی سه رجه م کاندیدانی تیا تومار بکریت، نه گه ر سه رجه م پالیوراوانی هه ر حزبیکی تیدا هه ژمار بکریت، بوار بو کرینی دهنگه کان زیاتر ده ره خسیت، کاریگه ری ژماره ی کورسیه کان له بازنه کانی هه لېژاردندا به جوړیک نا هاوسه نگی ونا ریژه یی له پیره و کردنی سیستمی بلوک له بازنه به چوکه کانی هه لېژاردندا زیاتر ده بیټ، بو حربه ری کوپیکه کان که خاوه نی بنکه ی جه ماوه ری دیسپلین، گونجاوه، به لام نه گه ر حیزب خاوه ن دیسپلین نه بیټ، نه سیسته مه له قازانجیدا نیه، وه حربه کانیش لاواز ده کات، چونکه وا ده خوازی پالیوراوانی یه ک حزب رکابه ری له نیوان خویاندا بکه ن له سه ر دهنگه کان . هه لېژاردنی ژنان و که مینه کانیش ته نها له ریگه ی کو تاوه مسوگه ر ده کریت .

خشتەى ژمارە (2)

بازنە يەككى ھەلټارډن لە (10) كوسى، (1000000) دەنگدەرو (1,000,000) دەنگى دروست⁽¹⁵⁾

پاڻيوراوى	حزبى ا	حزبى ب	حزبى ج
1	50,000	25,000	10,000
2	45,000	20,000	15,000
3	35,000	30,000	15,000
4	60,000	24,000	18,000
5	65,000	36,000	11,000
6	38,000	34,000	28,000
7	60,000	22,000	15,000
8	92,000	23,000	13,000
9	65,000	29,000	12,000
10	70,000	29,000	11,000
سەرچەمى دەنگەكان	580,000	272,000	148,000
رېئى سەدى دەنگەكان	58,0	27,2	14,8

پاڻيوراوه براوه كان: ٨١، ١٠١، ٥١، ٩١، ٤١، ٧١، ١١، ٢١، ٦١، ٥

نوڤتەر ايه تى حزبە كان: ٩١، ١٩، ج سفر.

دەنگى ئەلټەرناتيف^(١٦) لە سىستەمى ئەلټەرناتيفدا بازنە كانى ھەلټارډن يەك كورسین، دەنگدەران نیشانە لە سەر ناوى ئەو پاڻيوراوانە دەدەن، كە پەسەندیانن لە رېگەى دانانى رەنوسەو، واتە بە پىي دڤخوازى خۆى رىزبەندى بۆ كانديدان دادەنيت، لە يەكەم پاڻيوراوه وە تا سەرچەم پاڻيوراوانى ناو كارتەكە، دواى يەكەمەكان تەتەلە دەرکين تا يەك پاڻيوراويان دەگاتە زۆرينەى پەها.

* لايەنە باشە كانى سىستەمى ئەلټەرناتيف سىياسەتە ميانرەووەكان گەشە پيڤدەدات، بە جۆرک پاڻيوراوان دەبى ھەلمەتە كانيان تەنها بۆ يەكەمى نەبىت، بەلكو بۆ دووھمى و سىيەمى و چوارەمىشى بەرپۆتەبەرن.

لايەنە خراپە كانى: ئەنجامە كانى لە گەل خواستى حزبەكان و دەنگدەران نايەتەو و ديارى كردنى بازنە كانى ھەلټارڤدنيش ئەرکىكى قورسە، لەو سىستەمە ژنان و كەمىنەكان بىيەش دەبن لە بەدەستەيتانى كورسيدا مەگەر لە رېگەى كۆتا بۆيان مسۆگەر بكرىت، ئەگەر پروسەى دەنگدان ئاسان بىت تا رادەيەك،

به‌لام جياكردنه‌وه و نه‌ژماركردنى ده‌نگه‌كان زور قورسه له‌گه‌ل ژماره‌يه‌كى زور له پالټوراوان كاتيك كه ده‌بنى ده‌نگده‌ر، ژماره دابنى بو چه‌ند پالټوراويك ياخود بو هه‌موو نه‌و پالټوراوانه‌ى له‌سه‌ر كارتى ده‌نگده‌راندا ناويان تومار كراوه، بنى گومان ئالوزى پرۆسه‌كه وا نه‌كات هه‌م بى تپچونى زور بىت، هه‌م خه‌رجى تپچونى زور بىت، نه‌و ولا‌تانه‌ى كار به‌م سيستمه‌ ده‌كه‌ن، هه‌ربه‌ك له: فيجى، ئوستراليا، غينىاى نوڤى)ه.

خيزانى دووهم سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى^(٧): له‌سالى ١٨٥٩ پارټيزه‌ريكى به‌ريتانى به‌ناوى (توماس هير) ره‌خه‌ى له‌سيستمى زورينه‌ى فره‌يى گرتو پيشنيارى سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى كرد، له‌ سالى (١٨٨١) (فيكتور دونت) كتيبيكى سه‌باره‌ت به‌ چوڤنه‌تى دابه‌شكردنى كورسيه‌كان له‌سايه‌ى سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى ده‌ركرد، دواى نه‌وه له به‌لجىكا نه‌جومه‌نيكيان پيكه‌يتا كه فيكتور دونت نه‌ندامى نه‌و نه‌جومه‌نه بوو، كاريان له‌سه‌ر ده‌رخستنى لايه‌نه باشه‌كانى سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى كرد، نه‌و نه‌جومه‌نه له‌سالى ١٨٨٥ له‌ شارى (ئانرووس) سميناريكى نيوده‌وله‌تيان ري‌كخست، له‌و سميناره‌دا سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى به‌سيستمىكى باشت‌ر دانا به به‌راورد به‌سيستمى زورينه‌ى فره‌يى^(٨)، بو سه‌لماندنى راكانيان نمونه‌يه‌كيان هيتايه‌وه كه بازنه‌يه‌كى هه‌لبژاردن پينچ نوڤنه‌رى هه‌ييت و ژماره‌ى ده‌نگده‌رانى ٥٠٠٠٠٠ هه‌زار ده‌نگده‌ر بىت، دوو‌حزب به‌شدار بن له هه‌لبژاردنه‌كه، حزبى ٢٥٧١ هه‌زار ده‌نگ به‌ده‌ست بىت، حزبى ب/٢٤٩ هه‌زار ده‌نگ به‌ده‌ست بىت، نه‌جابه‌كانى هه‌لبژاردن به پيى سيستمى زورينه‌ى فره‌يى پينچ كورسيه‌كه به‌ر حزبى (١) ده‌كه‌ون له‌به‌رامبه‌ردا حزبى (ب) بن به‌شده‌بىت له به‌ده‌سته‌يتانى كورسي‌دا، به‌لام نه‌گه‌ر به‌پيى بنه‌ماى سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى كورسيه‌كان دابه‌شكه‌ين، نه‌وا حزبى (١) ٣ كورسى به‌ر ده‌كه‌ويت، حزبى (ب) دوو كورسى به‌ر ده‌كه‌ويت، بو‌يه له‌زووه‌وه شاره‌زاين هه‌ستيان به نادادوه‌رى سيستمى زورينه‌ى كرده‌وه له به‌رامبه‌ردا پيشنيارى سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌يان كرده‌وه. نه‌م سيستمه‌ش شه‌ش جور ده‌گرټه‌وه خوى :

سسيتهمى نوڤنه‌رايه‌تى رټه‌يه‌ى لىستى داخراو^(٩) سيستمى نوڤنه‌رايه‌تى

پژوهی لیستی داخراو جوړېکه له جوړه‌کاني نوښه‌رايه‌تي پڙه‌يي، که ده‌نگ‌دهر ده‌توانيت ده‌نگ به لیستی حزب بدات، به‌لام ناتوانيت ده‌نگ به پالټوراوټکي دياریکراو بدات له ټیو لیسته‌که‌دا. ژماره‌ی ټو ده‌نگانه‌ی هه‌رحزبېک به‌ده‌ستیان دټیټ، ژماره‌ی ټو کورسیانه دياریده‌کات، که بؤ خوی: مسوگه‌ر ده‌کات دابه‌شکردنی ټو کورسیانه‌ی که‌حزب به‌ده‌ستی هټاون به‌سهر کان‌دیده‌کاني خویدا به پټی ریزبه‌ندی کان‌دیده‌کان ده‌بټ له لیسته‌که‌دا. یاسا ئاسټیک دياریده‌کات له ده‌نگه‌کان وه‌ک که‌مترین راده، بؤ به‌ده‌سته‌پټانی کورسیه‌کان، یان داینانټین وه‌ک هه‌لبژاردنی ۲۰۰۵/۱۳۰ له عیراقدا، بؤ نمونه وه‌ک ئاستی له ۳٪ یاخود له ۴٪، له‌یه‌که‌م هه‌لبژاردنی په‌رله‌مانی کوردستان له‌سالی ۱۹۹۲/۵۱۹ ریژه‌ی ۷٪ دانرا بؤ به‌ده‌سته‌پټانی کورسی که کاردانه‌وه‌ی زور خراپی جټه‌پشت له‌سهر کوی پرؤسه‌ی سیاسی هه‌ریمی کوردستان، له‌سالی ۱۹۹۲ (رود هو‌فو میخل لیزینبرگ و پټر موولد) راپورټیک له‌سهر ټو هه‌لبژاردنه بلاو ده‌که‌نه‌وه به‌ناوی ټه‌زموټیکي دیموکراسیانه^(۳)، له‌کوټایی راپورته‌که‌یاند پټشنیار ده‌که‌ن و ټاموژگاری ده‌که‌ن ټو ریژه هه‌لبگیرټ وه له هه‌ندی‌ک ولات ریژه دیاری ناکرټ به‌لکو نرخی کورسی ده‌ور ده‌بینټ.

خراپه‌کاني ټو سیسته‌مه: ده‌نگ‌دهران ناتوان ریزبه‌ندی کان‌دیده‌کان له‌سهر لیسته‌کاني حزب بگورن. چونکه سیسته‌مکاني نوښه‌رايه‌تي پڙه‌یی/ لیستی داخراو، ټه‌گه‌ری سهرکه‌وتنی تاک حزبی به‌زورینه‌ی کورسیه‌کان که‌مده‌کاته‌وه، بویه به‌زه‌روروت پټویست به‌هاوپه‌یمانی ټیوان حزبه سهرکه‌وتوه‌کان ده‌کات، له پټناو پټکه‌پټانی حکومت و به‌خشینی مټمانه به یاساکان.

بازنه‌گه‌وره‌کاني هه‌لبژاردن، ده‌بټه هو‌ی ټه‌وه‌ی که ټه‌نجامه‌کان به‌شیویه‌کی زور‌فراوان پڙه‌یی بن. کاریگه‌ری له‌سهر حزبه سیاسی‌ه‌کان پټی به‌حزبه بچوکه‌کان و که‌مین‌ه‌کان ده‌دات بؤ به‌شداربونیان له په‌رله‌ماندا. ده‌سته‌لاټیکي زور ده‌داته حزبه‌کان و سهرکر‌دایه‌تیه‌کان بؤ دیاریکردنی چاره‌نوسی پڙبه‌ندی کان‌دیده‌کاني لیسته‌که. حزب ده‌توانيت هه‌لبژاردنی ژنان ده‌سته‌به‌رکات له میانه‌ی دانانی ژنان له‌سهره‌وه‌ی لیسته‌که. له هه‌ندی ده‌وله‌تدا ټو مه‌سه‌له‌یه یاسا یه‌کلایی کردوټه‌وه. له هه‌لبژاردنه په‌رله‌مانیه‌که‌ی عیراق سالی (۲۰۰۵)

۲۰۱۰، دهبو به لایه نی که مه وه، له ناو سێ کانیدی یه که مدا ژنیک له لیسته که دا هه بیته و دو ژن له ناو شهش کانیدی یه که مدا و بهو شیوه یه تا کو تایلی لیسته که نوینه رایه تی که مینه کان حزب ده توانیته هه لێژاردنی که مینه کان دهسته بهر بکات له میانه ی دانانی کانیدی که مینه کان له سه ره وه ی لیسته که . سیسته مانه ی نوینه رایه تی پێژه یی، کارناسانی بو حزب به چوکه کان دهکات بو به دهسته ی پێنانی کورسی په رله مانی. دهشی دهسته ردار ی ئه و سنوره ره سمیه بیت له دهنگه کان بو ئه و حزبانه نوینه رایه تی که مینه کان دهکهن. دهشی هه ندی کورسی ته رخا ن بکریته تایبه ته به کانیدی که مینه کان

خشته ی ژماره (3)

بازنه یه کی هه لێژاردنی (15) کورسی، 1100 دهنگه رو، 1000 دهنگی دروست به یی دیاری کردنی که مترین سنور⁽²¹⁾.

دهنگه کان	% دهنگه کان	کورسیه کان*	% کورسیه کان	کاندیده سه رکه وتوه کان
150	15,0	3	20,0	31,21,11
135	13,5	2	13,3	پا، 1، 2
425	42,5	6	40,0	ج1، ج2، ج3، ج4، ج5، ج6
200	20,0	3	20,0	و1، و2، و3
45	4,5	1	6,7	ه1

* شیوازی هار، ماوه ی به هیز

- به سه رنجا له ئه نجامه کان یه کسانیه کی ره ها به دی دهکهن له نیوان رێژه ی دهنگه کان و ژماره کورسیه کاندای، که زامنی نوینه رایه تی گشتی دهکات له سه ر ئاستی ولاتدا .

- له بهر ئه وه ی لیسته که داخراوه، ته نها ئه و کاندیدانه سه رکه وتن که له ریز به ندی سه ره وه ی لیسته که دا بوون، ئه مهش بالاده ستی لیسته که زیاتر دهکات .

* سیسته می نوینه رایه تی پێژه یی لیستی کراوه ی سنوردار⁽²³⁾: لیستی کراوه ی دیاریکراو جوړیکه له جوړه کانی نوینه رایه تی پێژه یی، که دهنگه در ده توانیته دهنگ به حزب بدات و دوا ی ئه وهش دهنگ به و پالێوراوه بدات، که له لیستی هه مان حزب دایه . ئه و دهنگانه ی که حزب به ده ستیان دییته،

ژماره‌ی کورسیه‌کان دیاریده‌کات که هه‌رحزبیک به‌ده‌ستی دینیت. ئه‌و ده‌نگ‌ده‌ره‌ی که ته‌نها ده‌نگ به‌ حزب ده‌دات و ده‌نگ به‌و کاندیده‌ نادات که له‌سه‌ر لیستی هه‌مان حزبه‌، به‌و واتایه‌ رازیه‌ له‌سه‌ر ریزبه‌ندی حزب که‌بو لیسته‌که‌ی داناوه‌. ئه‌و ده‌نگانه‌ی که دراونته‌ کاندیده‌کانی لیسته‌که‌، ریزبه‌ندی پالیئوراوانی لیسته‌که‌ دیاریده‌کات و دواتریش هی پالیئوراوانی حزب که ئه‌و کورسیانه‌یان به‌ده‌ست هیناوه‌ که حزبه‌که‌یان بردویه‌تیه‌وه‌. هه‌ندێ له‌و ده‌وله‌تانه‌ی که ئه‌و سیستمه‌ به‌کاردینن: فینه‌نده‌، ئیسه‌له‌ندا، هو‌له‌ندا، نه‌رویج، سوید.

ئهم سیستمه‌ کاریگه‌ری هه‌یه‌ له‌سه‌ر حزبه‌ سیاسیه‌کان، په‌نگه‌ حزبه‌کان و سه‌رکردایه‌تیه‌کان لاواز بکات به‌هۆی: توانای ده‌نگ‌ده‌ران له‌سه‌ر تپه‌راندنی

حزبی ج	حزبی ب	حزبی ا	
14,800	27,200	58,000	ده‌نگی حزبه‌کان
500	250	2,500	ده‌نگی پانیئوراوی 1
750	0	2,250	ده‌نگی پانیئوراوی 2
750	500	1,750	ده‌نگی پانیئوراوی 3
900	200	3,000	ده‌نگی پانیئوراوی 4
550	800	3,250	ده‌نگی پانیئوراوی 5
1,400	700	1,900	ده‌نگی پانیئوراوی 6
750	100	3,000	ده‌نگی پانیئوراوی 7
650	150	4,600	ده‌نگی پانیئوراوی 8
600	450	3,250	ده‌نگی پانیئوراوی 9
550	450	3,500	ده‌نگی پانیئوراوی 10
7,400	3,600	29,000	کۆی ده‌نگی پانیئوراوان
شیوازی هار: 100,000 ÷ 10 = 1000			
حزبی ج	حزبی ب	حزبی ا	
1,48	2,72	5,80	حصه‌/ کۆتا
1	2	5	کورسییه‌ ته‌واوه‌کان
—	1	1	کورسییه‌ ماوه‌کان
1	3	6	کۆی ژماره‌ی کورسیه‌کان
ج 6	پ 5, پ 6, پ 3	5i, 10i, 8i, 7i, 4i, 9i	کاندیده‌ براوه‌کان

بېياره کانی رېزبه ندى لیستی حزب. بونی ږکابه ریی نیوان پالیوراوانی یه ک حزب له سهر دهنګه کان. نوښه رایه تیکردنی ژنان ویستی دهنګدر بو پالیوراوان له ګه ل ته قه لای حزبه کان بو هه لېژاردنی ژنان دژ به یه کتری ده وه سته وه، مه ګهر پړو شوینی چاره سهری گیرایته بهر وهک:

- کوتا بو ژنان و نوښه رایه تیکردنی که مینه کان خشته ی ژماره (۴)

بازنه یه کی هه لېژاردنی (۱۰) کورسی^(۲۳)، ۱۰۰۹۰۰ دهنګدرو ۱۰۰۰۰۰ دهنګی راست ۱۰۰۰۰۰ دهنګ بو حزبه کان و (۴۰) هه زار دهنګ بو کانیدده کان، به یی نرمترین ناست. حزبى ۲۹۰۰۰/۱ بولېست و ۲۹۰۰۰ هه زار بو لیست و کانیددان/ حزبى ب/ ۲۳۰۰۰ دهنګ بو لیست و ۳۶۰۰۰ دهنګ بو کانیددان/ حزبى ج/ ۶۶۰۰ بو لیست و ۷۴۰۰ بو لیست و کانیددان

* سیستمی نوښه رایه تی پړژه یی لیستی کراوه ی نازاد^(۲۴): لیستی کراوه ی نازاد جوړیکه له جوړه کانی نوښه رایه تی پړژه یی، که دهنګدر ده توانیت دهنګ به پالیوراوی هه ر حزبیک بدات. ټهو دهنګانه ی هه ر پالیوراویک له لیسته که دا به ده سستی دښتیت ده ستیشانی ژماره ی ټهو کورسیانه ده کات که حزب به ده ستیان دښتیت سهره پای ټهو مه رته به یه ی که پالیوراوان له سهر لیسته که داگیری ده که ن.

لایه نه باشه کانی ټهو سیستمه: کورسیه کان به شیوه یه کی دادپه روه رانه له نیوان حزبه کاندا به پیی ټهو دهنګانه ی که به ده ستیان هیناوه، دابه شده کرپن، حزبه بچوکه کانیش بواری به شداریکردنیان له په رله ماندا ده بیټ، زوړتریت ژماره له دهنګدوران، دهنګ به پالیوراوه براوه کان ده دن.

لایه نه خراپه کانی ټهو سیستمه: پتویستی به کارتی دهنګدانی ګه وره ده بیټ، چونکه ده بی سهرجه م پالیوراوانی هه مو حزبه کان له خوږګریت، کارتی دهنګدانی درېژ ده بیته هو ی خهرجی زیادو ګه لیک مه سه له ی لوجستی نالوژ، له هه ماناکادا ده بیته هو ی ټهو دهنګدر سهری لیښیوټ، هه روه ها ټه ګه ری مه ترسی زیاد بونی دهنګه به تاله کانی لیده که وټه وه.

په نګه ناشکراکردنی ټه نجامی هه لېژاردنه کان دوا بکه ویت، چونکه پړوسه ی جیاکردنه وه وېژاردنی دهنګه کان و حیسابکردنی ټه نجامی هه لېژاردنه کان زوړ نالوژتره له سیستمه نا پړژه یه کان. بواری زیاتر دهره خسینیت بو کرپنی دهنګه کان. ټهو سیستمه کاریګه ری له سهر حزبه سیاسیه کان به جوړیکه،

دهنگه بېټه هوۍ لاوازکردنې حربه کانو سه رکردايه تيه کانيان به هوۍ:
 ۸ توانای بازدان به سهر برياره کانی پځخستنې لیستی حزبی.
 ۸ بونی پکابه ری پالیوراوانی یهک حزب له نیوان خویندا له سهر
 مه سه له ی دهنگه کان.
 ۸ نوینه رایه تی ژنانو که مینه کان ته نها له پځگه ی کوتا نه بیټ مسوگر
 ناکریت.

خشته ی ژماره (5) (25)

بازنه یه کی هه لېژاردنې (10) کورسې، (1000900) دهنگدو، و (1000000) دهنگی دروست، به بی نزمترین ناست.

حزبی ج	حزبی ب	حزبی ا	
10,000	25,000	50,000	پانیوراوی 1
15,000	20,000	45,000	پانیوراوی 2
15,000	30,000	35,000	پانیوراوی 3
18,000	24,000	60,000	پانیوراوی 4
11,000	36,000	65,000	پانیوراوی 5
28,000	34,000	38,000	پانیوراوی 6
15,000	22,000	60,000	پانیوراوی 7
13,000	23,000	92,000	پانیوراوی 8
12,000	29,000	65,000	پانیوراوی 9
11,000	29,000	70,000	پانیوراوی 10
148,000	272,000	58,000	کوی دهنگه کان
14,8	27,2	58,0	پځژدی سهدی دهنگه کان

شیوازی هار: 10,000, 10 = 100,000

حزبی ج	حزبی ب	حزبی ا	
1,48	2,72	5,80	پشک/ کوتا
1	2	5	کورسییه ته واوه کان
—	1	1	کورسییه ماوه کان
1	3	6	سهرجه می کورسیه کان
ج 6	ب 5, ب 6, ب 3	8i, 10i, 9i, 7i, 4i, 5i	پانیوراوه براوه کان

* سیستهمی نوینهرایه‌تی ریژیهی له‌سه‌ر ئاستی یه‌ک بازنه^(۳۶).

به‌پێی بنه‌مای سیستهمی نوینهرایه‌تی ریژیهی یه‌ک بازنه، ولات ده‌کرێته یه‌ک بازنه‌ی هه‌لبژاردن، به‌مه‌ش نرخ ی کورسی له‌سه‌ر ئاستی ولات یه‌ک نرخ ده‌بێت، ئهم سیستهمه له به‌رژه‌وه‌ندی حزبه بچوکه‌کان و ژنان و که‌مینه‌کان ده‌بێت، چونکه یه‌ک بازنه‌ی هه‌لبژاردن وا ده‌کات که ده‌نگه‌کانی لایه‌نه‌کان له‌سه‌ر ئاستی ولات کۆ بکری‌نه‌وه و به‌هه‌در نه‌چن، ئهم سیستهمه گونج‌اوه بۆ ئهو ولاتانه‌ی که له پێکهاته‌ی جو‌راو جو‌ر پێکهاتوون، که ده‌رنج‌امه‌کانی به‌و ئاراسته‌یه ده‌بێت که ئه‌نجومه‌نێکی نوینهرایه‌تی لێ بێته‌دی، که ئاوێنه‌ی بارودۆخی ولات بێت، به‌تایبه‌تی ئه‌گه‌ر بێتوو مه‌ترسی دروست بوونی دکتاتۆری زۆرینه هه‌ره‌شه بێت له‌سه‌ر پرۆسه‌ی سیاسی، یه‌که‌م هه‌لبژاردنی په‌رله‌مانی عێراق به‌ پێی ئهو سیستهمه ئه‌نجامدرا له ۲۰۰۵/۱۳۰ بۆ قۆناغی گواستنه‌وه، که تا راده‌یه‌کی زۆر له قازانجی پێکهاته‌کان و پارتیه بچوکه‌کان و پرۆسه‌ی دیموکراسیدا بوو.

ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوینهران له ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ به‌ پێی یاسای ژماره (۹۶) ده‌رچوو له ۲۰۰۶/۱۲

خشته‌ی ژماره (6)⁽²⁷⁾

ژ	ناوی لیست	ژماره‌ی کۆد	ژماره‌ی ده‌نگه‌کان	ژماره‌ی کورسی
1	هاو په‌یمانی عێراقی یه‌کگرتو	555	5021137	120
2	هاو په‌یمانی کوردستان	730	2642172	64
3	جبه‌هی ته‌وافق	618	1840216	44
4	لیستی عێراقی وه‌ته‌نی	731	977325	23
5	جبه‌هی عێراقی بۆ دانۆستاندن نیشتمانی	667	499963	12
6	یه‌کگرتوی نیسانی	561	157688	3
7	مصالحه و التحریر	516	129847	3
8	رسالیون	631	145028	3
9	به‌ره‌ی تورکمان	630	87993	2
10	لیستی رافیده‌ین	740	47263	1
11	مثال نالوسی	620	32245	—
12	برۆته‌وه‌ی ناشوری	688	21908	—
13	کۆ	—	—	275

بەمەبەستی رونکردنەوهی دەرئەنجامەکان ئەو سیستمە ئێنجامە
 وەدەستەتووەکانی هەلبژاردنی ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ مان بە پێی سیستمە نوێنەرایەتی
 رێژەیی لە یەک بازەیی هەلبژاردن بەکارهێنا، کە ئەو ئێنجامە سەرەوهی
 پێی کەوتەوه، بەلام هەمان ئەو دەنگانە ئەگەر بە پێی سیستمی
 نوێنەرایەتی رێژەیی ۱۸ بازەیی هەلبژاردن دابەش بکەین، ئەنجامیکی زۆر
 جیاوازان دەست دەکەوێت

* سیستمی نوێنەرایەتی رێژەیی لەسەر ئاستی فرە بازە^(۲۸)

سیستمی نوێنەرایەتی رێژەیی لەسەر ئاستی پێرەوکردنی فرە بازەیی، بە پێی
 ئەو بنەمایە، ولات دابەشی چەند بازەیهکی هەلبژاردن دەکریت، بەپێی یەکە
 ئیدارەکان یان هەر جوۆرە دابەشکردنێکی ترییت، ئەنجامەکانی ئەم سیستمە
 بۆ ولاتییک زۆر گونجاوه، کە کێشە نەتەوایهتی و ئاینی و مەزەهەبی نەبییت،
 متمانەیهکی پتەو هەبییت لەناو پیکهاتهکانیدا، چونکە ئەگەر کێشە نەتەوهیی
 یان هەر کێشەیهکی تر لە ئارادا هەبییت، رێگە خوۆش دەکات بۆ گەمەیهکی
 ترسناک کە هاوشیۆهی یاری جێری ماندهر کە زۆرینه بۆ پیکهاتهیهک مسوۆگر
 دەکات، چونکە دیاریکردنی ژمارەیی کورسی بۆ بازەکانی هەلبژاردن بە پێی
 ژمارەیی بازەکانی هەلبژاردن نرخیی کورسیی دەگۆرێت بە شیۆهیهک لەوانهیه
 لەهەندێ بازە نرخیی کورسی لەئاستییک زۆر نزماییت بە پێچەوانهوه لە
 هەندێ بازەیی هەلبژاردن نرخیی کورسی لە ئاستییک بەرزاییت، لەهەمانکاتدا
 دەنگی پیکهاتهکان و پارتە بچوکهکان لە زۆریه بازەکان بەهەدەر ئەچن،
 چونکە ناگەنە ئاستی بەدەستەینانی کورسی . ورده ورده دەنگدەران بەرهو لایه
 بههیزهکان ئەپۆن، بۆ نمونه لە سەرەتای دروستکردنی ولایهته یهکگرتووهکانی
 ئەمەریکا هەندێ لە ولایهتهکان کە ژمارەیان کەم بوو، ترسیان لە زۆریه
 ولایهتهکانی تر هەبوو، کە ژمارەیی دانیشتوان و دەنگدەریان زۆر بوو، بۆ
 چارهکردنی ئەم مەترسیه سیستمی دوو ئەنجومەنیان داھێنا کە لە ئەنجومەنی
 پیران هاوسەنگی بۆ ولایهتهکان گەراندهوه، لە عێراقیش دوای کارکردن بە
 بنەمای فرە بازەیی بەپێی پارێزگاگان، ناهاوسەنگی زۆری لە نێوان پیکهاتهکان
 دروست کرد و ۱۸ نرخیی کورسی جیاگیای لێهاته دی بە رێژەیی زۆر جیاواز، لە
 هەمانکاتدا زۆریه یهکگرتووهکی مسوۆگر کرد لە ئەنجومەنی نوێنەراند، بۆ

نمونه له هه لېږاردنی نه نهمه ننی نوینه ران سالی ۲۰۱۰ لیستی ده ولته تی یاسا به ۲۵۷۶۴۲، ۵۵۵۵۸۹ کورسی به ده ست هیئا، به لام لیسته کوردستانیه کان به ۲۵۷۴۵۳۱ دهنگ ته نها ۵۷ کورسیان به ده ست هیئا له کاتیکا جیاوازی دهنگه کانیاں ته نها ۲۲۳۱۱۱ دهنگ بوو، لیستی عیراقیه ش به ۲۸۵۱۸۲۳ دهنگ ۹۱ کورسیان به ده ست هیئا .

نه نجامه کانی هه لېږاردنی به پتی یاسای کارپیکراو ده رچوو له 2005/9/15⁽²⁹⁾

خشته ی ژماره (7)

ناوی شه‌واری سیاسی	ژماره‌ی سیاسی	شه‌واری	کۆی دهنگه‌کان	کورسیه‌کانی پارێزگاکان	کورسی شه‌ره‌بو کردنه‌وه	کورسی نیشتمانی ی	کۆی کورسیه‌کان
هاو په‌یمانی عیراقی په‌ککرتوو	555	137.021.5	109	0	19	128	
هاو په‌یمانی کوردستان	730	172.642.2	43	0	10	53	
لیستی عیراقی نیشامانی	618	216.840.1	37	0	7	44	
لیستی عیراقی نیشیمانی	731	325.977	21	0	4	25	
په‌رده‌ی عیراقی یو دانوستانی نیشتمانی	667	963.499	9	0	2	11	
په‌ککرتووی نیسلامی کوردستان	561	688.157	4	0	1	5	
کوئله‌ی مسالحه و ته‌حریر	516	847.129	3	0	0	3	
رسالیون	631	028.145	1	0	1	2	
په‌رده‌ی تورکومانی	630	993.87	1	0	0	1	
لیستی رافیدین	740	263.47	0	0	0	1	
لیستی میسال نالوسی	620	245.32	1	0	0	1	
بزوتنه‌وای نیزیکی	668	908.21	1	0	0	1	
کۆ			230	1	44	275	

سیستمی تاک دهنگی گوینز اووه^(۳۰). بازنه فره کورسیه کان-دهنگه ران له پیکه ی دانانی ره نوس پالیوراوان نیشانه ده کهن له سهر کارت ی دهنگدانه که، به جوریک ئه و ژماره (ره نوس) دانانه هه موو پالیوراوان بگریته وه، له میژه زانایانی بواری زانست به رگری له سیستمی (یه ک دهنگی گوینز اووه) ده کهن، وه ک یه کیک له باشتین سیستمه کانی هه لېږاردن . سیستمی (یه ک دهنگی گوینز اووه) له بازنه فره نه ندامیه کاندا پهیره و ده کړیت، له گه ل ریز به ندرکدنی پالیوراوان له لایه ن دهنگه رانه وه به پتی دلخوازیان له سهر کارت ی دهنگدان و له سهر شیوازی سیستمی (دهنگدانی به دیل-ئه لته رناتیف) له زور به ی حال ته کاندا ده بینین ده ستیشان کردنی پله به ندی ئاره زومه ندانه یه، واته ئاره زومه ندانه یه و ده توانن ته نها یه ک پالیوراو ده ستیشان بکه ن ئه گهر بیان ه ویت. له پالیوراوه سهر که ووتوه کان کامانه یان دهنگی زوریان به ده ست هیئاوه، ده گوینز رینه وه به راده ی ئه و پالیوراوانه ی که پیویستن.

لايهنه خراپه‌کانی ئه‌و سیستهمه حزبه سیاسیه‌کان لاواز ده‌کات، نوښه‌رایه‌تی ژنانو که‌مینه‌کانی له‌ریگه‌ی کورسی کۆتا ده‌بیټ، ئاسانی ده‌نگدانو جیا‌کردنه‌وه مه‌سه‌له‌ی نیشانه‌کردنی پالپوراوان به‌و زوږیه، له‌سه‌ر کارته‌کانی ده‌نگداندا کاریک‌ی گران ده‌بیټ بۆ پالپوراوان، هه‌روه‌ها بری تیچونی پڙه‌یه‌ی خه‌رجی زیاتری ده‌و‌یټ به‌ه‌و‌ی گه‌وره‌یی کارته‌کانی ده‌نگدان.

چۆنیه‌تی دابه‌شکردنی کورسیه‌کان له‌ سایه‌ی سیستهمی نوښه‌رایه‌تی پڙه‌ییدا؟
چۆنیه‌تی دابه‌شکردنی کورسیه‌کان له‌ سایه‌ی سیستهمی نوښه‌رایه‌تی پڙه‌ییدا یه‌ک‌یکه‌ له‌ پرسه‌ گرنه‌کان بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی دادپه‌روه‌ری له‌ قازانجی دیموکراسی نوښه‌رایه‌تیو حزبه‌ بچوکه‌کاندا، له‌به‌ر رۆشنایی ئهم سیستهمه‌دا به‌چه‌ندین شپۆازی جیا‌جیا کۆلکه‌ی هاوبه‌شی هه‌لبژاردن ده‌رده‌هێن‌یټ بۆ ئه‌وه‌ی کورسیه‌کان به‌سه‌ر لیسته‌ براوه‌کاندا دابه‌ش بکه‌ن لێره‌دا که‌ به‌کورتی ئاماژه به‌م شپۆازانه ده‌ده‌ین:

کۆلکه‌ی هه‌لبژاردن^(٣١)، ئه‌و پڙه‌یه‌یه‌که‌ یاریده‌ده‌ره‌ له‌ جیگیرکردنی ژماره‌ی کورسی لیسته‌کان له‌ یه‌که‌م هه‌نگاوی دابه‌شکردنی کۆی ده‌نگه‌ راسته‌کانی بازنه‌ی هه‌لبژاردن به‌سه‌ر ژماره‌ی کورسییه‌ ته‌رخانه‌کراوه‌کان دا، که‌خۆی له‌م شپۆازانه‌دا ئه‌بین‌یته‌وه‌.

٨/ کۆلکه‌ی هاوبه‌شی ئاسایی یا شپۆازی (هار)^(٣٢): ئه‌و شپۆازه‌ له‌ حاله‌تی زۆرت‌رین ماوه‌ له‌ سیستهمه‌کانی نوښه‌رایه‌تی پڙه‌یه‌ی هه‌لبژاردندا به‌کار‌دیټ، بۆ دیاریکردنی چۆنیه‌تی پێدانی کورسیه‌کان، پشکی هه‌ر حزبی‌کیش به‌ پێی ئه‌و هاوکێشه‌یه‌ی لای خواره‌وه‌ به‌پۆه‌ ده‌چ‌یټ (ده‌نگدانه‌ راسته‌کانی سنوری بازنه‌ی هه‌لبژاردن⁺ ژماره‌ی کورسیه‌کانی ته‌رخانه‌کراو)

بۆ نمونه‌ له‌بازنه‌یه‌کی هه‌لبژاردن ٦-حزب له‌ ململاتی‌دان بۆ به‌ده‌سته‌هێنانی ٨ کورسی و ١٤٨٧٣٨ ده‌نگی راستمان هه‌بیټ، ئه‌نجامه‌کان به‌م شپۆه‌ی خواره‌وه‌ ده‌بن $١٨٥٩٣ = (٨ \div ١٤٨٧٣٨)$ ٢٥ کورسیه‌ ماوه‌کانیش به‌ پێی گه‌ورت‌رین ماوه‌ به‌سه‌ر حزبه‌کان دابه‌ش ده‌که‌ین، ده‌نگی لیسته‌ به‌شداره‌کان دابه‌شی کۆلکه‌ی هاوبه‌ش ده‌که‌ین بۆ دیاریکردنی ژماره‌ی کورسیی هه‌رلیست. بۆ ئهم مه‌به‌سته‌ سه‌یری خشته‌ی دابه‌شکردنی ئه‌نجامه‌کان له‌م نمونه‌دا بکه‌ به‌پێی شپۆازی (هار)

خشتەى ژمارە (8)

لیستی هه‌واره‌کان	ژمارەى دهنگى هه‌واره‌کان	کۆلکەى هاوبەش	نه‌ نجام به‌ پێى کۆلکەى هاوبەش	ژمارەى کورسى کۆلکەى هاوبەش	دهنگى ماوه	ژمارەى کورسى به‌ پێى گه‌وره‌ترین ماوه	کۆى کورسىه‌کانیان
جزبى / ا	71170	18592	3,82	3	14313	1	4 کورسى
جزبى / پ	27570	18592	1,48	1	8978	—	1 کورسى
جزبى / ت	17791	18592	0,95	—	17791	1	1 کورسى
جزبى / پ	13717	18592	0,73	—	13717	1	1 کورسى
جزبى / ج	9869	18592	0,53	—	9869	1	1 کورسى
جزبى / ح	6621	18592	0,35	—	6621	—	—
کۆ	146738	—	—	4	—	4	8 کورسى

/ شپۆزى هاگنباخ - بيشۆف^(٣٣): به‌ پێى ئەو شپۆزە ژمارەى دهنگە راستە‌كان دابه‌شى
ژمارەى كورسىيه‌ تهرخانكراوه‌كان + كورسىه‌كى گریمانەى ده‌كه‌ين بۆ ده‌ره‌تانی كۆلكەى
هه‌لبژاردن، دواى ئەوه‌ دهنگە راستە‌كانى هه‌ر لیستى دابه‌شى ئەم كۆلكە‌ هاوبه‌شه
ده‌كه‌ين، كورسىه‌ ماوه‌كانیش به‌ پێى گه‌وره‌ترین ماوه‌ دابه‌ش ده‌كه‌ين، ئەگه‌ر ئەم
خشته‌ به‌ نمونه‌ وه‌ر بگه‌ڕێن له‌ بازنه‌یه‌كى هه‌لبژاردنى ٨ كورسیدا ١٤٨٧٣٨ دهنگى راست
هه‌بێت و ٦ حزب به‌شدار بن، ئەنجامه‌كان به‌م شێوه‌ ده‌بن، $١٤٨٧٣٨ \div ٦ = ٢٤٧٨٩$ ، $٢٤٧٨٩ \times ٦ = ١٤٨٧٣٤$

خشتەى ژمارە (9)

لیستی هه‌واره‌کان	دهنگى هه‌واره‌کان	کۆلکەى هاوبەش	ژمارەى کورسىه‌كان به‌ پێى کۆلکەى هاوبەش	دهنگى ماوه	ژمارەى کورسى به‌ پێى زۆرترین ماوه	کۆى کورسىه‌کانیان
جزبى / ا	71170	16526	4	5066	—	4 کورسى
جزبى / پ	27570	16526	1	11044	1	2 کورسى
جزبى / ت	17791	16526	1	1265	—	1 کورسى
جزبى / پ	13717	16526	—	13717	1	1 کورسى
جزبى / ج	9869	16526	—	9869	—	—
جزبى / ح	6621	16526	—	6621	—	—
کۆ	146738	—	—	—	—	8 کورسى

۳/ (شیوازی ئیمپریالی)^(۳۴)

بە پێی ئەم شیوازە دەنگە راستەکانی بازنەى ھەلبژاردن، دابەشى ژمارەى کورسیە تەرخانکراوەکان +۲ کورسی گریمانەى دەکرێن بۆ دەرھێنانى کۆلکەى ھەلبژاردن، لە ھەنگاوى دووھمدا دەنگە راستەکانى ھەر حزبى دابەشى کۆلکەى ھەلبژاردن دەکەین، کورسیە ماوەکانیش بە پێى زۆرتەرىن ماوە دابەشى سەر حزبەکان دەکرێن، ئەگەر ھەمان نمونەى سەرەووە وەرەبگرین لە بازنەى کە ھەلبژاردنى ۸ کورسیدا ۱۴۸۷۳۸ دەنگى راست ھەبێت و ۶ حزب لە مەملەتیدا بن ئەگەر ئەم خستەى خواووە بە نمونە وەرەبگرین :

سەرچەمەى کۆى دەنگەکان ÷ (ژمارەى کورسیەکان+۲) واتە ۱۴۸۷۳۸÷۱۰=۱۴۸۷۳.

خستەى ئەنجامەکانى شیوازی ئیمپریالی

خستەى ژمارە (10)

لیستی قەوارەکان	دەنگى حزبەکان	کۆلکەى ھاوبەش	ئەنجام بە پێى کۆلکەى ھاوبەش	دەنگى ماوە	ژمارەى کورسى بە پێى گەورەترین ماوە	کۆى کورسیەکانیان
حزبى/ا	71170	14837	4,79	11822	—	4 کورسى
حزبى/ب	27570	14837	1,85	12733	1	2 کورسى
حزبى/ت	17791	14837	1,19	2954	—	1 کورسى
حزبى/پ	13717	14837	0,92	13717	1	1 کورسى
حزبى/ج	9869	14837	0,66	9869	—	1 کورسى
حزبى/ح	6621	14837	0,44	6621	—	—
کۆ	146738		6		2	8

۴/ شىۋازى ھۆنت يا (رېڭاي ھۆنت)^(۳۵) يەككە لە شىۋازەكانى چۆنىەتى دابەشکردنى كورسپەكان لەبەر رۆشنايى پېرەو كردنى سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەيىدا لەم شىۋازەدا بوار بۆ كورسى بەتالو دەنگى ماوہ ناھىلەتەوہ، بە پى ئەم شىۋازە دەنگى ھەرلىستى دابەشى ژمارەى كورسپەكان ئەكەين، واتە دەنگە راستەكانى ھەر لىستى بە جيا دابەشى ژمارەى كورسپەكان ئەكەين، واتە ئەگەر ۱۰۰ كورسىمان ھەيىت، بۆ ديارىكردنى كورسى لىستەكان ئەيىت دەنگى لىستەكان دابەشى يەك كورسى، دوو كورسى، سى كورسى، چوار كورسى، تا ژمارە سەد، لە ھەنگاوى دووھەدا بە پى بەرزترين نرخ ژمارەى كورسپەكان جيا دەكەينەوہ. ئەگەر ھەمان نمونە وەرېگرين سەبارەت بە بازنەيەكى ھەلېژاردنى ۸ كورسى، ۱۴۸۷۳۸ دەنگى راست، ۶ حزبى سياسى لە مەملەتيدا بن، لەبەر رۆشنايى شىۋازى ھۆنت ئەم نمونە وەرەدەگرين، كە ئەو دەرئەنجامە دەست دەكەوئ

خستەى ژمارەى (11)

لىستى قەوارەكان	دەنگى حزبەكان	1 كورسى	2 كورسى	3 كورسى	4 كورسى	5 كورسى	6 كورسى	7 كورسى	8 كورسى	كۆى كورسپەكانيان
حزبى / ا	71170	71170	35585	23723	17795	14234	11861	10167	8896	4 كورسى
حزبى / ب	27570	27570	13785	9190	6892	5514	4595	3938	3446	2 كورسى
حزبى / ت	17791	17791	8895	5930	4447	3558	2965	2541	2223	1 كورسى
حزبى / پ	13717	13717	6858	4572	3429	2743	2286	1959	1714	1 كورسى
حزبى / ج	9869	9869	4934	3289	2467	1973	1644	1409	1233	1 كورسى
حزبى / ح	6621	6621	3310	2207	1655	1324	1103	945	827	_____
كۆ	146738									8

۵/ شىۋازى دروب^(۳۶) : شىۋازى درويش يەككە لەو شىۋازانەي كە بەكاردىت بۆ دەرھىتانى كۆلكەي ھاوبەشى ھەلبۇزاردن بە پېرەوكردىى بنەماي (كۆي دەنگە راستەكانى بازىنەي ھەلبۇزاردن دابەشى ژمارەي كورسيەكان + كورسيەكى گرېمانەيى، دواي ئەو ھەنگاۋە ئەنجامەكە + ئەكەين، بەمەش، كۆلكەي ھاوبەشى ھەلبۇزاردنى درويىمان دەست دەكەۋىت، ئەگەر ھەمان نمونە ۋەربگرين سەبارەت بە بازىنەيكەي ھەلبۇزاردن كە ۸ كورسى، ۶ حزبى سىياسى لە مەملەتدا بن و ۱۴۸۷۳۸ پېۋىستە ۱۴۸۷۳۸÷۱+۸=۱۶۵۲۶. ۱+۴۴=۱۶۵۲۷. ۴۴ ئەگەر ئەم خىشتەيەي خوارەۋە ۋەك نمونە ۋەربگرين، ئەنجامەكان روونتر دەبن :

خىشتەي ژمارە (12)

لىستى شەۋارەكان	ژمارەي دەنگى جىزبەكان	كۆنگەي ھەلبۇزاردن	ژمارەي كورسى بە پېيى كۆنگەي ھاوبەشى دروب	دەنگى ماۋە	ژمارەي كورسى بە پېيى زۆرتىرىن دەنگى ماۋە	كۆي كورسيەكانىيان
جىزى/ ا	71170	16527	4	5062	—	4 كورسى
جىزى/ ب	27570	16527	1	11043	1	2 كورسى
جىزى/ ت	17791	16527	1	1264	—	1 كورسى
جىزى/ پ	13717	16527	—	13717	1	1 كورسى
جىزى/ ج	9869	16527	—	9869	—	—
جىزى/ ح	6621	16527	—	6621	—	—
كۆ	146738	—	6	—	2	8

٨/ شىۋازى سانت لاغ (سانتليگۆ) ^(۳۷) ئەوشىۋازىيە كەكە لە سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەيىدا پىرپە دەكرىت. لەلايەن (دادوهرى بەرىتانى تۆماس ھىرو زاناي بىركارى ئەلمانى ھورست نىمايرەو) دانراو، پىرەوكرىنى ئەم شىۋازە لە دابەشكرىنى كورسەكان چانسىكى باشتر ئەدات بە قەوارە بچوكەكان، بەپىي ئەو شىۋازە دەنگى راستى قەوارەكان واتە دەنگە دراوہكانى ھەر قەوارەيەك بەجيا دابەشى ژمارە تاكەكان دەكرىت لە ژمارە (١ بۆ ٣ بۆ ٥ بۆ ٧ بۆ ٩ بۆ ١١ تاكۆتايى، واتە دەنگى ھەر قەوارەيەك يەكەم جار دابەشى يەك دەكرىت دواى دەنگەكانى دابەشى ٣دواى ٥دواى ٧ دواى ٩ دواى ١١ھتد. ھەرۋەھا بەپىي شىۋازى (سانت لاغ) (ژمارەى دەنگى ھەر قەوارەيەك دابەشى ژمارەى دەنگە راستەكانى بازنەى ھەلبۇاردن دەكەين) دواى ئەو جارائى ژمارەى كورسەيە تەرخانكراوہكانى بازنەى ھەلبۇاردنى دەكەين، بەم شىۋەيە ژمارەى كورسەيەكانى حزبەكانمان بۆ دەر دەچىت، ئەگەر نمونەيەك ۋەربگرين لە بازنەيەكى ھەلبۇاردندا (٨) كورسى ھەيىت و (٦) سى حزب لە مەملەتەدا بن (١٤٦٧٣٨) دەنگى راستمان ھەيىت، حزبى ١ (٧١١٧٠) دەنگى ھەيىت، حزبى ب (٢٧٥٧٠) دەنگى ھەيىت، حزبى ت (١٧٧٩١) دەنگى ھەيىت، حزبى پ (١٣٧١٧) دەنگى ھەيىت، حزبى ج (٩٨٦٩) دەنگى ھەيىت، حزبى ح (٦٦٢١) دەنگى ھەيىت، بەپىي ئەو سىستەمە ئەنجامەكان بەم شىۋەى خوارەو دەبن، حزبى ١ (٤) كورسى، حزبى ب (١) كورسى، حزبى ت (١) كورسى، حزبى پ (١) كورسى، حزبى ج (١) كورسى، بۆ زياتر بەرچاۋ پروونى سەيرى ئەم دوو خستەى خوارەو بەكە: *دابەشكرىنى دەنگى قەوارەكان بەسەر ژمارەى تاكەكان.

خستەى ژمارە (13)

تەستى قەوارەكان	1 كورسى	سى كورسى	پىنج كورسى	ھەوت كورسى	كۆى كورسەكانيان
حزبى / ا	71170	23723	14234	10167	4 كورسى
حزبى / ب	27570	9190	5514	3938	1 كورسى
حزبى / ت	17791	5930	3558	2541	1 كورسى
حزبى / پ	13717	4572	2747	1959	1 كورسى
حزبى / ج	9869	3287	1973	1409	1 كورسى
حزبى / ح	6621	2207	1324	945	_____
كۆ	146738				

يان به پټۍ به پټۍ شیکاری بیرکاری (ژماره‌ی دهنگی قه‌واره‌کان ۳۰ دهنگه راسته‌کانی بازنه‌ی هه‌لېژاردن ژماره‌ی کورسیه تهرخانکراوه‌کان) که هه‌مان ئه‌نجام ده‌دات به‌ده‌سته‌وه.

خشته‌ی ژماره (14)

لیستی قه‌واره‌کان	دهنگی قه‌واره‌کان	دهنگی قه‌واره‌کان دابه‌شی کۆی دهنگه راسته‌کان، چارانی ژماره‌ی کورسیه‌کانی بازنه‌که	ئه‌نجام	ژماره‌ی کورسی	کورسی به پټی زۆرتیرین دهنگی ماوه	ژماره‌ی کورسی
حزبی/ا	71170	8×146738÷71170	3,88	3	1	4 کورسی
حزبی/ب	27570	8×146738÷27570	1,50	1	-	1 کورسی
حزبی/ت	17791	8×146738÷17791	0,96	-	1	1 کورسی
حزبی/پ	13717	8×146738÷13717	0,74	-	1	1 کورسی
حزبی/ج	9869	8×146738÷9869	0,53	-	1	1 کورسی
حزبی/ح	6621	8×146738÷6621	0,36	4	4	_____

۷- / شیوازی سانت لاغ/ (سانتلیگۆی)^(۳۸) هه‌موارکراو: له‌م شیوازه‌دا هه‌ستان به‌هه‌موارکردنی له‌چۆنه‌تی دابه‌شکردنی کورسیه‌کان به‌سه‌ر ژماره‌ تاکه‌کان له‌ قۆناغی یه‌که‌مد، واته‌ له‌پری کورسی یه‌که‌م دابه‌شی ژماره‌ ۱ بکړیت، دابه‌شی ژماره‌ ۴، ۱ ده‌کړیت، ئه‌گه‌ر نمونه‌ی سه‌ره‌وه وه‌ریگرین، ده‌بینین نرخ‌ی کورسی یه‌که‌م گۆرانی به‌سه‌ردا هاتوه، به‌لام دوا‌ی ئه‌و نرخ‌ی کورسیه‌کان هه‌ر وه‌ک خۆیه‌تی، هه‌موارکردنی شیوازی سانتلیگۆ له‌دابه‌شکردنی کورسیه‌کاندا به‌مانای رێگه‌ گرتنه‌ له‌حزبه‌ بچووکه‌کان، چونکه‌ نرخ‌ی کورسی یه‌که‌م زۆر به‌رز ده‌بیته‌وه، له‌هه‌مانکاتدا هه‌ولیکه‌ بۆ بېه‌شکردنی قه‌واره‌ بچووکه‌کان له‌به‌ده‌سته‌پنانی کورسیدا.

خشته‌ی ژماره (15)

لیستی قه‌واره‌کان	دهنگی حزبه‌کان	دابه‌شی ۱،۴	دابه‌شی ۲	دابه‌شی ۵	دابه‌شی ۷	کۆی کورسیه‌کانیان
حزبی/ا	71170	50835	23723	14234	10167	4 کورسی
حزبی/ب	25570	19692	9190	5514	3938	1 کورسی
حزبی/ت	17791	12707	5930	3558	2541	1 کورسی
حزبی/پ	13717	97978	4572	2747	1959	1 کورسی
حزبی/ج	9869	70492	3287	1973	1409	1 کورسی
حزبی/ح	6621	4729	2207	1324	945	_____
کۆ	146736					

*چۆنچە تى پۈرگۈرۈشەۋە شۇيىنى كورسۇيە ماۋەكان و دەنگە ماۋەكان؟

شۇيۈزەكانى دابەشكردى كورسۇيەكان بەگشتى و كورسۇيە ماۋەكان بەتايىبەتى لەسىستەمى نۆينەرەيەتى رېژەيىدا، يەككە لە و پرسە گرنگانە، كە پۈيۈستە بەروونى ئاماژەى بۆ بكرىت و لە ھەمانكاتدا پرسى كورسۇ و دەنگە ماۋەكانىش بابەتتىكى زۆر گرنگە كە لە ياساى ھەلېژاردن ئاماژەى بۆ بكرىت، بۆيە دەخوازىت ئاماژە بە شۇيۈزەكانى دابەشكردى كورسۇيەكان بەدىن.

لە پېرەوكردى سىستەمى نۆينەرەيەنى رېژەيى لىستى داخراو يا كراۋەى سنوردار يا لىستى ئازاددا، ژمارەى دەنگە راستەكانى بازىنەى ھەلېژاردن دابەشى ژمارەى كورسۇيە تەرخانكراۋەكان ئەكەين بۆ ديارىكردى كۆلكەى ھاۋبەش، واتە (نرخى كورسۇ) دواى ئەۋە دەنگى حىبەكان دابەشى نرخى كورسۇ ئەكەين بۆ ديارىكردى ژمارەى كورسۇ ھەر حىبىكى بەشدار، لە پېرەو كورسۇ ئەم سىستەمە زۆر جار ھەندى كورسۇ بە بەتالى ئەمپنەۋە، بەشكىكى زۆر لە دەنگەكانىش ئەمپنەۋە بۆ چۆنچە تى پۈرگۈرۈشەۋە شۇيىنى كورسۇيە ماۋەكان و ھەرگېرەنى دەنگە ماۋەكان بۆ كورسۇ يەككە لەم شۇيۈزەكانە پېرەو دەكرىت:

يەكەم/ شۇيۈزەى زۆرتىن ماۋە^(۳۹) واتە ئەۋ لىستەى زۆرتىن دەنگى ماۋەى ھەيىت كورسۇيە ماۋەكەى پىدەدرىت ئەم كرادارە دۈبارە ئەكرىتەۋە تا شۇيىنى كورسۇيە بەتالەكان پردەكرىتەۋە، بەلام لىرەدا پرسىارىكى گرنگ ھەيە، ئايا كورسۇيە بەتالەكان بۆ (لىستەبراۋەكان) يان بۆ (لىستى بەشداربۈەكان) واتە ئەگەر كورسۇ ماۋە بدرىت بە لىستى براۋە، ئەۋا لىستە بەشداربۈەكانى تر بى بەشەكرىن، بەلام ئەگەر كورسۇ ماۋە بدرىت بەۋ لىستە بەشدارەى كە زۆرتىن دەنگى ھەيە، ئەۋا مەرجى ھېنانى نرخى كورسۇ ناكرىتە پېۋەر، من پام واىە كورسۇ ماۋە بدرىت بەۋ لىستە بەشدارەى كە زۆرتىن دەنگى ھەيە، چۈنكە ئەم شۇيۈزە زياتر گونجاۋە لەگەل دىموكراسى و بەھەدەر نەدانى دەنگى دەنگەران.

ئەگەر نمونەيەك ۋەربگرىن لە بازىنەكى ھەلېژاردن (0) كورسۇ، ۲۰۰۰۰۰ ھەزار دەنگى راست، چوار لىست بەشدارىن بۆ بەدەستەيىنانى كورسۇ، بۆ دەرھىنانى كۆلكەى ھاۋبەشى ھەلېژاردن (كۆى دەنگە راستەكان ۵÷ كورسۇ = ۴۰۰۰۰ كۆلكەى ھاۋبەشى) ھەلېژاردن (نرخى كورسۇ)، دەنگى لىستەكان بەم شۇيۈەى خوارەۋە دەيىت.

خشتەى ژمارە (16)

حزبەکان	ژ. دەنگ	ژ کورسى به پيى کۆلکەى هەلبژاردن	زۆرتريى ماوه	ژ. کورسى به پيى زۆرتريى ماوه	کۆى کورسيەکان
ا	86000	2	6000	—	2
ب	56000	1	16000	—	1
ج	38000	—	38000	1	1
د	20000	—	20000	1	1
کۆ	200000	3		2	5

خشته ی ژماره (17)

حزبه کان	ژ. دهنگ	ژ کورسی به پنی کۆنکه ی هه لێژاردن	ژماره ی کورسی به پنی تیکرای به هیز	ژ. کورسی	کۆی کورسیه کان
ا	86000	2	86000 28000=____ 2+1	1	3
ب	56000	1	56000 28000=____ 1+1	—	1
ج	38000	—	38000 38000=____ 1+0	1	1
د	20000	—	20000 20000=____ 1+0	—	—
کۆ	200000	3		2	5

* خیزانی سییهم سیستمی نیمچه پێژهیی (تیکه لاو)^(٤١): کۆکردنه وه ی لایه نه
باشه کانی هه ردوو سیستمی زۆرینه ی فره یی و سیستمی نوینه رایه تی پێژه یی،
به له بهرچاوگرتنی مافی حزب و گروپه کان له لایه ک، ره خساندن هه لی دروستکردنی
زۆرینه یه کی پارله مانیه بو دامه زرانندی حکومه تیککی به هیز که ئه و دوو سیستمه
ده گرتیه خۆی:

* سیستمی هاوته ریه کان^(٤٢): هاوسهنگی ئه ندامی تی تیکه ل، سیستمی
هه لێژاردنی پێژه ییه، هه لێژاردنه کان له چه ند بازنه یه کی یه ک کورسیدا کۆ
ده کاته وه (به په یره وکردنی سیستمی براوه ی یه که م) له گه ل سیستمی
نوینه رایه تی پێژه ییید/ لیستی داخراو. زۆرجار نزیکه ی نیوه ی ژماره ی کورسیه کان
بو بازنه یه ک کورسیه کان ده ییت. ده نگده ر دو ده نگ هیه، یه کێکیان بو حزب-
ئه و ده نگانه ی که حزب به ده ستیان دینیت، کۆی ئه و کورسیانه دیاریده کات که
هه ر حزبیک بو خۆی مسۆگه ر ده کات. ده نگه که ی دیکه بو یه ک پالپوراوه له بازنه
یه ک کورسیه کاند. هه ر له دوا ی ئاشکرا بونی ئه نجامی بازنه که، کورسی لیسته کان
به سه ر حزبه کاند دابه ش ده کریت به جوړیک که پشکی هه مو حزبیک له کۆی
سه ره جم کورسیه کاندان نزیک بی ت له کۆی ئه و ده نگانه ی به ده ستی هیئاوه. ده شی

ياسا ئاستىكى ديارىكراو لە دەنگەكان بەسەر حزبەكاندا بەسەپىنەت كە دەبى بگاتە ئەو ئاستە (واتە نزمترین ئاست) بەر لەوہى مافى بەدەستەپنەنى كورسەكانى ھەبەت، ھەك پىژەى لە ۳٪ ياخود لە ۴٪.

ئەلمانىا ئەو سىستەمە بەكاردىنەت، لایەنە باشەكانى پىژەى سەدى كورسىو پىژەى سەدى ئەو دەنگانەى حزبەكان بەدەستیان دىنەت، تا رادەيەك يەكسانە، ئەو حزبانەى كە پىگەى جەماوہرى بەرفرانسان ھەيە، تواناى بەدەستەپنەنى كورسان ھەيە، ئەو سىستەمە پىگە بە دەنگدەر دەدات كە دەنگ بە پالپوراوئىكى لۆكالى بدات لە حزبىكى دىكە، نەك ئەو حزبەى كە بە دەنگى حزبى پشتگىرى لىدەكات. ئەو سىستەمەش ھەك سىستەمەكانى تر لەلایەنى خراپ بەدەر نىيە، ئەو سىستەمە ئالۆزىيەكى زۆر لەلای دەنگدەر دروست دەكات، لەپوى تىگەيشتى چۆنەتى دابەشکردنى كورسەكان بەسەر حزبەكاندا، ئەوہش دەبەتە ھۆى ئەوہى سەكالاو ناپەزایى بە پىژەيەكى زۆر زىاد بىت. دو چىن لە ئەندامانى ھەلپژىردراو دىنەتە ئاراوہ. كارىگەرى ژمارەى كورسەكان لەسەر بازنەكان زۆرپىك لە كورسەكانى بازنەكان، دەبەتە ھۆى دروستبونى گرفتىك لە بەدەستەپنەنى ئەنجامە ھاوسەنگىەكان، زانىارى وردى پىويستە لە روى دانىشتوانو لە روى جوگرافىەوہ. ئەو شوپنەنى سەورى بازنەكانى بۆ ديارىدەكرىت، پەنگە كارىگەرى لەسەر دەرڤەتى حزبەكان ھەبەت تىيدا، بەلام فشارى سياسى لە پوى پەسمەردنى ئەو سەنورانە كەمتر دەبەت، چونكە ئەو دەنگانەى حزب بەدەستیان دىنەت، ئەو دەستىشانى ئەنجامە گشتىەكانى ھەلپژاردنەكان دەكات. كارىگەرى لەسەر حزبە سياسىەكان لىستى حزبەكان، دەسەلاتىك دەبەخشىتە حزبەكان. حزبە بچوكەكانىش دەتوانن كورسى پەرلەمانى بەدەست بىن.

نوینەرايەتى ژنان: ئەو حزبانەى ژنان كاندىد ناكەن بۆ كورسىيە دەستەبەركرائەكان لە بازنەكاناندا ياخود ئەوانەى ژنان ناخەنە لىستەكانيانەوہ، پشتگىرى ژنان لە دەست دەدەن. دەشئ حزبەكان ئارەزومەندانە بپار لەسەر كوتا (پشك) لەچوارچىوہى لىستە حزبىەكانياندا بۆ ژنان بدەن، ياخود ياسا دەيسەپىنەت كە ئەو كارەبەكەن. سەبارەت بە كەمىنەكان تەنھا لە رىگەى كورسى پاونكرائو/ يا كوتا (پشك)/ بۆ كاندىدەكانى كەمىنەكان مسۆگەر دەكات.

خشته‌ی ژماره (18)

هه‌ئێژاردنی (100) کورسی، (60) ی بازنه‌کان و (40) ی لیسته‌کان، نزمترین ناست (5٪) ⁽⁴³⁾ .				
له‌% ی ده‌نگه حزبیه‌کان	سه‌رحه‌می ئه‌و کورسیانه‌ی مافی تێدا‌هه‌یه	ئه‌و کورسیانه‌ی له‌ بازنه‌کاندا به‌ده‌ستی هه‌ناوه	ئه‌و کورسیانه‌ی له‌ لیسته‌کاندا به‌ده‌ستی هه‌ناوه	حزبی
10	10	1	9	حزبی ا
40	42	28	14	حزبی ب
35	37	31	6	حزبی ج
4	0	0	0	حزبی
11	11	0	11	حزبی ه
100	100	60	40	کۆ
(حزبی) هیچ کورسیه‌کی له‌ بازنه‌ دا به‌ده‌ست نه‌هه‌ناوه، چونکه نزمترین راده‌ی (5٪) ی ده‌نگه‌کانی نه‌هه‌ناوه				

سسیتهمی یه‌ک ده‌نگی نه‌گۆنزاراوه⁽⁴⁴⁾: سسیمی تاک ده‌نگی نه‌گۆنزاراوه، یه‌کیکه له‌ سسیتهمه‌کانی هه‌ل‌بژاردن، له‌بازنه‌ فره کورسیه‌کاندا په‌یره و ده‌کریت، که تارا‌ده‌یه‌ک ته‌نجامی هاوسه‌نگی لیده‌که‌وێته‌وه ده‌نگ‌ده‌ران ته‌نها ده‌نگ به‌یه‌ک پالێوراو ده‌ده‌ن، نه‌ک به‌ژماره‌ی ئه‌و کورسیانه‌ی که پێویسته پڕبکێنه‌وه. ئه‌و پالێوراوانه‌ی که زۆرتین ژماره‌ی ده‌نگ به‌ده‌ست دێنن، کورسی په‌رله‌مان بۆ خۆیان مسۆگەر ده‌که‌ن، لایه‌نه پڕۆسه‌ی ده‌نگدان و جیا‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کان ئاسانه‌و هاوکاری حزبه‌ بچوکه‌کان ده‌کات بۆ بردنه‌وه‌ی کورسیه‌کان، بۆ ئه‌وه‌ی پالێوراو کورسیه‌ک بباته‌وه پێویسته هه‌ندیک زیاتر له‌ ۷۵ واته‌ له‌ ۲۰٪ ده‌نگه‌کان به‌ده‌ست به‌یئت له‌ بازنه‌یه‌کی (۴) کورسیدا، ڕیگه ئاسان ده‌کات بۆ گه‌یشتنی پالێوراوانی سه‌ربه‌خۆ جگه‌ له‌ پالێوراوانی حزبه‌کان بۆ گه‌یشتیان به‌ کورسیه‌کانی په‌رله‌مان لایه‌نه خراپه‌کانی: پشکی حزب له‌ کورسیه‌کانی بازنه‌دا، له‌گه‌ڵ ئه‌و ده‌نگانه‌ی به‌ده‌ستی هه‌ناوه، جیا‌وازیه‌کی زۆریان هه‌یه. ئه‌و حزبانه‌ی که خاوه‌ن پشتگیریه‌کی دابه‌شکراون له‌ چوارچۆیه‌یه‌کی فراواندا به‌ زه‌حمه‌ت کورسیه‌کانی په‌رله‌مان به‌ده‌ست دێنیت. ژماره‌ی ئه‌و پالێوراوانه‌ی که حزب له‌ بازنه‌دا ده‌ستیشانان ده‌کات، کاریگه‌ری له‌سه‌ر ژماره‌ی ئه‌و کورسیانه‌ ده‌ییت، که حزب به‌ده‌ستیان دێیت، ئه‌و ده‌نگانه‌ی به‌سه‌ر ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ پالێوراواندا دابه‌شده‌ییت، ده‌یته‌ هۆی ئه‌وه‌ی که هه‌یچ پالێوراویک هه‌لنه‌بژێردریت. له‌ کاتێکدا ئه‌و ده‌نگانه‌ی له‌سه‌ر ژماره‌یه‌کی که‌م له‌ پالێوراوان چڕ ده‌یته‌وه، ئه‌ویش له‌ ژماره‌ی کورسیه‌کان که‌مده‌کاته‌وه، که حزب ده‌یویست بیانباته‌وه. ئه‌گه‌ر ده‌نگه‌کان دابه‌شی سه‌ر چه‌ند پالێوراویک بون،

ئەوا زۆرى ژمارەى دەنگەكان كاريگەريان لەسەر ئەنجامەكان ناييت و دەتواناييت بەژمارەيهكى كەمى دەنگەكان كورسى مسۆگەر بكرىت. لەبازنە فرەكورسيەكاندا ئەو حزبەنى كە لايەنگراني، دەنگەكانيان بەسەر هەمو پاليئوراوانى حزبدا دابەش دەكەن بە بەرنامە بە پي بازنەكان، ئەوا ئەو حزبە دەتواناييت زۆرترين ژمارەى كورسيەكان بەدەست بهيئييت. ياسا دەتواناييت بەسەر حزبەكاندا ناوانانى هەندى پاليئوراو لە كەمينەكاندا فەرزبكات، بۆ زامنكردىنى نوينهرايهتيكردىنى كەمينەكان و ژنان پيوسته كورسيان بۆ تەرخان بكرىت كەتايهت ييت بە كانديدى كەمينەكان و ژنان.

خشتهى ژمارە (19)

بازنەيهكى هەلبژاردنى (5 كورسى، 1000 دەنگدەرو 1000 دەنگى دروست) ⁽⁴⁵⁾				
ه ا	حزب	حزبى ب	حزبى ج	حزبى
پاليئوراوى 1	5	100	35	50
پاليئوراوى 2	40	5	200	45
پاليئوراوى 3	15	110	15	45
پاليئوراوى 4	30	5	225	35
پاليئوراوى 5	—	10	30	—
كۆى دەنگەكان	90	230	505	175

پاليئوراو سەرکەوتووەکان: ج، 4، 2، ب، 3، 1، 1
 نوينهرايهتى حزبەكان: أسفر، ب، 2، ج، 1

ج/ كاريگەرى ياساو سيسته مه كانى هەلبژاردن:

١- كاريگەرى ياساو سيسته مه كانى هەلبژاردن لەسەر سيسته مى سياسى

ولآتان:-

١/ لە هەلومەرجى سياسى و كۆمهلايهتى سهقامگير لە ولآتدا فرەحزبى كاريگەرى بۆ سەر ئەمن و ئاسايشى ولآت هەيهو لە هەمانكاندا مەترشيشى هەيه، بۆيه باشترين چارەسەر بۆ دوورخستنهوى ئەم مەترسيانە هەلبژاردنى سيسته مى زۆرينەى فرەيه ئەم شيوازهش ئەبيته بەريهست لە بەردەم حزبى بچوك و ولآت بەرهو سيسته مى دوو حزبى گەوره دەبات، ئەم ولآتە دەبيته خاوەن حكومهتيكى بەهيزو ئۆپوزسيونيكي بەهيز. بەلام قاسمى هەلبژاردن لەسەر ئاستى ولآتو ناوچهكان وەك يەك ناييت ئەمەش يەكيكه لە كەموكورييه كانى

ب/ سیستمی نوێنەرایەتی رێژه‌یش بۆ ولایتیکی فرە نەتەووەو فرەمەزەه‌ب و فرەئایین ناکام‌ل لەرووی دیموکراسی و دەولەتی هاوولایتیدا باشت‌ترین جوۆری سیستمە بۆ ئەوەی نوێنەرایەتی هەموو پێکەتەکان ئامادە‌گیان هەبێت لە پەرلەمان لێره‌دا ئەبێ کار بە‌بنە‌مای دیموکراسی تەوافوقی بک‌رێت، چونکە سروشتی پێکەتە‌ی ولاته ئەم بارە دەسە‌پێنێ.

٢- کاریگەری سیستمە‌مە‌کانی هە‌ل‌ب‌ژاردن لە‌سەر دە‌نگ‌دە‌ران:

١/ لە‌سیستمی هە‌ل‌ب‌ژاردن زۆ‌رینه‌ی فرە‌یی دە‌نگ‌دەر بە‌ زۆ‌ری دە‌نگ بە‌ کاندیدی بە‌هێز دە‌دات نەک ئە‌و کاندیدی خۆ‌ی دە‌یه‌وێت، چونکە چانسی دەرچوونی کە‌مه‌.

٢/ سیستمی نوێنەرایەتی رێژه‌یی لیستی کراوه‌ی سنو‌ردارو ئازاد کاریگەری زۆ‌ری هە‌یه‌ بۆ بە‌شداری دە‌نگ‌دە‌ران و اختیار یاری جیا‌جیا لە‌ ناو پار‌تی د‌ل‌خوازه‌کە‌ی دا.

٣/ لە‌ سیستمی نوێنەرایەتی رێژه‌یی لیستی داخ‌راودا پار‌ته‌کان دە‌نگ‌دە‌رانیان ناچار دە‌کە‌ن بە‌ نابه‌‌د‌لی دە‌نگ بە‌دن، چونکە هاو‌پ‌رانی‌ن لە‌گە‌‌ل ناوی کاندیدان و ریزه‌بە‌ندی کاندیدان.

٤/ زۆ‌رجار لە‌ دە‌نگ‌دان بۆ پەرلە‌مانه‌ فیدرالیه‌‌کانی رێژه‌ی دە‌نگ‌دان لە‌ ئاستی پ‌ی‌و‌ست‌دا نیه‌. ئە‌گەر هۆ‌کاری ئایینی یان نە‌تە‌و‌ه‌ی لە‌ پشت دە‌نگ‌دە‌رانه‌وه‌ نە‌بێت، ئە‌مه‌ش واده‌کات لە‌ هە‌ندێ پار‌یز‌گا بە‌‌ر‌یژه‌ی کە‌می دە‌نگ‌دە‌ران ژماره‌ی کورسیه‌ دیاریک‌راوه‌کان خۆ‌ی مسۆ‌گەر بکات، نمونه‌ (هە‌ل‌ب‌ژاردنی ع‌ی‌راق بۆ پەرلە‌مان و ئە‌نجومه‌نی پار‌یز‌گا‌کان).

٥/ زۆ‌رجاریش ب‌ ئ‌ متمانە‌یی دە‌نگ‌دە‌ران بە‌رام‌بەر بە‌ پار‌ته‌کان رێژه‌ی بە‌شداری بە‌ره‌و کە‌می دە‌بات لە‌بەر رۆ‌شنایی هەر سیستمیک‌دا ب‌یت.

٦/ زۆ‌ر جار (ئایین و نە‌تە‌و‌ه‌ و ره‌گه‌‌زیه‌‌رستی) بە‌ س‌ل‌یب‌ی و ئ‌جایی کار لە‌ ئە‌نجامه‌‌کانی هە‌ل‌ب‌ژاردن دە‌کە‌ن و لە‌بەر رۆ‌شنایی هەر سیستمیک‌ ب‌یت.

٣- کاریگەری سیستمە‌مە‌کانی هە‌ل‌ب‌ژاردن لە‌سەر کە‌مینه‌کان:

- بە‌گشتی کە‌مینه‌کان زەرە‌رمە‌ندن لە‌ پ‌رۆ‌سه‌‌کانی هە‌ل‌ب‌ژاردندا بە‌ تابه‌‌تی له‌و ولاتانه‌ی دیموکراسی و مافی هاوولاتی بوون ئاماده‌گی نە‌بێت.

- سیستمە‌مە‌کانی هە‌ل‌ب‌ژاردن کاریگەری زۆ‌ریان هە‌یه‌ لە‌سەر پێکەتە‌ی ئە‌و ولاتانه‌ی کە‌فره‌ نە‌تە‌و‌ه‌‌بن و باوه‌‌رو متمانە‌شیان لە‌ ئ‌واندا نە‌بێت، نمونه‌ لە‌ دابه‌‌شکردنی ولات بۆ فرە‌ بازه‌‌یی. کورد یه‌‌کیکه‌ له‌و گه‌‌لانه‌ی زەرە‌رمە‌ند بوه‌.

- بۆ‌یه‌ باشت‌ترین ر‌ی‌گا بۆ کە‌مینه‌کان سیستمی کۆتایه‌ بۆ ئە‌وه‌ی مافی کە‌مینه‌کان ره‌‌چاو‌ب‌ک‌ر‌یت.

۰۴. کاریگەرى سىستەمەكانى ھەللىزاردن لەسەر (ژنان):

- سىستەمى ھەللىزاردنەكان کاریگەرى زۆرى ھەيە بەسەر رېژەى ژنان. باشتىرىن سىستەم بۆ رەچاوكردنى رېژەى ژنان لە نوپنەرايەتيان سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەى لىستى داخراو يان سنوردا بە ھەبوونى مەرجى ياساى لە ديارىكردنى نوپنەرايەتى.

- لە سىستەمى زۆرىنەى فرەيش ژن چانسى دەيىت ئەگەر لەلايەن پارتە بەھيژەكانەو ەكاندەيد بکړيت.

۰۵. کاریگەرى سىستەمەكانى ھەللىزاردن لەسەر پيکھتەى حکومت :

- سىستەمى زۆرىنەى فرەيى/ حکومتىكى بەھيژەى حکومتانى ولات دەکات.

- لە ھەمان کاتدا ئۆپوزسيۆتىكى بەھيژەى بەرەبرەكانى حکومت دەکات کە لە قازانجى ھەردوولا تەواو دەيىت.

- لە ساپەى سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەى دا پيگەى حکومت ھەميشە شلۆقو ناجيگيرە، کە ئەمە خالى لاوازيەتى، بۆيە زۆرجار پەنا دەبريئە بەر ئەنجامدانى ھەللىزاردنى پيش وەخت.

۰۶. کاریگەرى سىستەمەكانى ھەللىزاردن لەسەر پيکھتەى ئىتتىلافاکەکان دا :

- لە ساپەى سىستەمى زۆرىنەى فرەى دا لە پيش ھەللىزاردن و پاش ھەللىزاردن بير لە پيکھتەى حکومت ناکړيئەو؟

- لە ساپەى سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەيدا بە دەگمەن گەر پارتىک بە تەنھا حکومت پيکھيئى، تەنھا ئەيىت بير لە پيکھتەى ئىتتىلاف بکاتەو جا پيش ھەللىزاردن يىت يان دواى ھەللىزاردن.

- زىندوتريىن نمونە لە ميژووى ھەللىزاردندا ئىتلافاى (يەکيتى و پارتىيە) لەساپەى سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەى لىستى کراوہى سنورداردا خراپترين نمونەيە لە ميژوودا.

۰۷. کاریگەرى سىستەمى ھەللىزاردن لەسەر رېکخستنى حزبە سياسيهکان:

۱. لە ساپەى سىستەمى زۆرىنەى فرەيى دا سىستەمى دوو حزبى سەرھەلەداو گەشە دەکات، ئەمەريکا - بەريئانيا.

۲. لەساپەى ئەم سىستەمەدا کۆمەلگە بەسەر دووبەرە داہش دەيىت.

۳. لە سىستەمى زۆرىنەى فرەيى پەرلەمانتار خۆى بە نوپنەرى ئەو خەلکە دەزايىت کە دەنگيان پيى داوہ پيش ئەوہى خۆى بە نوپنەرى پارتەکە بزايىت.

۴. لە ساپەى ھەللىزاردن سىستەمى زۆرىنەى فرەيى دوو قۇناغ فرە حزبى و حزبى لاواز گەشە دەکات.

۵. سىستەمى نوپنەرايەتى رېژەيش خۆى لە خويىدا دايكى لە دايک بوونى فرە حزبىيە .

۸- کاریگه‌ری سیستمه‌مەکانی هەلبژاردن لەسەر ژمارە‌ی کورسیی پارتەکان

پێکەتە‌ی پەرلەمان:

- لە سیستمی زۆرینە‌ی فرە‌ی یەک قۆناغدا پارتە بە‌هێزەکان زۆرینە‌ی کورسیەکان بە‌دەست دێن.

- لە سیستمی زۆرینە‌ی فرە‌ی دوو‌غ پارتی دوو‌م سوودمە‌ند دە‌بێت لە دوا‌ی پارتی یە‌کە‌م.

- لە سیستمی نوێ‌نەراییە‌تی پێژە‌ی بە‌دیاریکردنی لانی کە‌می بە‌دەست‌هێنایی دە‌نگ بۆ نمونە (۱٪ بۆ ۱۰) پارتە بچو‌کە‌کانی بێ‌هەش دە‌بن، هە‌ری‌می کوردستان - تورکیا.

پێ‌ڕە‌وکردنی پێ‌وەرە نی‌ودە‌ولە‌تیه‌کان^(۴۶)

گومانی تیا نی‌ە کۆ‌مە‌لگای مە‌رۆ‌فایە‌تی رۆژ لە دوا‌ی رۆژ لە گۆران و پێ‌شکە‌وتندایە، سیستمە‌مە‌کانی هە‌لبژاردنیش لە‌گە‌ڵ پێ‌شکە‌وتنی کۆ‌مە‌لگای بە‌رە‌و پێ‌ش دە‌چن، لە‌پێ‌ڕە‌وکردنی هەر سیستمێ‌کی هە‌لبژاردنیش بۆ دە‌ست‌بەرکردنی هە‌لبژاردنێ‌کی دیموکراسیانە و شە‌فافانە و دادو‌ەرانه، دە‌خوازێت رە‌چاوی بنە‌ما نی‌ودە‌ولە‌تیه‌کان بک‌ری‌ت، هە‌روه‌ها رە‌چاوکردنی پێ‌کە‌تە‌ی ئاینی و نە‌تە‌وه‌یی لە‌و وڵاتانە‌ی لە‌دە‌ست دکتاتوریە‌ت‌ پ‌زگاریان بو‌وه، دە‌خوازێت و پێ‌ویستە رە‌چاوی سیستمی هە‌لبژاردنی گونجاو بکات، جا ئە‌و هە‌لبژاردنە بۆ پەرلە‌مانی نیشتمانی بێت یا‌ن بۆ ئە‌نجومە‌نی ئی‌ت‌حادی بێت یا‌ن بۆ ئە‌نجومە‌نی لۆ‌کالیە‌کان بێت، چونکە سیستمە‌مە‌کانی هە‌لبژاردن بە‌تە‌نها رێ‌باز و شی‌وازی پێ‌کە‌تانی ئە‌نجومە‌نە‌کانی دە‌سە‌لات نین، بە‌ل‌کو وێ‌رای ئە‌وه‌ش، ئامرازیکە بۆ ئی‌دارە‌دانی مە‌ملە‌تی ناو کۆ‌مە‌لگا، بۆ ئە‌وه‌ی هە‌لبژاردنی جو‌ری سیستمە‌کە دڵ‌نایی بە‌داتە پێ‌کە‌تە‌کانی وڵات، پێ‌ویستە هە‌ندێ پێ‌وەر و بنە‌مای نی‌ودە‌ولە‌تی هە‌یه، رە‌چاو بک‌ری‌ن چونکە لە زۆ‌ری‌ک لە وڵاتاندا دە‌سە‌لاتداران گە‌لێ شی‌وازی دە‌ستی‌و‌ە‌ردانیان لە پ‌رۆ‌سە‌کانی هە‌لبژاردن دا‌هێ‌ناوه بۆ دو‌ور خستە‌وه‌ی ئە‌و کاریگە‌ریانە. لە پێ‌ناو هە‌لبژاردنێ‌کی ئازاد و دادو‌ەرانه و پاک پێ‌ویستە ئە‌و پێ‌و‌ەرانه رە‌چاو بک‌ری‌ن لە‌وانە:-

۱- نابێت یاسای هە‌لبژاردن هیچ مە‌رجێ‌کی تیا بێت پێ‌چە‌وانە‌ی بنە‌ماکانی دیموکراسی و مافی مە‌رۆ‌ف بێت وە‌ک لە ماددە‌ی ۱۸ و ۲۱ی ج‌ارنامە‌ی گە‌ردوونی مافە‌کانی مە‌رۆ‌فدا هاتو‌ه، مافی بە‌ش‌داری لە بە‌پێ‌وە‌بردنی گشتیدا، مافی دە‌نگدان و خۆ کاندیدکردن، مافی وە‌ک یە‌کی لە بە‌دەست‌هێنایی پۆ‌سته‌کانی گشتیدا و دا‌ی‌ن‌کردنی پێ‌دا‌ویستیه‌کانی بنە‌رە‌تی کە لە سیستمە‌ دیموکراسیه‌کاندا پێ‌رە‌و دە‌ک‌ری‌ن.

۲- مە‌رجە هە‌لبژاردنە‌کان دە‌وری بن‌و لە‌کاتی دیاریک‌راو دو‌وبارە بک‌ری‌نە‌وه

واته هه‌لېژارنده‌كان له‌واده‌ي دياريكراوي خوځيان نه‌نجام بدرېن وهك له ده‌ستوورو ياساكان دياريكراون. ئهم بنه‌مايه يه‌كېكه له‌بنه‌ماكانې ديموكراسي نوښه‌رايه‌تي، چونكه كاركردن بهم بنه‌مايه له لايه‌ك ده‌سته‌به‌ري په‌وايه‌تي نه‌كات بو حكومه‌ت و نه‌نجومه‌نه‌كانې ياسادانان، له لايه‌كي تر هه‌لېژاردنې ده‌وري پوځي جوښنده‌وه‌ي گشتي ده‌بينې له هوشياركردنه‌وه‌ي نه‌ندامانې كومه‌لگاو راهېنانې به‌رده‌وامي نه‌وه دواي نه‌وه و پيگه‌ياندنې سه‌ركرده و كادري نوښتو مشتمولكردنې حربه‌كان و دوزينه‌وه‌ي ريگه چاره بو خاليكردنه‌وه‌ي پيكاډانه كومه‌لايه‌تيايه‌كانې ناو هه‌ناوي كومه‌لگا له‌ريگه‌ي سندوقه‌كانې ده‌نگدان.

۳- پيوسته پرؤسه‌ي ده‌نگدان به‌شيويه‌كي نه‌يېني به‌پړيوه‌بچيت وهك له بره‌گه‌ي سيهم له‌ماده‌ي ۲۱ جاري كهدونې مافي مروفي ئاماره‌ي پيدراوه، پيوسته ئازادي ده‌نگدان بپاري‌زريت.

۴- پيوسته حكومه‌ت لايه‌نگري هيچ قه‌واره‌يه‌كي سياسي نه‌كات له كومه‌كو هاوكاري حربه‌كان پېره‌وي ياساي حربه‌كان يان هه‌ر ياسايه‌كي په‌يوه‌نديدار بهم پرسه پېره‌وي ليوه بكات، بهو واتيابه ئه‌بييت حكومه‌ت بېلايه‌ن بيت و به‌هيچ شيويه‌يك داهات و هيزي مادي و معنه‌وي حكومه‌ت بو هيچ لايه‌نيك به‌كار نه‌هېنريت، له واده‌ي نه‌نجامدانې هه‌لېژارنده‌كان وه‌زارته په‌يوه‌نديداره‌كان بېلايه‌ن بنو وه‌زيره‌كانيان له كاري وه‌زارته‌كان به‌شيويه‌ي كاتي دوور بخرينه‌وه، به‌تاييه‌تي وه‌زاره‌تي دادو وه‌زاره‌تي ناوخو و وه‌زاره‌تي به‌رگري و وه‌زاره‌تي دارايي، جارنامه‌ي كهدونې مافي مروفي و پړوتوځولي ژماره (۱) ي په‌يماننامه‌ي ئه‌وروپا له ماده‌ي (۳) جه‌خت له‌سه‌ر هه‌لېژاردنې ئازاد ده‌كه‌نه‌وه.

۵- مه‌رجه ده‌سته‌يه‌كي بېلايه‌ن پشت نه‌ستوور به قانون سه‌ره‌رشتي هه‌لېژاردن بكات.

۶- ياسا سه‌روه‌ر بيت و كار به‌ياسا بكريت واته ياساكان له‌به‌ر پوښنايي ده‌ستوور ده‌رچوبن و كاريان پي بكريت، پارته‌كانيش له‌به‌رامبه‌ر ياسادا وهك يه‌ك بن، هيچ ريوشوينيك به پيچه‌وانه‌ي ياسا پېره و نه‌كرت.

۷- مملاتېي ديموكراسيانه وده‌ستاوده‌ستكردنې ده‌سه‌لات دوور له توندو تيژي له‌به‌ر پوښنايي ياساكانې هه‌لېژاردنې ده‌نه‌نجام بگه‌يهرت و سه‌ره‌پيچيكه‌راني ياساو ريكاويه‌كانې هه‌لېژاردن سزابدرين له‌لايه‌ن دادگاي تاييه‌ت به پرؤسه‌ي هه‌لېژاردنه‌كان.

۸- پيوسته شه‌فاهيت پېره و بكرت له‌به‌رپړيوه‌چوني پرؤسه‌كانې هه‌لېژاردنې.

۹- ريگادان به‌چاودېراني نيوده‌وله‌تي و نيوخوي و راگه‌ياندنه‌كان بو چاودېريكردنې چوښه‌تي به‌رپړيوه‌چوني پرؤسه‌ي هه‌لېژاردنه‌كان له‌سه‌ره‌تاي پرؤسه‌كه بو كوټايي پرؤسه‌كه.

۱۰- ريگانه‌دان به‌هيزه چه‌كداره‌كان كه كاريگه‌ري بخه‌نه سه‌ر پرؤسه‌ي ده‌نگدان.

- ۱۱- چاودیریکردنی پرۆسهکانی هه‌لبژاردن و پریاردان به سزادانی هه‌ر لایه‌ن و قه‌واره‌یه‌کی سیاسی له‌کاتی سه‌رپیچیکردنی یاسا و سیسته‌م و پریاره‌کان.
- ۱۲- پئویسته‌ پرۆسه‌ی ده‌نگدان به‌شیۆه‌یه‌کی پاسته‌وخۆ و گشتی بێت، به‌پیی بنه‌مای جاپی گه‌ردونی مافی مرۆف، واته‌ هه‌لبژاردن به‌شیۆه‌یه‌کی یه‌کسان ئه‌نجام بدری‌ت و هاوولاتیان له‌ مافی ده‌نگدان یه‌کسان بن.
- ۱۳- ریزگرتن له‌ ماف و ئازادیه‌ سیاسیه‌کان که له‌ به‌لگه‌نامه‌و ریکه‌وتنه‌ ئیۆده‌وله‌تیه‌کان ئاماژه‌یان بۆ‌کراوه‌، له‌وانه‌ جارنامه‌ی گه‌ردونی مافه‌کانی مرۆف.
- ۱۴- دابینکردنی زه‌مینه‌ی له‌بار و دوور له‌ توند و تیژی و لێپچه‌وه‌و ریزگرتن له‌ پرانسیپی ململانی‌تی ته‌ندروست.
- ۱۵- به‌پیی بنه‌مای دیموکراسیه‌ت که گه‌ل به‌ سه‌رچاوه‌ی ره‌وایه‌تی و سه‌رچاوه‌ی ده‌سه‌لات داده‌نی‌ت، له‌ریگه‌ی هه‌لبژاردنی دیموکراسیانه‌ رییازی فه‌رمانه‌روایان ده‌سته‌به‌ر ده‌کات، ئه‌وه‌ش به‌ هۆی گواسته‌وه‌ی ده‌سه‌لات بۆ ئه‌و پالیۆراوانه‌ی که له‌ هه‌لبژاردنه‌کان سه‌رکه‌وتنیان وه‌ده‌ست هێناوه‌.

- (۱) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابەری ھەلبژاردن و دیموکراسی، و، دەزگای ھەلبژاردنی ی. ن. ک سالی ۲۰۰۹ چاپخانهی حمدی، سلیمانی، چ، ۱، ۱۱، ھەروەھا پروانە، د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط، ۲، ۱۹۹۴، ۷۹، ۸۹، وە بۆ زیاتر پروانە، النظم السياسية. د. عبدالغنی بسیونی عبدالله، دراسة النظرية الدولة والحكومة والحقوق، الحريات العامة في فكر الاسلامي والفكر الاوروبي (الدار الجامعيه للطباعة والنشر) بدون سنة النشر، لا، ۲۳۳، ۲۳۸.
- (۲) د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط، ۲، ۱۹۹۴، ۶۴، ۶۵.
- (۳) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابەری ھەلبژاردن و دیموکراسی، و، دەزگای ھەلبژاردنی ی. ن. ک سالی ۲۰۰۹ چاپخانهی حمدی، سلیمانی، چ، ۱، ۱۰، ۱۱.
- (۴) ھەمان سەرچاوهی پێشوو
- (۵) ھەمان سەرچاوهی پێشوو، لا، ۱۳، ۱۴، ھەروەھا پروانە، د. حوجەتوڵا، ئەحمەد نەقیب زادە، دنيس كاوناك، ھەلبژاردن وشپۆو تايبەتمەندىەكانى، و، ئەبوبەكر خۆشناو، كتيبي رووناكبيري ژمارە (۴۱) سالی ۲۰۰۳، لا، ۵۴.
- (۶) حوجەتوڵا ئەيووبى، و. ئازاد وەلەدبەگى، سەرھەڵدان و بەردەوامى حيزبە سياسيه‌كان لە رۆژئاوا، دەزگای ئاراس، چاپى يەكەم سالی ۲۰۰۷، ۲۰۸.
- (۷) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابەری ھەلبژاردن و دیموکراسی، و، دەزگای ھەلبژاردنی ی. ن. ک سالی ۲۰۰۹ چاپخانهی ھەمدی، سلیمانی، چ، ۱، لا، ۲۱، ھەروەھا پروانە، د. سعاد الشرقاوي و د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط، ۱۹۹۴ لا ۷۹، والنظم السياسية. د. عبدالغنی بسیونی عبدالله، دراسة النظرية الدولة والحكومة والحقوق، الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر الاوروبي (الدار الجامعيه للطباعة والنشر) بدون سنة النشر، ص ۲۳۳.
- (۸) د. حوجەتوڵا ئەيووبى، و. ئازادوئەلەدبەگى، سەرھەڵدان و بەردەوامى حيزبە سياسيه‌كان لە رۆژئاوا، دەزگای ئاراس، چاپى يەكەم، سالی ۲۰۰۷ لا ۲۰۹.
- (۹) بەراوردێك لە نێوان سىستەمەكانى ھەلبژاردن، و، دەزگای ھەلبژاردنی ی. ن. ک چا سلیمانی ۲۰۰۸ چاپخانهی بینایی، وەرگیراو لە مالىەرى یۆنامى (تیردەى نەتەوہ يەگرتوہ‌كان لە عێراق، سالی WWW. Unami. unmissions. org. سالی ۲۰۰۸. و ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابەری ھەلبژاردن و دیموکراسی، و، دەزگای ھەلبژاردنی ی. ن. ک سالی ۲۰۰۹ چاپخانهی حمدی، سلیمانی، چ، لا، ۲۳، و، د. سعاد الشرقاوي و د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط، ۱۹۹۴ ص ۸۸، و، (النظم السياسية. د. عبدالغنی بسیونی عبدالله، دراسة النظرية الدولة والحكومة، الحقوق الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر الاوروبي (الدار الجامعيه للطباعة والنشر) بدون سنة النشر، ص ۲۳۶.
- (۱۰) رۆبەرت دال، دەربارەى دیموکراسی، وەرگیرانی ئامانج کەندى، چاپى يەكەم، چاپخانهی

رهنج، سلیمانی، ۲۰۰۹ لا ۱۴۵، و د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط ۲، ۱۹۹۴ ص ۱۹.

(۱۱) محازره کانی د. OYA GITGI، په پمانگای روژه لاتی ناوهراسـت بو کاروباری دیموکراسی، نه نقره تورکیا، خولی ریکخراو بو سالی ۲۰۰۶.

(۱۲) به راوردیک له نیوان سیستمه کانی هـلـبـژاردن، و: ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. چا سلیمانی ۲۰۰۸ چاپخانه ی بینایی، بوزانیاری زیاتر، مالپه ری یونامی (تیرده ی نه ته وه یه کگرتوه کان له عـیـراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ۲۰۰۸.

(۱۳) به راوردیک له نیوان سیستمه کانی هـلـبـژاردن، و، ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. چا سلیمانی ۲۰۰۸ چاپخانه ی بینایی، وهرگیراو له مالپه ری یونامی (تیرده ی نه ته وه یه کگرتوه کان له عـیـراق، سالی ۲۰۰۸ WWW. Unami. unmissions. org. بروانه، نه ندرؤ رینولرز، بن ریلی، رابه ری هـلـبـژاردن و دیموکراسی، و: ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. سالی ۲۰۰۹ چاپخانه ی حمـدی، سلیمانی، چا، لا، ۶، و، د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر ط ۲، ۱۹۹۴، ص ۱۰۲. النظم السياسية. د. عبدالغی بسیونی عبدالله، دراسة النظرية الدولة والحكومة والحقوق الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر الاوروبي (الدار الجامعيه للطباعة و النشر) بدون سنة النشر، لا ۲۳۹.

(۱۴) به راوردیک له نیوان سیستمه کانی هـلـبـژاردن، و: ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. چا سلیمانی ۲۰۰۸ چاپخانه ی بینایی، وهرگیراو له مالپه ری یونامی (تیرده ی نه ته وه یه کگرتوه کان له عـیـراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ۲۰۰۸. و نه ندرؤ رینولرز، بن ریلی، رابه ری هـلـبـژاردن و دیموکراسی، و، ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. سالی ۲۰۰۹ چاپخانه ی حمـدی، سلیمانی، چا، لا، ۴۸، ۴۹، و، سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر ط ۲، ۱۹۹۴، ص ۱۵۱، و

(۱۵) به راوردیک له نیوان سیستمه کانی هـلـبـژاردن، و: ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. چا سلیمانی ۲۰۰۸ چاپخانه ی بینایی، وهرگیراو له مالپه ری یونامی (تیرده ی نه ته وه یه کگرتوه کان له عـیـراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ۲۰۰۸.

(۱۶) نه ندرؤ رینولرز، بن ریلی، رابه ری هـلـبـژاردن و دیموکراسی، و، ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. سالی ۲۰۰۹ چاپخانه ی حمـدی، سلیمانی، چا، لا، ۱۷۳، و بروانه: سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر ط ۲، ۱۹۹۴، ص ۱۵۶.

(۱۷) د. حوجه تولا ئیووبی، و. نازاد وه له دبه گی، سه ره لدان و به رده وامی حیزبه سیاسیـه کان له روژئاوا، ده زگای ئاراس، چاپی یه که م سالی ۲۰۰۷ لا ۲۱۹.

(۱۸) ههمان سه رچاوه، لا. ۲۱۹

(۱۹) نه ندرؤ رینولرز، بن ریلی، رابه ری هـلـبـژاردن و دیموکراسی، و، ده زگای هـلـبـژاردنی ی. ن. ک. سالی ۲۰۰۹ چاپخانه ی حمـدی، سلیمانی، چا، لا، ۴۸، و سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر ط ۲، ۱۹۹۴، ص ۱۱۱. النظم السياسية. د. عبدالغی بسیونی عبدالله، دراسة النظرية الدولة والحكومة والحقوق الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر الاوروبي (الدار الجامعيه للطباعة و النشر) بدون

سنة النشر، ص ٢٤٠.

(٢٠) ئەزمونێکی دیموکراسیانە، ئامادەکردنی رود هۆفو میخل لیزیبرگو پیترومولد، وەرگێڕانی لە ئینگلیزیهوه، سهفوهت رهشید سدی، بڵاكرهوی لیژنه ی سلیمانی رێكخراوی مافی مڕۆف له كوردستان، سالی ١٩٩٢.

(٢١) بهراوردێك له نێوان سیسته مهكانی ههلبژاردن، و، دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك چاپسلیمانی ٢٠٠٨ چاپخانه ی بینایی، وەرگیراو له مالهیری یۆنامی (نێرده ی نهتهوه یهكگرتوهكان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٢٢) سیسته می نوێنه رایهتی رێژهیی لیستی كراوهی سنورداری، كوردستانی نوێ، رۆژی ٣٠، ١٢، ٢٠٠٩، بۆ زانیاری زیاتر پروانه، بهراوردێك له نێوان سیسته مهكانی ههلبژاردن، و، دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك چاپسلیمانی ٢٠٠٨ چاپخانه ی بینایی، وەرگیراو له مالهیری یۆنامی (نێرده ی نهتهوه یهكگرتوهكان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٢٣) بهراوردێك له نێوان سیسته مهكانی ههلبژاردن، و: دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك چاپسلیمانی ٢٠٠٨ چاپخانه ی بینایی، وەرگیراو له مالهیری یۆنامی (نێرده ی نهتهوه یهكگرتوهكان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٢٤) بهراوردێك له نێوان سیسته مهكانی ههلبژاردن، و، دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك چاپسلیمانی ٢٠٠٨ چاپخانه ی بینایی، وەرگیراو له مالهیری یۆنامی (نێرده ی نهتهوه یهكگرتوهكان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨. وهبۆ زیاتر پروانه، ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابهیری ههلبژاردن و دیموکراسی، و، دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك سالی ٢٠٠٩ چاپخانه ی حمدی، سلیمانی، ١٤، ١٧٤ و ١١٤

(٢٥) بهراوردێك له نێوان سیسته مهكانی ههلبژاردن، و، دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك چاپسلیمانی ٢٠٠٨ چاپخانه ی بینایی، وەرگیراو له مالهیری یۆنامی (نێرده ی نهتهوه یهكگرتوهكان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٢٦) سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة، مصر ط٢، ١٩٩٤، ص ١١٩.

(٢٧) سلیمان مستهفا، ههڕیمی كوردستان و پارتەكانی سییهم، گۆفاری نۆفین، بڵاو كراوهی مهكتهبی بیرو هوشیاری ژماره (١٠) سالی ٢٠٠٧، لاپه‌ره، ١١٤

(٢٨) سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة، مصر ط٢، ١٩٩٤، ص ١١٢.

(٢٩) راپۆرتێك بۆ ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران، كۆمسیۆنی بالای ههلبژاردنه‌كان، وەرگێڕانی یالچ محمه‌د ئەمین و ئەحمه‌د محمه‌د ئیسماعیل، ١٤، سالی ٢٠٠٦، لا، ٧٠، ٧١. وه، پروانه سلیمان مستهفا، هه‌ڕیمی كوردستان و پارتەكانی سییهم، گۆفاری نۆفین، بڵاو كراوهی مهكتهبی بیرو هوشیاری ژماره (١٠) سالی ٢٠٠٧، لاپه‌ره، ١١٤

(٣٠) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابهیری ههلبژاردن و دیموکراسی، و، دهزگای ههلبژاردنی ی. ن. ك سالی ٢٠٠٩ چاپخانه ی حمدی، سلیمانی، ١٤، لا، ٦٦. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة، مصر ط٢، ١٩٩٤، ص ١٦٣.

(٣١) سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة، مصر ط٢، ١٩٩٤، ص ١٥٩.

(٣٢) سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة، مصر ط٢، ١٩٩٤، ص ١٥٩.

(٣٣) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٥٩

(٣٤) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٥٩

(٣٥) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٦١

(٣٦) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٥٩

(٣٧) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٦١ و ١٦٢

(٣٨) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٦٢

(٣٩) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٦٠

(٤٠) ههمان سهراوهی پيشوو، لا ١٦٠

(٤١) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابه‌ری هه‌لبژاردن و دیموکراسی، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک سالی ٢٠٠٩ چاپخانه‌ی حمدي، سلیماني، چ، ١، لا ٩٧٧. پروانه، د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط٢، ١٩٩٤ ص ١٣٥، النظم السياسية. د. عبدالغني بسيوني عبدالله، دراسة النظرية الدولة و الحكومة و الحقوق الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر الاوروبي (الدار الجامعية للطباعة و النشر) بدون سنة النشر، ص ٢٣٣.

(٤٢) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابه‌ری هه‌لبژاردن و دیموکراسی، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک سالی ٢٠٠٩ چاپخانه‌ی حمدي، سلیماني، چ، ١، لا ٧٠١، و، به‌راوردیک له نێوان سیسته‌مه‌کانی هه‌لبژاردن، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک چ اسلیماني ٢٠٠٨ چاپخانه‌ی بینایی، وهرگیراو له ماله‌ری یۆنامی (نێرده‌ی نه‌هوه یه‌گرتوه‌کان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٤٣) به‌راوردیک له نێوان سیسته‌مه‌کانی هه‌لبژاردن، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک چ اسلیماني ٢٠٠٨ چاپخانه‌ی بینایی، وهرگیراو له ماله‌ری یۆنامی (نێرده‌ی نه‌هوه یه‌گرتوه‌کان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٤٤) ئەندرو پینولرز، بن ریلی، رابه‌ری هه‌لبژاردن و دیموکراسی، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک سالی ٢٠٠٩ چاپخانه‌ی حمدي، سلیماني، چ، ١، لا ٧٠١، و، د. سعاد الشرقاوي، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر، الدار النهضة مصر، ط٢، ١٩٩٤ ص ١٦٣.

(٤٥) به‌راوردیک له نێوان سیسته‌مه‌کانی هه‌لبژاردن، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک چ اسلیماني ٢٠٠٨ چاپخانه‌ی بینایی، وهرگیراو له ماله‌ری یۆنامی (نێرده‌ی نه‌هوه یه‌گرتوه‌کان له عێراق، WWW. Unami. unmissions. org. سالی ٢٠٠٨

(٤٦) بۆ ژانیاری زیاتر بره‌وانه: عبدالفتاح ماضی، متى تكون الانتخابات ديموقراطية، مركز دراسات الوحدة العربية، عدد ١٦ لسنة ٢٠٠٧.

بهشی سییه م

ههلبژاردن و یاسای ههلبژاردن له عێراق

له بهر ئه وهی دهستور بهرزترین پله بهندی یاسای ههیه، له هه مانکادا شیوازو مه رجی بۆ پاراستنی مافه مه ده نی و سیاسی و مافی ههلبژاردنه کانی له خۆگرتوه، یاساکانی ههلبژاردنیش له بهر پۆشنای دهستور سه رچاوه ده گرن و هیزی سه پاندن وه ده گرن.

له میژووی ههلبژاردنی عێراقیش یان با شتر بلیین میژووی یاسای ههلبژاردن له عێراقدا ده گه ریته وه بۆ سه رده می ئیمپراتۆریه تی عوسمانیه کان له ژێر فشاری کۆمه لی ئازادیخواز به ربه رایه تی (مه دحه ت پاشا) سو لتانی عوسمانی ناچار کرا، له سا لی ۱۸۷۶، ده ستوری ده ولّه ت ده ربکات که به (قانونی بنه ره تی ده ولّه تی عوسمانی ناسراوه)^(۱) ئه م وه سیقه ده ستوریه له ۱۱۹ ماده پیکهاته وه، له ماده ی ۴۲ بۆ ۵۹ و ماده ی ۱۰۹ باس له ورده کاریی ههلبژاردن ده کات، له بهر پۆشنای ئه وه وه سیقه ده ستوریه ی سا لی (۱۸۷۶)، له سا لی (۱۹۰۸) یه که م وه سیقه ی قانونی ههلبژاردنی ئه نجومه نی مه بعوسان ده رچوینرا، واته پێش دروستبوونی عێراق، یاسای ههلبژاردنی ئه نجومه نی (مه بعوسان) دانراوه^(۲) به و پێیه ی عێراقیش به شیک بوو له ئیمپراتۆریه تی عوسمانی واته عێراقیه کان له کۆتایی حوکمی ئیمپراتۆریه تی عوسمانی ئاشنا بوون به ههلبژاردن، قانونی ئه نجومه نی مه بعوسان له ۲۰ ته موزی سا لی ۱۹۰۸ بپاری لیدرا له پۆزی ۸/۱۹۰۸ ب لاو کرایه وه. ئه و قانونه له (۸۳) ماده پیکهاته وه^(۳) ئه نجومه نی یاسادانا به پێی ماده ی ۴۲ له دوو ئه نجومه ن پیکدیت، به پێی ماده ی ۸/۱ پێره وی شیوازی ههلبژاردنی ناراسته وخۆ ده کریت، له ماده ی ۲ دا ها ته به پشتبه ستن به ماده ی ۶۵ ی قانونی بنچینه یی هه ر (۵۰) هه زار هاوولاتی پیاو نوینه ریکیان ده بیّت، وه بازنه کانی ههلبژاردن به پێی مه مالیکه کان (لیواکان) دا به شکراره^(۴).

عێراق له رۆژی دامه زرانده وه له سا لی (۱۹۲۱) جگه له یاسای بنچینه یی (ده ستوری هه میشه یی)^(۵) سا لی ۱۹۲۵ تاروخانی پزیمی به عس، عێراق خاوه ن ده ستووری هه میشه یی نه بوو، به پێچه وانه وه ده ستوره کانی کاتی بوون، یاسای بنچینه یی عێراقی ۱۹۲۵/۳۱ له ۱۲۵ ماده^(۶) پیکهاته وه ئه م یاسا بنچینه یه سی جار هه موارکراوه له سا لی ۱۹۲۵ و سا لی ۱۹۴۳ و سا لی ۱۹۵۸ له ماده ی (۲۸ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۶ و ۳۷) باس له ورده کاریه کانی ههلبژاردن ده کات، سیسته می کاتی بۆ ههلبژاردنی ئه نجومه نی دامه زڕینه رانی عێراقی له سا لی ۱۹۲۲ ده رچوینرا له دوایدا ۳ جار هه موارکرا که

له ۷۲ ماده^(۷) پښکهاټووه، ناوهړوکه کهی بهم شپوهی خواره ویه، هر لیوایهک ناوچه یه کی هه لېژاردن بوو، هه لېژاردن به شپوازی ناراسته وخو ټه نجامه درېت، ته مهنی دهنگدهری خولی یه کهم ۲۱ سالو ته مهنی دهنگدهری خولی دووهم ۲۵ سال بوو به پتی ماده دی ۱۸ له سیسته مه که، هه روه ها پیره وی هه لېژاردنی مهر جدار کراوه وک له ماده دی ۱۸ دا هاتوه ته نها ټه و پیاوانه بویان هه به دهنگ بدن، که زهریبه ټه دهن به حکومت یان شاره وانی. یاسای هه لېژاردنی ټه نجومه نی نوښه رانی سالی ۱۹۲۴ (۸) له ۵۲ ماده پښکهاټووه به پتی ماده دی ۱ کار به سیسته می هه لېژاردنی ناراسته وخو ده کریت، به پتی دهقی ماده دی ۲ ته مهنی دهنگدهری جوړی یه کهم له دهنگدهران ۲۰ سال بوو به پتی ماده دی ۴ جوړی دووهمی دهنگدهران ته مهنی ۲۵ سالی بوو، هه روه ها هه لېژاردن مهر جدار بوو، به پتی ماده دی ۱۰ ته نها پیاوان مافی دهنگانیان هه بوو به مهر جت توانای دانی زهریبه ی هه بویا وک له ماده دی ۲ برگی ۷ هاتوو، به پتی ماده دی ۴۵ هیزه چه کداره کان مافی دهنگانیان نیه تا خزمه تی سه ربا زیان ته واد ده کن ته نها ټه گهر مو ټه ت بن بویان هیه به شداری دهنگان بکن، یاسای هه لېژاردنی ژماره (۱۱) ی سالی ۱۹۴۶ (۹) ټه و یاسایه له ۵۶ ماده پښکهاټووه، دهنگان مهر جدار بوو به پتی دهقی ماده دی ۲، پیره وی شپوازی هه لېژاردنی ناراسته وخو کراوه، هیزی چه کدار مافی دهنگدانی نه بوو، باز نه کانی هه لېژاردن به پتی لیواکان بوو، بو خو کاندید کردن مهر ج بوو هر کاندیدی ۱۰۰ دینار بدات وک له دهقی ماده دی ۳۷ دا هاتوه^(۱۰) وه هر ۱۰۰ دهنگدر له خولی یه کهم کاندیدی هه لده بژیرن وک له ماده دی ۱۰۱ دا هاتوه. مهرسومی هه لېژاردنی ژماره (۶) سالی ۱۹۵۲ ټه م فه رمایشه له ۶۸ ماده^(۱۱) پښکهاټووه به پتی ټه م فه رمایشه وک له ماده دی ۱۱ دا هاتوه کاری به شپوازی هه لېژاردنی راسته وخو کردوه واته له سالی ۱۹۵۲ شپوازی هه لېژاردنی راسته وخو له عیراق ټیقرار کراوه^(۱۲)، ته مهنی دهنگدهری پیاو ۲۰ سال به پتی ماده دی ۲، به پتی ماده دی ۱۴ هر قهزایهک باز نه یه کی هه لېژاردنه ټه گهر ژماره ی پیاوانی له ۱۵ هه زار که متر نه بیت و له ۷۵ هه زار زیاتر نه بیت. یاسای هه لېژاردنی نوښه ران ژماره ۵۳ ی سالی ۱۹۵۶ ټه م یاسایه له ۶۸ ماده^(۱۳) پښکهاټووه، کار به شپوازی هه لېژاردنی راسته وخو کراوه، ته مهنی دهنگدر به ۲۰ سال دیاریکراوه، ټه م یاسایه دوا یاسای سه رده می مه له کی بوو. یاسای هه لېژاردنی ټه ندامانی ټه نجومه نی نه ته وه ژماره (۷) سالی ۱۹۶۷^(۱۴) ټه م یاسایه له ۷۳ ماده پښکهاټووه، بو یه کهم جار له عیراق به پتی ماده دی ۱ ژنان و پیاوانی ته مهن ۱۸ سال مافی دهنگانیان پیدرا^(۱۵) به پتی ماده دی ۶۲ مافی دهنگان بو پیاوان ټیجباریه و بو ژنان ټیختیاریه. ټه م ماده ییه بو به مه بهستی پاراستنی شوړشی ۱۴ ته مووز دانراوه و کار به شپوازی هه لېژاردنی راسته وخو کراوه، به پتی ټه و یاسایه ته مهنی دهنگدر کرا به ۱۸ سال، به پتی ماده دی ۱۷ ژماره ی

ئەندامانى ئەنجومەن بە ۱۵۰ ئەندام ديارىكراوه، بەپيى ژمارەى دانىشتوانى لىواكان ژمارەى كورسەكانيان ديارى كراوه، ۲۵٪ بۆ نوپنەرانى كرېكارو جوتيار برپارى ليدراوه، سەرۆك كۆمار دەسلەلاتى دامەزراندنى ۱۵ كەسى پيدراوه وەك لەبرگەى سەيم ماددەى ۱۷دا ھاتو، جىگەى ئاماژەپيدانە لەسالى ۱۹۵۸ بۆ سالى ۱۹۶۸ ھىچ ھەلئاردنېك لە عىراق ئەنجام نەدرا ياساكان تەنھا مەرەكەبى سەر كاغەز بوون، لەسالى ۱۹۷۰ بە پيى دەستورى كاتى ۱۶تەموزى سالى ۱۹۷۰ ئەنجومەنى نىشتىمانى برپارى ليدرا^(۱۶)، وە بە پيى ياساى ژمارە ۲۲۸ ى سالى ۱۹۷۰ ئەو ئەنجومەنە بە دامەزراندن ديارىكران. ياساى ئەنجومەنى نىشتىمانى ژمارە (۵۵) ۱۹۸۰^(۱۷)، ئەم ياسايە لە ۶۴ ماددە پىكھاتو، لە ماددەى ۱۴ى ياساكەدا ھاتو ھەر كەسى خۆى بۆ ئەنجومەنى نىشتىمانى ھەلئېرئىت، ئەبىت باوهرى بەئامانج و بنەماى شۆرشى ۱۷-۳۰ تەموز ھەبۆ بەشدارى قادسيەبى سەدامى كرديت دژ بە ئيران و باوهرى بە سۆسياليزم و و خاوەن ئاكارى سۆسياليسىت بىت، ئەم ياسايش بۆ رژىمى بەعس نوسراوه، نەك بۆ گەلى عىراق. زۆرېك لە برگەو ماددەكانى دژى پرەنسىپەكانى مافى مروفو ديموكراسيەتن، بەتايەتى ماددەى ۱۴، دەستەى ھەلئاردنەكان بە برپارى ئەنجومەنى سەركرديەتى شۆرش ديارى دەرئىن و لەلایەن يەكېك لە ئەندامانى ئەنجومەنى سەركرديەتى شۆرش سەرپرەشتى دەرئىت وەك لە ماددەى ۲۵ دا ھاتو، ياساى ھەلئاردنى ئەنجومەنى نىشتىمانى ژمارە (۲۶) سالى ۱۹۹۵، ئەم ياسايە لە ۹۱ ماددە پىكھاتو، بە ھەمان رېتم و ھەناسەى ياساى ژمارە ۵۵ى سالى ۱۹۸۰ نوسراوه، پارىزگاي بەسەر چەند ناوچەبەكى ھەلئاردن دابەش كردو.

بۆزانينى پىگەى كوردو ژمارەى ئەندامانى ئەنجومەنى نوپنەرايەتى لە پۆژگارى پاشايەتدا پروانە خستەى تايبەت بە پىگەى كورد لە ئەنجومەنى نوپنەران ۱۹۲۵بۆ۱۹۵۸،

*ژمارەى ئەندامانى ئەنجومەنى نوپنەرانى عىراق لە پۆژگارى پاشايەتى و ژمارەى ئەندامانى كورد لە ئەنجومەنى نوپنەران، ژمارەى نوپنەرى پارىزگاكان، ژمارەى نوپنەرى توركمان لە ھەولېرو كەركوك، ژمارەى ئەندامانى مەسجىھەكان لە كەركوك، ژمارەى ئەندامانى كورد لە دىالەو كوت و بەغداو ھىللە و عىمارو

موصل^(۱۸)

تێبینی	کارکۆک			موصل	هه‌وێز		ساڵانی	ژمارهی ئه‌خه‌ڵامانی کۆرده‌	ژمارهی ئه‌خه‌ڵامانی ئه‌نجومه‌ن	ساڵی	خه‌ڵه‌کانی هه‌ڵبژێاردن	ز
	کلان	عه‌ره‌ب	تۆرکمان		تۆرکمان	کۆرده‌						
	-	-	1	3	3	5	4	15	88	1928-1925	خۆی یه‌که‌م	1
	-	-	2	2	3	-	4	14	88	1930-1928	خۆی دووهم	2
1- به‌غدا- 1- دهبانه‌	-	-	2	2	3	1	4	15	88	1932-1930	خۆی سێهه‌م	3
	-	-	1	3	3	1	4	14	88	1934-1933	خۆی چاره‌م	4
	-	1	1	3	2	1	4	14	88	1935-1934	خۆی پێنجه‌م	5
1- دهبانه‌	-	1	-	5	3	1	4	18	108	1936-1935	خۆی شه‌شه‌م	6
1- دهبانه‌	-	1	2	3	2	-	6	20	108	1937-1937	خۆی هه‌هه‌شه‌م	7
	-	1	2	3	3	-	6	19	108	1939-1937	خۆی هه‌هه‌شه‌م	8
2- ئه‌خه‌ڵام له‌ حه‌یله‌	-	-	1	5	-	-	6	21	108	1943-1939	خۆی نێهه‌م	9
4- ئه‌خه‌ڵام له‌ به‌غدا و کوێ و دهبانه‌	-	-	1	5	4	-	6	26	118	1946-1943	خۆی ده‌یه‌م	10
2- ئه‌خه‌ڵام / دهبانه‌ و کوێ	-	-	2	6	5	-	6	27	137	1948-1947	خۆی یازده‌م	11
1- ئه‌خه‌ڵام دهبانه‌	-	-	3	5	5	-	5	23	137	1952-1948	خۆی دوازه‌م	12
1- ئه‌خه‌ڵام عه‌یماره‌	-	-	4	4	5	-	6	24	137	1954-1953	خۆی سێزده‌م	13
2- ئه‌خه‌ڵام له‌ عه‌یماره‌ ودهبانه‌	-	-	4	4	4	-	6	24	137	1954-1954	خۆی چواره‌م	14
1- ئه‌خه‌ڵام عه‌یماره‌	1	-	4	4	6	-	6	25	137	1958-1954	خۆی یازده‌م	1
	1	-	4	4	6	-	6	24	148	1958-1958	خۆی شانه‌م	15
	1	-	4	4	6	-	6	24	148	1958-1958	خۆی شانه‌م	16

دواى پوخانى رژىمى به عس به پى برىارى ژماره (۹۶)^(۹) له لايهن ده سلاى كاتى هاوپهيمانان به پشتهستن به برىارى ئه نجومه نى ئاسايش برىارى ژماره ۱۴۸۳ له ۲۰۰۳ برىارى ژماره ۱۵۱۱ له ۲۰۰۳ و حاكمى كاتى عىراق پول برىمه ر له ۲۰۰۶/۶/۱۵ به برىارى ژماره (۹۶)^(۱۰) ياساى هه لېژاردنى ده ركرد. ئه م ياسا به له (۸) به ش پىكهاته وه. به پى ناوه پولكى ياسا كه كار به سيسته مى نوينه رايه تى رژيه بى ليستى داخراو ده كرئيت، ولا ت له يه ك باز نه ي هه لېژاردن پىكدئيت و ژماره ي كورسيه كانى ئه نجومه نى نيشتمانى له (۲۷۵)^(۱۱) كورسى پىكدئيت و هه لېژاردن به شىوازيكى راسته وخو نيه ي و گشتى ئه نجام ده درين، له لايهن كوميسونيكى سه ربه خو وه سه رپه رشتى هه لېژاردنه كان ده كرئيت^(۱۲). پيش په سه ندردى ده ستورى هه ميشه پى بو عىراق ئه نجومه نى نيشتمانى بو قوناغى گواسته وه له ۵ تشرىنى سالى ۲۰۰۵ ياساى ژماره (۱۶)^(۱۳) ده ركردو ياساى هه لېژاردن كه به برىارى ژماره (۹۶) ده ركرا بوو له لايهن هاوپهيمانان، هه لوه شانده وه، ياساى ژماره ۱۶ له ۳۰ ماده ده پىكهاته وه، به هه مان شيوه ي ياساى ژماره (۹۶) سيسته مى نوينه رايه تى رژيه بى ليستى داخراوى په سه ند كرد، به لام ولا تى دابه شى سه ر ۱۸ باز نه ي هه لېژاردن^(۱۴) كردو كورسيه كانى ئه نجومه نى نوينه رانيشى به ۲۷۵ كورسى ديارى كرد،^(۱۵) ۲۳۰ كورسى به سه ر پاريزگان دابه شكرد له سه ر بنه ماي توامارى ده نگرده ران به پى هه لېژاردنه كانى ۲۰۰۵/۱۳۰ پالېشت به كو بو نى خو راك، ۴۵ كورسى وه ك كورسى قه ربو وكر دنه وه ديارى كر ان وه ك له ماده ده ي ۱۵ دا هاتو وه، كه له ۲۰۰۹/۱۲/۹ ئه نجومه نى نوينه ران ياساى هه لېژاردنى ژماره ۱۶ ي به برىارى ژماره ۲۶^(۱۶) هه مو ار كرد، ئه نجومه نى سه رو كا به تيش به برىارى ژماره ۲۰ له ۲۰۰۹/۱۲/۹ په سه ند ي كرد به پى ده قى ياسا هه مو ار كا وه كه بو هه ر ۱۰۰ هه زار كه س نوينه ريكي له ئه نجومه نى نيشتمانى ديارى كرد^(۱۷) هه روه ها كورسى كو تا ي بو پىكهاته ي ئيزدى و شه به ك وسا بيه و مه سيحيه كان ديارى كرد وه ك له بر كه ي سييه مى ماده ده ي (۱) دا هاتو وه، وه ك له ماده ده ي ۱۵۳ هاتو وه سيسته مى نوينه رايه تى رژيه بى ليستى كراوه ي سنوردارى چه سپاند، به برىارى ژماره^(۱۸) ياداشتى را قه كارى له ۲۰۰۹/۱۲/۱۳^(۱۹)، هه مو ار كورنى سييه م بو ياساى ژماره ۱۶ هه مو ار كرايه وه، به پى ئه و برىاره ژماره ي كورسيه كانى ئه نجومه نى نوينه رانى به ۳۲۵ كورسى ديارى كرد ۳۱۰ كورسى بو پاريزگاكان به پى سنورى ئيداريان، ۱۵ كورسيش وه ك كورسى قه ربو وكر دنه وه ديارى كرد^(۲۰).

لي ره دا نامه وى به راورد له نيو ان ئه و هه مو و ياسا يانه دا بكه م، ئه وه ي مه به ستمه، به راورد يكه له نيو ان ياساى هه لېژاردنى ژماره (۹۶) ي سالى ۲۰۰۴ كه هه لېژاردنه كانى ۲۰۰۵/۱۳ ي ئه نجومه نى نوينه رانى پى ئه نجام درا له گه ل ياساى هه لېژاردنى ژماره (۱۶) ي هه مو ار كا وه رچو له ۲۰۰۵/۱۲/۲۰ كه هه لېژاردنى ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ پى

ئەنجام درا. ياساى ژمارە ۲۶ سالى ۲۰۰۹ ياساى ھەموارکردنى يەكەمى ياساى ژمارە ۱۷۰ برىارى ژمارە ^(۲۴) ياداشتى راقەكارى ۲۰۰۹/۱۲/۱۳ كەھەلپژاردنى ۲۰۱۰/۳/۷ پى ئەنجام درا.

ياساى ھەلپژاردنى ژمارە (۹۶) لەسالى ۲۰۰۴ لەلايەن حاكىمى كاتى عىراق پۆل برىمەر دەرچوئىرا، ئەو ياسايە لە (۸) بەش پىكھاتوھ ^(۲۵)، سىستەمى نوئەنرەيەتى رىژەيى و يەك بازنەي ھەلپژاردن خالى جەوھەرى ياساكەن، ئەگەر زياتر لە ياساى ھەلپژاردنى ژمارە ۹۶ سالى (۲۰۰۴) وردىنەوھە كەدواى لەناو چوونى رژىمى دكتاتور دانرا بۆ عىراقىك كەماوھى ۳۵ سال سەرانى بەعس لە عىراق كارىان بەو ياسابانە نەكردوھە كە لەگەل بنەماكانى مافى مرووفو دىموكراسى بىنەوھە، بۆيە ئەتوانىن بلىين ياساى ھەلپژاردنى سالى (۲۰۰۴) ياسايەك بوو گونجا لەگەل بارودوخي عىراق لەروى سىياسى و كۆمەلايەتيەوھە، ياسايەك بوو ھاوشىوھى كەم بوون لە رۆژھەلاتى ناوھراست، ياساكە بەجۆرىك دارىژراوھە، كەحسابى وردى بۆ پىكھاتەي گەلانى عىراق كردوھە، كە ئەمەش گرنگرىن خالى ئەرىنى بوو كە بۆتە ھەويىنى فرە حزبى لە لاىەك لە لاىەكى ترىش خالى ھاوبەش بوو بۆ كۆكردنەوھى لاىەنە ناكۆكەكانى نەتەوھە جىاجىاكانى عىراق، لەھەمانكاتدا كارىكى تازەبو لە مىژووى عىراق دا، چونكە ھىچ رىژەيەك دانەنراوھە كە بىتە بەربەست لەبەردەم حزبە بچوكەكان بۆ بەدەستھىتەنى كورسى ^(۲۶)، ھەروھە خالىكى ترى زۆر گرنگ دانانى رىژەيەك بوو بۆ ژنان كە كورسيان ھەبى لەپەرلەمان بەمەش رىگاي خوڭش كرد بۆ بنىاتنانى كۆمەلگايەكى مەدەنى و بەرھەوپىش بردنى دىموكراسيەت كە ژنان ھاوشانى پىاوان بن لە ھەموو بوارەكاندا، ھەروھە خالىكى ترى ئىجابى ئەو ياسايە رىگاي لە حزبەكان گرت بە ئارەزوئى خوئان ئەندام پەرلەمان ھەلپژىرن لە لىستەكەياندا چونكە ياسا بەوردى حزبەكانى پابەندكردوھە كە دەبى بەپى رىژەي وەدەست ھاتوو و بەپى ئەو لىستەي پىشكەش بە كۆمىسوئ كراوھە، كورسيەكان بەسەر پالىئوراوان دابەش بكرىن واتە بەپى زنجىرە ^(۲۷) (پىزبەندى لىستەكە). پەيرەوكردى ئەم بنەمايانە لە عىراقدا زامنى فرە حزبى و دىموكراسيەت بوو و خالىكى ھاوبەش بوو بۆ ناكۆكيەكانى ئىوان گەلانى عىراق. بەلام (لىستى ھاوپەيمانى عىراقى يەكگرتو- ئىتلافي شىعە) بەبى لەبەر چاوكرتنى ئەو رىكەوتنەي ئىوان خوئان و لىستى ھاوپەيمانى كوردستان بى زەمىنە خوڭشكردن لە كۆبونەوھەيكى پەرلەمانى عىراق ياساى ھەلپژاردنى تازەيان خستە بەردەست ئەنجومەن بۆ برىار لە سەردان پىش پرۆسەي پەسەندكردنى دەستوورى ھەمىشەيى، بەلام لە ئەنجامى ناپەزايى لىستى ھاوپەيمانى كوردستان لە كۆبونەوھى يەكەمدا نەيانتوانى رەزامەندى بۆ پەسەندكردنى ياساكە بەدەست بىن، بەلام بۆ رۆژى دواى توانيان رىژەي ياسايە بەدەست بىن، بەم جۆرە ياساكە ئىردرا بۆ ئەنجومەنى سەرۆكايەتى

به مه‌به‌ستی په‌سه‌ندکردن، به‌لام له‌وئ ره‌زامه‌ندی وه‌دست نه‌هتیا به‌پتی ده‌قی
 مادده‌ی (۱۳۸) له^(۳۳) ده‌ستوری هه‌میشه‌یی عی‌راق، چونکه هه‌ر یاسایه‌ک دوا‌ی
 ده‌نگدان له‌سه‌ری بۆ ئه‌نجومه‌نی سه‌روکایه‌تی به‌رزده‌کریته‌وه به‌مه‌به‌ستی
 په‌سه‌ندکردن له‌سه‌ری ئه‌گه‌ر له‌ماوه‌ی دیاریکراو په‌سه‌ند نه‌کرا له‌لایه‌ن ده‌سته‌ی
 سه‌روکابه‌تییه‌وه، ده‌گه‌ر پرنیته‌وه بۆ ئه‌نجومه‌ن، له‌ حاله‌تیکه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌نجومه‌ن
 گو‌رانکاری تیا‌کرد یان سو‌وربون له‌سه‌ری، له‌و حاله‌ته‌ ده‌بۆ دوو له‌سه‌ر سی‌ی
 ده‌نگه‌کانی ئه‌نجومه‌ن به‌ده‌ست به‌یئت، به‌م جو‌ره‌ فیتوی سه‌روکایه‌تی کو‌مار^(۳۴)
 ئه‌گه‌ر رازی‌ش نه‌بۆ له‌سه‌ر یاساکه، ناتوانی رێگری لێ بکات، بۆیه دوا‌ی ئه‌و
 قه‌یرانه یاساکه نه‌یتوانی بچیته‌ بواری جیه‌جیک‌کردنه‌وه، بۆیه دوو‌باره پرۆژهی یاساکه
 تاوتوئ کرا دوا‌ی هه‌ندی گو‌رانکاری له ۲۰۰۵/۱۲ له‌لایه‌ن ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی
 به‌زۆرینه ده‌نگی بۆ درا به‌ پی‌ی ریکه‌وتنی هه‌ردو لیست، هه‌رچه‌نده من رام وایه
 ئه‌مه ریکه‌وتن نه‌بوو، به‌لکو به‌فه‌رزکردنی ئیراده‌ی (لیستی هاوپه‌یمانی عی‌راقی
 یه‌ک‌گرتو‌و)ی داده‌تیم له‌ هه‌مانکاتدا نو‌ینه‌رانی کوردیش له‌ که‌م ئه‌زموونی و ده‌رک
 نه‌کردن به‌ مه‌ترسیه‌کانی ره‌زامه‌ند بوون، به‌تایبه‌تی له‌ غیابی یاسای ئه‌نجومه‌نی
 ئیتی‌حادیدا، به‌ هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی یاسای ژماره ۹۶ گو‌رپینی سیسته‌می دابه‌شکردنی
 کورسیه‌کان و ده‌ستکاریکردنی بازنه‌کانی هه‌لبژاردن له‌ بازنه‌یه‌که‌وه بۆ ۱۸ بازنه‌ی
 هه‌لبژاردن له‌ قوناغی گواسته‌وه‌و پێش پرۆسه‌ی په‌سه‌ندکردنی ده‌ستووری
 هه‌میشه‌یی، سه‌ره‌تایه‌کی خراپ بوو بۆ گه‌راندنه‌وه‌ی زۆرینه‌ی پیکه‌ته‌ی عی‌راق،
 بۆ ئه‌وه‌ی به‌ ناوی زۆرینه‌ی دیموکراسی گه‌رو به‌نه‌وه، ئه‌مه کارێکی خراپ و
 زه‌نگیکی خه‌ته‌ربوو له‌ کات و ساتیکی زۆر هه‌ستیار ئه‌نجام درا، واته‌ پێش
 په‌سه‌ندکردنی ده‌ستوور، ئه‌گه‌ر سه‌رنجی مادده‌کانی ده‌ستووریش^(۳۵) بده‌ین،
 چه‌ندین یاسای گرنگ و چاره‌نوس‌ساز هه‌یه له‌ ده‌ستوری هه‌میشه‌یی ساغ
 نه‌کراوه‌ته‌وه، ئه‌و مافه‌ی داوه‌ته ئه‌نجومه‌نی نو‌ینه‌ران بۆ ئه‌وه‌ی به‌یاسای تایبه‌ت
 ریکیان بخت، واته‌ یاسای تایبه‌تیان بۆ ده‌ربکات که‌له‌م ماددانه ئاماژه‌یان پیکراوه
 که‌ به‌یاسا ریکده‌خرین، (برگه‌ی دوو له‌ماده‌ی ۴ ده‌رکردنی یاسای زمانه‌ فه‌رمیه‌کان،
 برگه‌ی یه‌که‌م له‌ ماده‌ی ۷ ده‌رکردنی یاسای قه‌ده‌غه‌کردنی حزبی به‌عس، برگه‌ی
 دووهم له‌ ماده‌ی ۹ ریکخستنی خزمه‌تی ئالا به‌ یاسا، برگه‌ی یه‌که‌م له‌ماده‌ی ۱۲
 ده‌رکردنی یاسای ریکخستنی ئالا و دروشم و سروودی نیشتمانی، ده‌رکردنی یاسای
 پشوه‌ فه‌رمیه‌کان و نیشانه‌کان و هه‌ک له‌ برگه‌ی ۲ی ماده‌ی ۱۵۱۲ هاتوه، برگه‌ی ۳ له
 ماده‌ی ۱۸ ریکخستنی کاروباری ره‌گه‌زنامه‌ لێسه‌ندنه‌وه و پێدانه‌وه‌یان، برگه‌ی چوارهم
 له‌ماده‌ی ۱۸ ریکخستنی مه‌سه‌له‌ی دوو ره‌گه‌زنامه‌یی به‌ یاسا، ریکخستنی
 حوکمه‌کانی ره‌گه‌زنامه‌ به‌ پی‌ی یاسا و هه‌ک له‌ برگه‌ی شه‌شهم له‌ ماده‌ی ۱۸ دا
 هاتوه، ریکخستنی مه‌سه‌له‌ی پێدانی مافی په‌نابه‌ریه‌تی سیاسی و هه‌ک له‌ برگه‌ی دوو

له ماددهی ۲۱ دا هاتوه، ریکخستنی په یوه ندی کرپکارو خاوهن کار به یاسا وهک له برځه ی دوو له ماددهی ۱۲۲ هاتوه، ریکخستنی کاروباری سهندیکاکان به یاسا وهک له برځه ی ۳ ماددهی ۱۲۲ هاتوه، ریکخستنی دهست به سهرداگرتنی مولکایه تی بو سودی گشتی به یاسا وهک له برځه ی ۲ ماددهی ۱۲۳ هاتوه، ریکخستنی کاروباری گواستنوه ی کرپکارو شتومهک و سهرمایه به یاسا وهک له ماددهی ۱۲۴ هاتوه، ریکخستنی کاروباری وه به رهیتان به یاسا وهک له ماددهی ۱۲۶ هاتوه، ریکخستنی مولکی دهولت به یاسا وهک له برځه ی ۲ له ماددهی ۱۲۷ هاتوه، ریکخستنی کاروباری به خشیني خاوهن دهراومه ته نزمه کان له باج وهک له برځه ی ۲ ماددهی ۲۸، ریکخستنی بیمه ی کومه لایه تی به یاسا وهک له برځه ی ۲ ماددهی ۱۳۰ هاتوه، ریکخستنی کاروباری نه خوشخانه ی ته هلی وهک له برځه ی ۲ له ماددهی ۳۱ دا هاتوه، ریکخستنی سهرپهرشتیکردنی خاوهن پیداویستی تاییهت به یاسا وهک له ماددهی ۱۳۲ هاتوه، ریکخستنی خویندنی ته هلی و تاییهت به یاسا وهک له برځه ی ۴ ماددهی ۱۳۴ هاتوه، ریکخستنی کوپونه وهو خویشاندانی ئاشتیانه به یاسا وهک له برځه ی یکه ی ج ی ماددهی ۱۳۸ هاتوه، ریکخستنی دامه زرانندی کومه له و پارتیه سیاسیه کان به یاسا وهک له برځه ی دووهمی ماددهی ۱۳۹ هاتوه، ریکخستنی ئازادی ئاینو پابه ندبوون پییه وه به پتی یاسا وهک له ماددهی ۱۴۱ هاتوه، ریکخستنی رپورهمی ئاینی به پتی یاسا وهک له برځه ی یکه ی ب ماددهی ۱۴۳ هاتوه، ریکخستنی دامه زراوه کانی کومه لگای مه دهنی به پتی یاسا وهک له برځه ی یکه ی ماددهی ۱۴۵ هاتوه، ریکخستنی کاروباری دهنگدان (یاسای هه لېژاردن) به یاسا وهک له برځه ی ۳ ماددهی ۴۹ دا هاتوه، ریکخستنی کاروباری لادان و دانانی په رله مانتران دواي هه لېژاردنه کان وهک له برځه ی ۵ ماددهی ۱۴۹ هاتوه، ریکخستنی کاروباری په سهندکردنی ریکه وتنامه نیوده ولته تیه کان به یاسا وهک له برځه ی ۴ ماددهی ۱۶۱ هاتوه، ریکخستنی دهسه لاتی سه روک وه زیران له کاتی جهنگ و باری نااسایی به یاسا وهک له خالی ج برځه ی ۹ ماددهی ۱۶۱ هاتوه، به پتی برځه ی یکه ی ماددهی ۶۲ دهیت سالانه یاسای بوجه و حساباتی کو تایی دهریکات، ریکخستنی مافو ئیمتيازاتی سه روکی په رله مانو جیگرو نه دنامانی نه نجومه نی نویته ران به یاسا وهک له برځه ی یکه ی ماددهی ۱۶۳ هاتوه، دهرکردنی یاسای نه نجومه نی ئیتیحادی وهک له ماددهی ۱۶۵ هاتوه، دهرکردنی یاسای کانیدی سه روک کو مار وهک له برځه ی یکه ی ماددهی ۱۶۹، دهرکردنی یاسای دانانی دوو جیگر بو سه روک کو مار وهک له برځه ی ۲ ماددهی ۶۹ دا هاتوه دهرکردنی یاسای ریکخستنی موچه و دهرماله ی سه روک کو مار وهک له ماددهی ۱۷۴ هاتوه، دهرکردنی یاسای موچه و دهرماله ی سه روک وه زیران و نه دنامانی نه نجومه ن وهک له ماددهی ۱۸۲ هاتوه، ریکخستنی ئهرک و دهسه لاتی دهزگا نه منیه کان به یاسا وهک له برځه ی یکه ی ماددهی ۱۸۴ هاتوه، دهرکردنی یاسای

وهزارهتهكان وهك له مادهدى ۸۶دا هاتوه، ريځخستنى كاروبارى دادوهرى به ياسا وهك له مادهدى ۸۷دا هاتوه، ريځخستنى ريساكانى كارهكانى ئهنجومهنى دادوهرى بالا وهك له مادهدى ۸۹دا هاتوه، پهسهندكردى پروژة ياساى سالانهى بوجهى دهسلاتي دادوهرى فيدرالى وهك لهبرگه ۳ى مادهدى ۹۰دا هاتوه، دهركردى ياساى دياريكردنى ژمارهى دادوهرو شارهزاينى دادگاى فيدرالى وهك له برگه ۲ى مادهدى ۹۲دا هاتوه، دهركردى ياساى تومهتباركردنى سهروك كومارو سهروك وهزيان وهك له مادهدى ۹۳دا هاتوه، دهركردى ياساى پيځهاتهى دادگاو دامهزراندنو خانهنشينكردنپان وهك له مادهدى ۹۶دا هاتوه، دهركردى ياساى ريځخستنى ئهرك و دهسلاتهكانى دادوهرى سهربازى وهك له مادهدى ۹۹دا هاتوه، دهركردى ياساى دامهزراندنى ئهنجومهنى دهولت وهك له مادهدى ۱۰۱دا هاتوه، دهركردى ياساى دهسته سهربهخوكان وهك له مادهدى ۱۰۲دا هاتوه، دهركردى ياساى ريځخستنى كاروبارى بانكى ناوهندى و ديوانى چاوديرى دارايى و دهسته رايگهياندن و ديوانى ئهوقاف وهك لهبرگه ۱يكي مادهدى ۱۰۳دا هاتوه، دهركردى ياساى دامهزراوهى كاروبارى شههيدان وهك له مادهى ۱۰۴دا هاتوه، دهركردى ياساى پاراستنى مافى ههرپمهكان و پاريزگا ريكنهخراوهكان وهك له مادهى ۱۰۵دا هاتوه، دهركردى ياساى دهسته ى گشتى بو چاوديري داهاتى فيدرالى وهك له مادهى ۱۰۶دا هاتوه، دهركردى ياساى ئهنجومهنى راژهى گشتى ئيتيحادى وهك له مادهدى ۱۰۷دا هاتوه، دهركردى ياساى تايهت بو دهسته ى سهربهخوكان به پتي پتويست وهك له مادهدى ۱۰۸دا هاتوه، دهركردى ياساى نهوت و غاز وهك له مادهى ۱۱۲دا هاتوه، دهركردى ياساى پاراستن و بهرپوهبردنى شوپنهوارهكان وهك له مادهدى ۱۱۳دا هاتوه، دهركردى ياساى بهرپوهبردن و ريځخستنى گومرگ وهك له برگه ۱يكي مادهدى ۱۱۴دا هاتوه، دهركردى ياساى بهرپوهبردنى سهرچاوه ئاويهكان وهك له برگه ۷ى مادهدى ۱۱۴دا هاتوه، دهركردى ياساى ريځكارپهكانى پيځهتپنانى ههرپمهكان وهك له مادهدى ۱۱۸دا هاتوه، دهركردى ياساى پاريزگا ريكنهخراوهكان له ههرپميكدا وهك لهبرگه ۲ى مادهدى ۱۲۲دا هاتوه، دهركردى ياساى ههلبزاردنى ئهنجومهنى پاريزگاكان وهك له برگه ۴ى مادهدى ۱۲۲دا هاتوه، دهركردى ياساى پيدانى دهسلات به پاريزگاكان وهك له مادهدى ۱۲۳دا هاتوه، دهركردى ياساى تايهت به پايهتهخت وهك لهبرگه ۱يكي مادهدى ۱۲۴دا هاتوه، دهركردى ياساى تايهت بهمافى پيځهاتهكان له رووى سياسى و كارگيرى و روشنبيرى وهك له مادهدى ۱۲۵دا هاتوه، دهركردى ياساى زيندانه سياسيهكان وهك لهبرگه ۱يكي مادهدى ۱۲۳دا هاتوه، دهركردى ياساى قهرهپوركردنهوى كهس و كارى شههيدان و بريندارانى كردوه تپورستهكان وهك له برگه ۲و ۳ى مادهدى ۱۳۲دا هاتوه، دهركردى ياساى ههلوهشانندهوى دادگاى سزادانى سهرانى بهعس وهك له مادهدى ۱۳۴دا هاتوه، دهركردى ياساى

هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی ریشه‌کشکردنی به‌عس وه‌ک له‌ بر‌گه‌ی یه‌که‌می مادده‌ی ۱۳۵دا هاتوه‌، ده‌رکردنی یاسای هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی ده‌سته‌ی داواکانی مو‌ل‌گداری وه‌ک له‌بر‌گه‌ی یه‌که‌می مادده‌ی ۱۳۶دا هاتوه‌، به‌پیتی مادده‌ی ۱۴۰ مادده‌ی ۵۸ له‌ قانونی کاتی به‌رپۆه‌بردنی عێراق بۆ قۆناغی گواستنه‌وه‌ ده‌بیته‌ هوکمیکی ئینتیفالی بۆ ده‌ستوور بۆ چاره‌کردنی کێشه‌ی ناوچه‌ کێشه‌ له‌سه‌ره‌کان (بی‌گومان گرنگترین یاسای هه‌ستیارو چاره‌نوس‌ساز یاسای نه‌وت‌و گاز، یاسای ئه‌نجومه‌نی ئیتیحادی و یاسای داد‌گای ئیتیحادی و مادده‌ی (۳۶) ۱۴۰ و پرسی فیدرالی ئه‌و باب‌ه‌ته‌ گرنگ و چاره‌نوس‌سازان سه‌باره‌ت هه‌رپۆی کوردستان و تیک‌پرای عێراق، بی‌ گومان ئه‌م یاسایانه‌ له‌ژێر قوبه‌ی ئه‌نجومه‌نی نوێه‌ران پۆیستی به‌ ده‌نگی زۆرینه‌ی په‌رله‌مانتاران‌ه‌، کارکردن به‌ بنه‌مای زۆرینه‌ له‌ ده‌رکردنی یاساکان و چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ هه‌لواسراوه‌کانی ئیوان پیکهاته‌کانی عێراقی نوێ، خو‌یی له‌خویدا عێراق له‌ ئه‌زمه‌به‌کی به‌ردوامدا ئه‌بی‌ت و متمانه‌ی ئیوان پیکهاته‌کانی لاواز ده‌کات، نه‌ته‌وه‌ی کورد بۆ جاریکی تر بریاری دا له‌گه‌ڵ پیکهاته‌کانی تر بژیت له‌ عێراقی نوێ، به‌لام ئه‌گه‌ر بنه‌مای سازان و دان به‌ مافه‌کانی کورد نه‌نێت، هه‌له‌کانی رژی‌مه‌ یه‌ک له‌دوایه‌که‌کانی عێراق دووباره‌ بکری‌نه‌وه‌، زۆرینه‌ بکری‌ته‌ سه‌نگی مه‌حه‌ک بۆ ئیستا و ئاینده‌ی عێراقی نوێ، کورد له‌م هاوکێشه‌ ناتوانیت به‌رگری له‌ مافه‌کانی بکات، چونکه‌ کاریکی به‌لگه‌نه‌ویسته‌ پیکهاته‌ی عه‌رب زۆرینه‌ی عێراق؟

چونکه‌ ئه‌گه‌ر سه‌رنج به‌دینه‌ یاسای ژماره‌ ۱۶، له‌ بنه‌ره‌تدا خا‌لیکی له‌به‌رچاو گرتوه‌، ئه‌ویش مسو‌ل‌گه‌رکردنی زۆرینه‌ی پیکهاته‌یه‌که‌:

یاسای ژماره‌ (۱۶) یاسای هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێه‌ران سا‌لی ۲۰۰۵ له‌ هه‌وت به‌شو (۳۱) ماده‌ پیکهاته‌وه‌ (۳۷).

به‌شی یه‌که‌م :- جیبه‌جیک‌کردنی یاساکه‌ که‌ له‌یه‌ک ماده‌ و سێ خا‌ل پیکهاته‌وه‌.

به‌شی دووهم:- مافی ده‌نگدان له‌ (۴) ماده‌ پیکهاته‌وه‌.

به‌شی سێهه‌م :- مافی خو‌پا‌لاوتن له‌ (۱۰) ماده‌ پیکهاته‌وه‌.

به‌ش چواره‌م :- بازنه‌کانی هه‌لبژاردن له‌ (۵) ماده‌ پیکهاته‌وه‌.

به‌شی پینجه‌م:- بانگه‌شه‌ی هه‌لبژاردن له‌ (۷) ماده‌ پیکهاته‌وه‌.

به‌شی شه‌شه‌م:- تاوانه‌کانی هه‌لبژاردن له‌ (۱) ماده‌ پیکهاته‌وه‌.

به‌شی هه‌وته‌م:- له‌ (۳) ماده‌ پیکهاته‌وه‌.

ئه‌گه‌ر به‌وردی سه‌رنج به‌دینه‌ ئه‌م یاسایه‌، ده‌بینین لیستی هاوپه‌یمانی عێراقی یه‌گرتوو (لیستی پیکهاته‌ی شیعه‌) مه‌به‌ستیکی تایبه‌تی هه‌بووه‌ له‌ گو‌رپنی ئه‌م یاسایه‌، ئه‌م مه‌به‌سته‌شیان جوان پیکاه‌وه‌. له‌ به‌شی چواره‌م، بازنه‌کانی هه‌لبژاردن، که‌ ماده‌ی (۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰) (۳۸) له‌خۆ ده‌گری‌ت هه‌لساون به‌دابه‌شکردنی عێراق

بۆ ۱۸ بازىنى ھەللىزاردىن كورسىيەكانىشيان بەدوۋ جۆر دابەشكردو ۲۳۰^(۳۸) كورسى لەكۆي ۲۷۵ كورسى بەپىي رىژى دەنگدەرانى ۲۰۰۵/۱۳۰ دابەشى سەر ۱۸ بازىنى ھەللىزاردىن كوردو، ۴۵ كورسىيەكەي تريان ناۋ ناۋە كورسىيەكانى قەرەبوكرندنەۋە كە بەپىي مادە (۱۷)^(۴۰) دابەش دەكرىن بەسەر حىزبەكاندا، دەنگە راستەكان لە عىراق دابەشى كۆي كورسىيەكان دەكەن بۆ دەرھىپنانى تىكپراي نىشتمانى، دواي ئەمە كۆي دەنگەكانى ھەر حىزبى (لىستى) دابەشى تىكپراي نىشتمانى دەكرىت (كۆلكەي ھەللىزاردىن) بۆ ديارىكردنى ژمارەي كورسىيەكان ۋەك لە خالى سىدا ھاتوۋە. سەرھەتا دەست دەكرىت بەدابەشكردنى كورسىيەكانى قەرەبوكرندنەۋە بەسەر ئەۋ قەۋارانەي نەيانتۋانىۋە لەسەر ئاستى پارىزگا كورسى بەدەست بىتن بە مەرجى كۆي دەنگەكانىيان يەكسان بىت بە تىكپراي نىشتمانى دواي ئەۋە كورسىيەكانى تر دابەشى سەر ئەۋ حىزبانە دەكەن، كە نوپنەرايەتيان ھەيە لەسەر ئاستى پارىزگاكان بەرىژى دەنگەكانىيان لە كۆي دەنگەكان، بۆيە من پىم وايە ئەم ياسايە گورىژىكى بەھىزى لە ئايندەي سىياسى عىراق دا، چونكە ئەم ياسايە رىگرە لەبەردەم گەشەكردنى فرە حىزبى لەسەر ئاستى نىشتمانى، ھەروەھا كورسىيەكانى قەرەبوكرندنەۋە لەژىر رەحمەتى حىزبەكاندا دەبن بە شىۋەيەكى راستەۋخۆ، ھەروەھا مادەي ۱۴ رىگاي خۆشكردوۋە كە حىزبەكان بە ئارەزوى خۇيان ئەندام بگۆپن چونكە دەلى ئەگەر يەكلى لە ئەندام پەرلەمانەكان لەبەر ھەر ھۆيەك بىت ئەندامىيەتى لە دەست بدات، ئەۋا ئەۋەي لە دواي ئەۋ ئەۋەي ناۋى ھاتوۋە، شويى دەگرىتەۋە لىرەدا دەۋايە ئەۋ ھۆكارانە ديارىكرايان، كە پەرلەماتار ئەندامىيەتى لەدەست دەدات. پىم وايە لەۋ ياسايەش تاييەتمەندى نەتەۋەي كورد لەبەر چاۋ نەگىراۋە ۋەك باقى پارىزگانى عىراق مامەلەي لەگەل كراۋە، چونكە ئەم جۆرە ياسايە كار بە شىۋازى سىستەمى نوپنەرايەتى فرە بازىنى بۆ ۋلاتىك باشە كە لە نەتەۋەيەك پىكھاتىي ۋ لانى كەمى كىشەي نەتەۋەيى ۋ ئاينى ۋ مەزھەبى نەبىت ۋ ۋلاتىك بىت دەۋلەتمەند بە بەھاكانى دىموكراسى، چونكە ئامانج لە گۆرىنى ياساي ھەللىزاردىن ئەبىت بۆ دەستەبەرکردنى سازان ۋ ئاشتىي نىشتمانى ۋ پىكەۋە ژيانى ئاشتىانە بىت ۋ لە خزمەتى كۆي پىكھاتە سىياسى ۋ كۆمەلايەتيەكاندا بىت، نەك ئايندەي ۋلات بخاتە مەترسىيەۋە.

شان بەشانى ئەۋ گەمە سىياسىيە لىستى پىكھاتەي عەرەب بە پەچاۋنەكردنى بەرژەۋەندى نەتەۋەكانى تر بۆ جارى دوۋەم لە ۲۰۰۹/۱۲/۹ بەياساي ژمارە (۲۰)^(۴۱) ياساي يەكەمى ھەمواركردن ياساي ژمارە (۱۶) ياساي ھەللىزاردىن ئەنجومەنى نوپنەرانىيان ھەمواركرد، بەلام دواي ناپەزايى كورد لەبەرەمبەر ئەۋ گزى (تەزۋىرەي) لە رىگاي ياساۋە ژمارەي دانىشتۋانى پىكھاتەيكى بەرىژەيەكى بەرچاۋ دوۋر لە پىۋەرە ستاندارەكان زىادكردنى، قەيرانىكى سىياسىي گەۋرەي درۋوست كرد ۋ تىكپراي

پروژه‌های سیاسی خسته ژیر پرسیار، به‌ناچاری برپاری ژماره (۲۴)^(۴۳) به‌ناوی (یادداشتی
 رافه‌کاری) بو یاسای ژماره (۲۰) ی ۲۰۰۹/۱۲/۹ برپاری لیدرا و له‌لایه‌ن نه‌نجومه‌نی
 نوینه‌رانه‌وه ده‌نگی بو درا له ۲۰۰۹/۱۲/۱۳ دا که دووباره ژماره‌ی کورسیه‌کانی هه‌ر
 پارێزگایه‌کی دیاریکرد.

ئه‌وه‌ی جی‌گای سه‌رنجدانه، هه‌موارکردنی یاسای هه‌لبژاردن پێش (۳)^(۴۳) مانگ
 له هه‌لبژاردنی نه‌نجومه‌نی نوینه‌ران (له‌پۆژی ۲۰۰۵/۱۰/۵ یاسای ژماره ۱۶ ده‌رچویندرا)
 له‌پۆژی ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ هه‌لبژاردنی نه‌نجومه‌نی نوینه‌ران نه‌نجامدرا و پێش پروژه‌ی
 په‌سه‌ندکردنی ده‌ستوری هه‌میشه‌یی به (۱۰)^(۴۴) رۆژ له جاری یه‌که‌م دا هه‌موارکرا
 (له‌۲۰۰۵/۱۰/۵ یاسای ژماره ۹۶ هه‌لوه‌شێندرایه‌وه یاسای ژماره ۱۶ ده‌رچوینرا، له کاتیکدا
 له پۆژی ۲۰۰۵/۱۰/۱۵ پروژه‌ی پارسای ده‌ستور نه‌نجامدرا)، بو جاری دووهم نزیکه‌ی
 سێ مانگ پێش واده‌ی دیاریکراو بو هه‌لبژاردن یاسای ژماره ۱۶ هه‌موارکرایه‌وه
 له‌۲۰۰۹/۱۲/۹ له‌کاتیکدا واده‌ی دیاریکراو بو هه‌لبژاردن ۲۰۱۰/۴/۷ بوو، ئه‌مه‌ خو‌ی له
 خۆیدا رێککارێکه‌ له‌گه‌ڵ خودی بنه‌ماکانی دیموکراسی و یاسا ناکوکه، کارێکه‌ دژی
 مافی گه‌لانی عێراق و پارتی سیاسیه‌کانه به‌تایبه‌تی سه‌باره‌ت به‌ یاسای هه‌لبژاردن
 که گرنگترین یاسایه‌ له‌دوای باوکی یاساکان (ده‌ستور) به‌تایبه‌تی بو ولایتیک
 که له نه‌ته‌وه‌یه‌ک زیاتری لێییت و پابردوو یه‌کی خۆتاوی ناخۆش له نێوانیاندا
 هه‌ییت و زۆرینه‌و نوخبه‌ سیاسیه‌که‌شی نه‌ندازیاری درووستکه‌ری پردی متمانه‌ نه‌بن
 له‌گه‌ڵ پێکهاته‌کانی تر، به‌تایبه‌تی له‌گه‌ڵ کورد، بۆیه‌ لێره‌دا بو جارێکی تر
 په‌یامێکیان ئاراسته‌ی هاوولاتیانی کوردستان کرد ئه‌ویش په‌یامی زۆرینه‌و په‌یامی
 بالاده‌ستی و داننه‌نان به‌ مافی په‌وای وه‌ک یه‌کی پێکهاته‌کانی تر، سوودوه‌رگرتن له
 (دیموکراتیه‌ت و یاسا) بو خۆسه‌پاندن و برانه‌وه‌ی پێکهاته‌یه‌ک و دۆران بو ئه‌وانی تر.
 له هه‌موارکردنی دوهمیشدا سه‌رچاوه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی په‌هه‌نده‌کان له‌وه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی
 گرت که پیاوانی (ئاینی و عه‌شایه‌ر) ه‌کان بکریته‌ کاندید له به‌رامبه‌ر مایه‌پووچبوونی
 پارتیه‌کان و به‌رنامه‌کانیان که بێگومان کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی و دیموکراسیه‌ت و عه‌لمانیه‌ت
 زه‌ره‌رمه‌ندی به‌که‌مبوون شانه‌شانی ئه‌و گزی (ته‌زویر) و نادادپه‌روه‌ریه‌ی کردیان
 له‌سه‌ر ژماره‌ی کورسیه‌کانی پارێزگاکی هه‌ریمی کوردستان. پروانه‌ ئه‌م به‌راورد
 که‌تایبه‌ته‌ به‌ چۆنیه‌تی ته‌رخانکردنی کورسی بازنه‌کانی هه‌لبژاردن له‌تێوان
 پارێزگاگان بو هه‌لبژاردنی^(۴۵) (۲۰۰۵/۱۲/۱۵ و هه‌لبژاردنی ۲۰۱۰/۴/۷). (۴۶).

خشته‌ی ژماره (20)

پاڼيزگا	کورسيه‌کانی ته‌رخانکراو له‌سائی 2005	کورسيه‌کانی ته‌رخانکراو له‌سائی 2010	به‌راورد
به‌غدا	59	68	+9
نه‌ينه‌وا	19	31	+12
به‌سره	16	24	+8
هه‌ولير	13	14	+1
زيقار	12	18	+6
بابل	11	16	+5
دياله	10	13	+3
نه‌نبار	9	14	+5
که‌رکوک	9	12	+3
واست	8	11	+3
سه‌لاحه‌دين	8	12	4
قادسيه	8	11	+3
نه‌جه‌ف	8	12	+4
دهوک	7	10	+3
ميسان	7	10	+3
که‌ربه‌لا	8	10	+2
موسه‌نا	5	7	+2
سليمانی	15	17	+2
کو	230	310	_____

سەرچاوه‌كان

- (١) د. رعد الجدة، التشريعات الدستورية في العراق، بيت الحكمة، قسم الدراسات التاريخية، المكتبة الوطنية، بغداد حزيران ١٩٩٨، لا، ٢٥-٢٥.
- (٢) د. رعد الجدة، الانتخابات -قوانين-وتشريعات، التشريعات الانتخابيات في العراق، المكتبة الوطنية، بغداد، ٢٠٠٠ ص ٩.
- (٣) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٩
- (٤) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٩-١٥، هه‌روه‌ها پروانه د. رعد الجدة، التشريعات الدستورية في العراق، بيت الحكمة، قسم الدراسات التاريخية، المكتبة الوطنية، بغداد حزيران ١٩٩٨، ص ٦٥.
- (٥) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٢٩-٥٥، پروانه، تاريخ جامباز، زمانه فهرمي‌ه‌كان له ده‌ستوري وولاته فيدراليه‌كاندا، سليمانى، ٢٠٠٥ له بلاوكراوه‌كانى مه‌كتبه‌ى بيرو هوشارى.
- (٦) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٢٩-٣٩
- (٧) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٢٩-٣٩
- (٨) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٤٠-٤٥
- (٩) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٥٣-٦٨
- (١٠) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٦٦
- (١١) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٧٠-٧٤
- (١٢) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٧٣
- (١٣) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٨٥-٨٧
- (١٤) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ٩٨-١٠٦
- (١٥) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ١٠٣
- (١٦) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ١١٨-١١٩، پروانه، د. رعد الجدة، التشريعات الدستورية في العراق، بيت الحكمة، قسم الدراسات التاريخية، المكتبة الوطنية، بغداد حزيران ١٩٩٨، ص ١١١-١٢٦
- (١٧) هه‌مان سەرچاوه‌ی پيشوو، لا ١١٨_١١٩
- (١٨) ئەندامه‌ کوردەکانى ئەنجومه‌نى نوێنه‌رانى عێراق له‌ پۆزگارى پاشايه‌تي‌دا، ١٩٢٥، ١٩٥٨، ئەحمەد حەمەد ئۆمەر، چاپخانه‌ى کۆمه‌لگای شه‌هاب، هه‌ولير، ٢٠٠٧
- (١٩) گوڤارى هه‌لبژاردن، ژماره (١) سالى ٢٠٠٦سليمانى، ده‌زگای هه‌لبژاردنى، ي. ن، ك، پريارى (ژماره، ٩٦) ياساى هه‌لبژاردنى ئەنجومه‌نى نيشتمانى، لا ٤٣-٥٠.
- (٢٠) هه‌مان سەرچاوه.
- (٢١) هه‌مان سەرچاوه.

(٢٢) هه‌مان سه‌رچاوه .

(٢٣) سه‌لیمان مه‌سته‌فا سه‌سه‌ن، یاساکانی هه‌لێژاردن له‌ کۆماری عێراقی فیدرāl و هه‌ریمی کوردستان، ١٦ سالی ٢٠١٠ سه‌لیمانی له‌ بڵاوکراوه‌کانی مه‌کته‌بی هه‌لێژاردنی ی. ن. ک. لا، ٧-١٣

(٢٤) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو،

(٢٥) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو، لا ١٧٧-٢٢

(٢٦) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو،

(٢٧) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو،

(٢٨) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو، لا ٢٥-٢٦

(٢٩) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو، لا ١٧-٢٢

(٣٠) گو‌فاری هه‌لێژاردن، ژماره (١) سالی ٢٠٠٦، سه‌لیمانی، ده‌زگای هه‌لێژاردنی،

ی. ن. ک، بریاری (ژماره ٩٦) یاسای هه‌لێژاردنی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی، لا ٤٢-٥٠

(٣١) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو،

(٣٢) هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو،

(٣٣) صیاح صادق جعفر الانباری، الدستور ومجموعه قوانین الاقالیم والمحافظة،

المکتبة القانونیه ٢٠٠٩.

(٣٤) هه‌مان سه‌رچاوه،

(٣٥) هه‌مان سه‌رچاوه

(٣٦) هه‌مان سه‌رچاوه،

(٣٧) سه‌لیمان مه‌سته‌فا سه‌سه‌ن، یاساکانی هه‌لێژاردن له‌ کۆماری عێراقی فیدرāl و

هه‌ریمی کوردستان، ١٦ سالی ٢٠١٠، سه‌لیمانی، له‌ بڵاوکراوه‌کانی مه‌کته‌بی هه‌لێژاردنی

ی. ن. ک. لا ٧-١٣

(٣٨) هه‌مان سه‌رچاوه، لا

(٣٩) هه‌مان سه‌رچاوه، لا

(٤٠) هه‌مان سه‌رچاوه، لا

(٤١) هه‌مان سه‌رچاوه، لا ١٧٧-٢٢

(٤٢) هه‌مان سه‌رچاوه، لا ٢٥-٢٦

(٤٣) سه‌یری روژی هه‌موارکردنی یاساکه‌و روژی ئه‌نجامدانی هه‌لێژاردنه‌کان بکه

(٤٤) سه‌یری روژی هه‌موارکردنی یاساکه‌و روژی ئه‌نجامدانی هه‌لێژاردنه‌کان بکه

(٤٥) سه‌لیمان مه‌سته‌فا سه‌سه‌ن، یاساکانی هه‌لێژاردن له‌ کۆماری عێراقی فیدرāl

و هه‌ریمی کوردستان، ١٦ سالی ٢٠١٠، سه‌لیمانی، له‌ بڵاو کراوه‌کانی مه‌کته‌بی

هه‌لێژاردنی ی. ن. ک. لا ٧-١٣

(٤٦) هه‌مان سه‌رچاوه، لا ٢٥-٢٦

بهشی چوارہم

ئەنجامەكانى ھەلپژاردنى ئەنجومەنى نىشتەمانى عىراق لەبەر رۆشنانى ياسا ژمارە (٩٦)/ يەك بازىنە ھەلپژاردن لە ٢٠٠٧٣٠

ھەلپژاردنى ٢٠٠٧٣٠ ي قۇناغى گواستەنەو، ھەلپژاردنى ئەنجومەنى نىشتەمانى كە پروسەى نوسىنەو ەى دەستورى پىسپىردرا، لە وادەى ديارىكراوى خۇيدا ئەنجامدرا بە پىى ياساى ژمارە (٩٦)ى^(١) ياساى ھەلپژاردنى ئەنجومەنى نىشتەمانى، كە ژمارەى كورسەىكانى ئەنجومەنى نىشتەمانى بە ٢٧٥ كورسى ديارى كرد، لەبەر رۆشنانى سىستەمى نوپنەرايەتى رۆھىى لە يەك بازىنە ھەلپژاردن و تەرخانكردنى ٢٥ كورسى بۆ ژنان، ھەلپژاردنەكان ئەنجامدران كورسىيە ماوەكانىش بەپىى سىستەمى گەورەترىن ماوە دابەشكران بەسەر قەوارە بەشدارەكاندا، لەو ھەلپژاردنە (١١١) كيانى سىياسى بەشدارى تياكرد، لەوانە (٧٥) كيانى سىياسى بوون، (٢٧) كيانى تاكەكەسى بون، (٩)يان ھاوپەيمان بوون. ژمارەى كانديدان ٧٤٧١، لەو ھەلپژاردنە ١٤٣٧٩١٦٩ كەس مافى دەنگدانى ھەبوو، رۆھى بەشدارىكردن نەىكەى ٦، ٥٨٪^(٢)

- ۱- له‌سه‌ر ئاستی هه‌ییمی کوردستان + پارێزگاکانی تری عێراق
 هاوپه‌یمانی کوردستان ۲۱۷۵۵۵۱ ده‌نگی هه‌تا.
- ۲- کۆمه‌لی ئیسلامی ۶۰۵۲۹.
- ۳- پارته‌ی پارێزگاران ۱۹۴۲.
- ۴- یه‌کیتی ئیسلامی کوردی فه‌یلی ۵۹۸۶ ده‌نگ.
- *بزوتنه‌وه‌ی ئیزدی له‌موصل^(۳) ۴۳۲۷.
- * (ئه‌و ره‌وته ئیزدی به‌ کورد له‌ قه‌له‌م ناده‌ن، به‌لکو پرایان وایه ئیزدی دینو نه‌ته‌وه‌یه)^(۴)
- له‌یه‌که‌م هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی عێراق دواى رووخانى رژیمی به‌عس،
 له‌به‌ر رۆشنایی یاسای ژماره (۹۶) کورد توانی ۲۸٪ کورسیه‌کانی ئه‌و ئه‌نجومه‌نه
 به‌ده‌ست به‌ییت، ئه‌و ژماره تا راده‌یه‌ک دڵنایی و ینگه‌یه‌کی به‌هیزی دا به‌کورد، خاڵه
 باشه‌کانی ئه‌م یاساییه ئه‌و بوو له‌سه‌ر ئاستی عێراق یه‌ک بازنه‌ی هه‌لبژاردن و یه‌ک
 کۆلکه‌ی هه‌لبژاردن هه‌بوو، ده‌نگی پارتە‌کانیشی له‌سه‌ر ئاستی ناوخۆی ولات و ده‌ره‌وه‌ش
 به‌هه‌ده‌ر نه‌چوون، بۆ زیاری زیاتر سه‌یری جوگرافیای هه‌لبژاردن و ئه‌نجامه‌کانی
 هه‌لبژاردن و ده‌قی یاسای ژماره (۹۶) بکه که له‌پاشکۆی کتێبه‌که‌دا خراوه‌ته‌پوو.
- جوگرافیای هه‌لبژاردن^(۵) له ۲۰۰۵/۱۳

ئەولستانەى كورسپەكانى پەرلەمانى عىراقىيان بەدەستەپنا لە 2005/1/30 * (6)

ژمارەى كورسى	كۆى دەنگ	رېژەى دەنگ	ئەولستانەى كورسپەكانى پەرلەمانى عىراقىيان بەدەستەپنا لە 2005/1/30 * (6)	كۆى دەنگ
140	18.48%	4075295	ئىستى ھاوپەىمەنىيەتى يەكگرتتوى عىراق (شىعە)	1
75	72.25%	2175551	ئىستى ھاوپەىمەنى كوردستان (كورد)	2
40	83.13%	1168943	ئىستى العراقىيە (ئەياد عەلاوى)	3
5	78.1%	150680	ئىستى العراقىيون (غازى الياوەر)	4
3	10.1%	93480	ئىستى بەرەى توركومانى	5
3	82.0%	69938	كادر و ھەئەزاردە نىشتىمەنىيە بىلەى نەكان	6
2	71.0%	69920	حزبى شىوعى	7
2	51.0%	60592	كۆمەئى ئىسلامى كوردستان	8
2	43.0%	43205	ئىستى رىكخراوى كارى ئىسلامى	9
1	36.0%	36759	ھاوپەىمەنىيە نىشتىمەنى ديموكراتى	10
1		30796	كۆتەئى ناستىبۆنەو و رزگارى (كتە المصالحة و التحرير)	11
1		36255	ئىستى راھىدەئىنى نىشتىمەنى مەسىحى	12
275	00.100	8456266	كۆى ھەمووى	
77		2244071	كۆى دەنگ و كورسپەكانى كورد	

سەرچاوەکان

- (۱) گۆڤاری ھەلبژاردن، ژمارە (۱) سالی ۲۰۰۶، بڵاو کراوەی دەزگای ھەلبژاردنی، ی.ن.ک، سلێمانی، لا ۴۲-۴۵.
- (۲) کۆمپسیۆنی بालای ھەلبژاردن، راپۆرتیک بۆ ئەنجومەنی نوێنەران، وەرگێرانی لە عەرەبیەو، سالیح محەممەد ئەمین و ئەحمەد محەممەد ئیسماعیل، سالی ۲۰۰۶ بەغدا، لا ۳۷-۳۸.
- (۳) شەمال عبداللە، عێراقی نوێ، بڵاو کراوەی مەکتەبی بیرو ھۆشیاری، ی.ن.ک، سالی ۲۰۰۵.
- (۴) مالبەری بزوتنەوێ ئیزییدی <http://www.ezidi-islah.net/nizam.php>، لە ۲۰۱۳/۸/۲۰
- (۵) مالبەری کۆمپسیۆنی بालای سەربەخۆی ھەلبژاردنەکان www.lhec-iq.com
- (۶) سلێمان مستەفا، ھەریمی کوردستان و پارتەکانی سییەم، گۆڤاری نۆفین، بڵاو کراوەی مەکتەبی بیرو ھۆشیاری ژمارە (۱۰) سالی ۲۰۰۷، لاپەرە، ۱۱۴

بهشی پینجه م

ئه نجامه کانی هه لێژاردنی ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ به پیتی بنه مای یه ک بازنه ی هه لێژاردنی و فره بازنه ی^(۱) هه لێژاردن:

به راوردی ئه نجامه کانی هه لێژاردنی ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ له بهر پۆشنایی یاسای هه لێژاردنی ئه نجومه نی نوینه ران که به بریاری ژماره ۹۶ له لایه ن پۆل بریمه ر ده رچو به پیتی یه ک بازنه ی هه لێژاردن و یاسای ژماره ۱۶ که له ۲۰۰۵/۱۰/۵ به پیتی بنه مای (۱۸) بازنه ی هه لێژاردن له لایه ن ئه نجومه نی نوینه ران ده رچوو ئندرا، دابه شکردنی ئه نجامه کانی هه لێژاردنی ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ به پیتی هه ردوو^(۲) یاسای هه لێژاردن) یاسای هه لێژاردنی ده رچوو له ۲۰۰۶/۱۲/۲ به بریاری (۹۶) و یاسای هه لێژاردنی ده رچوو کارپێکراو له ۲۰۰۵/۱۰/۱۵^(۳).

دوای پرۆسه ی ئازادی عێراق یاسای هه لێژاردن به بریاری ژماره (۹۶) له لایه ن ده سه لاتی کاتی هاو په یمانان و ره زامه ندی ئه نجومه نی حوکم که و ته بواری کارپێکردن. به پیتی ئه م یاسایه کار به سیسته می رژیه یی کرا، ولایتش کرا به یه ک بازنه ی هه لێژاردن، ئه م یاسایه دیموکراسیترین یاسا بوه له میژوو ی عێراق و ناوچه که دا. له هه لێژاردنه کانی ۲۰۰۵/۱۲/۳۰ ی^(۴) په رله مانی عێراق کار به م یاسایه کرا، به لām له سه ر پیداکرتنی (هاو په یمانی یه کگرتوو ی عێراق _ لیستی ئیئتلافی شیعه) په رله مانی عێراق یاسای هه لێژاردنی هه موار کرد. به پیتی ئه م یاسایه عێراق کرا به (۱۸) ناوچه ی هه لێژاردن و شیوازی هه لێژاردنی رژیه یی په یره و کردوه له گه ل دابه شکردنی کورسیه کان به دوو شیواز.

شیوازی یه که م/ (۲۳۰) دوو سه دو سی کورسی دابه شی سهر پارێزگا کان کردوه به پیتی ژماره ی ده نگه ران، که تو ماری هه لێژاردنه کانی ۲۰۰۵/۱۲/۳۰ کرد به بنه ما. دابه شکردنی ۲۳۰ کورسی به سه ر ۱۸ پارێزگا دا به پیتی ژماره ی ده نگه ران، دوای پرۆسه ی ده نگدان تیکرای ده نگه کان هه ر ۱۸ پارێزگا جیا بوو له یه کتر.

خشته‌ی ژماره (21)⁽⁵⁾

ژماره‌ی کورسییه ته‌رخانکراوه‌کان بۆ پارێزگاکان

پارێزگا	ژماره‌ی کورسی
به‌غدا	59
نه‌ینه‌وا	19
به‌سره	16
سلێمانی	15
هه‌ولێر	13
زێقار	12
بابل	11
دیاله	10
ئه‌نبار	9
که‌رکوک	9
واست	8
سه‌لاحه‌دین	8
قادسیه	8
نه‌جه‌ف	8
ده‌وک	7
میسان	7
که‌ربه‌لا	8
موسه‌نا	5
کۆی گشتی	230

خشته‌ی ژماره (22)

ئه‌نجامه‌کانی هه‌لێژاردنی به پێی یاسای کارپێکراو ده‌رچوو له 2005/10/5⁽⁶⁾.

ناوی هه‌واری سیاسی	ژماردی هه‌واری سیاسی	کۆی ده‌نگه‌کان	کورسیه‌کانی پارێزگا	کورسی کردنه‌وه	هه‌ربه‌و	کورسی نیشتمانی	کۆی کورسیه‌کان
هاو‌په‌یمانی عێراقی یه‌کگرتوو	555	137.021.5	109	0	19	128	
هاو‌په‌یمانی کوردستان	730	172.642.2	43	0	10	53	
لیستی عێراقی نیشتمانی	618	216.840.1	37	0	7	44	
لیستی عێراقی نیشتمانی	731	325.977	21	0	4	25	
به‌ردی عێراقی یۆ دان‌ۆستانه‌ نیشتمانی	667	963.499	9	0	2	11	
یه‌کگرتووی نیسانی کوردستان	561	688.157	4	0	1	5	
کۆتله‌ی مسالعه‌ و ته‌حریر	516	847.129	3	0	0	3	
رسانپوون	631	028.145	1	0	1	2	
به‌ردی تۆرکۆمانی	630	993.87	1	0	0	1	
لیستی رافیدین	740	263.47	0	0	0	1	
لیستی میپال ناوسی	620	245.32	1	0	0	1	
بزووتنه‌وه‌ی نێزیدی	668	908.21	1	0	0	1	
کۆ			230	1	44	275	

ئه‌گه‌ر بێین ئه‌نجامه‌کانی هه‌لێژاردنی 2005/10/5 به‌پێی یاسای هه‌لێژاردنی ژماره (96) دابه‌ش بکه‌ین، واته‌ یه‌ک بازنه‌ی هه‌لێژاردن، ئه‌نجامه‌کان به‌م شیوه‌ی خواره‌وه ده‌بن:

خشته‌ی ژماره (23)

ئه‌نجامه‌کانی هه‌لێژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران له‌ 2005/12/15 به‌ پێی یاسای ژماره (96) ده‌رچوو له 2004/6/12، واته‌ له‌سه‌ر ئاستی یه‌ک بازنه‌ی هه‌لێژاردن.

خشته‌ی ژماره (23)

ئه‌نجامه‌کانی هه‌لێژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران له‌ 2005/12/15 به‌ پێی یاسای ژماره (96) ده‌رچوو له 2004/6/12؛

ئاستی یه‌ک بازنه‌ی هه‌لێژاردن.

ژ	ناوی لیست	ژماردی کۆد	ژماردی ده‌نگه‌کان	ژماردی کورسی
1	هاو‌په‌یمانی عێراقی یه‌کگرتوو	555	5021137	120
2	هاو‌په‌یمانی کوردستان	730	2642172	64
3	چه‌به‌ی ته‌وافق	618	1840216	44
4	لیستی عێراقی وده‌نی	731	977325	23
5	چه‌به‌ی عێراقی یۆ دانۆستانه‌ نیشتمانی	667	499963	12
6	یه‌کگرتووی نیسانی	561	157688	3
7	مسالعه و ته‌حریر	516	129847	3
8	رسانپوون	631	145028	3
9	به‌ردی تۆرکۆمان	630	87993	2
10	لیستی رافیدین	740	47263	1
11	میپال ناوسی	620	32245	—
12	بزووتنه‌وه‌ی ناویری	688	21908	—
13	کۆ	—	—	275

بهراوردی ئه نجامه كان به پێی بنه مای یه ك بازنه و 18 بازنه ی هه لێژاردن

خشته ی ژماره (24)

ناوی لیست	ژماره ی کورسی به پێی بنه مای سیسته می نوینه رایه تی رێژه یی (18) بازنه	ژماره ی کورسی به پێی بنه مای سیسته می نوینه رایه تی یه ك بازنه ی هه لێژاردن	بهراورد
هاو په یمانی عێراقی یه کگرتوو	128	120	8 -
هاو په یمانی کوردستان	53	64	+11
به ره ی ته وافق	44	44	-----
لیستی عێراقه بۆ گه شه پێدان	25	23	2 -
به ره ی عێراقی بۆ دانوستاندنی نیشتمانی	11	12	1 -
یه کگرتووی نیسلا می	5	3	2 -
مه االم و ته ریر	3	3	-----
ریسالیون	2	3	1 +
به ره ی تورکمان	1	2	1 +
لیستی رافیدین	1	1	-----
میسال ئالوسی	1	-----	1 -
بزو تنه وه ی ئیزیدی	1	-----	1 -
	275	275	

به سه رنجدان له و به راورده وه ک له خشته ی سه ره وه دا دیاره، کورد زه ره رمه ندی یه که مه، چونکه له ئه نجامی هه مو ار کردنه که دا لیستی هاو په یمانی کوردستان (۱۱) کورسی که مه تر هه ناوه، بزوتنه وه ی چاکسازی ئیزیدی یه ک کورسی به ده ست هه نا، ئه مه ش له قازانجی کورد نه بوو، چونکه ئیزیدی کوردن، به لام به پێی ئه م یاسایه جیا کرانه وه، لیستی هاو په یمانی یه کگرتوی عێراق سوو دمهن دی یه که م بوو، به لام ئه گه ر کار به ش یوازی یه ک بازنه کرابایه، ئه نجامه کان پێچه وانه ده بوون.

سەرچاۋەكان

- (۱) سلیمان مستەفا، ھەریمی کوردستان و پارتەکانی سییەم، گۆڤاری نۆڤین، بۆلاو کراوەی مەکتەبی بیرو ھۆشیاری، ژمارە (۱۰)، سالی ۲۰۰۷، لاپەرە، ۱۱۴
- (۲) گۆڤاری ھەلبژاردن، ژمارە (۱) سالی ۲۰۰۶، بۆلاو کراوەی دەزگای ھەلبژاردنی، ی.ن.ک، سلیمانی، لا۴۲-۴۵.
- (۳) سلیمان مستەفا ھەسەن، یاساكانی ھەلبژاردن لە کۆماری عێراقی فیدرال و ھەریمی کوردستان، چ ۱ سالی ۲۰۱۰، سلیمانی لە بۆلاو کراوەکانی مەکتەبی ھەلبژاردنی ی.ن.ک لا۷۳-۱۳
- (۴) سلیمان مستەفا ھەسەن، یاساكانی ھەلبژاردن لە کۆماری عێراقی فیدرال و ھەریمی کوردستان، چ ۱ سالی ۲۰۱۰، سلیمانی لە بۆلاو کراوەکانی مەکتەبی ھەلبژاردنی ی.ن.ک لا۷۳-۱۳
- (۵) سلیمان مستەفا، ھەریمی کوردستان و پارتەکانی سییەم، گۆڤاری نۆڤین، بۆلاو کراوەی مەکتەبی بیرو ھۆشیاری ژمارە (۱۰) سالی ۲۰۰۷، لاپەرە، ۱۱۴
- (۶) کۆمیسۆنی بالای ھەلبژاردن، راپۆرتیک بۆ ئەنجومەنی نوینەرەن، ۷ەرگێرانی لە ەەرەبیەو، سالی محەممەد ئەمین و ئەحمەد محەممەد ئیسماعیل، سالی ۲۰۰۶ بەغدا، ۷۰

بهشی شه شههه

بهراوردی ئه نجههه کانی هه لېژاردنی ۲۰۱۰/۳/۷ به پېی بنه های یاسای ژماره ۹۶ (یهک بازنه ی هه لېژاردن) و بنه های یاسای ژماره ۱۶ هه موارکراو ۱۸ بازنه ی هه لېژاردن:

دابه شکردنی ئه نجههه کانی هه لېژاردنی ۲۰۱۰/۳/۷ له بهر روښنایی سیسته می نوینه رایه تی ریژه یی یهک بازنه ی هه لېژاردن وهک له یاسای ژماره ۹۶ سالی ۲۰۰۴ دا هاتوه و بهراورد به ئه نجههه کانی هه لېژاردنی ۲۰۱۰/۳/۷ له بهر روښنایی (۱۸) بازنه ی هه لېژاردن^(۱) بو ده رخستی ئه نجههه مه تر سیداره کانی شیوازی ۱۸ بازنه ی هه لېژاردن له غیابی نه بوونی قیتوی سه روک کو مارو له غیابی قیتوی ئه نجههه نی ئیتی حادی ئه و پر سه گرنگه رمان و سه رنجدانی وردی ده ویت له هه ر ولایتکدا، بویه ده خوازیت له ولاتانی وهک عیراق پشت به چهند بنه هایه کی ئه قلانی و کلتوری و جوگرافی و ئه تنی و میژوو یی رابردووی ولاته که له رووی سیاسی و کو مه لایه تی و دیموکراتی و هتد. به ستن بیگومان ئه بی له بهر روښنایی ئه و بنه هایانه ناوه نده پریار به ده سته کان پشت به تویننه وهی ورد به ستن بو ئه وهی بگه نه ده رئه نجههه کی که له قازنجی ئاینده ی ولاته که بکه ویته وه و بته خالی به هیزی سیسته مه سیاسی هه که، به تایه تی له ولایتکی وهک عیراق، چونکه عیراقکی فره نه ته وه و فره مه زه به و هه ژار به کلتوری دیموکراسی و نه بوونی پاشخانی دامه زراوه یی و بنه های سهروه ری یاسا، نه بوونی متمان، ئه مانه هه مووی به یه که وه، گه واهی ئه وهن و ئه و راستیه ئه سه لمین که سیسته می نوینه رایه تی ریژه یی یهک بازنه ی هه لېژاردن باشت رین سیسته م شیوازه بو عیراق به گشتی و گه لی کوردستان و که مینه کانی تری عیراق به تایه تی به وردبونه وه له ده رئه نجههه کانی.

دابه شکردنی ئه نجههه کانی هه لېژاردنی ۲۰۱۰/۳/۷ له بهر روښنایی سیسته می نوینه رایه تی ریژه یی یهک بازنه ی هه لېژاردن وهک له یاسای ژماره ۹۶ سالی ۲۰۰۴ دا هاتوه و بهراورد به ئه نجههه کانی هه لېژاردنی ۲۰۱۰/۳/۷ له بهر روښنایی (۱۸) بازنه ی هه لېژاردن.

ئه نجههه کانی هه لېژاردنی ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ که له یاسای ژماره (۱۶) که وته وه، دووباره بو جاری دوهم لیسته کانی زۆرینه که وته شه پری "ئه بی خو م براوه بم"، له روژی ۲۰۰۹/۱۲/۹ یاسای ژماره (۱۶) یان هه موارکرد، نه وهت پوژ پېش واده ی دیاریکراو بو هه لېژاردن، هه موارکردنی یاسای ژماره ۱۶ نا په زایه کی زۆری له شه قامی کوردیدا نایه وه، بو دامرکاندنه وهی ئه و نا په زاییه زۆره ی شه قامی کوردی که بینیان کورد

ئەم كارە نا ياسايىيە قىبۇل ناكات و پرۆسەى سىياسى بەرەو گرژى و ئالۆزى ئەپوات، بەناچارى بۆ پازىکردنى كوردو پەردەپۆشکردنى گزى (تەزۋىر)ى لىستە زۆرىنەكان، لەھەمانكاتدا كاردانەۋەكانى ناۋەندە سىياسىيەكانى كورد لە رۆژى ۲۰۰۹/۱۲/۱۳ بىريارى ژمارە (۲۴)يان^(۳) دەرکرد كە بە بىريارى (ياداشتى راقەكارى) ناسىنرا و كورسىيەكانى پارىژگانى بەم شىۋەيەى خوارەۋە دابەش كرد

خىشتەى ژمارە (25)

پارىژگا	ژمارەى كورسى
بەغدا	68
موسەنا	7
بەسرە	24
زىقار	18
كەربەلا	10
بابل	16
نەنبار	14
مىسان	10
قنادسىيە	11
واست	11
سەلاخەدىن	12
نەجەف	12
دىالە	13
نەينەۋا	31
ھەولير	14
دھۆك	10
سلىمانى	17
كەركوك	12
كورسى قەربوو	15
كۆى گشتى كورسىيەكان	325

- ۳۱۰ کورسی به پیتی یادداشتی رافه‌کاری بۆ یاسای هه‌موارکراو یاسای ژماره (۱۶) یاسای هه‌لبژاردن ته‌رخان کران.^(۳)
- (۷) کورسی وه‌ک کورسی قه‌ره‌بوو‌کردنه‌وه ته‌رخان کران بۆ لیسته‌براه‌وه‌کان به‌پیتی ژماره‌ی ده‌نگو کورسی.^(۴)
- (۵) کورسی بۆ پیکهاته‌ی مه‌سیحی ته‌رخان کران.^(۵)
- یه‌ک کورسی بۆ (شه‌به‌ک) که ئەمه‌ خو‌ی پیشیل‌کردنی مافی نه‌ته‌وه‌ی کورده،^(۶) بریارێکه پێچه‌وانه‌ی ده‌ستور بنه‌ما سیاسیه‌کان و درێژه‌دانه به‌ سیاسه‌تی به‌عه‌ره‌بکردنی سه‌رده‌می به‌عس.
- یه‌ک کورسی بۆ (ئیزی‌دی) که ئەمه‌ خو‌ی پیشیل‌کردنی مافی نه‌ته‌وه‌کانی ئیزی‌ده‌کانه‌و درێژه‌دان به‌ سیاسه‌تی به‌عه‌ره‌بکردنه.^(۷)
- یه‌ک کورسی بۆ پیکهاته‌ی سابێه.^(۸)
- به‌پیتی هه‌موارکردنی یه‌که‌می یاسای ژماره ۱۶ که له ۲۰۰۹/۱۲/۹ ئەنجام‌درا بۆ دیاریکردنی ژماره‌ی ئەندامانی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران له‌ماده‌ی یه‌که‌می^(۹) یاساکه‌دا بریار به‌ هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی ده‌قی ماده‌ده‌ی (۱۵) له‌یاسای ژماره ۱۶ ده‌دات، ده‌قی ماده‌ده‌ی ۱۵ یاساکه به‌م شیوه‌یه: یه‌که‌م: ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران له (۲۷۵) کورسی پیکدیت، (۲۳۰) کورسیان به‌سه‌ر بازنه‌کانی هه‌لبژاردندا دابه‌شده‌کری‌ن، هه‌روه‌ها (۴۵) کورسی قه‌ره‌بوو. دووهم: هه‌موو پارێزگایه‌ک به‌پیتی سنوره ئیدارییه فهرمیه‌کان ده‌بێته بازنه‌یه‌کی هه‌لبژاردن و چه‌ند کورسیه‌کی بۆ ته‌رخانده‌کری‌ت، که شیاوی‌ت له‌گه‌ڵ ژماره‌ی ئەو ده‌نگه‌رانه‌ی که ناویان تۆمارکراوه له‌ پارێزگا‌که‌دا به‌ پیتی هه‌لبژاردنی (۲۰۰۹/۳۰) به‌ پشت‌به‌ستن به‌ سیسته‌می کۆبونی خۆراک. له‌ماده‌ی (۱) ی یاسای ژماره ۲۶ یاسای هه‌موارکردنی یه‌که‌می یاسای ژماره ۱۶ دا هاتوه: ماده‌ده‌ی ۱۵^(۱۰) له‌ یاساکه هه‌لده‌وه‌شێته‌وه ئەمه‌ی خواره‌وه شوینی ده‌گری‌ته‌وه یه‌که‌م/ ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران پیکدیت له‌ ژماره‌یه‌ک کورسی به‌ رێژه‌یه‌ک که هه‌ر کورسیه‌ک بۆ سه‌د هه‌زار که‌سو به‌پیتی ئاماری وه‌زاره‌تی بازرگانی له‌ پارێزگا‌کان بۆ سا‌لی ۲۰۰۵ به‌ جو‌ری‌ک که رێژه‌ی گه‌شه‌ی دانیش‌توان به‌ تیک‌پرای (۸، ۲٪) بۆ هه‌ر پارێزگایه‌ک سا‌لانه زیاد بکری‌ت. سییه‌م/ ئەم پیکهاته‌نه‌ پشکی کۆتایان پێده‌به‌خشری‌ت ئەوه‌ش له‌سه‌ر کورسییه‌کانی پارێزگا‌کانیان بۆ ئەوه‌ی ئەو کاریگه‌ریه‌یان له‌سه‌ر رێژه‌که‌یان نه‌بی‌ت له‌ حا‌له‌تی به‌شداریکردنیان له‌ لیسته‌ نیشتمانییه‌کاندا به‌م جو‌ره: ۱/ پیکهاته‌ی مه‌سیحی پینج کورسی که دابه‌شده‌بی‌ت به‌سه‌ر پارێزگا‌کانی به‌غدا، که‌رکوک، ده‌و‌ک، هه‌ولێر.
- ب/ پیکهاته‌ی ئیزی‌دی یه‌ک کورسی له‌ پارێزگالی نه‌ینه‌وا.
- ج/ پیکهاته‌ی سابێه مه‌نه‌دانی یه‌ک کورسی له‌ پارێزگای به‌غدا.
- د/ پیکهاته‌ی شه‌به‌ک یه‌ک کورسی له‌ پارێزگای نه‌ینه‌وا. له‌ئەنجامی ئەو

هه‌موارکردنه‌دا ژماره‌ی کورسیه‌کانی پارێزگا‌کانی باشورو ناوه‌راست به‌ رێژه‌یه‌کی به‌رچاو زیاد بوون، به‌لام به‌شی پارێزگای (سلێمانی و هه‌ولێرو که‌رکوک و ده‌وک) به‌ به‌راورد به‌وان که‌مترین رێژه‌ی زیادبوونی به‌رکه‌وت، له‌یاسای ژماره (٢٦) ی هه‌موارکراو ب‌پ‌یاردرا به‌پ‌پ‌ره‌وکردنی ش‌پ‌وازی ه‌ا‌ر له‌دابه‌شکردنی کورسییه‌کاندا، خ‌ا‌پ‌کی تر که‌ ج‌ی‌گ‌ای ن‌ی‌گ‌ه‌رانی و د‌ژ به‌بنه‌ماکانی د‌یموکراسیه‌ ئه‌وه‌بوو که‌ کورسی ماوه‌ دابه‌شی سه‌ر لیسته‌ ب‌راوه‌کان کرد، به‌پ‌پ‌ی ز‌ۆرت‌رین ماوه‌ی به‌ه‌پ‌ز.

هه‌ر له‌م هه‌موارکردنه‌ ب‌پ‌یار درا پ‌پ‌ره‌وی سیسته‌می لیستی کراوه‌ی سنو‌ردار ب‌ک‌ر‌یت، ب‌ۆیه‌ ئه‌گ‌ه‌ر له‌ مه‌به‌ست و نه‌ت و ئاما‌نجه‌کانی پشت ئه‌م هه‌موارکردنه‌ ب‌روانین، ئه‌وا ب‌ی گومان لیسته‌کانی (شیعه‌و سونه) توشی مایه‌پوچی سیاسی بونه‌وه‌و چونکه‌ شه‌قامی ع‌ی‌راق له‌نه‌بوونی ئاسایش و خ‌زمه‌ت‌گ‌وزاری و گ‌ه‌نده‌لی و ب‌ی‌ه‌ل‌ئینی سه‌رکرده‌ی پ‌ارته‌کان ب‌ئۆم‌ید بوون، ب‌ۆیه‌ ب‌یریان له‌ فریاد‌ره‌س‌ئ کرد‌وه‌و که‌ له‌م قه‌یرانه‌ ر‌زگاریان ب‌کات ب‌ۆ ئه‌وه‌ی له‌ ت‌ۆله‌ی ده‌نگ‌ه‌رانی تو‌ره‌ خ‌ۆیان ر‌زگار ب‌که‌ن، ب‌یریان له‌م سیسته‌مه‌ کرد‌وه‌و، که‌تا ر‌اده‌یه‌ک ده‌ور‌پ‌کی سه‌ره‌کی ئه‌دات به‌ کاندیده‌کان، ج‌اری‌کی تر ج‌وم‌گه‌ خ‌راپه‌کان سو‌دی‌ان ل‌ی‌وه‌ر‌گیرا، چونکه‌ په‌نا‌برایه‌ به‌ر ز‌یندو‌کردنه‌وه‌ی سه‌ر‌ۆک ت‌یره‌و ه‌ۆزو عه‌شیره‌ت و پ‌یاوانی ئاینی و ناوچه‌گه‌ری، که‌ زه‌مینه‌ی سیاسی ع‌ی‌راقیش له‌ب‌اره‌، چونکه‌ تاکی ع‌ی‌راقی له‌ ر‌اب‌رد‌وو‌ی ژینگه‌ی سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی زه‌مه‌نی د‌کتات‌ۆری ر‌زگاری نه‌بووه‌و د‌وای ب‌لا‌وب‌ونه‌وه‌ی په‌ت‌ای ت‌یر‌ۆر پ‌ر‌ۆسه‌ی سیاسی و ژینگه‌ی ته‌ندروست له‌ ع‌ی‌راق به‌ره‌و د‌واوه‌ گه‌راوه‌ته‌وه‌. ئه‌م هه‌نگاوه‌ی هه‌موارکردنی سیسته‌می هه‌ل‌ب‌ژاردن‌یش له‌ قازانجی د‌واکه‌وتنی پ‌ر‌ۆسه‌ی سیاسی ته‌ندروست و د‌یموکراسی و ع‌ی‌راقی ئاینده‌ بوون، چونکه‌ پ‌ارته‌ سیاسیه‌کان توانیان به‌مه‌ پ‌یگه‌ی خ‌ۆیان به‌ده‌ست به‌ینه‌وه‌. ده‌سته به‌ر ک‌رد‌ب‌یت پ‌ر‌ۆسه‌ی سیاسی له‌ ق‌ۆناغی ئ‌ینت‌قالی ت‌یپه‌راند ب‌یت به‌لام پ‌ی‌دا‌گیری لیستی (پ‌یکهاته‌ عه‌ره‌ب) ئه‌مه‌ی ه‌ینایه‌وه‌ به‌ره‌م له‌ خ‌الی گ‌ۆرینی ع‌ی‌راق له‌ بازنه‌پ‌کی هه‌ل‌ب‌ژاردن ب‌ۆ (١٨) بازنه‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن ک‌ورد (١٦) کورسی له‌ده‌ست دا، له‌دابه‌شکردنی کورسیه‌کان به‌سه‌ر پارێزگا‌کان ک‌ورد زه‌ره‌رمه‌ندی یه‌که‌م بوو، هه‌روه‌ها د‌اب‌رینی ک‌ورده‌ ره‌سه‌نه‌کانی (ت‌یزیدی و شه‌به‌ک) له‌ ک‌ورد در‌ی‌ژه‌دانی پ‌لانی به‌ عه‌ره‌ب‌کردنی ک‌وردبو، که‌ به‌در‌پ‌ژایی ته‌مه‌نی و‌لاتی به‌ ناو ع‌ی‌راق په‌یره‌و کراوه‌. ده‌رئه‌نجامی هه‌ل‌ب‌ژاردنی ٢٠١٣/٣/٢٠ به‌م ش‌ی‌وه‌ که‌وته‌وه‌ له‌به‌ر ر‌ۆش‌نایی دابه‌شکردنی ع‌ی‌راق ب‌ۆ ١٨بازنه‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن.^(١)

خشتەى ژماره (26)

لیسته کان	ژمارهى کورسیه کانیان
لیستی عراقیه	91
ئینتیلافی دهوله تی قانون	89
ئینتیلافی وهته نی عیراقی	70
هاو په یمانی کوردستانی	43
گوران	8
به رهی ته وفاق	6
ئینتیلافی په کیتی عیراق	4
یه کگرتوی نیسلامی	4
کومه نی نیسلامی	2
بزوتنه وهی چاکسازی نیزیدی	1
شه به ک	1
صانییه	1
رافیدین (مه سیجی)	3
نه نجومه نی کلدانی (مه سیجی)	2
کوی کورسیه کان	325

به پیتی ئەنجامه کانی هه لێژاردنی ئەنجومه نی نوێنه ران له ۲۰۱۰/۴/۷ به پیتی بنه مای سیستمی نوێنه رایه تی رێژه یی لیستی کراوه ی سنوردار له (۱۸) بازنه ی هه لێژاردن کورد لانی که م (۱۶) کورسی له ده ست داوه، بۆیه جیی خۆیه تی جارێکی تر تیشک به خهینه وه سه ر گرنگی سیستمی نوێنه رایه تی رێژه یی یه ک بازنه ی هه لێژاردن بۆ دیاریکردنی گرنگی پرسی سیستمی هه لێژاردن، ئەگه ر سه ره تا پیناسه ی سیستمی نوێنه رایه تی رێژه ی له سه ر ئاستی بازنه یه کی هه لێژاردن بکه ین، بریتیه :- (له و سیستمه ی که ژماره ی ده نگه راسته کان له ئاستی ولات دابه شی ژماره ی کورسیه کانی ئەنجومه ن ده کریت، به و پیه ش (قاسمی هه لێژاردن) ده رده چیت و ده نگی هه ر قهواره یه ک دابه شی ئەو قاسمه ئینتخابیه ده کریت و ژماره ی کورسیه کانی ده رده که ویت، واته به پیی رێژه ی ده نگی ژماره ی کورسی به رده که ویت. به پیی رای شاره زایانو پسپورانی بواری هه لێژاردن بۆ ولاتیکی وه ک عیراق و هاوشیوه ی، ئەو سیستمه له بارتیرین سیستمه بۆ عیراق به له به رچاوگرته ی ئەو راستیانه ئەگه ر بیت ئەنجامه کانی هه لێژاردن به پیی بنه مای یاسای هه لێژاردن (سیستمی نوێنه رایه تی رێژه یی یه ک بازنه ی هه لێژاردن) بکه ین له سه ر ئاستی عیراق جگه له (۸) کورسی کۆتای پیکهاته کان (که به رای من ئەبیت کۆتای شه به کو ئیزیدی نه هیلریت، چونکه ئەوان کوردن و گومان له کوردبونیان نه).

به پیتی ئاماری راگه پینراوی کۆمسیۆنی بالای سه ره به خۆی هه لێژاردنه کان (11527496)
 که س به شداری دهنگدانی کردوه و دهنگیان بۆ (68) لیست داوه به م شپوهیه به پیتی
 (بنه مای سیستمی نوینه رایه تی رێژه ی کۆی دهنگه راسته کان = 11527496

ژماره ی کورسی 317

به م شپوه ی به های کورسی ئه نجومه نی نوینه ران (36364) دهنگه بۆ هه ر
 کورسیک به ده ر له (8) کورسی کوتا، دوا ی ئه وه هه نگاوی دووه م دهنگی

قه واره کان [دهنگی قه واره
 به های کورسی]

کورسی هه ر قه واره یه کمان بۆ ده ر ده چیت به م شپوهیه ی خواره وه:

خشته ی ژماره (27)

ژ	ناوی قه واره	ژماره ی لیست	ژماره ی دهنگه کان	دابه شی به های کورسی	ژماره ی کورسی	کورسی ماوه	نه نجامی کۆتایی
1	هاو په یمانی کوردستان	372	1686344	36364	46,37	1	47
2	گۆزان	329	487181	36364	13,39	1	14
3	یه کگرتوی نیسلامی	315	247366	36364	6,88	1	7
4	کومه ئی نیسلامی	352	153640	36364	4,22	1	5
5	نیئتلاف الوطنی عراقی	316	2095390	36364	57,62	1	58
6	میسال نالوسی	319	53525	36364	1,47	1	2
7	تحالف الوحدة الوطنية	330	81811	36364	2,24	1	3
8	العراقية	333	2851823	36364	78,42	1	79
9	نیئتلاف الدولة قانون	337	2797624	36364	76,93	1	77
10	نیئتلاف العمل والانقاذ الوطنی	358	66076	36364	1,81	1	2
11	اتحاد الشعب	363	65346	36364	1,79	1	2
12	احرار	374	48143	36364	1,32	1	2
13	نیئتلاف الوجد العراق	348	314823	36364	8,65	1	9
14	التوافق العراق	338	303477	36364	8,65	1	9
کۆ	14	14	-----	-----	302	14	316

به پیتی ئەم سیستەمە کورسیەکانمان بۆ دەردەکهوێ کە لە هەنگاوی یەکەم (٣٠٢) کورسی بەر قەوارەکان کەوتن (١٥) کورسی مایەو. ئەگەر بە پیتی بنەمای گەورەترین ماوە کورسیەکان دابەش بکەین، ئەوا کورسیەکان بەسەر قەوارەکان دابەش دەکەین. کورسیەکان وەک لە خستە ی ژمارە (٤) ی سەرەویدا داهاو، بە پیتی ئەو دەرئەنجامە ئەگەر ئەو راستیە کە کورد زەرەرمەندی یەکەمە لە پەرەو کردنی سیستەمی فرەبازنەیی هەلبژاردن، کە عێراقی بۆ (١٨) بازنەیی هەلبژاردن دابەش کردووە بەراورد لەگەڵ ژمارەیی کورسیەکان بە پیتی بنەمای یاسای پەرەوکردو کورد (٥٧) کورسی هێناوە، بەلام بە پیتی بنەمای شیوازی یەک بازنەیی هەلبژاردن کورد (٧٣) کورسی بەردەکهوێت بەمەش (١٦) کورسی لە دەست داو لەسایەیی پەرەو کردنی شیوازی (١٨) بازنەیی هەلبژاردن. بۆیە ئەگەر بگەرێنەوێ دواو لە هەلبژاردنی ٢٠٠٥١٣٠ کار بەسیستەمی نوێنەرایەتی رێژەیی لیستی داخراو یەک بازنەیی هەلبژاردن کرابێت، لەو هەلبژاردنە کورد (٧٥) کورسی بەرکەوتبێت، لە هەلبژاردنی ٢٠٠٥١٢١٥ کار بە یاسای هەموارکراوی هەلبژاردن کرا کە لە ٢٠٠٥٩١٥ بە یاسای ژمارە (١٦) دەرچوو کورد تەنها (٥٨) کورسی بە دەست هێنا.

بەراوردی ژمارەیی کورسیەکان بە پیتی بنەمای یەک بازنەیی هەلبژاردن و هەژدە بازنەیی هەلبژاردن

خستە ی ژمارە (28)

ناوی لیستەکان	ژمارەیی کورسی بە پیتی بنەمای سیستەمی نوێنەرایەتی رێژەیی 18 بازنە	ژمارەیی کورسی بە پیتی بنەمای سیستەمی نوێنەرایەتی رێژەیی یەک بازنە	بەراورد
هاو پەیمانی کوردستان	43	47	4+
گۆزان	8	14	6+
یەگرتوو	4	7	3+
کۆمەڵەی نیسانی	2	5	3+
نیشتیلاهی وێتەنی عێراق	70	58	12-
میسال ئالوسی	-----	2	2+
هاو پەیمانی یەکییتی نیشتمانی	4	3	1 -
عێراقیە	91	79	12 -
نیشتیلاهی دۆلەتی قانون	89	77	12-
نیشتیلاهی کارو نیفتاری نیشتمانی	-----	2	2+
یەکییتی گەل	-----	2	2+
احرار	-----	2	2+
نیشتیلاهی ووحدی عێراق	4	9	5+
تەواوێق	6	9	3+

بەدەر لە کورسیەکانی کۆتای ئەگەر لە بەر پۆشنایی یەک بازنەیی هەلبژاردن لەسەر ئاستی عێراق هەلبژاردنەکان ئەنجام درابان، کورد لە جیاتی ئەوێ خواوێ ٥٧ کورسی بێت، ئەوا خواوێ ٧٣ کورسی ئەبوو.

سەرچاوه‌كان

- (۱) سلیمان مسته‌فا، هه‌ریمی کوردستان و پارتەکانی سییه‌م، گوڤاری نۆڤین، بڵاو کراوه‌ی مه‌کته‌بی بیرو هۆشیاری ژماره (۱۰) سالی ۲۰۰۷، لاپه‌ره، ۱۱۴
- (۲) سلیمان مسته‌فا هه‌سه‌ن، یاساکانی هه‌لبژاردن له کۆماری عێراقی فیدرال و هه‌ریمی کوردستان، چ، ۱، سالی ۲۰۱۰، سلیمانی له بڵاو کراوه‌کانی مه‌کته‌بی هه‌لبژاردنی ی. ن. ک لا ۲۵-۲۶
- (۳) سلیمان مسته‌فا هه‌سه‌ن، یاساکانی هه‌لبژاردن له کۆماری عێراقی فیدرال و هه‌ریمی کوردستان، چ، ۱، سالی ۲۰۱۰، سلیمانی له بڵاو کراوه‌کانی مه‌کته‌بی هه‌لبژاردنی ی. ن. ک لا ۲۵-۲۶
- (۴) هه‌مان سەرچاوه
- (۵) سلیمان مسته‌فا هه‌سه‌ن، یاساکانی هه‌لبژاردن له کۆماری عێراقی فیدرال و هه‌ریمی کوردستان، چ، ۱، سالی ۲۰۱۰، سلیمانی له بڵاو کراوه‌کانی مه‌کته‌بی هه‌لبژاردنی ی. ن. ک لا ۱۳-۱۷
- (۶) هه‌مان سەرچاوه
- (۷) هه‌مان سەرچاوه
- (۸) هه‌مان سەرچاوه
- (۹) هه‌مان سەرچاوه
- (۱۰) هه‌مان سەرچاوه
- (۱۱) مالپه‌ری کۆمیسۆنی بالای هه‌لبژاردنه‌کان، بۆ زیاتر پروانه گوڤاری ده‌نگدان ژماره، ۱۲، سالی ۲۰۱۰ لا ۱۰۸-۱۱۵

بهشی چهوتهم :

هه‌موارکردنه‌وه‌ی یاسای هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران، یاسای ژماره (١٦) ی هه‌مووار کراو، به‌یاسای ژماره (٤٥) سالی ٢٠١٣ ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران و پیره‌وکردنی سیستهمی نوێنه‌رایه‌تی رێژه‌یی له‌ هه‌ژده‌ بازنه‌ی هه‌لبژاردندا، دابه‌شکردنی کورسیه‌کانیش به‌پیتی شیوازی سانتلیگۆی هه‌موارکراوی (عێراقی)، بێ گومان وه‌ک خوله‌کانی پێشوو یاسای هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران هه‌مووار کراوه‌وه، به‌لام ئهم جاره‌یان له‌ به‌رامبه‌ر تۆمارکردنی سکاڵای دوو ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران بوو له‌ دادگای بالا ئیتحادیدا، دادگای بالا ئیتحادی^(١) له‌ دادیانی رۆژی ٢٠١٠/٦/١٤ به‌ بریاری ژماره (١٢) بریاری دا به‌ نا یاسای بوونی پرگه‌ی (٤) له‌ ماده‌ده‌ی (٣) له‌ یاسای ژماره (٢٦) ی سالی ٢٠٠٩ یاسای هه‌موارکردنی یاسای ژماره (١٦) ی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران سالی ٢٠٠٥، که‌ ماده‌ده‌ی (٣) ی یاسای ژماره ٢٦ شوێنی ماده‌ده‌ی (١٦) یاسای ژماره (١٦) سالی ٢٠٠٥ ی گرتوه‌وه، کۆمیسۆنی بالای هه‌لبژاردنیش پالپشت به‌م ده‌قه سیستهمی ژماره (٢١) ی دابه‌شکردنی کورسیه‌کانی ده‌رکرد، دادگای بالای ئیتحادی له‌ بریاره‌که‌یدا له‌ به‌رژه‌وه‌ندی سکاڵاکاران بریاریدا به‌ پوچه‌لکردنه‌وه‌ی پرگه‌ی (٤) له‌ ماده‌ده‌ی (٣) ی یاسای ژماره ٢٦ ی سالی ٢٠٠٩ پالپشت به‌ ماده‌ده‌ی (٢٠، ٣٨، ١٣، ٩٣، ٩٤) له‌ ده‌ستووری هه‌میشه‌یی عێراق، و ماده‌ده‌ی ٤ له‌ یاسای دادگای بالای ئیتحادیدا، چونکه‌ کورسی ماوه‌ی بازنه‌کانی هه‌لبژاردنی به‌سه‌ر قه‌واره‌ براره‌وه‌کان دابه‌شده‌کرده‌وه، واته‌ کورسیه‌کان دابه‌شی سه‌ر لیسته‌ براره‌وه‌کان ده‌کرد، به‌مه‌ش ئهو حزبانه‌ زۆرتین ماوه‌ی ده‌نگیان هه‌بوو له‌ حزبه‌ به‌شداره‌کان بێ به‌ش ده‌کرد له‌ به‌ ده‌ست هێنانی کورسیدا، تا ئێره‌ ره‌واوبه‌وه‌ هه‌یج کۆمیتیتیکمان نیه‌، به‌لام ئه‌گه‌ر سه‌رنج به‌دینه‌ بریاری دادگای بالای ئیتحادی، وه‌ حیکمه‌ت له‌ بریاره‌که‌ به‌ده‌ر له‌وه‌ی پالپشتن به‌ هێزی ده‌ستوور، بێ به‌شکردنی قه‌واره‌ بچوکه‌کانه‌ له‌ مافی نوێنه‌رایه‌تی، به‌لام ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران له‌ ناویشیا ندا لیسته‌ گه‌وره‌کان هه‌مان سه‌ر پێچی ده‌ستوریان کرده‌وه، ئه‌ویش له‌ یگای پیره‌وکردنی شیوازی سانتلیگۆی هه‌موارکراوی عێراقی، که‌دزینی ده‌نگ و ئیراده‌ی ده‌نگه‌رانه‌، چونکه‌ گه‌ر حوکمی دادگای بالای ئیتحادی ره‌چاو کرابوایه‌، ئه‌بوابه‌ به‌ هه‌موو پێوه‌ره‌که‌کان کاری به‌ شیوازی سانتلیگۆ کردبا له‌ دابه‌شکردنی کورسیه‌کان، چونکه‌ له‌م شیوازه‌ی دابه‌شکردنی کورسیه‌کان پتویست به‌ هاوبه‌شی هه‌لبژاردن ناکات، وه‌ هه‌یج به‌ره‌به‌ستیک دانانیت له‌ به‌رامبه‌ر حزبه‌ بچوکه‌کان بۆ به‌ ده‌ست هێنانی کورسی، له‌ هه‌مانکاتدا سیسته‌مه‌که‌ نابێته‌ هۆکاریک که‌ حزبه‌ بچوکه‌کان و که‌سایتبه‌ سه‌ربه‌خۆکان خۆیان بخزێنه‌ ناو قه‌واره‌ گه‌وره‌کان، چونکه‌ ئهم شیوازه‌

به شپوه يه كي گشتي له بهر ژه وه ندى دهنگد هړان و حربه بچوكه كاندايه، به لام
 نه نجومه نى نوښه ران شيوازي سانتليگوى هه مواركراوى عيراقى پيره و كړد، به مهش
 هه مان هله و سه ريپچي ياساي دوو باره كړدوه به لام له ريگه ي فيليكي ياساي،
 به پچه وانى هه موو جيهان شيوازي سانتليگوى هه مواركراو كه كورسى يه كه م
 دابه شى ٤، ١ ده كړت، به لام شيوازي سانتليگوى عيراقى بؤ كورسى يه كه م دهنكي
 قهواره كان دابه شى ٦، ١ ده كات، بؤ روون كړدنه وه ي زياتر له خواره وه باسى هه رسى
 شيوازه كه ده كين به كورتي، وه نه جامه كانى هه لېژاردنى نه نجومه نى نوښه ران
 له سهر ئاستي يه ك بازنه و فره بازنه دابه شى سهر ليسته كان ده كين، به پي
 شيوازي سانتليگوى و سانتليگوى هه مواركراو، و شيوازي هار و دابه شكر دنى كورسى
 ماوه بؤ ليسته براوه كان و ليسته به شداره كان ده كين .
 دهقى مادده ي (١٦) له ياساي ژماره (١٦) ي سالى ٢٠٠٥
 مادده ي (١٦)

كورسى تهرخان كراو بؤ بازنه كانى هه لېژاردن له پي سيستمى نوښه رايه تي
 ريژه يه وه دابه ش ده كړت به پي ئهم پيو شوپانه ي لاي خواره وه .
 ١- كو دهنكه راسته كان له بازنه يه كدا به سهر ژماره ي كورسى تهرخان كراو بؤ
 ئهو بازنه يه دابه ش ده كړت بؤ ده سكه وتنى (هاوبه شى هه لېژاردن، القاسم الانتخابى)
 ٢- كو ئهو دهنكانه ي كه ههر قهواره يه كي سياسى به ده ستيه پناون به سهر
 (هاوبه شى هه لېژاردن) دا دابه ش ده كړت بؤ ديارى كړدنى ژماره ي ئهو كورسيانه ي
 كه بوى تهرخان ده كړت .
 ٣- ئهو كورسيانه شى كه ده مينه وه به گرته به رى ريگه ي ((گه وره ترين ماوه))
 دابه ش ده كړن .

دهقى مادده ي (٣) له ياساي ژماره (٣٦) ي سالى ٢٠٠٩ ياساي هه مواركردنى ياساي
 هه لېژاردنى نه نجومه نى نوښه ران (مادده ي ٣)
 مادده كانى (٩ و ١٠ او ١١ و ١٦) ئهمه ي خواره وه شوپنى ده گريته وه .
 يه كه م /

خوپالوتن به ريگه ي ليستى كراوه ده بيت و نابيت ژماره ي پاليوراوه كان له سى
 كه متر بيت و له دوو ئه وه ندى ژماره ي ئهو كورسيانه ي زياتر بيت كه بؤ بازنه ي
 هه لېژاردنه كه تهرخان كرا وه و دهنگد ه مافى ئه وه يه هيه كه دهنك بؤ ليستى
 يان يه كيك له پاليوراوه كان بدات و خوپالوتنى تاكه كه سيش ريگه ي پندراوه .
 دووه م /

دهنگه راسته قينه كانى كه ليسته كه له بازنه يه كي هه لېژاردن به ده ستيه پناوه
 كو ده كړته وه و دابه ش ده كړت به سهر نيوه ندى هه لېژاردن تا ژماره ي كورسيه

ئەم شىۋازە بۆ بى بەشکردنى قەوارە بوچەكەكان و كەسايەتە سەر بەخۆكانە، لە ھەمانكاتدا كارىگەرچى راستەوخۆى لەسەر حزبە بچوكەكان دەبى، چونكە ناچار دەبن لەژىر چەترى ھاوپەيمانیەتى بەشدارى ھەلبژاردنەكان بكەن، چونكە ئەم شىۋازە نرخى كورسى يەكەم بەرز دەكاتەو، بۆنمۇنە ئەگەر قەوارە يەك خاوەنى (٤٠٠٠) دەنگ بى ئەوا ئەم ژمارە يە دابەشى ١، ٤ دەكرى لە ئەنجامدا نرخى ياخود دەنگى قەوارەكە بۆ كورسى يەكەم دەبىتە (٢٨٥٧١) بۆيە لە ئەنجامدا حزبە بچوكەكان بى بەش دەبن .

شىۋازى سانت لاغ/ سانتليگۆى ھەموار كراوى عىراقى^(٤) : لە ياساى ژمارە (٤٥) ياساى ھەلبژاردنى ئەنجومەنى نوێنەرەن شىۋازى سانتليگۆى ھەموار كراوى پەسەند كردو، بەلام لەبرى ئەوھى كورسى يەكەم دابەشى (١، ٤) بكات، رېژەكەى بەرز كردهو بۆ (١، ٦) بەمەش تەجاوزى رېژە جىھانىكەى كرد و بۆيە ئەتوانىن بە سانتليگۆى عىراقى ناوى بننن، بۆنمۇنە ئەگەر قەوارە يەك خاوەنى (٤٠٠٠) دەنگ بى ئەوا ئەم ژمارە يە دابەشى ١، ٦ دەكرى لە ئەنجامدا نرخى ياخود دەنگى قەوارەكە بۆ كورسى يەكەم دەبىتە (٢٥٠٠) بۆيە لە ئەنجامدا حزبە بچوكەكان بى بەش دەبن، وە ھەمان دەر نجامى شىۋازى ھارى دەبىت لە دابەشکردنى دەنگى ماوھ و كورسى ماوھ بەسەر لىستە براوھكاندا .

خشته‌ی ژماره (١)

ژ	ناوی شه‌وارمکان	ژماره‌ی کورسی	ژماره‌ی دهنگ
1	دهوله‌تی قانون	92	3141835
2	نه‌حرار (سه‌دریه‌کان)	28	920589
3	مواتن (جه‌مار کیم)	29	9822003
4	پارتی دیموکراتی کوردستان	25	1058318
6	موته‌جیدوون (نوجه‌یفی)	23	680690
7	یه‌کییتی نیشتمانی کوردستان	21	847689
8	هاو‌په‌یمانی وه‌ته‌نیه (عه‌للاوی)	21	686017
9	هاو‌په‌یمانی عه‌ره‌بی (موته‌لگ)	10	315858
10	گۆران	9	486039
11	شه‌زیله	6	211257
12	هاو‌په‌یمانی نیسلاح نیشتمانی (جه‌عفه‌ری)	6	192763
13	هاو‌په‌یمانی دیاله	5	156605
14	هاو‌په‌یمانی عیراق	5	153672
15	یه‌گکرتوی نیسلاسی	4	197475
16	کۆمه‌لی نیسلاسی	3	144905
17	هاو‌په‌یمانی مه‌دنه‌ی دیموکراسی	3	112563
18	هاو‌په‌یمانی‌یه‌تی‌وه‌فای نه‌نبار	3	58994
19	وه‌جددی نه‌پنای عیراق	3	46627
20	هاو‌په‌یمانی‌یه‌تی خلاص	1	18229
21	تحالوفی نینه‌وا‌ی وه‌ته‌نی	3	79071
22	فانییمه‌ی جه‌به‌ی تورکمانی	2	71492
23	نملافی عه‌ره‌بی که‌رکوک	1	38328
24	ته‌پیار ده‌وله‌عاده‌له	1	106344
25	ته‌پیارێ نو‌خه‌پ	3	116658
26	ته‌جوه‌بی شه‌راکه‌ی وه‌ته‌نی	3	110933
27	کوتله‌ی سادقوون	1	119341
28	نمیلانی وه‌فا عه‌راقی	2	62349
29	جزیی ده‌عو‌ی نیسلاسی ته‌نزیمی داخل	1	113142
30	کرامه	1	73473
31	ته‌زامون فی عیراق	1	26013
32	نملافی وه‌ته‌نی سه‌لا‌حه‌دین	1	26910
33	نملافی ب‌ت‌دیل المست‌ة‌قا	1	72079
34	ته‌حالوفی سه‌لا‌حه‌دین	1	46039
35	ته‌جوه‌بی که‌فانانی جه‌ماه‌یری	1	88553
36	شه‌به‌ک	1	
37	کلدوناشوری مه‌سیحیه‌کان	5	
38	نیزیدی	1	
39	سابنی	1	
		328	

١ :

ئه‌نجامه‌کانی

هه‌ل‌ب‌ژاردنی ئه‌نجومه‌نی

نوینه‌ران له (٢٠١٤/٤/٣٠)

له‌به‌ر‌وشنایی ش‌ی‌ی‌ۆازی

سانتلیگۆ‌ی هه‌موار‌ک‌را‌وی

عی‌راقیدا^(٥):

دابه شکردنی ئەنجامه کانی هه‌ل‌بژاردن به‌پێی شێوازی سانتلیگۆ :

ئەگەر ئەنجامه کانی هه‌ل‌بژاردنی ۲۰۱۴/۴۳۰ به‌پێی شێوازی سانتلیگۆ به‌سه‌ر لیسته به‌شداره‌کاندا دابه‌ش بکه‌ین تا راده‌یه‌ک ئەنجامه‌کان گۆرانکاریان به‌سه‌ردا دیت، ئەوه به‌ده‌ر له‌وه‌ی هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ شێوازه‌که‌ کاریگه‌ری به‌ سه‌ر قه‌واره‌کان نه‌ده‌بوو، به‌و واتایه‌ی ناچار نه‌ده‌بوون بچنه‌ ژێر باری لیسته گه‌وره‌کان، ئەنجامه‌کانی هه‌ل‌بژاردنی ئەنجومه‌نی پارێزگا رێکنه‌خراوه‌کان له‌گه‌ڵ هه‌یچ هه‌رئیمێکدا که‌ له‌ساڵی ۲۰۱۳ ئەنجامدرا ئەو راستیه‌ی سه‌ره‌ وه‌ ده‌سه‌لمێنن، چونکه‌ قه‌واره‌گه‌ره‌کان تا راده‌یه‌کی زۆر پێگه‌ی خۆیان له‌ ده‌ست دا ، کاریگه‌ریه‌که‌ش ه‌ی شێوازی سانتلیگۆ بوو ، وه‌ حه‌زه‌ بچوکه‌کان و که‌سایه‌تیه‌ سه‌ربه‌خۆکان زۆر سو‌دمه‌ند بوون له‌م شێوازه‌، هه‌ر ئەوه‌ش بوو له‌ کاتی هه‌مووارکردنی یاسای هه‌ل‌بژاردنی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران به‌دیمان کرد، چونکه‌ حکمه‌ت له‌ پوچه‌لکردنه‌وه‌ی شێوازی دابه‌شکردنه‌وه‌ی ده‌نگ و کورسی ماوه‌ له‌ لایه‌ن دادگای با‌لا ئیتیجادی به‌ بریاری ژماره (۱۲) له ۲۰۱۰/۶/۱۴ به‌سه‌ر لیسته به‌شداره‌کان که‌ له‌ یاسای ژماره (۳۶) سا‌لی ۲۰۰۹ ی هه‌موارکراو، پرگه‌ی چواره‌م له‌ ماده‌ده‌ی (۳) له‌ ئەنجامی نادادپه‌روه‌ری وه‌ ژمار کردنی ده‌نگی قه‌واره‌کان بۆ لیسته براوه‌کان هاتوه‌، به‌هه‌مان شێوه‌ ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران له‌ کاتی هه‌موارکردنه‌وه‌ی یاسای ژماره ۱۶ ی هه‌موار کراو په‌نایان بۆ شێوازی سانتلیگۆ ی هه‌موارکراوی عێراقی برد، به‌مه‌ش هه‌مان فێله‌ قانونیه‌که‌یان دووباره‌ کرده‌وه‌، چونکه‌ نرخ‌ی کورسی یه‌که‌م له‌ شێوازی سانتلیگۆ ده‌نگی قه‌واره‌کان دابه‌شی ژماره (۱) ده‌کرین، به‌لام له‌ شێوازی سانتلیگۆی هه‌موارکراو ده‌نگی قه‌واره‌کان دابه‌شی ۴ ، ۱ ده‌کرین، به‌لام لیسته گه‌وره‌کان به‌مه‌ش نه‌وه‌ستان به‌لگو له‌ یاسا‌که‌ بنه‌مای شێوازی سانتلیگۆی عێراقیان سه‌پاند که‌ ده‌نگی قه‌واره‌کان بۆ کورسی یه‌که‌م دابه‌شی ۶ ، ۱ ده‌کات به‌مه‌ش ته‌واوی قه‌واره‌ بچوکه‌کان بێ به‌شده‌کات وه‌ قه‌واره‌ بچوکه‌کان ناچار ده‌بن خۆیان بخه‌نه‌ ژێر با‌لی قه‌واره‌ گه‌وره‌کان، یان بێ به‌ش بوون له‌ کورسی، ئەگەر بۆسه‌له‌ماندنی ئەم راستیه‌ ئەنجامه‌کانی هه‌ل‌بژاردنی ۲۰۱۴/۴۳۰ به‌ پێی شێوازی سانتلیگۆ به‌ سه‌ر قه‌واره‌ به‌شداره‌کاندا دابه‌ش بکه‌ین ئەنجامه‌کان به‌م شێوه‌ی خواره‌وه‌ ده‌بن .

خشته‌ی ژماره (٢) (٦)

ژ	ناوی هوارهگان	ژماره‌ی کورسی	ژماره‌ی ددنگ
1	دوله‌تی قانون	85	3141835
2	نه حرار سه‌دیه‌کان	24	920589
3	مواتن (هم‌مار کیم)	26	9822003
4	پارتی دیموکراتی کوردستان	24	1058318
5	موته‌جیلوون (نوجه‌نیی)	20	680690
6	یه‌کی‌تی نیشتمانی کوردستان	22	847689
7	هاو په یمانی وه‌ته‌نیه (عه‌للاوی)	20	686017
8	هاو په یمانی عه‌ره‌بی (موته‌لگ)	8	315858
9	کۆزان	9	486039
10	فه‌زیله	8	211257
11	هاو په یمانی نیسلاح نیشتمانی (جه‌عه‌ری)	7	192763
12	هاو په یمانی دیاله	4	156605
13	هاو په یمانی عیراق	6	153672
14	یه‌گکرتوی نیسلاسی	4	197475
15	کۆمه‌لی نیسلاسی	3	144905
16	هاو په یمانی مه‌ددنی دیموکراسی	3	112563
17	هاو په یمانی‌ته‌ترو و‌فا‌ی نه‌نبار	3	58994
18	وده‌دی نه‌بنای عیراق	2	46627
19	هاو په یمانی‌ته‌تی خلاص	1	18229
20	تعا‌لوفی نیینه‌وای وه‌ته‌نی	3	79071
21	فانییمه‌ی جه‌به‌ی تورکمانی	2	71492
22	جبهه‌ العربیه‌ لالانفاذ	1	29724
23	ت‌حالف ترکمان کرکوک	1	25935
24	ت‌تلافی عه‌ره‌بی که‌رکوک	1	38328
25	ته‌یار د‌وله‌ عادلته	4	106344
26	ته‌یاری نو‌خه‌ب	3	116658
27	ته‌جوعی شه‌راکه‌ی وه‌ته‌نی	3	110933
28	کوتله‌ی سادقوون	2	119341
29	ن‌تلافی و‌فا‌ی ل‌عراق	3	62349
30	ج‌زی د‌م‌وعی نیسلاسی ته‌ن‌زیمی داخل	1	113142
31	کرامه‌	2	73473
32	ت‌ق‌زامون فی عیراق	1	26013
33	ن‌تلافی و‌ق‌ته‌نی سه‌لا‌حه‌دین	1	26910
34	ت‌تلافی یه‌دیل المدنی المست‌فا	1	72079
35	ته‌جالوفی سه‌لا‌حه‌دین	1	46039
36	ته‌جوعی که‌ت‌انانی جه‌ما‌ه‌یری	2	88553
37	اله‌راق الت‌ن‌میه‌ و‌الب‌ناء	1	23945
38	الت‌جمع الش‌عی المست‌قل	1	19927
39	حرکه‌ تص‌حیح الق‌ومی	1	15684
40	حرکه‌ العمل الو‌فاء	1	14942
41	ک‌تله‌ الو‌فاء الو‌طنی	1	17606
42	د‌وله‌ الع‌داله‌ الاج‌تماعیه‌	1	24667
43	الت‌جمع الب‌ناءوالع‌داله‌ اله‌راق	1	20897
44	الت‌لاف الب‌دیل اله‌راقی	1	19705
45	انت‌لاف ک‌فی	1	20581
46	ک‌وی ک‌ورسیه‌ ف‌ش‌تیه‌کان	320	
47	ش‌ه‌یه‌ک	1	
48	کل‌ل‌ناش‌وری مه‌سیحیه‌کان	5	
49	ن‌یزیدی	1	
50	سایسی	1	
51	ک‌وی ک‌ورسیه‌کانی ک‌وتا	8	
52	ک‌وی ک‌شتی ک‌ورسیه‌کان	328	

بهراورد و دهره نجام :

دهرنجامه كان ئه وه مان بو روون ده كه نه وه كه له پيره و كړدنې شيوازی سانتيگودا (۴۳) قهواره ی به شدار له هه لېژاردنه كانی نه نجومه نی نوینه راندا براوه ی هه لېژاردنه كان دهن به دهر له قهواره كانی كوتا، به لام له پيره و كړدنې شيوازی سانتيگوي عيراقيدا ته نها (۳۵) قهواره براوه ی هه لېژاردنه كانن، له هه مان كاتدا قهواره گه وره كان تا راده يه ك كورسيان كه متر به ده ست هيناوه، بونمو نه ده وله تی قانون له (۹۲ كورسی هاتووته سه ر ۸۶ كورسی)، به هه مان شيوه لیستی سه دریه كان، لیسته مو اتن هه ر یه كه و س كورسيان كه م كر دوتته وه، ب گومان له ئه ساسدا شيوازی سانتيگوي هه مووار كراوی عیراقی له قازانجی لیسته گه وره كان و لیسته ناوهراس ته كاندايه، له لایه ك بو به ده ست هینانی كورسی، له لایه کی تر بو كوركړدنه وه ی زورتین كه سایه تی و قهواره كان له ژیر چه تری خویدا، ئه مهش حاله تی به رده وامبوون ده به خشیته قهواره گه وره كان .

بویه ئه گهر باروو دوخی عیراق و بریاری دادگای بالای ئییتحدای له بهر چاو بگرین شيوازی سانتيگوي باشتین شيوازه، چونكه هیچ به ربه ستی دروست ناكات له به رده م قهواره بچوكه كان و كه سایه تیه سه ربه خوكان، له هه مان كاتدا ئه م شيوازه پيوستی به كوكله ی هاوبهش نییه بو دیاری كړدنې نرخی كورسیه كان، سه ره رابی ئه مانهش كورسی و دهنگی ماوه بوونی نا بیت، ئه مهش دلنیا یی ده داته قهواره كان و دهن گدهران كه به شدار ی پرۆسه ی دیموكراسی و بریاری سیاسی ولات بن ، له هه مان كاتدا ئاشته واییی سیاسی وكومه لایه تی به دواوخویدا ده هیئت، و دهن گ و ئیراده ی دهن گدهرانی ش نادزیت و به هه در ناچیت .

خشته ی ئه نجامه كانی هه لېژاردنی ئه نجومه نی نوینه ران به پئ هه ردوو شيوازی سانتيگوي هه موار كراو و سانتيگوي به پئی پاریزگاکان^(۷)

خشته ی ژماره (3)

دابەشكردنی دهنگه كان به پینی شيوازی سانتيگوي									
پاريزگای سليهانی		ژماره ی دهنگه راسته كان 893226		ژماره ی كورسی 18					
نمای	ژماره ی دهنگ	ك/1/دایه شی	ك/2/دایه شی	ك/3/دایه شی	ك/4/دایه شی	ك/5/دایه شی	ك/6/دایه شی	ك/7/دایه شی	ك/8/دایه شی
نیسته كان		1							
یه كیش	294688	294688	98229	58937	42098	32743	26798	22668	
گوران	347799	347799	115933	69685	49685	38644	31618	26753	23186
پارسی	93410	93410	31136	18682					
یه كگرتوو	81932	81932	27130	16386					
كوهل	57102	57102	19034						
هاو په یمانی	10092	10092							
پزوتنه وه	6318	6318							

خشته‌ی ژماره (4)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیوازی سانتلیگوکی هم‌موارکراوی عیراق									
پاریزگای سلیمانی			ژماردی ددنگه راسته‌کان 893226			ژماردی کورسی 18			
نمای	ژماردی	ک/د/1/دایه‌شی	ک/د/2/دایه‌شی	ک/د/3/دایه‌شی	ک/د/4/دایه‌شی	ک/د/5/دایه‌شی	ک/د/6/دایه‌شی	ک/د/7/دایه‌شی	ک/د/8/دایه‌شی
دنگ	1.6								
لیسته‌کان	294688	184180	98229	58937	42098	32743	26798	22668	
یه‌کیتی	347799	217374	115933	69685	49685	38644	31618	26753	23186
گوران	93410	58381	31136	18682					
یه‌کگرتوو	81932	51207	27130	16386					
کومه‌ن	57102	35688	19034						
هاو په یمانی	10092	6307							
بزوتنه‌وه	6318	3948							

خشته‌ی ژماره (5)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیوازی سانتلیگو									
پاریزگای هونیر			ژماردی ددنگه راسته‌کان 744489			ژماردی کورسی 15			
نمای	ژماردی	ک/د/1/دایه‌شی	ک/د/2/دایه‌شی	ک/د/3/دایه‌شی	ک/د/4/دایه‌شی	ک/د/5/دایه‌شی	ک/د/6/دایه‌شی	ک/د/7/دایه‌شی	ک/د/8/دایه‌شی
دنگ	1								
لیسته‌کان	168688	168688	56229	33737	24098	18743			
یه‌کیتی	357735	357735	119245	71547	51105	39740	32521	27518	23849
پارتی	104059	104059	34686	20811					
گوران	80492	80492	26830						
کومه‌ن	20563	20563	6854						
یه‌کگرتوو	5211	5211	1737						
هاو په یمانی	2544	2544	848						
بزوتنه‌وه									

خشته‌ی ژماره (6)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیوازی سانتلیگوکی هم‌موارکراوی عیراق									
پاریزگای هونیر			ژماردی ددنگه راسته‌کان 744489			ژماردی کورسی 15			
نمای	ژماردی	ک/د/1/دایه‌شی	ک/د/2/دایه‌شی	ک/د/3/دایه‌شی	ک/د/4/دایه‌شی	ک/د/5/دایه‌شی	ک/د/6/دایه‌شی	ک/د/7/دایه‌شی	ک/د/8/دایه‌شی
دنگ	1.6								
لیسته‌کان	168688	105430	56229	33737	24098	18743			
یه‌کیتی	357735	223584	119245	71547	51105	39740	32521	27518	23849
پارتی	104059	65036	34686	20811					
گوران	80492	50307	26830						
کومه‌ن	20563	12835	6854						
یه‌کگرتوو	5211	5211	1737						
هاو په یمانی	2544	2544	848						
بزوتنه‌وه									

خشته‌ی ژماره (7)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیواری ساتلیگو									
پایزنگای دهوک		ژماردی ددنگه راسته‌کان		490452		ژماردی کورسی		11	
نمای	ژماردی	ک/د/1/دایه‌شی	ک/د/2/دایه‌شی	ک/د/3/دایه‌شی	ک/د/4/دایه‌شی	ک/د/5/دایه‌شی	ک/د/6/دایه‌شی	ک/د/7/دایه‌شی	ک/د/8/دایه‌شی
لیسته‌کان	ددنگ	1							
پارتی	340977	340977	113659	68159	48711	37886	30997	26629	22731
یه‌کگرتوو	84468	84468	28156	16893					
یه‌کیژی	37457	37457	12485						
گوران	16237	16237							
کۆمه‌ل	2637	2637							
هاو په‌یمانی	2087	2087							
بزوتنه‌وه									

خشته‌ی ژماره (8)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیواری ساتلیگو هه‌موارکراوی عیراهی									
پایزنگای دهوک		ژماردی ددنگه راسته‌کان		490452		ژماردی کورسی		11	
نمای	ژماردی	ک/د/1/دایه‌شی	ک/د/2/دایه‌شی	ک/د/3/دایه‌شی	ک/د/4/دایه‌شی	ک/د/5/دایه‌شی	ک/د/6/دایه‌شی	ک/د/7/دایه‌شی	ک/د/8/دایه‌شی
لیسته‌کان	ددنگ	1, 6							
پارتی	340977	213110	113659	68159	48711	37886	30997	26629	22731
یه‌کگرتوو	84468	52792	28156	16893					
یه‌کیژی	37457	23410	12485						
گوران	16237	10148							
کۆمه‌ل	2637	1641							
هاو په‌یمانی	2087	1304							
بزوتنه‌وه									

خشته‌ی ژماره (9)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیواری ساتلیگو									
پایزنگای هه‌رکوک		ژماردی ددنگه راسته‌کان		570759		ژماردی کورسی		12	
نمای	ژماردی	ک/د/1/دایه‌شی	ک/د/2/دایه‌شی	ک/د/3/دایه‌شی	ک/د/4/دایه‌شی	ک/د/5/دایه‌شی	ک/د/6/دایه‌شی	ک/د/7/دایه‌شی	ک/د/8/دایه‌شی
یه‌کیژی	209964	209964	69988	41992	29994	23329	19087	16151	
پارتی	63076	63076	21025	12613					
گوران	17944	17944							
یه‌کگرتوو	6291	6291	2097						
کۆمه‌ل	4374	4374							
هاو په‌یمانی	4020	4020							
بزوتنه‌وه	296	296							
قائیمه‌ جبهه‌ی ترکه‌مان کرکوک	71492	71492	23830	14292					
اتحادیه‌ العربیه	53796	53796	53796	17930					
اتحادیه‌ العربیه کرکوک	38328	38328	12776						
جبهه‌ العربیه لائنداز	29274	29274	9758						
تحالف ترکه‌مان کرکوک	25935	25935	8645						
اتحادیه‌ الوطنیه	12652	12652	4217						
الجبهه‌العراق العربیه کرکوک	9391	9391	3130						
اتحادیه‌ الوطنیه	8900	8900	2966						
تحالف المدنی الديمقراطي	2182	2182	727						
حركة شمس	877	877	292						
حزب اسلامی عراهی	602	602	200						
ملتقن فیائیل نخوة العراق	389	389	129						
تيار الشعب	370	370	123						

خشته‌ی ژماره (10)

[illegible]

خشته‌ی ژماره (11)

دایه‌شکردنی دهنگه‌کان به پینی شوواری ساتلیگو									
پایزنگاری نینخوا		ژماردی		1/ ک/ دایه‌شی		2/ دایه‌شی		3/ دایه‌شی	
ناوی نیستنه‌کان	ژماردی	1/ ک/ دایه‌شی	2/ دایه‌شی	3/ دایه‌شی	4/ ک/ دایه‌شی	5/ دایه‌شی	6/ ک/ دایه‌شی	7/ دایه‌شی	8/ ک/ دایه‌شی
متحدون لاسالاح	363938	363938	121312	72727	51991	40437	33085	27995	24262
شارتی	185804	185804	61934	37160	26543	20644	16891	14292	
اتلاف الوطنیه	116292	116292	36764	23258	16613	10572			
تحالف ینوانی الومش	79071	79071	26357	15814					
اتلاف العربیه	74654	74654	24884	14930					
یقینکی	70145	70145	23381	14029					
اتلاف العراق	44080	44080	14693						
تجمع البناء العادله العراق	20897	20897	6965						
اتلاف الرماح الوطنی	8479	8479	2826						
تحف المشی الديمقراطي	8278	8278	2759						
تجمع النهضة الشاملة	1376	1376	153						
الحکة البيضاء	461	461							

خشتەى ژمارە (12)

دایەشکرەنى دەنگەکان بە پێى شىوازى سانتىگۆنى ھەموارکراوى عێراقى									
پاڤىزگاتى نێھوا	ژمارەى دەنگە راستەکان	ژمارەى کورسەى 31							
لەوى نێمەتەکان	ژمارەى دەنگ	1/دایەش3	2/دایەش3	3/دایەش5	4/دایەش7	5/دایەش9	6/دایەش11	7/دایەش13	8/دایەش15
مەشەوێن لاسلاخ	363938	22746	121312	72727	51991	40437	33085	27995	24262
"	-----	21408	19154	17330	15823	14557			
شارش	185804	116127	61934	37160	26543	20644	16891	14292	
ائىلاف الوطنىيە	116292	72682	36764	23258	16613	10572			
تەحالف ئێهناوى الوطنى	79071	79071	26357	15814					
ائىلاف العريبيە	74654	46658	24884	14930					
پاڤىڤىسى	70145	43840	23381	14029					
ائىلاف العراق	44080	27550	14693						
تەجمع البىئەء العادەلە العراق	20897	13060	6965						
ائىلاف الرىواح الوطنى	8479	5299	2826						
تەحالف المدنى الديمقراطية	8278	5173	2759						
تەجمع النهضە الشامە	1376	860	153						
الكتلة البيضاء	461	288							

خشتەى ژمارە (13)

دایەشکرەنى دەنگەکان بە پێى شىوازى سانتىگۆنى									
پاڤىزگاتى دىئانە	ژمارەى دەنگە راستەکان	ژمارەى کورسەى 14							
لەوى نێمەتەکان	ژمارەى دەنگ	1/دایەش1	2/دایەش3	3/دایەش5	4/دایەش7	5/دایەش9	6/دایەش11	7/دایەش13	8/دایەش15
ائىلاف دىئانە	159605	159605	53201	31921	22800	17733			
دولە قانۆن	105622	105622	32207	21124	15088				
ائىلاف الوطنىيە	68565	68565	22855	13713					
نێستى نەشتى کوردستانى	61807	61807	20602	12361					
الوطن	39495	39495	13165						
احرار	36057	36057	12019						
ائىلاف کەش	20581	20581	6860						
تەحالف اصلاخ الوطنى	18750	18750	6242						
تەحالف المدنى الديمقراطية	4548	4548							
تەجمع الشعبى المستقل	2958	2958							
حزب الدعوة الاسلامىة تنظيم الداخل	3485	3485							
تەجمع الکفلاات جماعىر	2375	2375							
الشىار الهىى المستقل	1031	1031							
تەجمع النهضە الشامە	1950	1950							
حزب الداعى	313	313							

خشتەى ژمارە (14)

دایەشکرەنى دەنگەکان بە پێى شىوازى سانتىگۆنى ھەموارکراوى عێراقى									
پاڤىزگاتى دىئانە	ژمارەى دەنگە راستەکان	ژمارەى کورسەى 14							
لەوى نێمەتەکان	ژمارەى دەنگ	1/دایەش1.6	2/دایەش3	3/دایەش5	4/دایەش7	5/دایەش9	6/دایەش11	7/دایەش13	8/دایەش15
ائىلاف دىئانە	159605	99753	53201	31921	22800	17733			
دولە قانۆن	105622	66013	32207	21124	15088				
ائىلاف الوطنىيە	68565	42853	22855	13713					
نێستى نەشتى کوردستانى	61807	38629	20602	12361					
الوطن	39495	24410	13165						
احرار	36057	22535	12019						
ائىلاف کەش	20581	12863	6860						
تەحالف اصلاخ الوطنى	18750	11718	6242						
تەحالف المدنى الديمقراطية	4548	2842							
تەجمع الشعبى المستقل	2958	1848							
حزب الدعوة الاسلامىة تنظيم الداخل	3485	2178							
تەجمع الکفلاات جماعىر	2375	1484							
الشىار الهىى المستقل	1031	633							
تەجمع النهضە الشامە	1950	1218							
حزب الداعى	313	195							

خشته‌ی ژماره (15)

دایه‌شکرده‌ی دهنگه‌کان به پین شیواری سانتیگویی									
پارێزگای ده‌لاجه دین			ژماردی دهنگه راسته‌کان 440807			ژماردی کورسیه‌کان 12			
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگه	ک/د	1/د	2/د	3/د	5/د	7/د	9/د	11/د
النفال العربیة	99496	99496	33165	19899	14213				
متحدون للاصلاح	79425	79425	26475	15885					
النفال الوطنیة	70655	70655	23551	14131					
تحالف صلاح الدین الوطنی	46039	46039	46039	15346					
کرامة	36288	36288	36288	12096					
النفال العراق	28502	28502	28502	9500					
النفال الوطنی فی سلاله‌دین	26910	26910	26910	8970					
لیسته‌ی هاوئسه‌ی یمانی برایتی و ناشی	20757	20757	20757	6919					
تجمع القعدة	16467	16467	16467						
کئته‌ی الروافد للحوار	10362	10362	10362						
حرکه‌ی شمس	366	366	366						
قائمة‌ی عراق الخیر والعطاء	251	251	251						
حزب الداعی	4	4	4						

خشته‌ی ژماره (16)

دایه‌شکرده‌ی دهنگه‌کان به پین شیواری سانتیگویی هه‌موارکراوی عێراقی									
پارێزگای ده‌لاجه دین			ژماردی دهنگه راسته‌کان 440807			ژماردی کورسیه‌کان 12			
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگه	ک/د	1/د	2/د	3/د	5/د	7/د	9/د	11/د
النفال العربیة	99496	62185	33165	19899	14213				
متحدون للاصلاح	79425	49640	26475	15885					
النفال الوطنیة	70655	44159	23551	14131					
تحالف صلاح الدین الوطنی	46039	28774	15346						
کرامة	36288	22680	12096						
النفال العراق	28502	17813	9500						
النفال الوطنی فسی	26910	16818	8970						
لیسته‌ی هاوئسه‌ی یمانی برایتی و ناشی	20757	12973	6919						
تجمع القعدة	16467	10291							
کئته‌ی الروافد للحوار	10362	6476							
حرکه‌ی شمس	366	22875							
قائمة‌ی عسائر الخیر والعطاء	251	156							
حزب الداعی	4	4							

خشته‌ی ژماره (17)

دایه‌شکرده‌ی دهنگه‌کان به پین شیواری سانتیگویی									
پارێزگای ده‌لێبار			ژماردی دهنگه راسته‌کان 372610			ژماردی کورسی 15			
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگه	ک/د	1/د	2/د	3/د	5/د	7/د	9/د	11/د
متحدون	81608	81608	27202	16321	11658				
النفال الوفا للانیار	58994	58994	19664	11789					
النفال الوطنیة	49698	49698	16566	9939					
وحدة‌ی انیار العراق	46627	46627	15542	9325					
النفال العربیة	34193	34193	34193	11397					
النفال العراق	23757	23757	23757	7919					
النفال خلاص	18229	18229	18229	6076					
کرامة	11568	11568	11568	3856					
حرکه‌ی تصحیح الوطنی	15684	15684	15684	5228					
حرکه‌ی العمل الوفاء	14942	14942	14942	4980					
شروع فرسان الحکمة	7771	7771	7771	2590					
تحالف الدینی الديمقراطي	1193	1193	1193	397					

خشته‌ی ژماره (18)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیوازی سانتیگیو هه‌موارکرای عیرانی									
پارێزگای نه‌نبار			ژماردی ددنگه راسته‌کان 372610			ژماردی کورسی 15			
ناوی نه‌سته‌کان	ژماردی	1/1 دایه‌شی	2/2 دایه‌شی	3/3 دایه‌شی	4/4 دایه‌شی	5/5 دایه‌شی	6/6 دایه‌شی	7/7 دایه‌شی	8/8 دایه‌شی
ده‌نگ	1.6								
مه‌هلون	81608	51005	27202	16321	11658				
ائتلاف الوفا لالیبار	58994	36871	19664	11789					
ائتلاف الوطنیه	49698	31061	16566	9939					
وحدة إنشائ العراق	46627	29141	15542	9325					
ائتلاف العربیه	34193	21372	11397						
ائتلاف العراق	23757	14848	7919						
ائتلاف خلاص	18229	11393	6076						
کرامه	11568	7230	3856						
حرکه تصحیح الوطنی	15684	9802	5228						
حرکه العمل الوفاء	14942	9338	4980						
مشروع فرسان الحكمة	7771	4856	2590						
تحالف المدني الديمقراطي	1193	7456	397						

خشته‌ی ژماره (19)

دایه‌شکردنی ددنگه‌کان به پیی شیوازی سانتیگیو									
پارێزگای که‌ریه‌لا			ژماردی ددنگه راسته‌کان 445458			ژماردی کورسی 11			
ناوی نه‌سته‌کان	ژماردی	1/1 دایه‌شی	2/2 دایه‌شی	3/3 دایه‌شی	4/4 دایه‌شی	5/5 دایه‌شی	6/6 دایه‌شی	7/7 دایه‌شی	8/8 دایه‌شی
ده‌نگ	1								
دوله‌تانون	212753	212753	70917	20272	30393	23639	19341	16365	
احرار	60818	60818	20272	12163					
المواطن	47311	47311	15770						
الفضيلة	29494	29494	9831						
تحالف لصلاح الوطني	18463	18463	6146						
تیار الدولة العادلة	18779	18779	6259						
کیان امل العراق	10265	10265	3418						
كتلة الصادقون	8169	8169	2723						
ائتلاف الوفاء لعراق	7056	7056	2352						
التحالف المدني الديمقراطي	4960	4960	1653						
ائتلاف الوطنیه	4614	4614	1583						
حزب الدعوة الاسلامیه	4302	4302	1434						
قائمة اوفياء لشعب	4123	4123	1374						
ائتلاف الرفاء و سلام	2102	2102	700						
تحالف اوفياء للوطن	1337	1337	445						
الكتلة البيضاء	875	875	291						
حزب الناس	120	120	40						
ائتلاف التغيير جدید	209	209	69						

خشته‌ی ژماره (20)

دایره‌شکندی دنگه‌کان به پیی شیواری سانتلیگوی هموارکراوی غیراڤی									
پاریزکای کارمیه لا			ژماردی دنگه راسته‌کان 445458			ژماردی کورس 11			
ژماردی دنگ	1/ دایه‌شی	2/ دایه‌شی	3/ دایه‌شی	4/ دایه‌شی	5/ دایه‌شی	6/ دایه‌شی	7/ دایه‌شی	8/ دایه‌شی	15/ دایه‌شی
دوله‌قانون	212753	132970	70917	42550	30393	23639	19341	16365	
احرار	60818	38011	20272	12163					
المواطن	47311	29569	15770						
الفضيلة	29494	18433	9831						
تحالف لاصلاح الوطني	18463	11539	6146						
تيار الدولة العادة	18779	11736	6259						
كيان امل العراق	10265	6415	3418						
كتلة الصادقون	8169	5105	2723						
التحالف الوفاء للعراق	7056	4410	2352						
التحالف المدني الديمقراطي	4960	3100	1653						
التحالف الوطنية	4614	2883	1583						
حزب الدعوة الاسلامية	4302	2688	1434						
قائمة اوفياء للشعب	4123	2576	1374						
التحالف الرقاء و سلام	2102	1313	700						
تحالف اوفياء للوطن	1337	835	445						
الكتلة البيضاء	875	535	291						
حزب الداعي	120	75	40						
التحالف الجديد	209	130	69						

خشته‌ی ژماره (21)

دایره‌شکندی دنگه‌کان به پیی شیواری سانتلیگوی هموارکراوی غیراڤی									
پاریزکای میسان			دنگه راسته‌کان 372839			ژماردی کورس 10			
ژماردی دنگ	1/ دایه‌شی	2/ دایه‌شی	3/ دایه‌شی	4/ دایه‌شی	5/ دایه‌شی	6/ دایه‌شی	7/ دایه‌شی	8/ دایه‌شی	15/ دایه‌شی
دوله قانون	135684	42228	27136	19383	15076				
احرار	99066	33022	19813						
المواطن	56786	18926	56786						
تحالف لاصلاح الوطني	26246	26246	8748						
الفضيلة	18836	18836	6278						
كتلة الصادقون	11425	11425	3808						
دولة العدالة الاجتماعية	7140	7140							
حزب العوة الاسلامية	5328	5328							
التحالف الوطنية	1874	1874							
تحالف المدني الديمقراطي	1915	1915							
التحالف الوطنية	1695	1695							
سقوط دولة العراق	1752	1752							
تجمع النهضة الشاملة	633	633							
حركة شمس	464	464							

خشته‌ی ژماره (22)

دایره‌شکندی دنگه‌کان به پیی شیواری سانتلیگوی هموارکراوی غیراڤی									
پاریزکای میسان			دنگه راسته‌کان 372839			ژماردی کورس 10			
ژماردی دنگ	1/ دایه‌شی	2/ دایه‌شی	3/ دایه‌شی	4/ دایه‌شی	5/ دایه‌شی	6/ دایه‌شی	7/ دایه‌شی	8/ دایه‌شی	15/ دایه‌شی
دوله قانون	135684	84802	42228	27136	19383	15076			
احرار	99066	61916	33022	19813					
المواطن	56786	35491	18926						
تحالف لاصلاح الوطني	26246	16403	8748						
الفضيلة	18836	11772	6278						
كتلة الصادقون	11425	7140	3808						
دولة العدالة الاجتماعية	7140	4462							
حزب العوة الاسلامية	5328	5328							
التحالف الوطنية	1874	1874							
تحالف المدني الديمقراطي	1915	1915							
التحالف الوطنية	1695	1695							
سقوط دولة العراق	1752	1752							
تجمع النهضة الشاملة	633	633							
حركة شمس	464	464							

خشتەى ژمارە (23)

دایەشکرەى دەنگەکان بە پێى شێوازی سانتلیگو									
پارێزگای موسەنا		دەنگە راستەکان 290139							
ژمارەى کورس	ژمارەى کورس 7	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
148263	148263	49421	29652	21180	16473	13478	8/دەنگە راستەکان 15	7/دەنگە راستەکان 13	6/دەنگە راستەکان 11
54670	54670	18223	10934						
27848	27848	9282							
18827	18827	6275							
13634	13634	4544							
9263	9263								
5157	5157								
4082	4082								
2632	2632								
1418	1418								
1026	1026								
161	161								

خشتەى ژمارە (24)

دایەشکرەى دەنگەکان بە پێى شێوازی سانتلیگو هەموارکرای عێراق									
پارێزگای موسەنا		دەنگە راستەکان 290139							
ژمارەى کورس	ژمارەى کورس 7	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139	دەنگە راستەکان 290139
1,6	2	3	4	5	6	7	8	9	10
148263	148263	49421	29652	21180	16473	13478	8/دەنگە راستەکان 15	7/دەنگە راستەکان 13	6/دەنگە راستەکان 11
54670	54670	18223	10934						
27848	27848	9282							
18827	18827	6275							
13634	13634	4544							
9263	9263								
5157	5157								
4082	4082								
2632	2632								
1418	1418								
1026	1026								
161	161								

خشتەى ژمارە (25)

دایەشکرەى دەنگەکان بە پێى شێوازی سانتلیگو									
پارێزگای قەدسیه		دەنگە راستەکان 484624							
ژمارەى کورس	ژمارەى کورس 1	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624	دەنگە راستەکان 484624
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
173146	173146	57715	34629	24735	19238				
49348	49348	16449							
45149	45149	15049							
35496	35496	11832							
32386	32386	10975							
27515	27515	9171							
23283	23283	7761							
19611	19611	6537							
14460	14460	4820							
9964	9964	3321							
8580	8580	2860							
8729	8729	2909							
5501	5501	1833							
5267	5267	1755							
4342	4342	1447							
3158	3158	1052							
3069	3069	1023							
3328	3328	1109							
1198	1198	399							
370	370	123							
324	324	108							

خشته‌ی ژماره (26)

دابەشکردنی دەنگەکان بە پێی شیوازی سانتلیگوی هه‌موارکراوی عێراقی									
پاریزگای خا‌سیه		ژمارە‌ی دەنگە راس‌تە‌کان		ژمارە‌ی کورسی		11دوله القانون			
ژمارە‌ی نېستە‌کان	ژمارە‌ی دەنگ	ک/ 1/ دابەشی	ک/ 2/ دابەشی	ک/ 3/ دابەشی	ک/ 4/ دابەشی	ک/ 5/ دابەشی	ک/ 6/ دابەشی	ک/ 7/ دابەشی	ک/ 8/ دابەشی
173146	57715	108216	24735	19238					
173146	57715	108216	24735	19238					
49348	30842	16449							
45149	28218	15049							
35496	22185	11832							
32386	20241	10975							
27515	17196	9171							
23283	14551	7761							
19611	12256	6537							
14460	9037	4820							
9964	6227	3321							
8580	8580	2860							
8729	5455	2909							
5501	3438	1833							
5267	3291	1755							
4342	2713	1447							
3158	1973	1052							
3069	1918	1023							
3328	2080	1109							
1198	748	399							
370	231	123							
324	202	108							

خشته‌ی ژماره (27)

دابەشکردنی دەنگەکان بە پێی شیوازی سانتلیگوی									
پاریزگای زیقار		ژمارە‌ی دەنگە راس‌تە‌کان		ژمارە‌ی کورسی		19دوله القانون			
ژمارە‌ی نېستە‌کان	ژمارە‌ی دەنگ	ک/ 1/ دابەشی	ک/ 2/ دابەشی	ک/ 3/ دابەشی	ک/ 4/ دابەشی	ک/ 5/ دابەشی	ک/ 6/ دابەشی	ک/ 7/ دابەشی	ک/ 8/ دابەشی
237552	237552	79184	47510	33936	26394	21595	18273	15834	
110196	110196	36732	22039	15742	12244				
70480	70480	23493	14096						
49502	49502	16500							
37091	37091	37091							
36523	36523	36523							
26013	26013	8671							
14980	14980								
17606	17606								
15023	15023								
13822	13822								
13136	13136								
12787	12787								
12677	12677								
9659	9659								
9174	9174								
5825	5825								
5038	5038								
5442	5442								
3953	3953								
3127	3127								
1611	1611								
570	570								

ژماره (28)

دابەشکردنی دەنگەکان بە پێی شێوازی سانتلیگۆی هەموارکراوی عێراقی									
پارێزگای زێقار		ژمارە ددنگە راستەکان		ژمارە کۆرسی		ژمارە ددنگە راستەکان			
ژمارە ددنگە	1/ک/دابەش	2/ک/داب	3/ک/دابە	4/ک/دابە	5/ک/دابە	6/ک/دابە	7/ک/دابە	8/ک/دابە	9/ک/دابە
237552	140453	79184	47510	33936	26394	21595	18273	15834	15
110196	68872	36732	22039	15742	12244				13
70480	44050	23493	14096						11
49502	30938	16500							9
37091	23181	12363							7
36523	22826	12174							5
26013	16258	8671							3
14980	9362								1
17606	11003								
15023	9389								
13822	8638								
13136	8210								
12787	7991								
12677	7923								
9659	6036								
9174	5733								
5825	3640								
5038	3148								
5442	3401								
3953	2470								
3127	1954								
1611	1006								
570	356								

خشتەى ژمارە (29)

دابەشکردنی دەنگەکان بە پێی شێوازی سانتلیگۆی									
پارێزگای نه جەف		ژمارە ددنگە راستەکان		ژمارە کۆرسی		ژمارە ددنگە راستەکان			
ژمارە ددنگە	1/ک/دابەش	2/ک/دابە	3/ک/دابە	4/ک/دابە	5/ک/دابە	6/ک/دابە	7/ک/دابە	8/ک/دابە	9/ک/دابە
245215	245215	81738	49043	35030	27246	22292	18862		15
82223	82223	27407	16444						13
67796	67796	22598	13559						11
57699	57699	57699	19233						9
25188	25188	8396							7
15549	15549								5
11173	11173								3
11329	11329								1
8578	8578								
8029	8029								
4491	4491								
3335	3335								
2134	2134								
611	611								
612	612								
278	278								
98	98								

خشته‌ی ژماره (30)

دایه‌شکرده‌ی دهنگه‌کان به پیی شیوازی سامتلیگویی هه‌موارکراوی عیرانی									
پارێزگای نه‌جی‌هه		ژماردی دهنگ		1,6/د/دایه‌شی		2/د/دایه‌شی		3/د/دایه‌شی	
ناوی نیسته‌کان		ژماردی دهنگ		1,6/د/دایه‌شی		2/د/دایه‌شی		3/د/دایه‌شی	
دوله‌القانون		245215		153259		81738		49043	
احرار		82223		51389		27407		16444	
اتحلاف الوفاء للعراق		67796		42372		22598		13559	
المواطن		57699		36061		19233		11539	
تيار الدولة العادلة		25188		15742		8396			
تحالف لاصلاح الوطني		15549		9718					
تيار المهني المستقل		11173		6983					
اتحلاف العراق		11329		7080					
الفضيلة		8578		5361					
تحالف الشعب العراقي		8029		5018					
حزب الدعوة الإسلامية		4491		2806					
تجمع النهضة الشاملة		3335		2082					
اتحلاف نعمل للعراق		2134		1333					
اتحلاف تغير الجيديد		611		381					
حركة شمس		612		382					
حركة الشباب الدولة السيادة		278		173					
حزب الداعي		98		61					

خشته‌ی ژماره (31)

دایه‌شکرده‌ی دهنگه‌کان به پیی شیوازی سامتلیگویی									
پارێزگای بابل		دهنگه راسته‌کان 749173		ژماردی کورسی 17		1/د/دایه‌شی		2/د/دایه‌شی	
ناوی نیسته‌کان		دهنگ		1		1/د/دایه‌شی		2/د/دایه‌شی	
دولة القانون		230346		230346		230346		76782	
المواطن		109756		109756		36585		21951	
احرار		89572		89572		29857		17914	
تجمع الكفشات العراق		34698		34698		11566			
اتحلاف الوطنية		32602		32602		10867			
تيار الدولة العادلة		31937		31937		10645			
تحالف الاصلاح الوطني		31329		31329		10446			
كتلة القادمون		26854		26854					
الفضيلة		21275		21275					
اتحلاف العراق		19948		19948					
اتحلاف الوفاء للعراق		19528		19528					
اتحلافه البديل العراق		17372		17372					
حزب الدعوة الإسلامية		15627		15627					
اهل حضارة		14167		14167					
دعاه العراق لدعم الدولة		12555		12555					
كتلة البيضاء		6411		6411					
النهار المهني المستقل		5088		5088					
حركة العمل الوفاء		3897		3897					
حركة شمس		68		68					

خشتەمی ژماره (32)

دابەشکردنی ددنگەکان بە پێی شیوازی سانتلیکوی هەموارکراوی عێراقی									
پاریزگای بابل		ژمارەیی ددنگە راستەکان 749173		ژمارەیی کورس 17					
ژاوی لیستەکان	ژمارەیی	ک/ 1/ دابەشی	ک/ 2/ دابەشی	ک/ 3/ دابەشی	ک/ 4/ دابەشی	ک/ 5/ دابەشی	ک/ 6/ دابەشی	ک/ 7/ دابەشی	ک/ 8/ دابەشی
دەنگ	1	143966	76782	46069	32906	25594	20940	17718	15356
دولە القانۆن	230346	109756	36585	21951	15679				
المواطن	89572	55982	29857	17914					
أحرار	34698	21686	11566						
تجمع الكفشات العراق	32602	20376	10867						
الكتلة الوطنية	31937	19960	10645						
تيار الدولة العادلة	31329	19580	10446						
تحالف الإصلاح الوطني	26854	16778							
كتلة القادمون	21275	21275							
الفضيلة	19948	12467							
الكتلاف العراق	19528	12202							
الكتلاف الوفاء للعراق	17372	10857							
الكتلاف البديل العراق	15627	9766							
حزب الدعوة الإسلامية	14167	8854							
أهل حضارة	12555	7846							
دعاة العراق لدعم الدولة	6411	4006							
كتلة البيضاء	5088	3180							
التيار المهني المستقل	3897	2435							
حركة العمل الوفاء	68	42							
حركة شمس									

خشتەمی ژماره (33)

دابەشکردنی ددنگەکان بە پێی شیوازی سانتلیکوی									
پاریزگای واسط		ژمارەیی ددنگە راستەکان 495027		ژمارەیی کورس 11					
ژاوی لیستەکان	ژمارەیی	ک/ 1/ دابەشی	ک/ 2/ دابەشی	ک/ 3/ دابەشی	ک/ 4/ دابەشی	ک/ 5/ دابەشی	ک/ 6/ دابەشی	ک/ 7/ دابەشی	ک/ 8/ دابەشی
دەنگ	1	173608	57869	34721	24801	19289	13354		
دولە القانۆن	77774	77774	25924	15554					
أحرار	63231	63231	21077						
المواطن	21355	21355							
تحالف الإصلاح الوطني	17439	17439							
الفضيلة	17527	17527	17527						
دولة العدالة الاجتماعية	14556	14556							
تجمع العدل والمساواة	12874	12874							
الكتلاف العراق	12431	12431							
تيار الدولة العادلة	8900	8900							
الكتلاف الوطنية	10773	10773							
كتلة البيضاء	10164	10164							
تحالف اوفياء لوطون	8738	8738							
حزب الدعوة الإسلامية	6992	6992							
الكتلاف البديل العراقي	4771	4771							
تحالف المدني الديمقراطي	4866	4866							
كتلة الفيليين	4803	4803							
حركة شمس	3807	3410							
تجمع النهضة الشاملة	3410	3410							
تجمع الكفشات جماهير	2060	2060							
الكتلاف الوفاء العراق	939	939							
حركة العمل الوفاء	145	145							
قائمة الغير و العطاء									

خشتەى ژمارە (34)

دایەشکرەش دەرنگەکان یە پێش شوێزى سائەتلیکۆى هەموارکراوى عێراقى									
پارێزگای واست		ژمارەى دەرنگە راستەکان 495027		ژمارەى کۆرس 11					
ناوى لیستەکان	ژمارەى دەرنگە	ک/د/1/دایەش 1,6	ک/د/2/دایەش 3	ک/د/3/دایەش 5	ک/د/4/دایەش 7	ک/د/5/دایەش 9	ک/د/6/دایەش 11	ک/د/7/دایەش 13	ک/د/8/دایەش 15
دۆلە القابون	173608	108505	57869	34721	24801	19289	13354		
احرار	77774	48608	25924	15554					
الوطن	63231	39519	21077						
تەحالف الاعلاح الوطنى	21355	13346							
الفضيلة	17439	10899							
دۆلە العادلة الاجتماعیة	17527	10954							
تجمع العدل والمساواة	14556	90975							
الکلاف العراقى	12874	80462							
شيار الدولة العادلة	12431	77693							
ائتلاف الوطنیة	8900	5562							
کفلة البيضاء	10773	67331							
تەحالف اوقيا للوعن	10164	63525							
حزب الدعوة الاسلامیة	8738	5461							
ائتلاف البديل العراقى	6992	4370							
تەحالف الحدى الديمقراطي	4771	2981							
کفلة الفيلبون	4866	3041							
حركة شمس	4803	3001							
تجمع النهضة الشاملة	3807	2376							
تجمع الکفشات جماهير	3410	2131							
ائتلاف الوفاء العراقى	2060	1287							
حركة العمل الوفاء	939	586							
هائيمه الخير و العطاء	145	90							

خشته‌ی ژماره (35)

دايه شكري دمهكان به پښ تيلوړي ساتتيكو						
پاڼيزگي به خدا	ډاډه ډنگ	1/ ډاډه ښي	2/ ډاډه ښي	3/ ډاډه ښي	د دمه راسته كان	2821919
ډاډي ټيسته كان	ډاډي ډنگ	1/ ډاډه ښي	2/ ډاډه ښي	3/ ډاډه ښي	4/ ډاډه ښي	5/ ډاډه ښي
ډاډي ټيسته كان	ډاډي ډنگ	1/ ډاډه ښي	2/ ډاډه ښي	3/ ډاډه ښي	4/ ډاډه ښي	5/ ډاډه ښي
دوله القاقون	1074609	1074609	358203	214921	153515	119401
-	=	63212	56558	51171	46722	39800
-	=	32563	30703	29043	27554	24990
-	=	21930	21070	20275	19583	18852
الاتلاف الوطني	348205	348205	116064	69641	49743	38689
-	=	20482				
احرار	236547	236547	78849	47309	33792	26283
العوام	192691	192691	64230	38538	27527	21410
متحدون لاصلاح	155719	155719	51906	31143	17302	14156
تيار الشعب	116563	116563	38756	23253	16609	
الغالبات المدني الديمقراطي	112563	112563	37521	22512	16080	
تجمع شرابة الوطنية	73842	73842	24614	14768		
الاتلاف العراقي	57333	57333	19111			
الاتلاف العربية	53719	53719	17906			
الفضيلة	51290	51290	17069			
تحالف الإصلاح الوطني	47617	47617	15872			
كتلة الصادقون	36026	36026	12008			
تجمع الشعب مستقل	19927	19927	6642			
الاتلاف الوفاء للعراق	23632	23632	7877			
كرامة	20823	20823	6941			
الاتلاف الكوردي الموحد	18769	18769				
الاتلاف البديل العراق	15333	15333				
حزب الدعوة الاسلامية	15056	15056				
كتلة البيضاء	13644	13644				
الاتلاف نعمل للعراق	11804	11804				
الاتلاف التقدير جديد	8943	8943				
تجمع النهضة الشاملة	7375	7375				
تجمع الكشاكش جماهير	6128	6128				
تحالف اوفيا للوطن	7033	7033				
كتلة الفيلون	6837	6837				
قائمة اوفيا لشعب	1799	1799				
تيار دولة العدالة	5004	5004				
كتلة الوائرين	5530	5530				
كتلة الجند المستقلة	4724	4724				
دعاة العراق لدعم الدولة	4355	4355				
كتلة الفتحاق	3651	3651				
كتلة بغداد الوطنية المستقلة	2732	2732				
الاتلاف الرقاء و سلام	2387	2387				
قائمة الرافيدين	2120	2120				
حركة شمس	3110	3110				
كتلة التضامن المستقلة	1510	1510				
كتلة الراية الفخامة	1691	1691				
قائمة العراق لغير والعطاء	686	686				
حركة الشباب الدولة القانون	686	686				
حزب الداعي	599	599				
ملتقى قبائل النخوة العراق	142	142				
تيار الحراء المستقلة	655	655				
تيار المهني المستقل	756	756				

خشتەي ژماره (36)

دایه‌شکردنی دودنگه‌کان به پین شیوازی سانتیگیوی هه‌موارکراوی عیرازی									
ژماردی کورسی 69			دنگه راسته‌کان			پاریژکای به‌غدا			
ک/8/دایه‌شی	ک/7/دایه‌شی	ک/6/دایه‌شی	ک/5/دایه‌شی	ک/4/دایه‌شی	ک/3/دایه‌شی	ک/2/دایه‌شی	ک/1/دایه‌شی 1,6	ژماردی دنگه	ناری نیسته‌کان
15	13	11	9	7	5	3			
71640	82662	97691	119401	153515	214921	358203	671630	1074609	دولة القانون
34664	37055	39800	42984	46722	51171	56558	63212	=	=
22864	23880	24990	26209	27554	29043	30703	32563	=	=
	17616	18213	18852	19583	20275	21070	21930	=	=
23213	26785	31655	38689	49743	69641	116064	217628	348205	ائتلاف الوطنية
						18326	20482	=	=
	18195	21504	26283	33792	47309	78849	147841	236547	احرار
						64230	120431	192691	المواطن
		14156	17302	22245	31143	51906	97324	155719	متحدون للإصلاح
				16609	23253	38756	72851	116563	تيار النخب
				16080	22512	37521	70351	112563	المحالف المدني الديمقراطي
					14768	24614	46151	73842	تجمع فراكاة الوطنية
						19111	35833	57333	ائتلاف العراق
						17906	33574	53719	ائتلاف العربية
						17069	32056	51290	الفضيلة
						15872	29760	47617	تحالف الإصلاح الوطني
						12008	22516	36026	كتلة السادقون
						6642	12454	19927	تجمع الشعب المستقل
						7877	14770	23632	ائتلاف الوفاء للعراق
						6941	13014	20823	كرامة
							11730	18769	ائتلاف الكوردي الموحد
							958312	15333	ائتلاف البديل العراق
							9410	15056	حزب الدعوة الاسلامية
							8527	13644	كتلة البيضاء
							7377	11804	ائتلاف نعمل للعراق
							5589	8943	ائتلاف التغيير جديد
							4609	7375	تجمع النهضة الشاملة
							3830	6128	تجمع الكفئات جماهير
							4395	7033	تحالف اوبلا لولمن
							4273	6837	كتلة الفيليين
							1124	1799	قائمة اوبلا لشعب
							3127	5004	تياردولة العادنة
							3456	5530	كتلة الوارثون
							2952	4724	كتلة المجد المسقلة
							2721	4355	دعاة العراق لدعم الدولة
							2281	3651	كتلة الشفاح
							1707	2732	كتلة بغداد الوطنية المستقلة
							1491	2387	ائتلاف الرضاء و سلام
							1325	2120	قائمة الواهبدين
							1943	3110	حركة شمس
							943	1510	كتلة التضامن المستقلة
							1056	1691	كتلة الراهية الفخامة
							428	686	قائمة العراق لغير والعطاء
							428	686	حركة الشباب الدولة القانون
							374	599	حزب الناصي
							88	142	ملتقى شبابيل النفوة العراق
							409	655	تيار المراء المستقلة
							478	756	تيار المهني المستقل

خشتەي ژماره (37)

دایه شکرندی ددنگه کمان به پین شپواری ساتنلیکوی									
پارێزنگانی به سهره		ددنگه راسته کمان 1006533							
ژماره ی ددنگ	ک/د 1/دایه شی	ک/د 2/دایه شی	ک/د 3/دایه شی	ک/د 4/دایه شی	ک/د 5/دایه شی	ک/د 6/دایه شی	ک/د 7/دایه شی	ک/د 8/دایه شی	ک/د 9/دایه شی
405037	405037	135012	81007	57862	45004	36821	31156	27002	15
		23825	21317	19287	17610	16201			
205019	205019	68339	41003	29228	22779	18638	15770		
87856	87856	17571	12550						
51048	51048	17016	10208						
45475	45475	15158							
41090	41090	13696							
23945	23945	7981							
19705	19705								
17383	17383								
15884	15884								
13395	13395								
13375	13375								
9234	9234								
2316	2316								
8420	8420								
5052	5052								
4609	4609								
3694	3694								
2155	2155								
627	627								
630	630								
557	557								
576	576								
208	208								

خشتەي ژماره (38)

دایه شکرندی ددنگه کمان به پین شپواری ساتنلیکوی هه مواریکرای عیرانی									
پارێزنگانی به سهره		ددنگه راسته کمان 1006533							
ژماره ی ددنگ	ک/د 1/دایه شی	ک/د 2/دایه شی	ک/د 3/دایه شی	ک/د 4/دایه شی	ک/د 5/دایه شی	ک/د 6/دایه شی	ک/د 7/دایه شی	ک/د 8/دایه شی	ک/د 9/دایه شی
405037	405037	253148	135012	81007	57862	45004	36821	31156	27002
		23825	21317	19287	17610	16201			
205019	205019	128136	68339	41003	29228	22779	18638	15770	
87856	87856	54910	29285	17571	12550				
51048	51048	17016	10208						
45475	45475	15158							
41090	41090	13696							
23945	23945	14965	7981						
19705	19705	12315							
17383	17383	10864							
15884	15884	99275							
13395	13395	8371							
13375	13375	8359							
9234	9234	5771							
2316	2316	1475							
8420	8420	5262							
5052	5052	3288							
4609	4609	2880							
3694	3694	2508							
2155	2155	1346							
627	627	391							
630	630	391							
557	557	348							
576	576	360							
208	208	130							

ب : لهم برگه‌ده‌دا هه‌ولده‌ده‌ین ئه‌نجامه‌کانی هه‌ل‌ب‌ژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوینه‌ران له‌به‌ر رۆشنایی (سیسته‌می نوینه‌رایه‌تی ریژه‌یی له‌یه‌ک بازنه‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردندا دابه‌شی سه‌ر لیسته‌کان ده‌که‌ین ، بۆ دابه‌شکردنی کورسیه‌کانیش پیره‌وی شیوازی هار ده‌که‌ین کورسیه‌ ماوه‌کانیش به‌ شیوازی گه‌وره‌ترین ده‌نگی ماوه به‌سه‌ر لیسته به‌شداربوه‌کان و لیسته براوه‌کان دا دابه‌شده‌که‌ین :

یه‌که‌م :

دابه‌شکردنی ئه‌نجامه‌کانی هه‌ل‌ب‌ژاردنی ۲۰۱۴/۴/۳۰ ئه‌نجومه‌نی نوینه‌ران به‌ پێی سیسته‌می نوینه‌رایه‌تی ریژه‌یی له‌سه‌ر ئاستی یه‌ک بازنه ، دابه‌شکردنی کورسیه‌کان به‌ پێی شیوازی هار ، دابه‌شکردنی ده‌نگی ماوه و کورسی ماوه بۆ لیسته به‌شداره‌کان به‌ پێی زۆرت‌رین ماوه‌ی به‌ه‌یز^(A) :

ژ	ناوی قەوارەنگان	ژمارەي كورس	ژمارەي دەنگ
1	دولەتی قانقون	78	3141835
2	نەحرار سەدریکەكان	23	920589
3	موانئ (خەمار كیم)	24	9822003
4	پارشی دیموكراتی كوردستان	26	1058318
5	موتە حیموون (لوجانیس)	17	680690
6	پەكێشی ئیشتەمانی كوردستان	21	847689
7	ههواره یهانی و تهكێیه (مه‌لاوی)	17	686017
8	ههواره یهانی عهزایی (موتقه‌هه)	8	315858
9	گوران	12	486039
10	قەزەپە	6	211257
11	ههواره یهانی ئیسلح ئیشتەمانی (جەعفەری)	5	192763
12	ههواره یهانی دیاله	4	156605
13	ههواره یهانی عیرانی	4	153672
14	پەنگرتوی ئیسلح	5	197475
15	کۆمه‌ی ئیسلح	4	144905
16	ههواره یهانی مه‌دانی و دیموکراس	3	112563
17	ههواره یهانی ته‌نێ و ته‌نێ لاله‌یار	2	58994
18	واحدی ته‌نێای عیرانی	1	46627
19	ههواره یهانی عیرانی	1	18229
20	ته‌نێای ته‌نێای و ته‌نێای	2	79071
21	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	71492
22	جیهه‌ی ته‌نێای لاله‌یار	1	29724
23	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	25935
24	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	38328
25	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	3	106344
26	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	3	116658
27	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	3	110933
28	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	3	119341
29	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	62349
30	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	3	113142
31	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	73473
32	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	26013
33	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	26910
34	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	72079
35	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	46039
36	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	88553
37	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	23945
38	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	19927
39	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	15684
40	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	14942
41	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	17606
42	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	20897
43	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	19705
44	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	10265
45	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	41083
46	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	55629
47	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	24667
48	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	24919
49	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	2	88553
50	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	19387
51	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	34313
52	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	17606
53	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	14167
54	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	27951
55	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	11525
56	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	23945
57	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	20897
58	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	20581
59	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	16467
60	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	10362
61	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	320	
62	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	
63	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	5	
64	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	1	
65	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	8	
66	ته‌نێای ته‌نێای ته‌نێای	328	

دووم :

دابه شکردنی ئه نجامه كانى هه لياردنسى ٢٠١٤/٤/٣٠ ى ئه نجومه نى نوينه ران به پيى سيستمى نوينه رايه تى رږه يى له سه ر ئاستى يه ك بازنه ى هه لياردندا ،دابه شکردنى كورسيه كانيش پيره وى شيوازي هار ده كه ين ، دابه شکردنى كورسيه ماوه كانيش به پيى شيوازي زورترين دهنگى ماوه ى به هيژ به سه رليسته براوه كان دا دابه شده كه ين^(٩):

سه يري خشته ى ژماره (٤٠) بكه

ز	ناوى ههواركان	ژماردى كورس	ژماردى دهنگ
1	دهوله تى قانين	92	3141835
2	نه حرار (سه دريه كان)	26	920589
3	مواتن (جه مار كيم)	29	9822003
4	پارتى ديموكراتى كوردستان	31	1058318
5	موته جيلوون (نوچه ينى)	19	680690
6	يه كيتى نيشتمانى كوردستان	24	847689
7	هاو په يمانى وخته نيه (عه نلاوى)	19	686017
8	هاو په يمانى عه ربه ى (موته گ)	9	315858
9	گوزان	13	486039
10	فه زيله	8	211257
11	هاو په يمانى نيشلام نيشتمانى (جه عه قهرى)	5	192763
12	هاو په يمانى ديا له	4	156605
13	هاو په يمانى عيراق	4	153672
14	يه ككرتوى نيشلامى	5	197475
15	كۆمه لى نيشلامى	4	144905
16	هاو په يمانى مه ددى ديموكراس	3	112563
17	هاو په يمانى به كى وه لى نه نيار	1	58994
18	وده دى نه بنى عيراق	1	46627
20	تخالوفى ئينه وائ وخته نى	1	79071
21	فانيه ى جه به ى توركمانى	1	71492
22	ته يار دووله عادله	3	106344
23	ته يارى نوخه ب	3	116658
24	ته جومى شراكه ى وخته نى	3	110933
35	كوله ى سادقوون	3	119341
26	ننيلافى وه لى لى عيراق	1	62349
27	حزبى ده عوى نيشلامى ته نر زيمى داخل	3	113142
28	كرامه	1	73473
29	ننلافى به ديل الحى المسته قا	1	72079
30	ته حانوفى سه لا جه دين	1	46039
31	ته جومى كه فانياتى جه ماوه ى	2	88553
32	كوى كورسيه گشتيه كان	320	
33	شه بك	1	
34	كلدوناشورى مه سيجه كان	5	
35	نيزيلى	1	
36	سابنى	1	
37	كوى كورسيه كانى كوتا	8	
38	كوى گشتى كورسيه كان	328	

خشتەى ژمارە (41)

ن	ناوى ئەوارىكان	ژمارى كورس	ژمارى ددنگ
1	دولهاتى قانۇن	76	3141835
2	ئەجرار سەدرىيەكان	23	920589
3	موانى (جەمار كىيە)	25	9822003
4	پارتى ديموكراتى كوردستان	24	1058318
5	موتەجىلوز (ئوچەقى)	22	680690
6	يەكئىتى ئىشتمانى كوردستان	22	847689
7	ھاوپە يەمانى وەتەنىيە (جەئالانى)	21	686017
8	ھاوپە يەمانى عەربىي (موتەلەك)	8	315858
9	گۇزان	9	486039
10	قەزىنە	9	211257
11	ھاوپە يەمانى ئىسلاخ ئىشتمانى (جەعقەرى)	8	192763
12	ھاوپە يەمانى دىيالى	4	156605
13	ھاوپە يەمانى عىزراق	6	153672
14	يەككەرتى ئىسلاسى	5	197475
15	كۆمەتى ئىسلاسى	2	144905
16	ھاوپە يەمانى مەدەنى ديموكراسى	3	112563
17	ھاوپە يەمانىيەتى يوقى ئەنبار	2	58994
18	ودجىدى ئەنبارى عىزراق	1	46627
19	ھاوپە يەمانىيەتى خىلاسى	1	18229
20	تەخلىقلى ئىلەلى وەتەنى	3	79071
21	قازىمىيە جەيەبى ئورگەكانى	2	71492
22	جىيەتە ئەرەبىيە ئالانىزاد	1	29724
23	تەخلىقلى تەركەمان كەركەك	1	25935
24	ئىتالىيە غەربىي كەركەك	1	38328
25	تەييار دودە غادەلە	4	106344
26	تەييارى ئوغلەب	3	116658
27	تەجەبى شەركەكى وەتەنى	3	110933
28	كۆتەلى سادىقون	4	119341
29	ئىتالىيە وەتەن ئەرەك	4	110956
30	جەزىي دەمەوى ئىسلاسى ئەنزىمى داخلى	2	113142
31	كەرامە	3	73473
32	تەزەمىن فى عىزراق	1	26013
33	ئىتالىيە وەتەنى سەلاخەدەن	1	26910
34	ئىتالىيە بەدىلى المەلىيە المستەفا	1	72079
35	تەخلىقلى سەلاخەدەن	1	46039
36	تەجەبى كەفەناتى جەمەجى	1	88553
37	ئەرەكىيە تەقىمىيە والىناو	1	23945
38	تەجەبىيە المەلىيە المستەقىل	1	19927
39	جەركە تەقىمىيە القومى	1	15684
40	جەركە ئەمەلىيە القومى	1	14942
41	كەتە القومى وەتەنى	1	17606
43	ئىتالىيە بەدىلىيە القومى	2	35038
44	دولە ئەدەبىيە جەمەجىيە	1	24667
45	تەجەبىيە كەفەناتىيە القومى	1	17527
46	تەييار المەلىيە المستەقىل	1	34313
47	كەتە القومى ئىلەلى	1	17606
48	ئەرەكىيە تەقىمىيە والىناو	1	23945
49	تەجەبىيە المەلىيە القومى	1	20897
50	ئىتالىيە كەتە	1	20581
51	كۆي كورسەيە كەتەيەكان	320	
52	شەبەك	1	
53	كەتەلەلىيە مەسەبەيەكان	5	
54	ئىلەلىيە	1	
55	سالىنى	1	
56	كۆي كورسەيەكانى كۆتە	8	
57	كۆي كەتەيە كورسەيەكان	328	

ج : لەم بڕگەیدا ئەنجامەكانى ھەلبژاردن ئەنجومەنى نوێنەرەكان لەبەر رۆشنایى (سیستەمى نوێنەرەپەتە رێژەپە) لە (۱۸) بازنەى ھەلبژاردندا بە پێى شىوازى ھار كورسەيەكان بەسەر قەوارەكاندا دابەشكەيە كورسەيە ماوەكانىش بە پێى گەورەترین ماوەى بەھێز بە جيا دابەشى سەر لىستە بەشارەكان و لىستە براوەكان دەكەين:

يەكەم :

دابەشكردنى ئەنجامەكانى ھەلبژاردنى ۲۰۱۴/۳۰ ئەنجومەنى نوێنەرەكان بە پێى سىستەمى نوێنەرەپەتە رێژەپە لەسەر ئاستى ۱۸بازنە ، دابەشكردنى كورسەيەكان بە پێى شىوازى ھار ،دابەشكردنى دەنگى ماوەو كورسى ماوە بۆ لىستە بەشارەكان بە پێى زۆرترین ماوەى بەھێز^(۱۰):

دوهم : دابه شکردنی ته نجامه کانی هه لېژاردنی ٢٠١٤/٤/٣٠ ته نجومه نسی نوښه ران به پښی سیستمی رېژه بی له سهه ر ئاستی ١٨ بازنه ، دابه شکردنی کورسیه کان به پښی شیوازی هار ، دابه شکردنی دهنگی کورسی ماوه بو لیسته براوه کان به پښی زوړترین دهنگی ماوهی به هیژ ^(١١) :
خشته ی ژماره (٤٢)

ن	ناوی شهواره کان	ژماره ی کورسی	ژماره ی ددنگ
1	دوه له تی شانون	107	3141835
2	نه حرار (سه دریه کان)	27	920589
3	مواتن (جه مار کیم)	29	9822003
4	پارشی دیموکراتی کوردستان	27	1058318
5	موتله جیدوون (نوچه پیی)	26	680690
6	پیکیتی نیشتمانی کوردستان	22	847689
7	هاو په یمانی وده نیه (عه للاوی)	21	686017
8	هاو په یمانی عه ربی (موتله گ)	9	315858
9	گوزان	10	486039
10	فه زیله	3	211257
11	هاو په یمانی نیسلاح نیشتمانی (چه عقه ری)	2	192763
12	هاو په یمانی دیاله	6	156605
13	هاو په یمانی عیراق	2	153672
14	په گکر تو ی نیسلاسی	3	197475
15	کومه لی نیسلاسی	2	144905
16	هاو په یمانی مه ددنی دیموکراسی	3	112563
17	هاو په یمانیه تی وده پای نه نیار	3	58994
18	ودده ی نه یمنای عیراق	2	46627
19	تعالوفی نینه وای وده نی	3	79071
20	فانییمه ی چه به ی تورکمانی	2	71492
21	ته یاری نوچه پ	3	116658
22	ته جومی شراکدی وده نی	3	110933
23	نتیلافی وده ی لنعراق	3	110956
24	ته حالوفی سه لا چه دین	2	46039
25	کوی کورسیه گشتیه کان	320	
26	شه به ک	1	
27	کلدوناشوری مه سیجیه کان	5	
28	نیزیدی	1	
29	سایسی	1	
30	کوی کورسیه کانی کوتا	8	
31	کوی گشتی کورسیه کان	328	

د : بۆ روڭکردنه وهی زیاتر له خواره وه ئەنجامه کان به پێی پارێزگاکات دابهشی سهر لیسته کان دهکەین .

یه کهم : دابهشکردنی ئەنجامه کان ی هه لێژاردنی ۲۰۱۴/۴/۳۰ ئەنجومه نی نوێنه ران به پێی سیسته می رێژه یی له سهر ئاستی ۱۸ بازنه ، دابهشکردنی کورسیه کان به پێی شیوازی هار ، دابهشکردنی دهنگی ماوه و کورسی ماوه بۆ لیسته براوه کان به پێی زۆرتین دهنگی ماوه و بۆ لیسته به شداره کان به پێی زۆرتین ماوه ی به هیژ

خشته ی ژماره (43)

سیسته می نوێنه رایه تی رێژه یی پێروه کردنی شیوازی هار له دابهشکردنی کورسیه کان ، کورسی ماوه بۆ لیسته به شداره کان					
پارێزگای سلیمانی					
ژماره ی دهنگه راسته کان 49623=18-893226		ژماره ی کورسی 18			
ناوی لیسته کان	ژماره ی دهنگ	نرخ ی کورسی	ژماره ی کورسی	کورسی ته واوکه ر	کۆی کورسیه کان
یه کیتی	294688	49623	5,938	1+	6
گوران	347799	49623	7,008	—	7
پارتی	93410	49623	1,88	1+	2
یه ککرتوو	81932	49623	1,64	1+	2
کۆمه ل	57102	49623	1,15	—	1
هاو په یمانی	10092	49623	0,20	—	—
بزوتنه وه	6318	49623	0,12	—	—
کۆی کورسیه کان			15	3	18

خشته ی ژماره (44)

سیسته می نوێنه رایه تی رێژه یی پێروه کردنی شیوازی هار له دابهشکردنی کورسیه کان ، کورسی ماوه بۆ لیسته به شداره کان					
پارێزگای هه ولێر					
ژماره ی دهنگه راسته کان 49632=15-744489		ژماره ی کورسی 15			
ناوی لیسته کان	ژماره ی دهنگ	نرخ ی کورسی	ژماره ی کورسی	کورسی ته واوکه ر	کۆی کورسیه کان
یه کیتی	168688	49632	3,398	1+	4
پارتی	357735	49632	7,207	—	7
گوران	104059	49632	2,096	—	2
کۆمه ل	80492	49632	1,62	—	1
یه ککرتوو	20563	49632	0,414	1+	1
هاو په یمانی	5211	49632	0,104	—	—
بزوتنه وه	2544	49632	0,051	—	—
کۆی کورسیه کان			13	2	15

خشته‌ی ژماره (45)

سیستەمی نوێنەرایەتی رێژەیی					پێرموکردنی شیوازی هار نه دایه شکردنی کورسپه کان		کورسی ماوه بۆ لیسته بهشاردهکان	
پاریزگاری دهوک		ژماره دهنگه راستهکان=490452-11=44586			ژماره کورسی 11			
ناوی لیستهکان		ژماره دهنگ	ژماره نرخی کورسی	ژماره کورسی	کورسی تهواوکه	کۆی کورسی		
پارتی		340977	44586	7,64	1+	8		
یهکگرتوو		84468	44586	1,89	1+	2		
یهکیتی		37457	44586	0,84	1+	1		
گوران		16237	44586	0,36	-	-		
کۆمهڵ		2637	44586	0,05	-	-		
هاو په یمانی		2087	44586	0,04	-	-		
بزووتنهوه		؟	44586		-	-		
کۆی کورسپهکان				8	3	11		

خشته‌ی ژماره (46)

سیستەمی نوێنەراییەتی رێژەیی پێرەوکردنی شێوازی هەر لە دابەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوە یۆ لیستە بەشارەکان					
پارێزگای کەركوك		ژمارە دەنگە راستەکان 47563=12+570759		ژمارە کورسی 12	
ناوی لیستەکان	ژمارە دەنگ	نرخە کورسی	ژمارە کورسی	کورسی تەواوەکەر	کۆی کورسیەکان
یەکیتم	209964	47563	4,41	1+	5
پارتی	63076	47563	1,32	-	1
گۆزان	17944	47563	0,37	-	-
یەکگرتوو	6291	47563	0,13	-	-
کۆمەڵ	4374	47563	0,09	-	-
هاو پەیمانی	4020	47563	0,08	-	-
بزووتنەو	296	47563	0,006	-	-
شانیمة جیەتە ترکمان کركوك	71492	47563	1,50	1+	2
ائتلاف العربیة	53796	47563	1,13	-	1
ائتلاف العرب کركوك	38328	47563	0,80	1+	1
جیەتە العربیة لائتلاف	29274	47563	0,61	1+	1
تحالف ترکمان کركوك	25935	47563	0,54	1+	1
ائتلاف الوطنیة	12652	47563	0,26	-	-
الجیەتە العراق العربیة کركوك	9391	47563	0,19	-	-
ائتلاف الوطنیة	8900	47563	0,18	-	-
تحالف المدنی الذیمقراطی	2182	47563	0,45	-	-
حرکة شمس	877	47563	0,018	-	-
حزب الاسلامی عراقی	602	47563	0,012	-	-
ملتقى فیهائیل نفوة العراق	389	47563	0,008	-	-
تيار النخب	370	47563	0,007	-	-
کۆی کورسیەکان			7	5	12

خشتەى ژمارە (47)

سیستەمى نوێنەراییەتی رێژەیی پێرەوکردنی شیوازی هار له دایەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوه بۆ لیستە بەشدارەکان					
پارێزگای نیههوا		ژمارەى دەنگە راستەکان 31=987791-31864		ژمارەى کورسی 31	
ناوی لیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى کورسی	ژمارەى کورسی	کورسی تهواوگەر	کۆى کورسیەکان
متحدون للاصلاح	363938	31864	11,42	1+	12
شارتى	185804	31864	5,83	1+	6
ائىلاف الوطنىة	116292	31864	3,64	1+	4
تحالف نینواى الوطنى	79071	31864	2,48	1+	3
ائتلاف العربیة	74654	31864	2,23	-	2
یەككىتى	70145	31864	2,20	-	2
ائتلاف العراق	44080	31864	1,38	-	1
تجمع البناء العادلة العراق	20897	31864	0,65	1+	1
ائتلاف الرماح الوطنى	8479	31864	0,266	-	-
تحالف المدني الديمقراطي	8278	31864	0,260	-	-
تجمع النهضة الشاملة	1376	31864	0,04	-	-
الكلمة البيضاء	461	31864	0,01	-	-
كرامة	4785	31864	0,15	-	-
کۆى کورسیەکان			26	5	31

خشتەى ژمارە (48)

سیستەمى نوێنەراییەتی رێژەیی پێرەوکردنی شیوازی هار له دایەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوه بۆ لیستە بەشدارەکان					
پارێزگای دیاله		دەنگە راستەکان 14=560300-40021		ژمارەى کورسی 14	
ناوی لیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى کورسی	ژمارەى کورسیەکان	کورسی تهواوگەر	کۆى کورسیەکان
ائتلاف دیاله	159605	40021	3,98	1+	4
دولة هانون	105622	40021	2,63	1+	3
ائتلاف الوطنیة	68565	40021	1,71	1+	2
نیستی ناشتی کوردستانی	61807	40021	1,54	1+	2
المواطن	39495	40021	0,98	1+	1
احرار	36057	40021	0,90	1+	1
ائتلاف کفی	20581	40021	0,51	1+	1
تحالف اصلاح الوطنى	18750	40021	0,48	-	-
تحالف المدني الديمقراطي	4548	40021	0,11	-	-
تجمع الشعبى المستقل	2958	40021	0,07	-	-
حزب الدعوة السلامیة تنظیم الداخل	3485	40021	0,08	-	-
تجمع الكفیات جماهير	2375	40021	0,05	-	-
التیار الهنئى المستقيل	1031	40021	0,02	-	-
تجمع النهضة الشاملة	1950	40021	0,04	-	-
حزب الدامى	313	40021	0,007	-	-
ائتلاف الوفاء العراق	664	40021	0,016	-	-
کۆى کورسیەکان			7	7	14

خشته‌ی ژماره (49)

سیستمی نوین‌رایه‌تی ریژه‌یی پیره‌وکردنی شیوازی هار له دایه‌شکردنی کورسیه‌کان , کورسی ماوه بۆ لیسته به‌شداره‌کان					
پاریژگای سه‌لاحه‌ دین		ژماردی دهنگه راسته‌کان 36733=12÷440807			
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگ	نرخ‌ی کورسی	ژماردی کورسی	کورسی ته‌واوکه‌ر	کۆی کورسی
ائتلاف العربیة	99496	36733	2,70	1+	3
متحدون للاصلاح	79425	36733	2,16	-	2
ائتلاف الوطنیة	70655	36733	1,92	1+	2
تحالف صلاح الدین الوطنی	46039	36733	1,25	-	1
کرامة	36288	36733	0,98	1+	1
ائتلاف العراق	28502	36733	0,77	1+	1
ائتلاف الوطنی فی صلاالدین	26910	36733	0,73	1+	1
لیستی هاوئە یمانی برایەتی و ناشتی	20757	36733	0,56	1+	1
تجمع القامة	16467	36733	0,44	-	-
کئله‌ الروافد للحوار	10362	36733	0,28	-	-
حرکة شمس	366	36733	0,009	-	-
شانیمة عراق الخیر والعطاء	251	36733	0,006	-	-
حزب الداعی	4	36733		-	-
کۆی کورسیه‌کان			6	6	12

خشته‌ی ژماره (50)

سیستمی نوین‌رایه‌تی ریژه‌یی پیره‌وکردنی شیوازی هار له دایه‌شکردنی کورسیه‌کان , کورسی ماوه بۆ لیسته به‌شداره‌کان					
پاریژگای نه‌نبار		ژماردی دهنگه راسته‌کان 24840=15÷372610			
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگ	نرخ‌ی کورسی	ژماردی کورسی	کورسی ته‌واوکه‌ر	کۆی کورسیه‌کان
متحدون	81608	24840	3,28	-	3
ائتلاف الوفا للانبار	58994	24840	2,37	-	2
ائتلاف الوطنیة	49698	24840	2,00	-	2
وحدة ابناء العراق	46627	24840	1,87	1+	2
ائتلاف العربیة	34193	24840	1,37	-	1
ائتلاف العراق	23757	24840	0,93	1+	1
ائتلاف خلاص	18229	24840	0,73	1+	1
کرامة	11568	24840	0,46	-	-
حرکة تصحيح الوطنی	15684	24840	0,63	1+	1
حرکة العمل الوفاء	14942	24840	0,60	1+	1
مشروع فRSAN الحکمة	7771	24840	0,48	1+	1
تحالف المدني الديمقراطي	1193	24840	0,31	-	-
کۆی کورسیه‌کان			9	6	15

خشتەى ژمارە (51)

سیستەمی ئۆیئەرایەتی ریژەیی پیزەوکردنی شیوازی هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان ، کورسی ماوه یۆ لیستە بە‌شدارەکان					
پارێزگای کەرەبە لا		ژماردی ددنگە راستە‌کان 40496=11÷445458			
ناوی لیستە‌کان	ژماردی ددنگ	نرخى کورسى	ژماردی کورسى	کورسی ته‌واو کەر	ژماردی کورسى 11
دولە‌قانون	212753	40496	5,25	-	5
احرار	60818	40496	1,50	1+	2
المواطن	47311	40496	1,16	-	1
الفضيلة	29494	40496	0,72	1+	1
تحالف لاصلاح الوطنى	18463	40496	0,45	1+	1
تیار الدولة العادلة	18779	40496	0,46	1+	1
کیان امل العراق	10265	40496	0,253	-	-
كتلة الصادقون	8169	40496	0,251	-	-
ائتلاف الوفاء للعراق	7056	40496	0,17	-	-
التحالف المدنى الديمقراطى	4960	40496	0,12	-	-
ائتلاف الوطنية	4614	40496	0,11	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	4302	40496	0,106	-	-
شائیمه اوفیا لشعب	4123	40496	0,101	-	-
ائتلاف الرفاء و سلام	2102	40496	0,05	-	-
تحالف اوفيا للوطن	1337	40496	0,03	-	-
الكتلة البيضاء	875	40496	0,02	-	-
حزب الناصى	120	40496	0,002	-	-
ائتلاف التقیر جدید	209	40496	0,005	-	-
کۆی کورسیه‌کان			7	4	11

خشتەى ژمارە (52)

سیستەمی ئۆیئەرایەتی ریژەیی پیزەوکردنی شیوازی هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان ، کورسی ماوه یۆ لیستە بە‌شدارەکان					
پارێزگای میسان		ددنگە راستە‌کان 37283-10÷372839			
ناوی لیستە‌کان	ژماردی ددنگ	نرخى کورسى	ژماردی کورسى	کورسی ته‌واو کەر	ژماردی کورسى 10
دولة قانون	135684	37283	3,63	1+	4
احرار	99066	37283	2,26	-	2
المواطن	56786	37283	1,52	1+	2
تحالف لاصلاح الوطنى	26246	37283	0,70	1+	1
الفضيلة	18836	37283	0,50	1+	1
كتلة الصادقون	11425	37283	0,30	-	-
دولة العدالة الاجتماعية	7140	37283	0,19	-	-
حزب العوة الاسلامية	5328	37283	0,14	-	-
ائتلاف الوطنية	1874	37283	0,050	-	-
تحالف المدنى الديمقراطى	1915	37283	0,051	-	-
ائتلاف العراق	1695	37283	0,045	-	-
صفور دولة العراق	1752	37283	0,046	-	-
تجمع النهضة الشاملة	633	37283	0,016	-	-
حركة شمس	464	37283	0,016	-	-
کۆی کورسیه‌کان			6	4	10

خشتەى ژمارە (53)

سیستەمی نوێنەراییەتی رێژەیی پێرموکردنی شیوازی هار لە دابەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوه بۆزۆرتەین ماوهی بەهێز لیستە بەشارەکان					
پارێزگای موسەنا		دەنگە راستەکان 290139 ÷ 7 = 41448		ژمارەى كورسى 7	
ناوى لیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى كورسى	نرخى كورسى	كورسى تهواوگەر	كۆى كورسیەکان
دولة القانون	148263	41448	3,57	1+	4
المواطن	54670	41448	1,31	-	1
الاحرار	27848	41448	0,67	1+	1
الفضيلة	18827	41448	0,45	1+	1
تحالف لاصلاح الوطني	13634	41448	0,32	-	-
تجمع الكفشات جماهير	9263	41448	0,22	-	-
حزب الدعوة الاسلامي	5157	41448	0,12	-	-
التحالف المدني الديمقراطي	4082	41448	0,09	-	-
ائتلاف الوفاء للعراق	2632	41448	0,06	-	-
ائتلاف الوطنية	1418	41448	0,03	-	-
عهد	1026	41448	0,02	-	-
كتلة الصادقون	161	41448	0,003	-	-
كۆى كورسیەکان			4	3	7

خشتەى ژمارە (54)

سیستەمی نوێنەراییەتی رێژەیی پێرموکردنی شیوازی هار لە دابەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوه بۆزۆرتەین ماوهی بەهێز لیستە بەشارەکان					
پارێزگای شادسیه		ژمارەى دەنگە راستەکان 484624 ÷ 11 = 44056		ژمارەى كورسى 11	
ناوى لیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى كورسى	ژمارەى كورسى	كورسى تهواوگەر	كۆى كورسیەکان
دولة القانون	173146	44056	3,93	1+	4
احرار	49348	44056	1,12	-	1
المواطن	45149	44056	1,02	-	1
الفضيلة	35496	44056	0,85	1+	1
تجمع الكفشات جماهير	32386	44056	0,73	1+	1
حزب الدعوة الاسلامية	27515	44056	0,62	1+	1
تحالف الاصلاح الوطني	23283	44056	0,52	1+	1
تيار الدولة العادلة	19611	44056	0,44	1+	1
كتلة البيضات	14460	44056	0,32	-	--
تجمع العدل البناء	9964	44056	0,22	-	-
حزب الشباب المستقبل	8580	44056	0,194	-	-
كتلة جماهير ديوانية	8729	44056	0,198	-	-
كتلة الصادقون	5501	44056	0,12	-	-
ائتلاف الوفاء للعراق	5267	44056	0,11	-	-
تجمع النهضة الشاملة	4342	44056	0,09	-	-
ائتلاف الوطنية	3158	44056	0,071	-	-
تحالف المدني الديمقراطي	3069	44056	0,06	-	-
عهد	3328	44056	0,075	-	-
حركة العمل الوفاء	1198	44056	0,02	-	-
قائمة العراق الخير والعطاء	370	44056	0,008	-	-
دعاة العراق لدعم الدولة	324	44056	0,007	-	-
كۆى كورسیەکان			5	6	11

خشتەى ژمارە) 55 (

سیستەمى نوێنەرایەتیی پێرەوکردنى شىوازى ھار نە دا بەشکردنى کورسیەکان ، کورسى ماوە بۆزۆرتەرىن ماوەى بەھێز ئیستە بەشدارەکان					
پارێزگای زیشار	ژمارەى دەنگە راستەکان	38370-19	ژمارەى کورسى	نرخ کورسى	ژمارەى کورسى
ئەوى ئیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخ کورسى	ژمارەى کورسى	کورسى	کۆى کورسیەکان
دولە القاتون	237552	38370	6,19	-	6
الوطن	110196	38370	2,87	1+	3
احرار	70480	38370	1,83	1+	2
الفضيلة	49502	38370	1,29	-	1
تجمع شراكة الوطنية	37091	38370	0,96	1+	1
تحالف لاصلاح الوطنى	36523	38370	0,95	1+	1
التقاسم فى العراق	26013	38370	0,67	1+	1
التيار المهنى المستقل	14980	38370	0,390	1+	1
كتلة الوفاء الوطنى	17606	38370	0,45	1+	1
حزب الدعوة الاسلامية	15023	38370	0,391	1+	1
كتلة الصادقون	13822	38370	0,36	1+	1
التحالف المدني الديمقراطي	13136	38370	0,34	-	-
ائتلاف العراق	12787	38370	0,333	-	-
ائتلاف البديل العراق	12677	38370	0,330	-	-
تجمع الشعبى المستقل	9659	38370	0,25	-	-
تحالف اوفياء للوطن	9174	38370	0,23	-	-
شباب الدولة العادلة	5825	38370	0,15	-	-
ائتلاف الوطنية	5038	38370	0,13	-	-
كتلة البيضاء	5442	38370	0,14	-	-
كتلة الوارثون	3953	38370	0,103	-	-
تجمع الكشكات جماهير	3127	38370	0,08	-	-
حركة العمل الوفاء	1611	38370	0,04	-	-
تجمع النهضة الشاملة	570	38370	0,01	-	-
كۆى كورسیەکان			10	9	19

خشتەى ژمارە) 56 (

سیستەمی نوێنەرایەتی ریژیمی پێرەوکردنی شێوازی ھار نە دا بەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوە بۆزۆرتەین ماوی بەھێز ئیستە بەشدارەکان					
پارێزگای ئە ھەف	ژمارەى دەنگە راستەکان	46548-12- 558584	ژمارەى کورسى	نرخ کورسى	کۆى کورسیەکان
ئەوى ئیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخ کورسى	ژمارەى کورسى	کورسى	کۆى کورسیەکان
دولە القاتون	245215	46548	5,26	-	5
احرار	82223	46548	1,76	1+	2
ائتلاف الوفاء للعراق	67796	46548	1,45	1+	2
الوطن	57699	46548	1,230	-	1
شباب الدولة العادلة	25188	46548	0,54	1+	1
تحالف لاصلاح الوطنى	15549	46548	0,333	1+	1
التيار المهنى المستقل	11173	46548	0,240	-	-
ائتلاف العراق	11329	46548	0,243	-	-
الفضيلة	8578	46548	0,184	-	-
تحالف الشعب العراقى	8029	46548	0,172	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	4491	46548	0,096	-	-
تجمع النهضة الشاملة	3335	46548	0,071	-	-
ائتلاف نعمل للعراق	2134	46548	0,045	-	-
ائتلاف تغير الجديد	611	46548	0,01312	-	-
حركة شمس	612	46548	0,01314	-	-
حركة الشباب للدولة السيادة	278	46548	0,005	-	-
حزب الداعى	98	46548	0,002	-	-
کۆى کورسیەکان			8	4	12

ژماره (57)

سیستەمی نوێنەرایەتی رێژمیی پێڕەوکردنی شێوازی هار ئە دایەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوە بۆزۆرتەرین ماوەی بەهێز نیستە بەشارەکان					
پاڤێژگای یابال	دەنگە راستەکان 44069=17-749173	ژمارە کورسی	ژمارە کورسی	کورسی	ژمارە کورسی 17
ئاوی نیستەکان	ژمارە دەنگ	نرخ کورسی	ژمارە کورسی	کورسی	کۆی کورسیەکان
دولە القانون	230346	44069	5,26	-	5
المواطن	109756	44069	2,49	1+	3
أحرار	89572	44069	2,03	-	2
تجميع الكفشات العراق	34698	44069	0,78	1+	1
اتحاد الوطنیة	32602	44069	0,72	1+	1
تيار الدولة العادلة	31937	44069	0,30	-	-
تحالف الإصلاح الوطنی	31329	44069	0,71	1+	1
كتلة القادمون	26854	44069	0,60	1+	1
الفضيلة	21275	44069	0,48	1+	1
اتحاد العراق	19948	44069	0,45	1+	1
اتحاد الوفاء للعراق	19528	44069	0,44	1+	1
اتحاد البديل العراق	17372	44069	0,39	-	-
حزب الدعوة الاسلامیة	15627	44069	0,35	-	-
اهل حضارة	14167	44069	0,32	-	-
دعابة العراق لدعم الدولة	12555	44069	0,28	-	-
كتلة البيضاء	6411	44069	0,145	-	-
التيار الهني المستقل	5088	44069	0,115	-	-
حركة العمل الوفاء	3897	44069	0,08	-	-
حركة شمس	68	44069	0,001	-	-
کۆی کورسیەکان			9	8	17

خشتە ی ژماره (58)

سیستەمی نوێنەرایەتی رێژمیی پێڕەوکردنی شێوازی هار ئە دایەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوە بۆزۆرتەرین ماوەی بەهێز نیستە بەشارەکان					
پاڤێژگای واست	ژمارە دەنگە راستەکان 45002=11-495027	نرخ کورسی	ژمارە کورسی	کورسی	ژمارە کورسی 11
ئاوی نیستەکان	ژمارە دەنگ	نرخ کورسی	ژمارە کورسی	کورسی	کۆی کورسیەکان
دولە القانون	173608	45002	3,85	1+	4
أحرار	77774	45002	1,72	1+	2
المواطن	63231	45002	1,40	1+	2
تحالف الإصلاح الوطنی	21355	45002	0,47	1+	1
الفضيلة	17439	45002	0,387	1+	1
دولة العدالة الاجتماعية	17527	45002	0,389	1+	1
تجميع العدل والمساواة	14556	45002	0,34	-	-
اتحاد العراق	12874	45002	0,28	-	-
تيار الدولة العادلة	12431	45002	0,27	-	-
اتحاد الوطنیة	8900	45002	0,19	-	-
كتلة البيضاء	10773	45002	0,23	-	-
تحالف اوفياء للوطن	10164	45002	0,22	-	-
حزب الدعوة الاسلامیة	8738	45002	0,19	-	-
اتحاد البديل العراقي	6992	45002	0,15	-	-
تحالف المدني الديمقراطي	4771	45002	0,1060	-	-
كتلة الفيليين	4866	45002	0,108	-	-
حركة شمس	4803	45002	0,1067	-	-
تجميع النهضة الشاملة	3807	45002	0,08	-	-
تجميع الكفشات جماهير	3410	45002	0,07	-	-
اتحاد الوفاء العراق	2060	45002	0,04	-	-
حركة العمل الوفاء	939	45002	0,02	-	-
قائمة الغير و العطاء	145	45002	0,001	-	-
کۆی کورسیەکان			5	6	11

خشتەى ژمارە (59)

سېستەمى ئۆلئەنەرەبەتسى رېژىمى پېرەودى كوردنى شېۋازى ھاز تە دا بە ش كوردنى كورسەبەكان ، كورسى ماوۋ بۆرۈز تىرىن ماوۋى بەھىز نېستە بەشدارەكان					
پاڭزىڭاى بەغدا	دەنگە راستەكان 40897-69-2821919	ژماردى كورسى 69			
ئاۋى ئېستەكان	ژماردى دەنگ	نرخى كورسى	ژماردى كورسى	كورسى تەۋابۇكر	كۆى كورسەبەكان
دولە القانۇن	1074609	40897	26,27	-	26
ائتلاف الوطنىيە	348205	40897	8,51	1+	9
احرار	236547	40897	5,78	1+	6
المواطن	192691	40897	4,71	1+	5
معتدون للإصلاح	155719	40897	3,80	1+	4
تيار الشعب	116563	40897	2,85	1+	3
النهائى المندى الديمقراطية	112563	40897	2,75	1+	3
تجمع شراكة الوطنىيە	73842	40897	1,80	1+	2
ائتلاف العراق	57333	40897	1,40	1+	2
ائتلاف العربىيە	53719	40897	1,31	-	1
الفضيلة	51290	40897	1,25	-	1
تحالف الإصلاح الوطنى	47617	40897	1,16	-	1
كتلة الصادقون	36026	40897	0,88	1+	1
تجمع الشعبى المستقل	19927	40897	0,48	1+	1
ائتلاف الوفاء للعراق	23632	40897	0,57	1+	1
كرامة	20823	40897	0,50	1+	1
ائتلاف الكوردى الموحد	18769	40897	0,45	1+	1
ائتلاف البديل العراق	15333	40897	0,37	1+	1
حزب الدعوة الاسلامىيە	15056	40897	0,36	-	-
كتلة البيضاء	13644	40897	0,33	-	-
ائتلاف نعمل للعراق	11804	40897	0,28	-	-
ائتلاف التغيير جديده	8943	40897	0,21	-	-
تجمع النهضة الشاملة	7375	40897	0,18	-	-
تجمع الكفئات جماهير	6128	40897	0,14	-	-
تحالفوف اوفيا للوطن	7033	40897	0,17	-	-
كتلة الفياليون	6837	40897	0,16	-	-
قائمة اوفيا لشعب	1799	40897	0,043	-	-
تيار دولة العادلة	5004	40897	0,122	-	-
كتلة الوارثون	5530	40897	0,135	-	-
كتلة الجد السقنة	4724	40897	0,115	-	-
دعاة العراق لدعم الدولة	4355	40897	0,106	-	-
كتلة الفتح	3651	40897	0,089	-	-
كتلة بغداد الوطنىيە المستقلة	2732	40897	0,066	-	-
ائتلاف الرفاء و سلام	2387	40897	0,058	-	-
قائمة الرافيدىن	2120	40897	0,051	-	-
حركة شمس	3110	40897	0,076	-	-
كتلة التضامن المستقلة	1510	40897	0,036	-	-
كتلة الراية الشخامة	1691	40897	0,04	-	-
قائمة العراق لغير والعطاء	678	40897	0,0165	-	-
حركة الشباب الدولة القانون	686	40897	0,0167	-	-
حزب الداعى	599	40897	0,0146	-	-
ملتقى شبابيل النخوة العراق	142	40897	0,003	-	-
تيار المرأة المستقلة	655	40897	0,016	-	-
تيار المهنى المستقل	756	40897	0,018	-	-
كۆى كورسەبەكان			55	14	69

خشته ی ژماره (60)

سیستەمی نوێنەرایەتی ریزی پێڕەوکردنی شێوازی هار نه دایه شکردهی کورسیه کان ، کورسی ماوه بۆژۆرتترین ماوه ی به هیز لیسته به شدارمه کان					
پاریزکگای به سره			دهنگه راسته کان 40261=25÷1006533		ژماره ی کورسی
ناوی لیسته کان			ژماره ی دهنگ		نرخ کورسی
دوله القانون			405037		40261
المواطن			205019		40261
الاجرار			87856		40261
تحالف الاصلاح الوطني			51048		40261
الفضيلة			45475		40261
الكتلاف البديل المدني المستقل			41090		40261
العراق التنمیه والبناء			23945		40261
ائتلاف البديل العراق			19705		40261
كتلة الصادقون			17383		40261
ائتلاف الوطنية			15884		40261
تجمع العدل والمساواة			13395		40261
تحالف اوفياء للوطن			13375		40261
تجمع النهضة الشاملة			9234		40261
تيار الهني المستقل			2316		40261
حزب العوة الاسلامیه			8420		40261
كتلة البيضاء			5052		40261
الكتلاف التقیر الجديد			4609		40261
ائتلاف الوفاء للعراق			4370		40261
دعاة العراق لدعم الدولة			2155		40261
تيار المراء المستقلة			627		40261
حركة شمس			630		40261
معسن حمد الحاو ی			557		40261
تجمع الکفّنات جماهير			576		40261
حركة العمل الوفاء			208		40261
کۆی کورسیه کان					
	5	20			

د :

دوهم : دابه شکردنی نه نجامه کان به پټی سیستمی نوښه رایه تی رڼه یی ، دابه شکردنی کورسیه کان به پټی شپوازی هار ، کورسیه ماوه کانیش بۆ قهواره براوه کان به پټی زورترین ماوه: ^(۱۲)

خشته ی ژماره (61)

سیستمی نوښه رایه تی رڼه یی پیرودکړنی شپوازی هار له دابه شکردنی کورسیه کان ، کورسی ماوه بۆ نیسته براوه کان					
پاریزگای سلیمانی		ژماره ی دهنگه راسته کان 18=893226		ژماره ی کورسی 18	
ناوی نیسته کان	ژماره ی دهنگ	نرخ ی کورسی	ژماره ی کورسی	کورسی ته واوکه ر	کوی کورسیه کان
یه کیتی	294688	49623	5,938	1,0110	6
گوران	347799	49623	7,008	1,1932	7
پارتی	93410	49623	1,88	0,3204	2
یه کگرتوو	81932	49623	1,64	0,2792	2
کومه ل	57102	49623	1,15	0,1702	1
هاو په یمانی	10092	49623	0,20		—
بزوتنه وه	6318	49623	0,12		—
کوی کورسیه کان			15	3	18

تییینی چونه تی دابه شکردنی دهنگ و کورسی ماوه به سهر لیسته براوه کاند: سهرتا دهنگی نه ولیستانه کۆده کینه وه که له سهرتا کورسیان به ده ست هیناوه ، و دابه شی کورسیه ماوه کانی ده که یی ، به مهش نرخ ی کورسیه ماوه کانمان بۆ دهرده چیت ، ینجا دهنگی ههر قهواره یه ک به جیا دابه شی نه و کۆلکه هاوبه شه (نرخ ی کورسی) ده که یی ، به م شپوه له نه نجامدا قام قهواره زورترین ماوه ی به هیزی هه بیټ کورسی به رده که ویټ ، بۆ رۆنکردنه وه ی زیاتر نمونه ی پاریزگای سلیمانی وهرده گرین ، کوی دهنگی نه و قهواره نه ی له سهرتا کورسیان به ده ست هیناوه (۸۷۴۳۹۱) دهنگه دابه شی (۳) ده که یی چونکه سی کورسیمان ماوه (۸۷۴۳۹۱ ÷ ۳ = ۲۹۱۴۶۳) ، به م شپوه ییه دهنگی نه و لیستانه خاوه نی کورسین دابه شی نرخ ی کورسی ده که یی که (۲۹۱۴۶۳) . ^(۱۳)

یه کیتی $۲۹۱۴۶۳ \div ۱۰۱۱ = ۲۹۱۴۶۳$

گوران $۳۴۷۷۹۹ \div ۲۹۱۴۶۳ = ۱۹۳۲$

پارتی $۹۳۴۱۰ \div ۲۹۱۴۶۳ = ۳۲۰۴$

یه کگرتوو $۸۱۹۳۲ \div ۲۹۱۴۶۳ = ۲۷۹۲$

کومه ل $۵۷۱۰۲ \div ۲۹۱۴۶۳ = ۱۷۰۲$

وهک له خشته ی سهره وه دیاره کورسیه ماوه کان بهر (یه کیتی و گوران و پارتی که وتون)

خشتەي ژماره (62)

سیستمی نوینەرایەتی ریژەیی پیرموکردنی شیوازی هار له دایه شکردنی کورسیه کان ، کورسی ماوه بۆ نیسته براوه کان					
پاریزگای هەولیر		ژمارە دەرنگە راستەکان 49632=15+744489		ژمارە کورسی 15	
ناوی نیسته کان	ژمارە دەرنگە	نرخە کورسی	ژمارە کورسی	کورسی تەواو کەر	کۆی کورسیه کان
یەکیتمی	168688	49632	3,398	0,4747	4
پارتنی	357735	49632	7,207	1,0067	8
گوران	104059	49632	2,096	0,2928	2
کۆمەڵ	80492	49632	1,62	0,2265	1
یەکگرتوو	20563	49632	0,414	—	—
هاو پەیمانی	5211	49632	0,104	—	—
بزووتنەوه	2544	49632	0,051	—	—
کۆی کورسیه کان			13	2	15

له پاریزگای هەولیر دەنگی قهواره براوه کان (۷۱۰۹۷۴ ÷ ۳۵۰۳۴۵ = ۳۵۰۳۴۵) واته نرخى کورسى ماوه ۳۵۰۳۴۵ دەنگه ئینجا دەنگی قهواره کان دابهشی نرخى کورسى ماوه دهکەین بۆ دەرھێنانی کورسى وهک له خشتهکه دیار

خشتەي ژماره (63)

سیستمی نوینەرایەتی ریژەیی پیرموکردنی شیوازی هار له دایه شکردنی کورسیه کان ، کورسی ماوه بۆ نیسته براوه کان					
پاریزگای دهووک		ژمارە دەرنگە راستەکان 44586=11+490452		ژمارە کورسی 11	
ناوی نیسته کان	ژمارە دەرنگە	نرخە کورسی	ژمارە کورسی	کورسی تەواو کەر	کۆی کورسی
پارتنی	340977	44586	7,64	2,4043	9
یەکگرتوو	84468	44586	1,89	0,5956	2
یەکیتمی	37457	44586	0,84	—	—
گوران	16237	44586	0,36	—	—
کۆمەڵ	2637	44586	0,05	—	—
هاو پەیمانی	2087	44586	0,04	—	—
بزووتنەوه	؟	44586	—	—	—
کۆی کورسیه کان			8	3	11

له پاریزگای دهووک دەنگی قهواره براوه کان (۱۴۱۸۱۵ ÷ ۳۵۰۴۲۵۴۴۵ = ۱۴۱۸۱۵) واته نرخى کورسى ماوه ۱۴۱۸۱۵ دەنگه ئینجا دەنگی قهواره کان دابهشی نرخى کورسى ماوه دهکەین بۆ دەرھێنانی کورسى وهک له خشتهکه دیار

خشتەى ژمارە (64)

سیستەمی نوینەرایەتی ریژەیی پێردەکردنی شیوازی هار لە دابەشکردنی کورسیەکان . کورسی ماوه بۆ لیستەبراوەکان					
پارێزگای کەرکوک		ژمارەى دەنگە راستەکان 47563=12÷570759		ژمارەى کورسی 12	
ناوی لیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى کورسی	ژمارەى کورسی	کورسی تەواوەکەر	کۆى کورسیەکان
یەکیتمى	209964	47563	4,41	2,6355	6
پارتى	63076	47563	1,32	0,7917	2
گۆران	17944	47563	0,37	-	-
یەکگرتوو	6291	47563	0,13	-	-
کۆمەڵ	4374	47563	0,09	-	-
هاوپەیمانی	4020	47563	0,08	-	-
پزوتنهو	296	47563	0,006	-	-
هائیمە جبهە ترکمان کەرکوک	71492	47563	1,50	0,8974	2
ائتلاف العربییه	53796	47563	1,13	0,6725	2
ائتلاف العرب کەرکوک	38328	47563	0,80	-	-
جبهە العربییه لائىقائ	29274	47563	0,61	-	-
تەحالف ترکمان کەرکوک	25935	47563	0,54	-	-
ائتلاف الوکئیه	12652	47563	0,26	-	-
الجبهە العراق العربییه کەرکوک	9391	47563	0,19	-	-
ائتلاف الوکئیه	8900	47563	0,18	-	-
تەحالف المدنى الدیمقراکى	2182	47563	0,45	-	-
حرکە شمس	877	47563	0,018	-	-
حزب الاسلامى عراقى	602	47563	0,012	-	-
مەلقى فبائیل نغوه العراق	389	47563	0,008	-	-
تیار النخب	370	47563	0,007	-	-
			7	5	12

لەپارێزگای کەرکوک دەنگى قەوارە براوەکان (۷۹۶۶۵= ۵÷۳۹۸۳۲۸) واتە نرخى کورسى ماوه ۷۹۶۶۵ دەنگە ئینجا دەنگى قەوارەکان دابەشى نرخى کورسى ماوه دەکەین بۆ دەرھێنانى کورسى وەک لە خشتەکە دیارە

خشته‌ی ژماره (65)

سیستمی نوین راه‌یابی ریژیمی پیردوکردنی شیوازی هار له دایه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه یو لیسته براوکان					
پاریزگای نینه‌وا		ژماردی دهنگه راسته‌کان 31864=31-987791		ژماردی کورسی 31	
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگ	نرخ کورسی	ژماردی کورسی	کورسی ته‌واوکر	کۆی کورسیه‌کان
متحدون لاصلاح	363938	31864	11,42	1,9483	13
پارتی	185804	31864	5,83	0,9946	6
ائتلاف الوگتییه	116292	31864	3,64	0,6225	4
تحالف نینوای الوگتی	79071	31864	2,48	0,4233	3
ائتلاف العربیه	74654	31864	2,23	0,3996	2
پیکیتی	70145	31864	2,20	0,3755	2
ائتلاف العراق	44080	31864	1,38	0,2359	1
تجمع البناء والعادله العراق	20897	31864	0,65	-	-
ائتلاف الزماح الوگتی	8479	31864	0,266	-	-
تحالف المدني الديمقراطية	8278	31864	0,260	-	-
تجمع النهضة الشامله	1376	31864	0,04	-	-
الكتله البيجاو	461	31864	0,01	-	-
کراره	4785	31864	0,15	-	-
کۆی کورسیه‌کان			26	5	31

له‌پاریزگای نینه‌وا دهنگی قه‌واره براوه‌کان (۵۳۳۹۴۸=۵۶۷۹۶) واته نرخى کورسى ماوه ۱۸۶۷۹۶ دهنگه ئینجا دهنگی قه‌واره‌کان دابه‌شى نرخى کورسى ماوه ده‌که‌ین بۆ ده‌ره‌یتانی کورسى وه‌ک له خشته‌که دیاره

خشته‌ی ژماره (66)

سیستمی نوین راه‌یابی ریژیمی پیردوکردنی شیوازی هار له دایه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه یو لیسته براوکان					
پاریزگای دیاله		دهنگه راسته‌کان 40021-14-560300		ژماردی کورسی 14	
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگ	نرخ کورسی	ژماردی کورسی	کورسی ته‌واوکر	کۆی کورسیه‌کان
ائتلاف دیاله	159605	40021	3,98	2,8241	6
دوله قانون	105622	40021	2,63	1,8689	4
ائتلاف الوگتییه	68565	40021	1,71	1,2132	2
لیستی ناشتی کوردستانی	61807	40021	1,54	1,0936	2
المواکن	39495	40021	0,98	-	-
احرار	36057	40021	0,90	-	-
ائتلاف کفی	20581	40021	0,51	-	-
تحالف اصلاح الوگتی	18750	40021	0,48	-	-
تحالف المدني الديمقراطية	4548	40021	0,11	-	-
تجمع الشعبي المستقل	2958	40021	0,07	-	-
حزب الدعوة الاسلاميه تنظيم الداخل	3485	40021	0,08	-	-
تجمع الكفشات جماهير	2375	40021	0,05	-	-
التيار المهني المستقل	1031	40021	0,02	-	-
تجمع النهضة الشامله	1950	40021	0,04	-	-
حزب الناصر	313	40021	0,007	-	-
ائتلاف الوفا والعراق	664	40021	0,016	-	-
کۆی کورسیه‌کان			7	7	14

له‌پاریزگای دیاله دهنگی قه‌واره براوه‌کان (۳۹۵۵۹۹=۷۵۱۰۴) واته نرخى کورسى ماوه ۵۶۵۱۴ دهنگه ئینجا دهنگی قه‌واره‌کان دابه‌شى نرخى کورسى ماوه ده‌که‌ین بۆ ده‌ره‌یتانی کورسى وه‌ک له خشته‌که دیاره

خشته‌ی ژماره (67)

سیستمی نوێنه‌رایه‌تی ریژیمی پێروه‌کردنی شیوازی هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه یۆ نیسته‌براوکان					
پاڤیزگای سه‌لاحه‌ دین		ژماره‌ی دهنگه‌ راسته‌کان 12=36733-440807			
ناوی نیسته‌کان	ژماره‌ی دهنگ	نرخ‌ی کورسی	ژماره‌ی کورسی	کورسی ته‌واوکه‌ر	کۆی کورسی
ائتلاف العربیه	99496	36733	2,70	2,018	4
متحدون للاصلاح	79425	36733	2,16	1,618	4
ائتلاف الوطنیه	70655	36733	1,92	1,434	2
تحالف صلاح الدین الوطنی	46039	36733	1,25	0,934	2
کرامه	36288	36733	0,98	-	-
ائتلاف العراق	28502	36733	0,77	-	-
ائتلاف الوطنی فی صلاح‌الدین	26910	36733	0,73	-	-
نیستی هاوئێ یهانی براهی‌تی و ناشتی	20757	36733	0,56	-	-
تجمع القلمه	16467	36733	0,44	-	-
کتنه‌ الروافد للحوار	10362	36733	0,28	-	-
حرکه شمس	366	36733	0,009	-	-
قائمه‌ عراق الغیر والعطاء	251	36733	0,006	-	-
حزب الداعی	4	36733	-	-	-
			6	6	12

له‌پاڤیزگای سه‌لاحه‌ دین دهنگی قه‌واره‌ براوه‌کان (٦٠٣٩٥٦١٤÷٤٩٣٦٩) واته‌ نرخ‌ی کورسی ماوه ٤٩٣٦٩ دهنگه‌ ئینجا دهنگی قه‌واره‌کان دابه‌شی نرخ‌ی کورسی ماوه ده‌که‌ین بۆ ده‌ره‌یتانی کورسی وه‌ک له‌ خشته‌که‌ دیاره

خشته‌ی ژماره (68)

سیستمی نوێنه‌رایه‌تی ریژیمی پێروه‌کردنی شیوازی هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه یۆ نیسته‌براوکان					
پاڤیزگای نه‌نبار		ژماره‌ی دهنگه‌ راسته‌کان 15=372610-24840			
ناوی نیسته‌کان	ژماره‌ی دهنگ	نرخ‌ی کورسی	ژماره‌ی کورسی	کورسی ته‌واوکه‌ر	کۆی کورسیه‌کان
متحدون	81608	24840	3,28	1,806	5
ائتلاف الوفا لالانبار	58994	24840	2,37	1,305	3
ائتلاف الوطنیه	49698	24840	2,00	1,099	3
وحدة ابناء العراق	46627	24840	1,87	1,031	2
ائتلاف العربیه	34193	24840	1,37	0,755	2
ائتلاف العراق	23757	24840	0,93	-	-
ائتلاف خلاص	18229	24840	0,73	-	-
کرامه	11568	24840	0,46	-	-
حرکه تصحیح الوطنی	15684	24840	0,63	-	-
حرکه العمل الوفاء	14942	24840	0,60	-	-
مشروع فرسان الحكمة	7771	24840	0,48	-	-
تحالف المدني الديمقراطي	1193	24840	0,31	-	-
کۆی کورسیه‌کان			9	6	15

له‌پاڤیزگای نه‌نبار دهنگی قه‌واره‌ براوه‌کان (٦٠٣٧١١٢٠÷٤٥١٨٦) واته‌ نرخ‌ی کورسی ماوه ٤٥١٨٦ دهنگه‌ ئینجا دهنگی قه‌واره‌کان دابه‌شی نرخ‌ی کورسی ماوه ده‌که‌ین بۆ ده‌ره‌یتانی کورسی وه‌ک له‌ خشته‌که‌ دیاره

خشته‌ی ژماره (69)

سیستمی نوین راه‌ی ژوئیه پیروکردنی شیواری هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه بو لیسته‌براووکان					
پاریزگای که‌ربه لا	ژماردی دهنگه راسته‌کان	40496-11-445458	ژماردی کورسی	کورسیه‌کان	ژماردی کورسی 11
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگ	نرخ کورسی	ژماردی کورسی	کورسیه‌کان	ژماردی کورسی 11
دوله‌قانون	212753	40496	5,25	2,652	8
احرار	60818	40496	1,50	0,758	2
المواطن	47311	40496	1,16	0,589	1
الفضيلة	29494	40496	0,72	-	-
تحالف لاصلاح الوطني	18463	40496	0,45	-	-
تيار الدولة العادلة	18779	40496	0,46	-	-
كيان اهل العراق	10265	40496	0,253	-	-
كتلة المصادقون	8169	40496	0,251	-	-
اتحالف الوفاء للعراق	7056	40496	0,17	-	-
التحالف المدني الديمقراطي	4960	40496	0,12	-	-
اتحالف الوطنية	4614	40496	0,11	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	4302	40496	0,106	-	-
قائمة اوفيا لشعب	4123	40496	0,101	-	-
اتحالف الرفاء و سلام	2102	40496	0,05	-	-
تحالف اوفيا للوطن	1337	40496	0,03	-	-
الكتلة البيضاء	875	40496	0,02	-	-
حزب الداعي	120	40496	0,002	-	-
اتحالف التغيير جديد	209	40496	0,005	-	-
کۆی کورسیه‌کان			7	4	11

له‌پاریزگای که‌ربه‌لا ده‌نگی قه‌واره براوه‌کان $(80220 = 4 \div 80220)$ واته‌ نرخ‌ی کورسی ماوه 80220 ده‌نگه ئینجا ده‌نگی قه‌واره‌کان دابه‌شی نرخ‌ی کورسی ماوه ده‌که‌ین بو دهره‌یتانی کورسی وه‌ک له خسته‌که دیاره

خشته‌ی ژماره (70)

سیستمی نوین راه‌ی ژوئیه پیروکردنی شیواری هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه بو لیسته‌براووکان					
پاریزگای میسان	ده‌نگه راسته‌کان	37283-10-372839	ژماردی کورسی	کورسیه‌کان	ژماردی کورسی 10
ناوی لیسته‌کان	ژماردی دهنگ	نرخ کورسی	ژماردی کورسی	کورسیه‌کان	ژماردی کورسی 10
دوله‌قانون	135684	37283	3,63	1,861	5
احرار	99066	37283	2,26	1,359	3
المواطن	56786	37283	1,52	0,779	2
تحالف لاصلاح الوطني	26246	37283	0,70	-	-
الفضيلة	18836	37283	0,50	-	-
كتلة المصادقون	11425	37283	0,30	-	-
دولة العدالة الاجتماعية	7140	37283	0,19	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	5328	37283	0,14	-	-
اتحالف الوطنية	1874	37283	0,050	-	-
تحالف المدني الديمقراطي	1915	37283	0,051	-	-
اتحالف العراق	1695	37283	0,045	-	-
مستقر دولة العراق	1752	37283	0,046	-	-
تجمع النهضة الشاملة	633	37283	0,016	-	-
حركة شمس	464	37283	0,016	-	-
کۆی کورسیه‌کان			6	4	10

له‌پاریزگای میسان ده‌نگی قه‌واره براوه‌کان $(291036 = 4 \div 72884)$ واته‌ نرخ‌ی کورسی ماوه 72884 ده‌نگه ئینجا ده‌نگی قه‌واره‌کان دابه‌شی نرخ‌ی کورسی ماوه ده‌که‌ین بو دهره‌یتانی کورسی وه‌ک له خسته‌که دیاره

خشتەى ژمارە 71

سیستەمی نوێنەرایەتی ریژیمی پێرەوکردنی شیوازی هەر له دابه‌شکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوه یۆزۆرتزین ماوهی یەهینژ نیستە براوەکان					
پارێزگای موسەنا	دەنگە راستەکان 7-290139-41448	ژمارەى کورسى	نرخى کورسى	کورسى	ژمارەى کورسى 7
ناوى نیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى کورسى	نرخى کورسى	تەواوگەر	کۆى کورسیەکان
دولە القانون	148263	41448	3,57	2,1918	5
المواطن	54670	41448	1,31	0,8082	2
الاحرار	27848	41448	0,67	-	-
الضیلة	18827	41448	0,45	-	-
تەحالف لاصلاح الوطنى	13634	41448	0,32	-	-
تجمع الکفشات جماعیر	9263	41448	0,22	-	-
حزب الدعوة الاسلامی	5157	41448	0,12	-	-
التحالف المدنى الذیيمقراطى	4082	41448	0,09	-	-
ائتلاف الوفا للعراق	2632	41448	0,06	-	-
ائتلاف الوطنیة	1418	41448	0,03	-	-
عهد	1026	41448	0,02	-	-
کلتة الصادقون	161	41448	0,003	-	-
کۆى کورسیەکان			4	3	7

له پارێزگای موسەنا دەنگی قەوارە براوەکان (3۰۲۹۳۳÷۳=۶۷۶۴۴) واتە نرخى کورسى ماوه ۶۷۶۴۴ دەنگە ئینجا دەنگی قەوارەکان دابه‌شی نرخى کورسى ماوه دەکەین بۆ دەرھێنانى کورسى وەک له خشتەکه دیارە

خشتەى ژمارە 72

سیستەمی نوێنەرایەتی ریژیمی پێرەوکردنی شیوازی هەر له دابه‌شکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوه یۆزۆرتزین ماوهی یەهینژ نیستە براوەکان					
پارێزگای قادسیه	ژمارەى دەنگە راستەکان 11-44056-484624	ژمارەى کورسى	نرخى کورسى	ژمارەى کورسى	ژمارەى کورسى 11
ناوى نیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى کورسى	ژمارەى کورسى	تەواوگەر	کۆى کورسیەکان
دولە القانون	173146	44056	3,93	3,881	7
احرار	49348	44056	1,12	1,106	2
المواطن	45149	44056	1,02	1,012	2
الضیلة	35496	44056	0,85	-	-
تجمع الکفشات جماعیر	32386	44056	0,73	-	-
حزب الدعوة الاسلامیة	27515	44056	0,62	-	-
تەحالف لاصلاح الوطنى	23283	44056	0,52	-	-
لیبار الدولە العادلة	19611	44056	0,44	-	-
کلتة البیضان	14460	44056	0,32	-	-
تجمع العدل البناء	9964	44056	0,22	-	-
حزب الشباب المسقبل	8580	44056	0,194	-	-
کلتة جماعیر دیوانیة	8729	44056	0,198	-	-
کلتة الصادقون	5501	44056	0,12	-	-
ائتلاف الوفاء للعراق	5267	44056	0,11	-	-
تجمع النهضة الشاملة	4342	44056	0,09	-	-
ائتلاف الوطنیة	3158	44056	0,071	-	-
تەحالف المدنى الذیيمقراطى	3069	44056	0,06	-	-
عهد	3328	44056	0,075	-	-
حركة العمل الوفاء	1198	44056	0,02	-	-
قائمة العراق الغير والمعطاء	370	44056	0,008	-	-
دعامة العراق لدعم الدولة	324	44056	0,007	-	-
کۆى کورسیەکان			5	6	11

له پارێزگای قادسیه دەنگی قەوارە براوەکان (۳۶۷۶۴۳÷۶=۴۴۶۰۷) واتە نرخى کورسى ماوه ۴۴۶۰۷ دەنگە ئینجا دەنگی قەوارەکان دابه‌شی نرخى کورسى ماوه دەکەین بۆ دەرھێنانى کورسى وەک له خشتەکه دیارە

خشته ی ژماره (73)

سیستمی نوین ره رایانه ی ریژیمی پیره و کردنی شیوازی هار له دابه شکردنی کورسیه کان . کورسی ماوه یۆزۆرتترین ماوه ی به هیز لیسته براو مگان					
پارێزگای زیقار		ژماردی دهنگه راسته کان 729035 ÷ 19 = 38370			
ناوی لیسته کان	ژماردی دهنگ	نرخه کورسی	ژماردی کورسی	کورسی ته واکهر	کۆی کورسیه کان
دولة القانون	237552	38370	6,19	4,570	11
المواطن	110196	38370	2,87	2,120	4
احرار	70480	38370	1,83	1,356	2
الفضيلة	49502	38370	1,29	0,952	2
تجمع شراكة الوطنية	37091	38370	0,96	-	-
تحالف لاصلاح الوطنى	36523	38370	0,95	-	-
التضامن فى العراق	26013	38370	0,67	-	-
التيار المهنى المستقل	14980	38370	0,390	-	-
كتلة الوفاء الوطنى	17606	38370	0,45	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	15023	38370	0,391	-	-
كتلة الصادقون	13822	38370	0,36	-	-
التحالف المدنى الديمقراطى	13136	38370	0,34	-	-
اتحلاف العراق	12787	38370	0,333	-	-
اتحلاف البديل العراق	12677	38370	0,330	-	-
تجمع الشعبى المستقل	9659	38370	0,25	-	-
تحالف اوفيا للوطن	9174	38370	0,23	-	-
تيار الدولة العادلة	5825	38370	0,15	-	-
اتحلاف الوطنية	5038	38370	0,13	-	-
كتلة البيضاء	5442	38370	0,14	-	-
كتلة الوارثون	3953	38370	0,103	-	-
تجمع الكفئات جماهير	3127	38370	0,08	-	-
حركة العمل الوفاء	1611	38370	0,04	-	-
تجمع النهضة الشاملة	570	38370	0,01	-	-
کۆی کورسیه کان			10	9	19

له پارێزگای زیقار دهنگی قهواره براوه کان (۶۷۷۳۰ ÷ ۹ = ۷۵۲۶) واته نرخه کورسی ماوه ۷۵۲۶ دهنگه ئینجا دهنگی قهواره کان دابهشی نرخه کورسی ماوه دهکین بو ده رهیتنانی کورسی وهک له خشته که دیاره

خشتەى ژمارە (74)

سیستەمى نوینەرایەتیی ریژەیی پیرەوکردنی شیوازی ھار لە دابەشکردنی کورسیەکان . کورسی ماوە بۆزۆرتەین ماوەی بەھیز ئیستەبراوەکان					
پاریژگای نەجەف	ژمارەى دەنگە راستەکان 558584÷12=46548	ژمارەى کورسى	ژمارەى کورسى	کورسى تەواوکەر	ژمارەى کورسى 12
ئاوى ئیستەکان	ژمارەى دەنگ	نرخى کورسى	ژمارەى کورسى	کورسى تەواوکەر	کۆى کورسیەکان
دولة القانون	245215	46548	5,26	2,165	7
احرار	82223	46548	1,76	0,726	2
ائتلاف الوفاء للعراق	67796	46548	1,45	0,598	2
المواطن	57699	46548	1,230	0,509	1
تيار الدولة العادلة	25188	46548	0,54	-	-
تحالف لاصلاح الوطنى	15549	46548	0,333	-	-
تيار المهنى المستقل	11173	46548	0,240	-	-
ائتلاف العراق	11329	46548	0,243	-	-
الفضيلة	8578	46548	0,184	-	-
تحالف النخب العراقي	8029	46548	0,172	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	4491	46548	0,096	-	-
تجمع النهضة الشاملة	3335	46548	0,071	-	-
ائتلاف نعمل للعراق	2134	46548	0,045	-	-
ائتلاف تغير الجديد	611	46548	0,01312	-	-
حركة شمس	612	46548	0,01314	-	-
حركة الشباب الدولة السيادة	278	46548	0,005	-	-
حزب الداعى	98	46548	0,002	-	-
کۆى کورسیەکان			8	4	12

پاریژگای نەجەف دەنگى قەوارە براوەکان (۴۵۲۹۳۳=۱۱۳۲۳۳) واتە نرخى کورسى ماوە ۱۱۳۲۳۳ دەنگە ئینجا دەنگى قەوارەکان دابەشى نرخى کورسى ماوە دەکەین بۆ دەرھێنانى کورسى وەک لە خشتەکە دیارە

خشته ی ژماره (75)

سیستەمی نوینەرایەتی ریژیمی پێڕەوکردنی شیوازی هەر لە دابەشکردنی کورسیەکان ، کورسی ماوە بۆزوترین ماوەی پەھێز لیستەبراوێکان					
پارێزگای بابل	دەنگە راستەکان 44069=17÷749173		ژمارە ی کورسی	ژمارە ی کورسی	ژمارە ی کورسی 17
ناوی لیستەکان	ژمارە ی دەنگ	نرخ ی کورسی	تەواوێ	کورسی	کۆ ی کورسیەکان
دولە القانۆن	230346	44069	5,26	4,288	9
المواطن	109756	44069	2,49	2,043	4
احرار	89572	44069	2,03	1,667	4
تجمع الكفئات العراق	34698	44069	0,78	-	-
اتحاد الوطنیة	32602	44069	0,72	-	-
تیارالدولە العادلة	31937	44069	0,30	-	-
تحالف الاصلاح الوطنی	31329	44069	0,71	-	-
كتلة القادمون	26854	44069	0,60	-	-
الفضيلة	21275	44069	0,48	-	-
اتحاد العراق	19948	44069	0,45	-	-
اتحاد الوفاء للعراق	19528	44069	0,44	-	-
اتحاد البديل العراق	17372	44069	0,39	-	-
حزب الدعوة الاسلامیة	15627	44069	0,35	-	-
اهل حضارة	14167	44069	0,32	-	-
دعاة العراق لدعم الدولة	12555	44069	0,28	-	-
كتلة البيضاء	6411	44069	0,145	-	-
التیار المهني المستقل	5088	44069	0,115	-	-
حركة العمل الوفاء	3897	44069	0,08	-	-
حركة شمس	68	44069	0,001	-	-
کۆ ی کورسیەکان			9	8	17

لەپارێزگای بابل دەنگی قەوارە براوەکان (۴۲۹۶۷۴÷۸=۵۳۷۰۹) واتە نرخ ی کورسی ماوە ۵۳۷۰۹ دەنگە ئینجا دەنگی قەوارەکان دابەشی نرخ ی کورسی ماوە دەکەین بۆ دەرھێنانی کورسی وەک لە خستەکە دیارە

خشتەى ژمارە (76)

سیستەمی نوێنەرایی تی ریژەیی پێڕەوکردنی شیوازی هار له دابه‌شکردنی کورسیه‌کان . کورسی ماوه بۆزۆترین ماوه‌ی به‌هیز لیستە‌براوکان					
پاریزگای واست		ژمارەى دەنگە راستە‌کان 495027÷11=45002			
ژمارەى کورسی	11				
ژمارەى دەنگ	نرخى کورسى	ژمارەى کورسى	کورسى	تەواوگەر	کۆى کورسیه‌کان
دولە القانون	173608	45002	3,85	3,310	6
احرار	77774	45002	1,72	1,483	3
المواطن	63231	45002	1,40	1,205	2
تحالف الإصلاح الوطنى	21355	45002	0,47	-	-
الفضيلة	17439	45002	0,387	-	-
دولة العدالة الاجتماعية	17527	45002	0,389	-	-
تجمع العدل والمساواة	14556	45002	0,34	-	-
اتحاد العراق	12874	45002	0,28	-	-
تيار الدولة العادلة	12431	45002	0,27	-	-
اتحاد الوطنية	8900	45002	0,19	-	-
كتلة البيضاء	10773	45002	0,23	-	-
تحالف افقيا للوطن	10164	45002	0,22	-	-
حزب الدعوة الاسلامية	8738	45002	0,19	-	-
اتحاد البديل العراقى	6992	45002	0,15	-	-
تحالف المدني الديمقراطى	4771	45002	0,1060	-	-
كتلة الفيليين	4866	45002	0,108	-	-
حركة شمس	4803	45002	0,1067	-	-
تجمع النهضة الشاملة	3807	45002	0,08	-	-
تجمع الكفئات جماهير	3410	45002	0,07	-	-
اتحاد الوفاء العراق	2060	45002	0,04	-	-
حركة العمل الوفاء	939	45002	0,02	-	-
قائمة الغير و العطاء	145	45002	0,001	-	-
کۆى کورسیه‌کان			5	6	11

له‌پاریزگای واست قه‌واره‌ براوه‌کان (3۱۶7۱۳÷۶=۵۲۴۳۵) واته‌ نرخى کورسى ماوه ۵۲۴۳۵ ده‌نگه‌ ئینجا ده‌نگى قه‌واره‌کان دابه‌شى نرخى کورسى ماوه ده‌که‌ین بۆ ده‌ره‌یتانی کورسى وه‌ک له‌ خسته‌که‌ دیاره‌ ده‌نگى

خشته‌ی ژماره (77)

[illegible]

له‌پارێزگای به‌غدا قه‌واره براوه‌کان (۱۸۰۰۴۹=۱۴÷۲۵۲.۶۹۸) واته نرخى کورسى
ماوه ۱۸۰۰۴۹ دهنگه ئینجا دهنگى قه‌واره‌کان دابه‌شى نرخى کورسى ماوه
ده‌که‌ین بۆ ده‌ره‌تنانى کورسى وه‌ک له‌ خسته‌که‌ دياره‌ ده‌نگى

خشتەى ژمارە (78)

سیستەمى ئۆلچەملىك رەزىمى پېرەكردنى شىۋازى ھار لى دابەشكردنى كورسەكان ، كورسى ماۋە بۆزۆرتىن ماۋە بەھىز ئىستە براۋەكان					
پارېژگای بەسرە			دەنگە راستەكان 40261=25÷1006533		ژمارەى كورسى 25
ناۋى ئىستەكان	ژمارەى دەنگ	نرخى كورسى	ژمارەى كورسەكان	كورسى تەۋاۋ كەر	كۆى كورسەكان
دولە القانون	405037	40261	10,06	2,423	13
المواطن	205019	40261	5,09	1,226	6
الاحرار	87856	40261	2,18	0,525	3
تحالف الاصلاح الوطنى	51048	40261	1,26	0,305	1
الفضيلة	45475	40261	1,12	0,272	1
اتحلاف البديل المدنى المستقل	41090	40261	1,02	0,245	1
العراق التنمىة والبناء	23945	40261	0,59	-	-
اتحلاف البديل العراق	19705	40261	0,48	-	-
كتلة الصادقون	17383	40261	0,43	-	-
اتحلاف الوطنية	15884	40261	0,39	-	-
تجمع العدل والمساواة	13395	40261	0,3327	-	-
تحالف اوفيا للوطن	13375	40261	0,3322	-	-
تجمع النهضة الشاملة	9234	40261	0,22	-	-
تيار المهضى المستقل	2316	40261	0,057	-	-
حزب العوة الاسلامية	8420	40261	0,209	-	-
كتلة البيضاء	5052	40261	0,125	-	-
اتحلاف التغيير الجديد	4609	40261	0,114	-	-
اتحلاف الوفاء للعراق	4370	40261	0,108	-	-
دعاة العراق لدعم الدولة	2155	40261	0,053	-	-
تيار المراء المستقلة	627	40261	0,0155	-	-
حركة شمس	630	40261	0,0156	-	-
معسن حمد النعاوى	557	40261	0,013	-	-
تجمع الكفونات جماهير	576	40261	0,014	-	-
حركة العمل الوفاء	208	40261	0,005	-	-
كۆى كورسەكان			20	5	25

پارېژگای بەسرە قەۋارە براۋەكان (۱۶۷۱۰۱=۵÷۸۳۵۵۰۷) واتە نرخى كورسى ماۋە ۱۶۷۱۰۱ دەنگە ئىنجا دەنگى قەۋارەكان دابەشى نرخى كورسى ماۋە دەكەين بۆ دەرھىنانى كورسى ۋەك لى خشتەكە ديارە دەنگى

بهراورد دهرنجام:

له پیره وکردنی شهش شیواز له دابهشکردنی کورسیهکاندا :
یه کهم : له پیره وکردنی شیوازی ساتلیگۆی عێراقی دا تهنها ۳۵ قهواره توانیان براوهبن
له بهدهست هیئانی کورسیدا جگه له کوټاکان، کورد لهم خوله دا تا رادهیهک سود
منهد بوو که توانی ۶۲ کورسی بهدهست بێنیت ، ئەمەش ئەگەر تێهوه بو هلهی
لیستهکانی تر .

دووم : له پیره وکردنی شیوازی ساتلیگۆ دا تهنها ۴۳ قهواره توانیان براوهبن له
بهدهست هیئانی کورسیدا جگه له کوټاکان ، به بهراورد به شیوازی ساتلیگۆی عێراقی
۸ قهواره تر سه رکه وتیان بهدهست هیئاوه ، کورد له پیره وکردنی شیوازی ساتلیگۆ
ئهبوو به خاوهنی ۶۲ کورسی .

سییهم : له پیره وکردنی شیوازی هار له دابهشکردنی کورسیهکان له سه ر ئاستی یهک
بازنه ی هه لپژاردندا ، وه دابهشکردنی کورسیه ماوه کان به سه ر لیسته به شداره کاند ،
به پێی ئەنجامه کانی هه لپژاردنی ۲۰۱۴/۴/۳۰ له سه ر ئاستی عێراق (۶۰) قهواره براوه ی
هه لپژاردن ده بوون ، کورد له پیره وکردنی ئەم شیوازه دا (۶۸) کورسی به دهست ده هیئا

چوارهم : له پیره وکردنی شیوازی هار له دابهشکردنی کورسیهکان له سه ر ئاستی یهک
بازنه ی هه لپژاردندا ، وه دابهشکردنی کورسیه ماوه کان به سه ر لیسته براوه کاند ، به پێی
ئەنجامه کانی هه لپژاردنی ۲۰۱۴/۴/۳۰ له سه ر ئاستی عێراق (۳۶) قهواره براوه ی هه لپژاردن
ده بوون ، کورد له پیره وکردنی ئەم شیوازه دا (۷) کورسی به دهست ده هیئا .

پنجهم : له پیره وکردنی شیوازی هار له دابهشکردنی کورسیهکان له سه ر ئاستی (۱۸)
بازنه ی هه لپژاردندا ، وه دابهشکردنی کورسیه ماوه کان به سه ر لیسته به شداره کاند ،
به پێی ئەنجامه کانی هه لپژاردنی ۲۰۱۴/۴/۳۰ له سه ر ئاستی عێراق (۵۰) قهواره براوه ی
هه لپژاردن ده بوون ، کورد له پیره وکردنی ئەم شیوازه دا (۶۲) کورسی به دهست ده هیئا

شه شه م له پیره وکردنی شیوازی هار له دابهشکردنی کورسیهکان له سه ر ئاستی (۱۸)
بازنه ی هه لپژاردندا ، وه دابهشکردنی کورسیه ماوه کان به سه ر لیسته به شداره کاند ،
به پێی ئەنجامه کانی هه لپژاردنی ۲۰۱۴/۴/۳۰ له سه ر ئاستی عێراق (۲۴) قهواره براوه ی
هه لپژاردن ده بوون ، کورد له پیره وکردنی ئەم شیوازه دا (۶۴) کورسی به دهست ده هیئا .

پاشکۆ کان:

- ۱- بریاری دادگای بالای ئیئتیحادی ژماره (۱۲) له ۲۰۱۰/۶/۱۴
- ۲- بریاری ژماره (۳۱ ت. ق) دادگای بالای ئیئتیحادی له ۲۰۱۴/۶/۱۶
- ۱- مالهپری دهسهلاتی دادوهری ئیئتیحادی ، ۲۰۱۴/۶/۱۱
<http://iraqja.iq/index.php>
<http://www.iraqja.iq/krarat>
pdf. ۲۰۱۰_fed_۱۲۲۰۱۰
- ۲- د. سعادلشرقاوي ، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم وفي مصر، الدار النهضة مصر / ط ۲ / ۱۹۹۴ ل ۱۶۱-۱۶۲
- ۳- د. سعادلشرقاوي ، د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم وفي مصر، الدار النهضة مصر / ط ۲ / ۱۹۹۴ ل ۱۶۱-۱۶۲
- ۴- یاسای ههلبژاردنی ئه نجومه نی نوێنه ران ژماره (۴۵) سالی ۲۰۱۳ ماده ی (۱۴)
- ۵- مالهپری کۆمیسییۆنی بالای سه ره به خۆی هه لبژاردنه کان ، ۲۰۱۴/۶/۱۷
<http://www.ihec.iq/ar/index.php/news-archive>
html. ۶۰۷۵
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/baghdad.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/basra.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/sulaemaneya.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/anbar.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/najaf.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/dhok.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/salah-aldeen.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/qadseya.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/arbeel.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/mthana.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/zeqar.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/karkook.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/karbala.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/naenawa.pdf>
<http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴/waset.pdf>

babeel.pdf/http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴

deyala.pdf/http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴

maysan.pdf/http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴

۶- مآلپه‌ری کۆمیسۆنی بالای سهربه‌خۆی هه‌ل‌بژاردنه‌کان ، ۲۰۱۴/۶/۱۷

maseeh.pdf/http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴

۷- مآلپه‌ری کۆمیسۆنی بالای سهربه‌خۆی هه‌ل‌بژاردنه‌کان ، ۲۰۱۴/۶/۱۷

parlaman-end.pdf/http://ihec.iq/ihecftp/ntaij۲۰۱۴

۸- هه‌مان سهرچاوه‌ی پێشوو

۹- هه‌مان سهرچاوه‌ی پێشوو

۱۰- هه‌مان سهرچاوه‌ی پێشوو

۱۱- هه‌مان سهرچاوه‌ی پێشوو

۱۲- هه‌مان سهرچاوه‌ی پێشوو

۱۳- سیستهمی ژماره (۲۱) سالی ۲۰۱۰سیستهمی دابه‌شکردنی کورسیه‌کان که له لایه‌ن

کۆمیسۆنی بالای هه‌ل‌بژاردنه‌کان ده‌رچوه ، برگه‌ی (۴) ماده‌ی (۳) له یاسای ژماره

(۲۶) ی سالی ۲۰۰۹ یاسای هه‌موارکردنی یاسای هه‌ل‌بژاردنی ئه‌نجومه‌نی نوێه‌ران

ژماره‌ی (۱۶) .

بەشى ھەشتەم

پوختەى توڭزىنە ۋەكەو دەرەنجام

لەكۆمارى دووھەمدا ۋەك لەياساى بەرپۆھەردىنى دەۋلە بۆ قۇناغى گواستەنە ۋەدا ئاماژەى بۆ كرابوو، ھەنگاۋەكان بەپىيى خالبەندى ياساكە جىبەجىكران، لەماۋەى سالى ۲۰۰۵ بۆ ۲۰۱۴، چوار ھەلبۇزاردن لەكۆمارى دووھەمدا ئەنجامدراون لەماۋەى ئەم چوار ھەلبۇزاردنەدا، بەچوار سىستەم و شىۋازى جيا دەنگەكان ۋەرگىردراون بۆ كورسى و بەسەر قەۋارەكاندا دابەشكران، بەم شىۋەىيە:

يەكەم/

ياساى ھەلبۇزاردىنى ئەنجومەنى نىشتىمانى ژمارە ۹۶ كەلەلايەن حاكمى مەدەنى دەرچۆنرا، لەم ياسايدە سىستەمى نوڭنەرايەتى رىژەيى لىستى داخراۋ لەسەر ئاستى يەك بازىنەيى ھەلبۇزاردن كاريپىكرا، بۆيە دابەشكردى كورسىيەكانىش، شىۋازى ھارى پەپرەۋكردو كورسىيە ماۋەكانىشى بەپىيى زۆترىن ماۋەى بەھىز بەسەر قەۋارە بەشدارەكاندا دابەشكردە، كەھەلبۇزاردنەكانى ۲۰۰۵/۳۰ى ئەنجومەنى نىشتىمانى پىيى ئەنجامدرا.

دوۋەم/

ياساى ژمارە ۱۶ سالى ۲۰۰۵، ياساى ھەلبۇزاردىنى ئەنجومەنى نوڭنەران. كەھەلبۇزاردنەكانى ۲۰۰۵/۱۲/۱۵ى پىيى ئەنجامدرا، بەپىيى ئەم ياسايە عىراق كرا بە ۱۸ بازىنەى ھەلبۇزاردن، پىپرەۋى سىستەمى نوڭنەرايەتى رىژەى لىستى داخراۋى كرد لەسەر ئاستى پارىزگاكان، بۆيە دابەشكردى كورسىيەكانىش پىپرەۋى شىۋازى ھار كرا، كورسىيە ماۋەكانىشى دابەشى سەر لىستە بەشدارەكان دەكرد بەپىيى زۆترىن ماۋەى بەھىز.

سىيەم/

ھەلبۇزاردىنى ۲۰۱۰/۳/۷، ئەنجومەنى نوڭنەران ياساى ژمارە ۱۶ى ھەمۋاركردەۋە، بەياساى ژمارە ۳۶ى سالى ۲۰۰۹ بەپىيى ياساى ھەمۋاركرادە كەپىپرەۋى سىستەمى نوڭنەرايەتى رىژەيى لىستى نىمچە كراۋەى كرد لەسەر ئاستى ۱۸ بازىنەى ھەلبۇزاردنەدا، بۆ دابەشكردى كورسىيەكانىش پىپرەۋى شىۋازى ھارى كرد، كورسىيە ماۋەكانىشى بەسەر لىستە براۋەكاندا دابەشكرد بەپىيى زۆترىن ماۋەى بەھىز.

چوارەم/

هەلبژاردنی ٢٠١٤/٣٠، ئەنجومەنی نوێنەرانی بۆ جاری چوارە یاساکە ی هەموارکرد لە ئەنجامی تانە ی هاوڵاتیان لە یاساکە، دادگای بەلای ئیتحادی بریاریدا کە بڕگەی ٤ لە ماددەی ٢ یاسای ژمارە ٢٦ سالی ٢٠٠٩ پێچەوانە ی دەستورە، لە بەر رۆشنایی بریاری دادگای بەلای ئیتحادی ئەنجومەنی نوێنەرانی تەواوی یاساکە ی هەموارکردو یاسای ژمارە ٤٥ ی سالی ٢٠١٣ ی دەرکرد، لەم یاسایە دا پێرەوی شیوازی سانتلیگۆی هەموارکراوی عێراقی کراوە لە دابەشکردنی کورسییەکاندا.

ئەوێ پێویستە سەرئێوەی بەدین لە دەرئەنجامەکانی هەلبژاردنی ٢٠٠٩/٣٠ کورد توانی ٧٧ کورسی بە دەست بهێت کە رێژەی ٢٨٪ کورسیەکانی ئەنجومەنی نیشتمانی عێراق بوو. بەلام دوا ی هەلۆه‌شاندنەوێ یاسای ژمارە (٩٦) ئەنجامەکان خراپ کەوتنەو، ئەگەر سەرئێوە لە دەرئەنجامەکانی هەلبژاردنی ٢٠٠٩/٣٠ بەدین : یەکەم/ - لە سەر ئاستی هەرێم.

١- لیستی هاوپیەمانی کوردستان زەرەرمەند بوو لە هەموارکردنی ئەو یاسایە دا، چونکە ئەگەر یاسای ژمارە (٩٦) کاری پێکرا، ئەو خواوەنی ٦٤ کورسی دەبوو کە (١١) کورسی زیاتری بە دەست دەهێنا، کە دەیکردە ٢٠٪ کورسیەکانی ئەنجومەنی نوێنەرانی.

٢- بزوتنەوێ ئێزیدی کورسیان بە دەست نە دەکەوت بە پێی ئەم یاسایە.

٣- ئەگەر دەنگی سێ لیستی کوردی (هاوپیەمانی + یەگرتوو + بزوتنەوێ ئێزیدی) بە پێی یاسای هەموارکراو $53 + 5 + 1 = 59$ لە کاتی کدا بە پێی یاسای هەلبژاردنی ژمارە ٩٦ کورسیەکان (٦٤ هاوپیەمانی + ٣ یەگرتوو + صفر = ٦٧) . لە و حالە تەشدا هەرێمی کوردستان سودمەند دەبوو، چونکە ٨ کورسی زیاتری بە دەست دەهێنا.

دووهم/ لە سەر ئاستی عێراق

١- پێگەی کورد بە گشتی و هاوپیەمانانی کوردستان بە هێزتر دەبوو، لە دابەشکردنی وەزارەتەکان و داھات دەیتوانی داوا ی زیاتر بکات.

٢- لیستی ئیختیلافي شیعە ئەو قورسایە ی نە دەبوو کە لە ئەنجامی گۆڕینی یاساکە بە دەستی هێنا، چونکە لەبری ١٢٨ کورسی تەنها (١٢٠) کورسی دەبوو.

٣- ئەم یاسایە کۆمەڵی کێشە ی هێنا بە ئاراو، بۆ چارەسەری کێشە ی کەمێنەکان و

نهفهوتانی دهنگی لایه‌نه‌کانی تر له‌ده‌روه‌ی ولّات و پارێزگا‌کانی تر (زاراو‌ی کورسی قه‌ره‌بو‌کردنه‌وه‌و کورسی نیشتمانی) هێنایه ئارا، که به‌هیچ شێوه‌یه‌ک نه‌یتوانی ئه‌و نادادپه‌روه‌ریه‌ راست بکاته‌وه‌. به‌بۆچونی من ئه‌و شێوازه‌ نه‌دادوه‌ری تیا‌یه نه‌ یاساییه‌شه‌، (مه‌به‌ستمان ئه‌وه‌یه‌ نابێ زۆرینه‌ یاسایه‌ک ده‌ربکات به‌ تاییه‌تی یاسای هه‌لبژاردن به‌سه‌ر لیسته‌ که‌مینه‌کاندا به‌سه‌پنێ). تارا‌ده‌یه‌ک ده‌کرا شێوازیکی گونجاو پێ‌په‌و کرابا له‌ قازانجی حزبه‌ بچوکه‌کان.

٤- ئه‌م یاسایه‌ له‌کاتی نه‌گونجاو (قۆناغی گواستنه‌وه‌) هه‌موارکرا و کۆمه‌لی ده‌نگی ناپه‌زای هه‌رزبووه‌وه‌ و بووبه‌ جی‌گای ره‌خنه‌، خه‌ریک بوو ته‌نگه‌ژییه‌کی (یاسایی و سیاسی) درووست بکات و بو به‌ جی‌گای تانه‌لێدان له‌لایه‌ن حزبه‌ بچوکه‌کانیش، کاردانه‌وه‌ نه‌رێینه‌کانیشی به‌رده‌وامن.

٥- ئه‌م یاسایه‌ گونجاو نیه‌ بۆ وه‌زعی سیاسی ولّاتیکی فره‌نه‌ته‌وه‌ و فره‌ مه‌زه‌ب و فره‌ ئاین و هه‌ژار به‌کلتوری دیموکراتی و سه‌روه‌ری یاسا.

* بزوتنه‌وه‌ی ئیزدی گروپیکن رایان وایه‌ ئیزیدی کورد نین له‌ هه‌لبژاردنه‌کانی ٢٠٠٥/١٢/١٥ (٢١٩٠٨) ده‌نگیان هێنا.

وردبونه‌وه‌ له‌هه‌ردوو خشته‌ی ژماره‌ (١) و خشته‌ی ژماره‌ (٢) به‌ده‌رده‌که‌وێت له‌ئه‌نجامی دابه‌شکردنی ئه‌نجامه‌کانی هه‌لبژاردن ٢٠٠٥/١٢/١٥ به‌پێی بنه‌ماکانی یاسای هه‌لبژاردنی ژماره‌ ٩٦ و یاسای هه‌موارکراو له‌لایه‌ن په‌رله‌مانی عێراق پێکهاته‌ی کورد زه‌ره‌رمه‌ندی سه‌ره‌کی بوو.

* دووهم ده‌رئه‌نجامی هه‌لبژاردنی ٢٠١٠/٣/٧

یه‌که‌م/ له‌سه‌ر ئاستی ژماره‌ی کورسیه‌کانی هه‌ریمی کوردستان و پارته‌ کوردیه‌کان.

١- له‌دابه‌شکردنی کورسیه‌کان به‌پێی ژماره‌ی دانیش‌توان نادادپه‌روه‌ری زۆر به‌دی ده‌کرێت، سه‌یری ئه‌م خشته‌یه‌ی ئه‌ودیه‌و بکه‌.

دابه‌شکردنی کورسیه‌کان له‌ ٢٠٠٥/١٢/١٥ و به‌پێی بریاری ژماره‌ (٢٤) یاداشتی رافه‌کاری به‌سه‌ر پارێزگا‌کاندا، خشته‌ی ژماره‌ ٢٩.

خشتی ژماره (29)

پاڼيزگان	کورسپه‌گان له‌سالی 2005	کورسپه له‌سالی 2009 نورخالکړاووگان	بډاورد
ټول	59	68	9
مېرمنې	19	31	12
مرد	16	24	8
ښځې	13	14	1
مرد	12	18	6
ښځې	11	16	5
مرد	10	13	3
ښځې	9	14	5
مرد	9	12	3
ښځې	8	11	3
ټول	8	12	4
مېرمنې	8	11	3
مرد	8	12	4
ښځې	7	10	3
مرد	7	10	3
ښځې	8	10	4
ټول	5	7	2
مېرمنې	15	17	3

۷- ئەم شىۋازە گونجاو نىە بۆ كۆمەلگايەكى فرە نەتەوۈ و فرە مەزەبەو دواكەتوۈ و كۆمەلگايەكى عەشائىرى ھەزار بەكەلتورى ديموكراسى و سەرۋەرى ياساۋ خاۋەن كىشە.

۸- ئەم ياسايە نادادپەرۋەرەكەشى تىايە كە كاندىدىك بەدەنگى خۆى ناچىتە پەرلەمان، بەلكو بەدەنگى كاندىدى تر دەرواتە پەرلەمان.

۹- ئەم شىۋازە گونجاو نىە بۆ پىكەتئانى ئىتلافات، چونكە پارتىك لەسەر حسابى پارتىكى تر كورسى دەباتەوۈ بەلام مەترسىەكانىش ناچارىان دەكەن ھاۋپەيمانىەتى پىكەوۈ بىن، بۆ نمونە حزبە كوردىيەكان.

۱۰- ئەم شىۋازە كاندىد دوور دەخاتەوۈ لەبەرنامەو كىشە سەرەكەكانى ولاتو ناوخۆ، بەلكو زياتر برەو بە پەيوەندى خزمایەتى و ناۋچەگەرى دەدات.

۱۱- بۆ نمونە لە ھەلېژاردنى ئەنجومەنى نوینەران سالى ۲۰۱۰ لیستی دەولەتى ياسا بە ۲۷۹۷۶۴۲، دەنگ ۸۹ كورسى بەدەست ھىنا، بەلام لیستە كوردستانىەكان بە ۲۵۷۴۵۳۱ دەنگ تەنھا ۵۷ كورسیان بەدەست ھىنا لە كاتىكا جىاۋازى دەنگەكانیان تەنھا ۲۲۳۱۱۱ دەنگ بوو، لیستی عىراقىەش بە ۲۸۵۱۸۲۳ دەنگ ۹۱ كورسیان بەدەست ھىنا.

* دەرەنجامەكانى خولى سىيەمى ھەلېژاردنى ئەنجومەنى نوینەران:

ھەرۋەك ئامازەمان بەكارىگەرىيە نەرىنىيەكانى ھەموارکردنى ياساى ھەلېژاردنى ئەنجومەنى نوینەراندا، چ لەپروۋى كات و چ لەپروۋى گۆرىنى شىۋازى دابەشکردنى كورسى و سىستەمى ھەلېژاردندا.

ئەنجومەنى نوینەران بۆ جارى چوارەم ياساى ھەلېژاردنى ھەمواركردهوۈ، ئەمەش لەئەنجامى سكالالى دوو ئەندامى ئەنجومەنى نوینەران بوو، كەتەنەيان لەياساى ژمارە ۲۶ى سالى ۲۰۰۹ دا، لەبەرنامەردا دادگاي بالاي ئىتىحادى برىارىدا بەپوۋچەلكردەوۈى بركەى (۴) لەماددەى ۳ى ياساى ژمارە (۱۲۶)ى سالى ۲۰۰۹، چونكە كورسىيە ماوۈكانى بەپىى زۆرتىن ماوۈ بەسەر لیستە بەشدارەكاندا دابەشکردن، ئەنجومەنى نوینەران لەياساى ژمارە ۴۵ى سالى ۲۰۱۳ ياساى ھەلېژاردنى ئەنجومەنى نوینەران برىارىدا بەپىرەوكردى

شیوازی سانتلیگۆی عیراقی، که ئەمەش خۆی لەخۆیدا دزینی دەنگ و ئیرادی دەنگدانەوه، چونکه سانتلیگۆی هەموارکراوی عیراقی نرخى کورسی یەکه می زۆر بەرزکردەوه که لیسته بچووکه کان نەتوانن بەدەستی بهێنن، لەهەمان کاتدا پێرەوکردنی ئەم شیوازه کاریگەری زۆری دانایە سەر قەوارە بچووکه کان و که سایەتیە سەر بەخۆکان، چونکه ئەم شیوازه ناچاریکردن لەژێر چەتری قەوارە گەورەکاندا بەشداری هەلبژاردنەکان بکەن، ئەمەش خۆی لەخۆیدا بەلادەستی قەوارە گەورەکانمان بۆ بەیان دەکات، چونکه تا چەند یاساکان لەبەرژەوهندی خۆیاندا دەرەدەچوینن، دواى ئەم بەراوردکارییە که ئەنجامەکانی خولی ئەنجومەنی نیشتمانی و سێ خولی ئەنجومەنی نوێنەران دەگرێتەوه خۆی، ئەو راستییەمان بۆ ئاشکرا بوو که سیستمی نوێنەرایەتی رێژەیی لەسەر ئاستی یەک بازەنی هەلبژاردن و پەپرەوکردنی شیوازی هەر لەدابەشکردنی کورسییەکانداو دابەشکردنی کورسی ماوەش بۆ ئەو لیستانە بەشدارن و گەورەترین ماوەی بەهیزیان هەیە، باشترین و دادوەرتین و دیموکراسیتین شیوازه بۆ ولایتیکی هاوشیوەی عیراق، بێگومان شیوازی سانتلیگۆ لەدابەشکردنی کورسییەکاندا بەدووهمین شیوازی گونجاو دیتە هەژمارکردن بۆ ولایتیکی وەک عیراق، چونکه هەر ولایتیک تایبەتمەندی خۆی هەیە، سەبارەت بەولایتیکی وەک عیراق، فرە نەتەوه، نەبوونی متمانە، نەبوونی سەروەری یاسا، غیابی دیموکراسی راستەقینە، زۆر ئەستەمە هەلبژاردن بەتەنها دڵنیایی بداتە پرۆسەی سیاسی، بۆیە دوابەدواى دروستبوونی متمانە، سیستمی هەلبژاردن هاوشانی دستوور و سیستمی سیاسی پایەکانی دەولەتیکى سەقامگیر بیکەهین.

※ لیستی نیمچەکراوه:

ئەگەرچی پێرەوکردنی سیستمی نیمچە کراوه، لەهەلبژاردنەکانی ئەنجومەنی نوێنەران و هەلبژاردنەکانی تر، کاریگەری راستەوخۆی خستەسەر پرۆسەی هەلبژاردنەکان، که مافی داوه بەدەنگدەران بەدڵخوازی خۆیان دەنگ بەیەکیەک لەکاندیدان بدەن، بەلام لایەنە نەڕێنیهکانی پێرەوکردنی ئەم سیستمەش شوین پێی و کاریگەری زۆری جێهێشتوو لەسەر جووری ئەو

ئەندامانەى ھەلدەبژىردىن بۆ ئەنجومەنى نوئەران، مافدان بەقەوارەكان
بەقەد دوو ئەوئەندەى ژمارەى كورسى تەرخانكراو بۆ بازنەكانى ھەلبژاردن
كاندەىد دابنەن، بۆ ديارىكردنى شياوترين ئەندامى دلخوازيان، لەناو لىستى
قەوارەكانىشدا جۆرىك لەناعەدالەتى پىرەو دەكرىت.
بەھەمان شىوہ بوونى ئەو ژمارە زۆرەى كاندەىد بارگرانييەكى زۆرى
دروستكردووہ لەسەر كۆمسيۆن لەكاتى ئامادەكردنى كارتى دەنگدان بۆ
بازنەكانى ھەلبژاردن، بىرمان نەچىت كاريگەرى راستەوخۆشى ھەيە لەسەر
دواكەوتنى راگەياندى ئەنجامەكانى ھەلبژاردن، ئەمە سەرەپاى ئەوہى
دەبىتە ھۆى پووچەلبوونى دەيان كارتى دەنگدان.

بەشى نۆيەم

پېشنيارو راسپاردەكان :-

۱- ياساي ھەلېژاردنى ژمارە (۴۵) ى ۲۰۱۳ ئەنجومەنى نوپەرەن ھەموار بکرىت بەشىۋەيەك لەبەرژەۋەندى ھەموو پېكھاتەكاندا بىت، بىتتە خالى بەھىزو كۆكەرەۋەي خالە ناكۆكەكانى پېكھاتەي (كوردو ەەرەب) بەتايبەتى و پېكھاتەكانى تر بەگشتى .

۲- لەياساکەدا سىستەمى نوپەرەرايەتى پىژەي شىۋازى لىستى يەك بازنەي ھەلېژاردن پەپرە بکرىت بۆ ھەلېژاردنەكانى ئەنجومەنى نوپەرەن.

۳- لەدانانى كورسى بۆ پېكھاتەكان كورسى كوردانى شەبەكو ئىزىدى لەم چوارچىۋەيە دەرېھىترىن.

۴- لەدانانى كورسى كۆتا بۆ پېكھاتەكانى تر لەسەر ئاستى يەك بازنە مامەلەيان لەگەل بکرىت و تۆمارى دەنگدەرانىان جىابکرىتەۋە بۆ ئەۋەي نەكەۋنە ژىر گەمەۋ كۆتۈرۈلۈ پارتە گەرەكانى عىراق .

۵- ياساي ھەلېژاردن زۆر بەئاشكراۋ پوون و وردەكارى بەندو بېرگەكانى شى بکاتەۋە بۆ ئەۋەي كۆمىسىۋنى ھەلېژاردنەكان جىيەجىكەرى ياساکەبن و دەسەلاتى دەرکردنى سىستەمىان نەبىت بى گەرەنەۋە بۆ ئەنجومەنى نوپەرەن .

۶- لەياساي ھەلېژاردن ئاماژە بە راگەياندىنى ئەنجامەكانى بکات دواي (۱۰) سەعات لەھەلېژاردن ئەنجامە بەرايىەكان رابگەيەتتە دواي ۷ رۆژ ئەنجامى فەرمى .

۷- ئامارى راست و دروست و كارتى دەنگدانى دەنگدەر بکرىتە خالىكى بىچىنەيى ياساکە .

۸- لەياساکەدا ماددەيەك دابىرىت خولى پەرلەمانى دەستبەكار لەماۋەي كارکردنى خولى خۇيدا ئەگەر ياساي ھەلېژاردنى ھەموارکرد، لەخولى ھەلېژاردن دواي خۆي كارى پى نەكرىت، بەلكو خولى دواتر بۆ ئەۋەي ئەم زۆرىنەيە ياسايەك بۆبەرژەۋەندى خۆي دەرەنەكات، بنەماي زۆرىنە بەشىۋازىكى ھەلە بەكارنەھىترىت، چونكە ياساي ھەلېژاردن گرنگى و تايبەتمەندى خۆي ھەيە .

پاشکۆکان

پاشکۆی (۱) فەرمانی ژماره (۹۶)

فەرمانی ژماره (۹۶)ی دەرچوو له لایهن دهره لاتی کاتی هاوپیهمانان
یاسای ههلبژاردن

له سههر بنه مای ئه وه دهره لاتانه ی پیم دراوه وه به و پیمه ی به پیمه بهری کارگیریه دهره لاتی کاتی هاوپیهمانانم به گویره ی ئه وه یاسا وه نهریتانه ی پهیره وه ده کرین له بارودوخی شهردا وه به گهرانه وه بو بریاره کانی ئه نجومه نه ی ئاسایشی ئیوده وه لاتی په یوه نیدار له وانه بریاره ی ۱۴۸۳ (۲۰۰۳) و بریاره ی ۱۵۱۱ (۲۰۰۳)، دووباره به جه ختکردنه وه له سههر مافی گهلی عیراق سه بارهت به دیاریکردنی ئاینده ی سیاسی خو ی به شیوه یه کی ئازادانه که له ههر دوو بریاره ی ۱۴۸۳ و ۱۵۱۱ دا دانیانیدانراوه وه به ره چا و کردنی یاسای به پیمه بردنی ده ولتی عیراق بو ماوه ی گواستنه وه که ئاماژه به وه ده دات گهلی عیراق ده توانیت حکومه ته که ی خو ی له ریگای ههلبژاردنیکی راستگوو متمانه پیکراوه وه له کو تاییه مانگی کانونی یه که می ۲۰۰۴ ههلبژاردنیته گهر ریکه وه، یان هه ره چو نیک بیت، له ماوه یه که دا که له ۳۱ کانونی دووه می ۲۰۰۵ تپهر نه کات.

به جه ختکردنه وه له سههر به دیه پیمانی ئه وه ئامانجانیه له یاسای به پیمه بردندا له ماوه ی گواستنه وه دا هاتووه، له ناویاندا ئاماده کردنی ده ستوری هه میشه یی و پشتر استکردنه وه ی و پیکه پیمانی حکومه تیکی ههلبژاردرا وه به گویره ی ئه وه ده ستوره . به پابه ندبوون به ههلبژاردنی دانه رانی ده ستور به ریگای دهنگدانی راسته وخوو گشتی و نه پیمانی گهلی عیراق.

ئاماژه به بریاره ی ئه نجومه نه ی حوکی عیراق ژماره ۸۷ ی سالی ۲۰۰۴ که پشتبه ستن به یه ک ناوچه ی ههلبژاردن و به کاره پیمانی ریگای نوینه رابه تی ریژه یی به په سه ند ده زانیته له ههلبژاردنی ئه نجومه نه ی نیشتمانی حکومه تی عیراقی بو قو ناغی گواستنه وه دا.

دوا به دوای راویژی به رده وام له گه ل نوینه رانی نه ته وه یه کگرتووه کان و به سود وه رگرتن له راویژه کانیا ن له گه ل ئه نجومه نه ی حوکی و ژماره یه کی به رفراوانی گهلی عیراق، به گویره ی ئه وانه ئه مه ی خواره وه راده گه یه نم.

بەشى ۱

ئامانچ

ئەم فەرمانە بەشىك لەو چوارچىۋە ياسايەي ھەلۋاردىكى راستەقىنەو متمانەپىكراو بۇ ديارىكردى ئەندامىتى ئەنجومەنى نىشتمانى عىراق لەقۇناغى گواستەنەو، پىكدەھىنىت.

بەشى ۲

پىناسەي زاراۋەكان

لەپىناو بەدپەينانى ئامانجەكانى ئەم فەرمانەدا ئەم پىناسانەي خوارەو بەسەر زاراۋەكاندا دەچەسىت. ئەو وشانەي بەگوزارەي تاك ھاتوون، كۆمەلىك كەس يان لايەن يان شت دەگرىتەو و بەسەرياندا دەچەسىت، ئەو وشانەي بەگوزارەي كۆ ھاتوون، ماناي تاكىش دەگەيەنىت، ھەرەك ئەو وشانەي بەگوزارەي تىرىنە ھاتوون ماناي مېنەش دەگرىتەو.

۱-دەستەواژەي "كۆمىيۇن" ماناي كۆمىيۇنى سەربەخۇي ھەلۋاردن لەعىراق دەگەيەنىت كە بەگۆپرەي فەرمانى ژمارە ۹۲ى دەرچوو لەلايەن دەسەلاتى كاتى ھاۋپەيمانان لە ۳۱ ئايارى ۱۵۲۰۰۴ پىكەپىراۋە.

۲-دەستەواژەي "حكومەتى كاتى عىراق" ماناي ئەو حكومەتە ئەگەيەنىت كەسەرجمەي دەسەلاتەكان لە ۳۰ حوزەيرانى ۲۰۰۴ دەگرىتە دەست و ئەم دەسەلاتانەي بەدەستەو دەمىيىت تا پىكەپىنانى حكومەتى عىراق بۇ قۇناغى گواستەو.

۳-زاراۋەي "حكومەتى عىراق بۇ قۇناغى گواستەو" ئەو حكومەتە دەگەيەنىت كەدواۋەدواي ئەنجامدانى ھەلۋاردنى گشتى لەماۋەپەكدا كە لە ۳۱ كانونى دوۋەمى ۲۰۰۵ تىپەرنەكات، پىكدەھىنىت.

۴-دەستەواژەي "ئەنجومەنى نىشتمانى" ماناي ئەنجومەنى نىشتمانى حكومەتى عىراق بۇ قۇناغى گواستەو دەگەيەنىت، كە لەياساي بەرپۆۋەردن بۇ قۇناغى گواستەوۋەدا ۋەسف كراۋە.

۵-دەستەواژەي "ياساي پارتەكان و قەۋارە سياسىيەكان" ئەو ياسايە دەگرىتەو كەداندەنىت بەقەۋارە سياسىيەكانى عىراق لەقۇناغى گواستەوۋەدا.

۶-دەستەواژەي "قەۋارەي سياسى" ھەر قەۋارەيەكى سياسى دەگرىتەو كە لەچوارچىۋەي ئەو پىناسەيەدايە كەياساي حزبەكان و قەۋارە سياسىيەكان ئامازەي پىداۋە.

۷-دەستەواژەي "ئاست" لانى كەمى دەنگە تەۋاوو دروست و پىۋىستەكانە بۇ بەدەستەپىنانى كورسەك لەئەنجومەنى نىشتماندا.

بەشى ۳

سیستمی نوپنه رایه تی

۱- هه‌ل‌ب‌ژاردنی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی به‌ریگای دەنگدانیکی راسته‌وخوو گشتگیرو نه‌پنی ئەنجامده‌دری‌ت.

۲- هه‌ل‌ب‌ژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی که له ۲۷۵ ئەندام پیکدی‌ت، به‌ریگایه‌ک ده‌بی‌ت که بگونجی‌ت له‌گه‌ل ماده‌ده‌ی ۳۱ یاسای به‌ریوه‌بردن بۆ ماوه‌ی گواسته‌وه‌ه. پیکخستنی ئاماده‌کاری گۆرینی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی له‌حاله‌تی ده‌ست له‌کارکیشه‌وه‌ی یه‌کیکیان یان له‌کارخستن یان مردنی یه‌کیکیان به‌یاسابه‌کی جیاواز ده‌بی‌ت که دوا‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردنه‌کان به‌ره‌چاوکردنی ماده‌ده‌ی ۳۱ یاسای به‌ریوه‌بردن له‌ماوه‌ی گواسته‌وه‌دا داده‌نری‌ت.

۳- عی‌راق ته‌نها یه‌ک بازنه‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن ده‌بی‌ت و دابه‌شکردنی سه‌رحه‌می کورسیه‌کان له‌ئەنجومەنی نیشتمانی به‌سه‌ر قه‌واره سیاسییه‌کاندا له‌ریگای سیستمی نوپنه‌رایه‌تی ری‌ژه‌یه‌وه ده‌بی‌ت.

۴- شی‌وازی به‌کارهاتوو بۆ دابه‌شکردنی کورسیه‌کان له‌ئەنجومەنی نیشتمانی به‌سه‌ر ئەندامه‌کانیدا له‌سه‌ره‌تادا پشت‌ده‌به‌ست‌یت به‌به‌کاره‌یتانی شی‌وازی به‌شکردنی ساده (هیر کوتا) و به‌چهند حساباتیکی تر که له‌دوایدا شی‌وازی گه‌وره‌ترین ماوه‌ی بۆ به‌کاردی‌ت و ئاست لی‌رده‌ا ئاستیکی ئاسایی ده‌بی‌ت و له‌ئەنجامی دابه‌شکردنی کۆده‌نگی ده‌نگه‌ دراو‌ه دروست و په‌سەنده‌کان به‌سه‌ر ۱۵۲۷۵ حساب ده‌کر‌یت، روونکردنه‌وه له‌سه‌ر به‌کاره‌یتانی ئەم ری‌گایه له‌ری‌سا ری‌کخه‌ره په‌یوه‌ستداره‌کان به‌به‌شی ۶ ده‌رده‌کر‌یت.

به‌شی ۴

پالی‌وراوان بۆ هه‌ل‌ب‌ژاردن

۱- هه‌ر قه‌واره‌یه‌کی سیاسی ئەتوان‌یت لیستی ناوی پالی‌وراوه‌کانی بۆ هه‌ل‌ب‌ژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی بداته کۆمسی‌یۆن به‌مه‌رجیک ئەو پالی‌وراوانه‌ی ناویان له‌لیسته‌که‌دا هاتوو، پی‌وه‌ره یاسایه په‌یوه‌ندیداره‌کانیان تیدا بی‌ت.

۲- ده‌بی‌ت ناوی پالی‌وراوه‌کانی ناو لیسته‌کان که ده‌در‌یته کۆمسی‌یۆن، به‌گو‌یره‌ی (ئیس‌تحقاق) هه‌ره‌ه‌موویان ری‌کخرا‌بی‌ت و دابه‌شکردنی کورسیه‌کانی ئەنجومەنی نیشتمانی به‌گو‌یره‌ی ری‌کخستنی ناوه‌کانی ناو لیسته‌کان ده‌بی‌ت و ناش‌یت ئەو لیسته‌انه به‌هه‌ر شی‌وه‌یه‌کی تر دوا‌ی می‌ژوو‌یه‌کی دیاریکراو که کۆمسی‌یۆن دیاریده‌کات، ری‌کخ‌ری‌ته‌وه یان بگۆرد‌ری‌ن.

۳- ده‌بی‌ت لانی که‌م ناوی ژنی‌ک له‌س‌ی ناوی یه‌که‌می پالی‌وراوه‌کانی لیسته‌که‌دا هه‌بی‌ت، هه‌روه‌ک لانی که‌م ناوی دوو ژن هه‌بی‌ت له‌شه‌ش ناوی یه‌که‌می

لیسته که داو بهم شیویه تا دوا ناوه کانی لیسته که ئەم رێسایه ده بێت پهیره و بکریت.

۴- نابیت ژماره‌ی ناوه‌کانی ناو لیستیک له ۱۲ ناو که متر بێت و له ۲۷۵ ناو زیاتر بێت، به‌لام له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا ئەو تاکانه‌ی کۆمسیۆن متمانه‌یان ده‌دات و پێی وایه قه‌واره‌ی سیاسین، ده‌توانن له‌لیستیکدا خۆیان بپاڵیون که‌ته‌ن‌ها یه‌ک ناوی له‌سه‌ر بێت. مه‌رجی پرگه‌ی ۳ له‌ به‌شی ۴ به‌سه‌ر ئەو لیستانه‌دا جێبه‌جێ نابیت، که‌ته‌ن‌ها ناویکی له‌خۆگرتوووه‌ کۆمسیۆن وه‌ک قه‌واره‌یه‌کی سیاسی متمانه‌ی پێداون.

۵- دا به‌شکردنی کورسیه‌کان له‌ئهنجومه‌ندا به‌سه‌ر پالیئراوه‌کاندا ده‌بێت نه‌ک به‌سه‌ر قه‌واره‌ سیاسیه‌کاندا، نابیت هیچ کام له‌و قه‌واره‌ سیاسیه‌یه‌ له‌هیچ کاتیکدا ئەو کورسیه‌ی له‌ئهنجومه‌نی نیشتمانیدا پالیئراویک گرتویه‌تی، له‌سه‌ر ئەو بانه‌مایه‌ی ئەو بۆی دیاریکردوووه‌ لێی به‌سه‌نێته‌وه‌.

به‌شی ۵

مافی ده‌نگدان

۱- تاکه‌کان بۆیان نییه‌ ده‌نگ به‌دن له‌هه‌لبژاردنی ئهنجومه‌نی نیشتمانیدا ئەگه‌ر ئەم مه‌رجانه‌یان تیدا نه‌بوو.

۱- ده‌بێت به‌هاوولاتییه‌کی عیراقی دا به‌ری ت یان مافی داواکردنی پێدانه‌وه‌ی ره‌گه‌زنامه‌ی عیراقی هه‌بێت یان شایسته‌ی پێدانی ره‌گه‌زنامه‌ی عیراقی بێت، ئەمیش به‌ره‌چاوکردنی ماده‌ی ۱۱ له‌ یاسای به‌رپوه‌بردن بۆ ماوه‌ی گواسته‌وه‌.

ب- ده‌بێت مێژوووی له‌دایک بوونی ۳۱/ کانونی یه‌که‌م ۱۹۸۶ یان به‌ر له‌و مێژوووه‌ بێت.

ج- ده‌بێت ناوی تۆمارکرا بێت بۆ ده‌نگدان به‌گویره‌ی ئەو رێوشوێنه‌ی کۆمسیۆن ده‌ریکردوون.

۲- کۆمسیۆن رافه‌ی سه‌راپایی ده‌کات بۆ ده‌قی ماده‌ی ۱۱ له‌یاسای به‌رپوه‌بردن بۆ ماوه‌ی گواسته‌وه‌و پابه‌ند به‌کۆتایی هاتنی هه‌ر رێوشوێنێکی کارگیر یان یاسایی نابیت که‌حکومه‌تی عیراقی بۆ ماوه‌ی گواسته‌وه‌ له‌پێناو جێبه‌جێکردنی ماده‌ی ۱۱ له‌ یاسای به‌رپوه‌بردن بۆ ماوه‌ی گواسته‌وه‌ پێی هه‌ستابیت.

۳- به‌ریاره‌کانی کۆمسیۆن کاریگه‌ری نابیت بۆ هیچ رێوشوێنێکی کارگیر یان یاسایی که‌ له‌ئاینده‌دا حکومه‌تی عیراق بۆ قۆناغی گواسته‌وه‌ بیگرته‌ به‌ر له‌پێناو جێبه‌جێکردنی ماده‌ی ۱۱ له‌یاسای به‌رپوه‌بردن دا بۆ ماوه‌ی گواسته‌وه‌.

به‌شی ۶

جیبه جیکردن
کۆمسیۆن دەتوانیت رێسای ریکخه‌رو بنهماو رێوشوێن و بریاری پێویست بۆ
جیبه جیکردنی ئەم فەرمانه دەرێکات.

بەشی ٧

یاسا پێچه‌وانه‌کان
بە‌گۆ‌یره‌ی ئەم فەرمانه دە‌توان‌رێ‌ت ه‌ه‌ر حوکمێ‌ک له‌حوکمه‌کانی یاسای
عێراق هه‌ڵپه‌سێ‌ردرێ‌ت که‌ پێچه‌وانه‌ی ئەم فەرمانه بێ‌ت، ئە‌ویش به‌پێ‌ی پله‌ی
پێچه‌وانه‌ بیه‌که‌ی .

بەشی ٨

ئەم فەرمانه له‌مێژوووی ئیمزا‌کردنیه‌وه جیبه‌جێ‌ده‌کرێ‌ت.

پۆل بریمه‌ر
به‌رپۆ‌یه‌به‌ری کارگێ‌ری ده‌سه‌لاتی کاتی ها‌وپه‌یمانان
٢٠٠٤/٦/١٥

پاشکۆی دووهم (ياسای ژماره ۱۶)

ياسای هه‌لېژاردن

ژماره (۱۶)

به ناوی گه‌ل

ئه‌نجومه‌نی سه‌رۆکایه‌تی

له‌سه‌ر بنه‌مای ئه‌وه‌ی که ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران بریار یێداوه و پالېشت به مادده‌ی (۳۳) (ا، ب) له ياسای کاتێ به‌رپوه‌بردنی ده‌وله‌تی عێراق بۆ قۆناغی گواستنه‌وه، پشتبه‌ستن به حوکمه‌کانی مادده‌ی (۳۷) که له‌سه‌ره‌وه ئاماژه‌ی پێکراوه. ئه‌نجومه‌نی سه‌رۆکایه‌تی له کۆبونه‌وه‌ی رۆژی ۲۰۰۵/۰۵ ئه‌و ياسایه‌ی ده‌رکرد به‌ناوی خواي گه‌وره‌و میهره‌بان
ياسای هه‌لېژاردن

فه‌سلێ یه‌که‌م

په‌پرێه‌کردنی ياساکه

ماده‌ی (۱)

ئه‌م ياسایه‌ له‌م بواره‌دا په‌پرێه‌ ده‌کرێت:

ا- هه‌لېژاردنه‌کانی ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران

ب- هه‌لېژاردنی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی له‌ حاله‌تی جێبه‌جێکردنی برگه‌ی (ه) له ماده‌ی (۶۱) له ياسای به‌رپوه‌بردنی ده‌وله‌تی عێراقی بۆ قۆناغی گواستنه‌وه.

ج- هه‌لېژاردنه‌کانی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی هه‌رێمه‌کان، ئه‌نجومه‌نی پارێزگاگان، ئه‌نجومه‌نه‌ خۆجێیه‌کان ئه‌گه‌ر ده‌قیکی تایبه‌ت نه‌بێت.

فه‌سلێ دووهم

مافی هه‌لېژاردن

ماده‌ی (۲)

هه‌لېژاردن له‌ پێی ده‌نگدانێکی گشتی و نه‌یێنی و راسته‌وخۆه‌ ئه‌نجام ده‌درێت.

ماده‌ی (۳)

پێویسته‌ ده‌نگده‌ر ئه‌م مه‌رجانه‌ی تیا بێت:

۱- هه‌لگری په‌گه‌زنامه‌ی عێراقی بێت.

۲- ئه‌هلبه‌تی شیاو بێت.

۳- هه‌ژده‌ سالی ته‌واوکردنی له‌ مانگه‌ی که هه‌لېژاردنه‌کانی تیا دا ئه‌نجام ده‌درێت.

۴- ناوی تۆمارکرایت بۆ دەنگدان بە پیتی ئەو رۆ شوینانە ی که لەلایەن کۆمیسۆنی بالای سەربەخۆی هەلبژاردنەکانی عیراقەو دەرچوون.

مادە ۴)

یەکەم: پڕۆسە ی دەنگدان لەیەک رۆژدا ئەنجام دەدریت.
دووەم: دەشی ت هەلبژاردن لە بازنیەک یاخود زیاتردا دوا بخریت ئەگەر بارودۆخی ئەمنی وای خواست.

مادە ۵)

وادە ی هەلبژاردن بەمەرسومیکی کۆماری دیاری دەکریت، لە پیش وادە ی دەستیشانکراو بۆ ئەنجامدانی هەلبژاردن بە ماوە ی (۶۰) رۆژ لە ریی هەموو هۆو پیناوەکانی راگەیانندنەو و رادەگەیهنریت.

فەسلێ سییەم

مافی خۆپالوتن

مادە ۶)

پتویستە پالتوراو دەنگدەر بیت، هەروەها پتویستە که:
۱- تەمەنی لە (۳۰) سأل کهتر نەبیت.
۲- یاسای ریشەکشکردنی بەعس نەگیرتەو.
۳- بەشیپوێهکی نارهوا لەسەر حسابی نیشتمانی و مالی گشتی دەولەمەند نەبویت.
۴- حوکم نەدرابیت بە تاوانیکی لادەر بەشەرەف، ناسراو بیت بەرەفتاری باش.
۵- هەلگری بروانامە ی خۆیندنی ئامادەیی بیت یاخود هاوتای ئەو بروانامە یه ی هەبیت.
۶- نابیت ئەندامی هیزە چەکداریهکان بیت لەکاتی خۆپالوتندا.

مادە ۷)

پالتوراو هکان لەلایەن کۆمیسۆنی بالای سەربەخۆی هەلبژاردنەکانی عیراقەو پەسەند دەکرین.

مادە ۸)

هەر کهسیک مەرجهکانی خۆپالوتنی تیدا بیت، دەشی ت لەهەر بازنیەکدا که بیهویت خۆی بپالتویت.

مادە ۹)

خۆپالوتن لە رێگە ی (لیستی داخراو) هەو دەبیت، دەشی ت خۆپالوتن لە ریی

(خۆپالوتنى تاكه كه سى) يه وه بىت .

ماده ى (۱۰)

نايىت ژماره ى پالئوراوان له ليستىكدا له سى پالئوراو كه متر بىت، ناشبىت ژماره بان له ژماره ى ئه و كورسيانه زياتر بىت كه بۆ بازنه ى هه لئاردنه كه ته رخانكراوه .

ماده ى (۱۱)

پيويسته لاني كه م ژنيك له ناو يه كه م سى پالئوراوى ليسته كه دا بىت، هه روه ك چۆن پيويسته لاني كه م له يه كه م شەش پالئوراوى ليسته كه دا دوو ژن هه بىت، به م شيويه تا كۆتايى ليسته كه .

ماده ى (۱۲)

كورسى ته رخانكراو بۆ هه ر ليستىك به پي ريكخستنى ئه و ناوانه دابه ش ده كرىت به سه ر پالئوراواندا، كه له ليسته كه دا هاتووه .

ماده ى (۱۳)

كورسيه كان به سه ر پالئوراواندا دابه ش ده كرىن، نه وه ك قه واره سياسيەكان، نايىت هيچ قه واره يه ك كورسى ته رخانكراو له پالئوراو وه ربگريته وه .

ماده ى (۱۴)

يه كه م:

ئەگەر ئەندامێكى ئەنجومەن كورسيه كه ى له ده ست دا له به ر هه ر هۆيه ك بىت، ئه و پالئوراوه كه ى دوا ى ئه و له ليسته كه يدا شوينى ده گريته وه به پي ريكخستنى ناوى پالئوراوان له و ليسته دا.

دووهم:

ئەگەر ئەو كورسيه به تالە تايهت بوو به ژنيك، ئه و مه رج نيە ژنيك شوينه كه ى بگريته وه به مه رجيك ئەم كارە كاريگه رى نه بىت له سه ر ريژه ى نوينه را به تى ژنان .

سپه م:

ئەگەر ئەو كورسيه به تالە تايهت بوو به قه واره يه كى سياسى و ته نها له يه ك كه س پيكه اتبوو، ياخود ليسته كه پالئوراوى ترى نه ما بوو، ئه و كورسيه كه ده دريته پالئوراويك له قه واره يه كى سياسى تر دا، كه زمترين ناستى ژماره ى ده نگی پيويستى به ده سته ئنايىت بۆ به ده سته ئناني كورسيه ك، به پيچه وانە ى ئەمه شه وه، كورسيه كه هه ر به به تالى ده ميئته وه .

فەسلە چوارەم

بازنەکانی ھەلبژاردن

مادەى (١٥)

یەكەم: ئەنجومەنى نوێنەران لە (٢٧٥) كورسى پێك دێت، (٢٣٠) كورسیان بەسەر بازنەكانى ھەلبژاردندا دابەش دەكرێت، لەگەڵ (٤٥) كورسى قەرەبوو. دووهم: ھەموو پارێزگایەك بە پێى سنوورە ئیدارىە فەرمیەكان دەبێتە بازنەىەكى ھەلبژاردن و چەند كورسیەكى بۆ تەرخان دەكرێت، كە شیاو بێت لەگەڵ ژمارەى ئەو دەنگدەرانیە كە ناویان تۆمار كراوە لە پارێزگاكدە بەپێى ھەلبژاردنەكانى ٨٣٠ كانوونى دووهم/٢٠٠٥ (پشتبەستن بە سیستەمى كۆبونى خۆراك).

مادەى (١٦)

كورسى تەرخانكراو بۆ بازنەكانى ھەلبژاردن لە پێى سیستەمى نوێنەرایەتى پێژەییەو دابەش دەكرێت بە پێى ئەم پێو شوێنانەى لای خوارەو. ١- كۆى دەنگە راستەكان لەبازنەىەكدە بەسەر ژمارەى كورسى تەرخانكراو بۆ ئەو بازنەىە دابەش دەكرێت بۆ دەستكەوتنى (ھاوبەشى ھەلبژاردن، القاسم الانتخابى) ٢- كۆى ئەو دەنگانەى كە ھەر قەوارەىەكى سیاسى بەدەستپێنان، بەسەر (ھاوبەشى ھەلبژاردن) دا دابەش دەكرێت بۆ دیاریكردنى ژمارەى ئەو كورسیانەى كە بۆى تەرخان دەكرێت. ٣- ئەو كورسیانەى كە دەمێننەو، بە گرتەبەرى پێگەى (گەورەترین ماوە) دابەش دەكرێن.

مادەى (١٧)

كورسى قەرەبوو بەم شێوێە دابەش دەكرێت. ١- كۆى دەنگە راستەكان لە عیراقدە بەسەر ژمارەى كورسیەكانى ئەنجومەنى نوێنەراندە دابەش دەكرێت بۆ دەستكەوتنى (تێكپرای نیشتمانى) ٢- كۆى ئەو دەنگانەى كە ھەر قەوارەىەكى سیاسى بەدەستى ھێنان، بەسەر (تێكپرای نیشتمانى) دا دابەش دەكرێت بۆ دیاریكردنى ژمارەى ئەو كورسیانەى كە بۆى تەرخان دەكرێت. ٣- سەرھەتا كورسى قەرەبوو بەسەر ئەو قەوارە سیاسیانەدا دابەش دەكرێت، كە ھیچ نوێنەرایەتیەکیان دەست نەكەوتووە لە بازنەكانى ھەلبژاردندا بەمەرجێك (تێكپرای نیشتمانى) یان بەدەست ھێنابێت. ٤- ئەو كورسیانەى كە لە كورسى قەرەبوو دەمێننەو، بەسەر ئەو قەوارانەدا

دابهش دهکړين، که نوښه رايه تيان هه يه له باز نه کانی هه لېږاردندا به پړژهي ژماره ي دهنگه کانيان له کوي دهنگه کان.

ماده ي (۱۸)

قهواره سياسي ه کان ليستي پاليوراوانيان پيشکesh دهکهن بو دهستهکوتني کورسي قهره بوو.

ماده ي (۱۹)

عيراقيه کان له دهره وه ي عيراقدا له و ناوه ندي هه لېږاردنانه دا دهنگه دهه ن، که کومسيوني بالاي سه ربه خو ي هه لېږاردنه کانی عيراق دياريان دهکات، دهنگه کانيشيان له سه ر ناستي دهولت ته ژمار دهکړيت.

فهللي پينجه م

هه لمه تي هه لېږاردن

ماده ي (۲۰)

به پيي ته حکامي ته م ياسايه هه لمه تي هه لېږاردن نازاد ده پيت. هر پاليوراويک بوي هه يه پي هه لېستيت له ميژووي دهستيکړدني واده ي خوپالوتن و به رده وام بيت هه تاوه کو رږژيک پيش واده ي دهستيشانکراو بو نه نجامداني هه لېږاردن.

ماده ي (۲۱)

رېکخستني کوبونه وه کانی هه لېږاردن له و بينايانه ي که تايه تن به وه زاره ته کانو فه رمانگه جوراو جوره کانی دهولت، قه دهغيه.

ماده ي (۲۲)

به کارهيناني دروشي ره سمی دهولت له کوبونه وه کانو رېکلومه کانو بلاوکراوه کانی هه لېږاردندا قه دهغيه، هه روه ها له گشت جوره کانی ته و نوسين و وينانه ي که له هه لمه تي هه لېږاردندا به کارده هينريت.

ماده ي (۲۳)

نابيت فه رمانبه رانی حکومت و دهسته لاته خوجييه کان به هه لمه تي هه لېږاردن هه لېستن له به رژه وه ندي هيچ پاليوراويک.

ماده ي (۲۴)

نابيت هوو پيناوه کانی هه لمه ته جوراو جوره کانی هه لېږاردن تانه دان له خو بگريت له هيچ پاليوراويک، هه روه ک نابيت ده مارگيري نه ته وه يي ياخود ثايني ياخود تايه فه گه ري يان خيله کي يان هه ريمايه تي له نيو هاوولاتياند له خوبگريت.

ماده‌ی (۲۵)

نابیت هیچ پالتور اوئیک له میانه‌ی هه‌لمه‌تی هه‌لبژاردندا دیاری یاخود پیتاک یان ههر یارمه‌تیه‌کی تر پشکه‌ش بکات یان به‌لین بدات به پشکه‌شکردنی به مه‌به‌ستی کارکردنه سهر ده‌نگدان .
ماده‌ی (۲۶)

بلاوکرده‌وه یاخود هه‌لواسین یان دانانی ههر ئاگاداریه‌ک یان بلاوکرده‌یه‌ک یان لافیتیه‌ک (هه‌روه‌ها وئیه و نیگار نوسین) له‌سهر دیواره‌کان قه‌ده‌غه‌یه و شوینی تاییه‌ت بو ئه‌م مه‌به‌سته له‌لایه‌ن شاره‌وانیه‌کان و ئه‌نجومه‌نه خو‌جیه‌کانه‌وه دیاری ده‌کریت .

فەسلێ شه‌شه‌م

تاوانه‌کانی هه‌لبژاردن

ماده‌ی (۲۷)

ههر که‌سیک یه‌کیک له‌م ره‌فتارانه‌ی لای خواره‌وه ئه‌نجام بدات، به‌و سزایانه سزا ده‌دری‌ت که له یاسا په‌په‌رکه‌وه‌کاندا ئاماژه‌یان پئ دراوه:
ا- زیاتر له جاریک ده‌نگ بدات .

ب- خو به‌که‌سیکی تر له قه‌له‌م بدات یاخود ناوی که‌سیکی تر بکاته ناوی خو‌ی به مه‌به‌ستی ده‌نگدان .

ج- خو‌ی له زیاد له بازنه‌یه‌ک پالتو‌یت، یاخو زیاد له یه‌ک لیست .

د- چه‌کیکی ئاگرینی هه‌لگرتی‌ت، یاخود ههر ئامپریکی مه‌ترسیدار له‌سهر ئاسایش له ههر ناوه‌ندیک له ناوه‌نده‌کانی ده‌نگدان له پوژی هه‌لبژاردندا .

ه- به هیز بچیه‌ ناوه‌ندی ده‌نگدان یاخود هه‌لاویرکردن به‌مه‌به‌ستی کارکردنه سهر پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن یاخود هی‌رش بکاته سهر ههر به‌رپرسیک له ئه‌نجامدانی هه‌لبژاردن .

و- کارکردنه سهر ئازادی هه‌لبژاردن یاخود ریگریکردن له پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن .

ز- شیواندنی ههر سندوقیک له سندوقه‌کانی ده‌نگدان یاخود خسته‌کانی هه‌لبژاردن یاخود ئه‌و په‌راوانه‌ی که بو ده‌نگدان ئاماده‌کراون یان دزینی ههر یه‌کیک له‌و سندوقانه یان خسته‌کانی هه‌لبژاردن یان په‌راوه‌کان یان له ناوبردنیان یاخود هه‌لسان به‌ههر کاریک، که کاربکاته سهر سه‌لامه‌تی پ‌یوشوینی هه‌لبژاردنه‌کان و نه‌ینی بوونی .

ی- به‌ههر کاریک له‌و کاره یاسا‌گانه هه‌لبستی‌ت که له فەسلێ پ‌ینجه‌می ئه‌م یاسایه‌دا هاته‌وه .

فەسلى ھەوتەم

ئەھكامى كۆتايى

مادە ۲۸)

بېريارى ژمارە (۶۹) ى سالى (۲۰۰۴) (ياساى ھەلېژاردن) ھەلدەۋەشىئىرئەۋە .

مادە ۲۹)

كۆمىيۇنى بالاي سەربەخۆى ھەلېژاردنەكانى عىراق سىستىم و پىنمايى پىويست بۆ جىيەجىكردنى ئەم ياسايە دەر دەكات .

مادە ۳۰)

ئەم ياسايە لە وادەى دەرچوونىەۋە جىيەجى دەكرىت و لە رۆژنامەى فەرمىدا بلاو دەكرىتەۋە .

ھۆيەكانى دانانى ئەو ياسايە

ياساى ھەلېژاردنى كارپىكراوى ژمارە (۶۹) ى سالى ۲۰۰۴ كە لەلايەن دەسەلاتى كاتى ھاوپەيمانانەۋە دەرچوۋە، لە قۇناغىكى مېژوويى و بارودۆخىكى تايبەتى خۆى ھەبو و ئامانچ لەو ياسايە بۆ پىكھىئانى ئەنجومەنى نىشتمانى بو، بۆ روانىن و ھەلسان بە ئامادەكردنى پرۆژەى دەستور . بە پىيى بىنەماكانى ئەو ياسايە عىراق دابەشى يەك بازىنەى ھەلېژاردن كرابو و ئەو سىستەمە بۆ كاتى خۆى گونجاو بو . وە بۆ ئەۋەى بەرەو ئاراستەيەكى باشتر كە سىستىمى ھە لېژاردن نوينەرايەتى زۆرتى دەنگدەران بكات بېيار لە سىستىمى فرە بازىنەى درا بە لەبەرچاۋگرتى باشيەكانى سىستىمى يەك بازىنەى ئەو ياسايە دەرکرا .

پاشكۆى ژماره (۳) ياساى يەكەم ھەمواركردىنى ياساى ژماره (۱۶)

ئەنجومەنى سەرۆكايەتى كۆمار

ئەنجومەنى سەرۆكايەتى لە دانيشتنى رۆژى ۲۰۰۹/۱۲/۲۹ دا ياساى ھەمواركردىنى يەكەمى ياساى ژماره (۱۶) ى سالى ۲۰۰۵ ى پەسەند كرد كه ئەمە دەقەكەيەتى :-

بە ناوى گەلەوھە

ئەنجومەنى سەرۆكايەتى

برپارى ژماره (۲۰)

بە پشتبەستن بەوھى كە ئەنجومەنى نوینەران دانی پیداناوھو بە پێى ئەحكامەكانى بەندى يەكەم لە ماددەى (۶۱) و ئەحكامەكانى پرگەى (ب) لە بەندى (پنجەم) لە ماددەى (۱۳۸) ى دەستوور. ئەنجومەنى سەرۆكايەتى لە دانيشتنى رۆژى ۲۰۰۹/۱۲/۲۹ دا برپارى دا كە ياساكە بەم شێوھە دەریچیت. برپارى ژماره (۲۶) ى سالى ۲۰۰۹ ياساى ھەمواركرائى ياساى ھەلپژاردنى ژماره (۱۶) ى سالى ۲۰۰۵

ماددەى ۱-

ماددەى (۱۵) لە ياساكە ھەلدەوھەشیتەوھە، ئەمەى خوارەوھە شوینى دەگریتەوھە :
یەكەم/

ئەنجومەنى نوینەران پێك دیت لە ژمارەيەك كورسى بەرێژەيەك كە ھەر كورسیيەك بۆ سەد ھەزار كەس بە پێى ئامارى وەزارەتى بازرگانى لە پارێزگاكان بۆ سالى ۲۰۰۵ بە جۆرێك كە رێژەى گەشەى دانيشتوانى بە تێكراى (۲،۸٪) بۆ ھەر پارێزگايەك سالانە زياد بكریت.
دووەم/

عیراقیەكان لە ھەر كۆیەك بن بۆ پارێزگاكانى خۆيان دەنگ دەدەن يان بۆ پائێوراوھەكانيان بە جۆرێك كە ئەمە دەنگدەرانى دەرەوھى عیراقیش دەگریتەوھە بە پێى پرەنسیپی دەنگدانى تايبەت.
سێھەم/

ئەم پێكھاتانە پشكى كۆتايان پێدەبەخشریت ئەوھش لەسەر كورسیيەكانى پارێزگاكانيان بۆ ئەوھى ئەو كاریگەريیەى لەسەر رێژەكانيان نەبیت لە ھالەتى بەشاردركردنيان لە لیستە نیشتمانییەكاندا بەم جۆرە :-

ا/ پیکهاته‌ی مه‌سیحی پینج کورسی که دابه‌ش ده‌بیت به‌سه‌ر پارێزگاکانی به‌غداد، نه‌ینه‌وا، که‌رکوک، ده‌وک، هه‌ولێر.

ب/ پیکهاته‌ی تیزیدی یه‌ک کورسی له‌ پارێزگای نه‌ینه‌وا.

ج/ پیکهاته‌ی سایته‌ی مه‌ندائی یه‌ک کورسی له‌ پارێزگای به‌غداد.

د/ پیکهاته‌ی شه‌به‌ک یه‌ک کورسی له‌ پارێزگای نه‌ینه‌وا.

چوارهم/

پێژهی ۵٪ له‌ کورسییه‌کان وه‌ک کورسی قه‌ره‌بوو دابه‌ش ده‌کری‌ت به‌سه‌ر لیسته‌کاندا به‌ پێی پێژهی ئه‌و کورسییانه‌ی که‌ به‌ده‌ستی ده‌هێنن.

پینجه‌م/

ئه‌و کورسییانه‌ی کۆتا که‌ بۆ مه‌سیحیه‌کان ته‌رخان ده‌کری‌ت، ده‌که‌وێته‌ یه‌ک بازنه‌ی هه‌لبژاردنه‌وه‌.

مادده‌ی -۲-

هه‌موو پارێزگایه‌ک به‌ پێی سنووره‌ کارگێڕیه‌که‌ی ده‌بیته‌ بازنه‌یه‌کی هه‌لبژاردن، به‌ پێی ژماره‌ی دانیشتوانی پارێزگاکه‌و پشت به‌ دوا ئاماری کۆبونی خۆراک ده‌به‌ستری‌ت، بۆ ده‌ستیشانکردنی کورسی.

مادده‌ی -۳-

مادده‌کانی (۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۶) هه‌لده‌وه‌شیته‌وه‌، ئه‌مه‌ی خواره‌وه‌ شوونی ده‌گریته‌وه‌.

یه‌که‌م/

خۆپالاوتن له‌ پێگه‌ی لیستی کراوه‌ ده‌بیت و نابیت ژماره‌ی پالێوراوه‌کان له‌ سێ که‌متر بیت و له‌ دوو ئه‌وه‌ندی ژماره‌ی ئه‌و کورسییانه‌ زیاتر بیت، که‌ بۆ بازنه‌ی هه‌لبژاردنه‌که‌ ته‌رخانکراوه‌، ده‌نگده‌ر مافی ئه‌وه‌ی هه‌یه‌ که‌ ده‌نگ بۆ لیستی‌ک یان یه‌کی‌ک له‌ پالێوراوه‌کان بدات و خۆپالاوتنی تاکه‌که‌شیش پێگه‌ی پێدراوه‌.

دووه‌م/

ده‌نگه‌ راسته‌قینه‌کانی که‌ لیسته‌که‌ له‌ بازنه‌یه‌کی هه‌لبژاردندا به‌ده‌سته‌یه‌تاون کۆده‌کرێنه‌وه‌و دابه‌ش ده‌کری‌ن به‌سه‌ر ئێوه‌ندی هه‌لبژاردن تا ژماره‌ی کورسییه‌ ته‌رخانکراوه‌کان بۆ ئه‌و لیسته‌ ده‌ستیشان بکری‌ت.

سێهه‌م/

کورسییه‌کان به‌ پێی دوباره‌ پێکخسته‌وه‌ی زنجیره‌ی ناوی پالێوراوه‌کان دابه‌ش ده‌کری‌ت به‌ پشتبه‌ستن به‌ ژماره‌ی ئه‌و ده‌نگانه‌ی که‌ هه‌ر یه‌کی‌کیان به‌ده‌سته‌یه‌تاون.

سەرکەوتووش ئەو کەسەیه کە بەرزترین ژمارەى دەنگى بەدەستەیتاوە و بەو جۆرە بۆ هەموو پالێوراوەکان، بە مەرجێک پێژەى ژنان لە چارەکی (٤١)ى سەرکەوتووکان کەمتر نەبێت، لە حالەتى بەرامبەری دەنگەکانى دوو پالوراو لە لیستێکدا، پەنا دەبرێتە بەر تیروپشک.

چوارەم/

کورسییە بەتالەکان دەبەخشێتە لیستە سەرکەوتووکان کە چەند کورسیەکیان بەدەستەیتاوە بە پێى پێژەى ئەو دەنگانەى کە بەدەستیان هێناوە.

ماددەى -٤-

دەنگدانى تاییەت کە ئەمانە دەگرێتەو:-

یەكەم/

سەربازو کارمەندانى وەزارەتەکانى بەرگری و ناوڤۆو سەرچەم دامەزرراوە ئەمینیەکانى دیکە و پێگەى دەنگدانەکەشیان بە پێى ئەو پێو شۆینە تاییەتیانە دەبێت، کە کۆمسیۆنى بالای سەربەخۆى هەلبژاردنەکان دایدەنێت، کە پشت بەو لیستە فەرمانە دەبەستێت کە ناو و پێگەى ئەو کەسانەى لە خۆگرتوو و لایەنە ناوبراوەکانى سەرەو پابەندن بە پیشکەشکردنى ئەو لیستە بەر لە (٦٠) پۆژ لەوادی ئەنجامدانى هەلبژاردنەکەو بەو پێودانگەش ناویان لە لیستى دەنگدەرانى گشتیدا دەکوژنێتەو.

دووهم/

بۆ بەندکراو و حوکمدراو و دەستبەسەرەکان، پشت بەو رێوشوێنانە دەبەستێت کە کۆمسیۆنى بالای سەربەخۆى هەلبژاردنەکان دایاندەنێت، ئەویش بە پێى لیستێک کە وەزارەتەکانى دادو ناوڤۆ پیشکەشى دەکەن لە ماوەیەکدا کە لە (٣٠) رۆژ لە وادی دەنگدان کەمتر نەبێت.

سییەم/

ئەو نەخۆشخانەو بەنکە تەندروستیەکانى دیکە دان بە پێى ئەو لیستە دەبێت کە ئەو لایەنانە پیشکەشى دەکەن بەر لە دەستپێکردنى دەنگدان ئەوێش بە پێى ئەو رێوشوێنانەى کە کۆمسیۆنى بالای سەربەخۆى هەلبژاردنەکان دیارى دەکات.

چوارەم/

دەنگدانى کۆچپێکراوەکان.

١/ دەنگدەرى کۆچپێکراو: ئەو عێراقییەیه کە بەزۆرەملێ لە شوێنى نیشتەجێى خۆى راگوێزرراوە بۆ شوێنكى دیکە لە ناو عێراقدا لە دواى ٢٠٠٣/٤٩ وە جا بە هەر

هۆيەكەوه بوو بېت .

ب/ پېگەي دەنگدانى كۆچپىكر اوه كان به پىي نويتىر نى ئامارى فەرمى دەبىت كە
هەر دوو وەزارەتى كۆچپىكر اوانو بازىرگانى دەيدەن به كۆمسيۇنى بالاي سەربەخۇي
هەلبۇاردنەكانو بەو پىيەش كۆچپىكر اومافى دەنگدانى بۇ ئەو بازىيە ھەيە، كە
لېوھى كۆچى پىكر اومادام كۆبونى خۇراكەكەي نەگواسىتۇتەوۋە بۇ ئەو پارىزگايەي
كە بۇي راگويىزراوھ .

پىنجەم/

كۆمسيۇنى بالاي سەربەخۇي هەلبۇاردنەكان دەسەلاتى دانانى پىنمايى تاييەتى
ھەيە بە دەنگدان لە دەرەوھ .

ماددەى -۵-

يەكەم/

حوكمەكانى ئەو ماددانەي كە لە بەشى شەشەم ژمارە (۳۶) ى سالى (۲۰۰۸) دا
بۇ هەلبۇاردنى ئەندامانى ئەنجومەنى نوپنەران كارى پىدەكرىت .

دووھم/

پالېوراومافى ئەوھى ھەيە داوا لە مەلبەندى كۆمسيۇنى پارىزگايەي خۇي
بكات ژمارەي ئەو دەنگانەي بداتى كە بەدەستى ھىناوھ .

سىيەم/

ئەندامى ئەنجومەنى نوپنەران بۇي ھەيە ئاگادار بېت لەو زانىاريانەي كە
پەيوەستىن بە پرۆسەي هەلبۇاردنو نمونەكانى ژماردنو جياكردنەوۋە لە بازىيە
جياجياكانى هەلبۇاردندا .

ماددەى-۶-

يەكەم/

هەلبۇاردن لە كەركوكو ئەو پارىزگايانەي كە تۆمارەكانيان گومانى تىدايە لە
وادەي ديارىكر اودا بە نااسايى دەكرىت .

دووھم/

ئەو پارىزگايانەي كە تۆمارەكانيان جىگاي گومانە، ئەوانەن كەتپىكر اى گەشەي
سالانەي دانىشتوان تىياندان لە (۵%) زياترە، بە مەرجىك كە بەلانى كەمەوۋە پەنجى

نۆپەر داوايەك لە بارەى گومانلێكردنەكەو پێشكەش بكەن و رەزامەندیی زۆرینەى
سادەى ئەنجومەن بە دەست بھێنیت.

سێھەم/

ئەنجومەنى نۆپەرەن لیژنەيەك پێكدهھێنیت لە ئەندامەكانى پارێزگای
كەركوك- یان ھەر پارێزگایەك كە گومان لە تۆمارەكەى دەكریت. كە پێكدیت
لە نۆپەرەن پێكھاتەى ئەو پارێزگایەو ئەندامیى نۆپەرەى ھەر یەك لە وەزارەتى
پلاندانان و ناوخۆ و بازرگانى و كۆمسیۆنى بالای سەر بەخۆى ھەڵبژاردنەكان و بە
ھاوکاریى نەتەوہ بە كگرتووہكان بۆ پێداچوونەوہ وردبینى ئەو ھەڵەو زیاد بوونەى
لە تۆمارى دەنگدەراندا ڕوویداوہ، بە مەرجێك لیژنەكە لە ماوہى یەك سال لە
دەستبەكار بوونیەوہ كارەكەى كۆتایى پێبھێنیت.

چوارەم/

ئەنجامى ھەڵبژاردنەكان لە پارێزگای كەركوك یان ھەر پارێزگایەك كە گومان
لە تۆمارەكەى ھەبێت، بڕوا پێكراو نابێت بەر لە پڕۆسەى وردبینى لە تۆمارى
ناوى دەنگدەرانىان و نابێتە بنەما بۆ ھىچ پڕۆسەيەكى ھەڵبژاردنى ئایندەيى و
پیشوو بۆ ھىچ دۆخێكى سیاسى و كارگىرى.

ھوكمە كۆتایيەكان

ماددەى -٧-

پشت بەم پۆەرەنە دەبەستریت بۆ جێبەجێکردنى ئەو ئەھكامانەى كە لە
مادەى شەھەمدا ھاتوون.

یەكەم/

جیاوازیى نێوان ژمارەى تۆمار كراوان لە تۆمارى ٢٠٠٤ بەر لە نوێكردنەوہو
ژمارەى تۆمار كراوانى ھەڵبژاردنى ٢٠١٠ دا دەكریت.

دووھەم/

سەرھتا پڕۆسەى وردبینى بۆ جیاوازییەكە لە زیادکردنەكانى سالانى ٢٠٠٤-٢٠٠٥-
٢٠٠٦-٢٠٠٧-٢٠٠٨-٢٠٠٩ دەكریت، ئەویش بە جەختكردنە سەر ئەمانەى خوارەوہ.

١/ زیادبوونى دانیشتوان (لە دایكبووان، مردوان، گواستەوہى تۆمار لە پارێزگاوە)
لە ماوہى (٢٠٠٤-٢٠٠٩).

٢/ راگۆژراوہ گەراوہكان بە پێى تۆمارە رەسمیەكان.

٣/ ھەر گۆرانیكى دانیشتوانى تر لەم ماوہیەدا.

سټیهم/

پروځه ی وردبیینیه که پشت ده به ستیت به راستی تۆمارو یاسای بوونو نه بوونیداو دواتر ژماره ی جیاوازییه کان و کورسییه کان نه ژمار ده کریټ.

چوارهم/

ژماره راسته کان له سه ر پشکی پاریزگاکه نه ژمار ده کریټ و ژماره ی دهره وه ی پاریزگاکه ش له سه ر پشکی نیشتمانی نه ژمار ده کریټ.

مادده ی -۸-

یه که م هه ر ده قیک پیچه وانه ی حوکه مانه ی نه م یاسایه بیت کاری پینا کریټ.

دووه م/

نه م یاسایه له روژی په سه ند کردنییه وه جیبه جی ده کریټ و له روژنامه ی ره سمیدا بلاو ده کریټه وه.

هوکاره کانی دهر چوونی :

به مه به ستی نه جامدانی هه لېژاردنیکي نازادو دیموکراتو بیگه رد له عیراقداو بو گه یاندنی نه م هه لېژاردنه به ناستی خواستراو به پی پی پوه ره نیو ده ولته تییه پشت پیبه ستراوه کان و خواستی میلییه کان نه م یاسایه دهر کرا.

جهلال تاله بانی

سه روک کو مار

عادل عه بدولمه هدی

جیگری سه روک کو مار

تاریق هاشمی

جیگری سه روک کو مار

پاشکۆی ژماره (۴) یاداشتی رافه کارى

به‌ناوې خواى به‌خشنده و مهربان

برپار/ ټه‌نجومه‌نى سهرۆکايه‌تى

له‌سه‌ر ټه‌و به‌مايه‌ى كه ټه‌نجومه‌نى نوښه‌ران برپارى ليداوه پالېشت به ټه‌حکامه‌کانى مادده‌ى (۵۹/ دووهم) و مادده‌ى ۹۴ و مادده‌ى (۱۳۸ پينځه‌م-۱) له‌ده‌ستور ټه‌نجومه‌نى سهرۆکايه‌تى کوټار له پوژى ۲۰۰۹/۱۲/۱۳ برپارى ژماره (۲۴) ى په‌سه‌ند کرد.

ياداشتي رافه‌کارى

بو به‌دواداچوونى بره‌گه‌کانى ده‌ستور به‌مه‌به‌ستى مسوگه‌ربوونى مافى به‌شداريکدن له کاروبارى گشتى و شادبوون به مافه سياسيه‌کان، له‌وانه‌ش مافى ده‌نگدان و هه‌لبزاردن و خوپالوتن بو سهرجه‌م هاوولاتيان به پياو و ژنه‌وه، ټه‌نجومه‌نى نوښه‌رانى عيراق پروژى ياساى هه‌موارکردنى يه‌که‌مى ياساى هه‌لبزاردنه‌کان ژماره (۱۶) ى سالى (۲۰۰۵) ى په‌سه‌ند کرد.

پاش چهندين گفتوگوو خستنه‌پرووى بيرو بوچوونى جياچيا له کاتى ټاماده‌کردنى ده‌قى پروژى ياساى هه‌موارکردنى يه‌که‌مى ياساى هه‌لبزاردنه‌کان ژماره (۱۶) ى سالى (۲۰۰۵) و له بهر روښنايى ټه‌نجاى وتوښى ټيوان نوښه‌رى ليسته په‌رله‌مانيه‌کان و پاږرتى شاره‌زاينى نيشتمانى و نه‌ته‌وه يه‌کگرتووه‌کان بو هاريکارى عيراق و که‌سانى په‌يوه‌نديدارو برپارى دادگاي بالاى فيدرالى له وه‌لامى نامه‌يه‌کى ټه‌نجومه‌نى نوښه‌ران، له‌کاتى رافه‌کردنى ماده‌کانى ياساکه ټيبنى ټه‌م خالانه‌ى خواره‌وه ده‌کړت.

يه‌که‌م/

هاوته‌يب له‌گه‌ل مادده‌ى (۴۹) ى ده‌ستورو به‌هوئ نه‌بوونى سهرژميرى نوئى دانىشتوان و پاش گه‌رانه‌وه بو سهرژميريه فهرميه‌کانى وه‌زاره‌تى بازرگانى سالى ۲۰۰۵ به‌زيادکردنى پټژى (۲۸٪) ى دانىشتوان بو هه‌ر پارټزگايه‌ک له ساليکدا، هه‌روه‌ها به له‌به‌ر چاو گرتى ديارده‌ى کوچکردنى دانىشتوان، ټه‌نجومه‌نى نوښه‌ران له (۳۲۵ کورسى) پيکديت.

دووهم/

(۳۱۰) کورسى دابه‌ش ده‌کړت به‌سه‌ر پارټزگاکان به‌پنى ټه‌و سنورى ئيداريه‌ى که هه‌يانه‌و پشت به‌ستن به‌و خسته‌يه‌ى هاويچ کراوه، (۱۵ کورسى) ه‌کى دیکه‌ش به کورسى قهره‌بووکردنه‌وه (ته‌عويزى) داده‌نريت. سيته‌م/

به پشت به‌ستن به ماده‌ى (يه‌که‌م/۳) و بو مسوگه‌ر بوونى مافى که‌مينه‌کان،

ژماره يه ک له کورسيه کانيان قهره بوو کړدنه وويان پښه دريټ که له ماده ي (يه که م/۴)
 ئاماژه ي پيکراوه به گوځره ي ئه و ژمارانه ي له ماده ي (يه که م/۳) پونکراوته وه،
 به مەرچيک ئه و کورسيانه بو مه سيحيه کان تهر خانکراوه به يه ک بازنه ي نيشتماني
 بيت.

له بهر روژنابي ئه و خالانه ي سهره وه ليکدانه وه ي ياساي هه لېژاردنه کان و
 هه نديک له ماده کاني پروژه ي ياساي هه موارکړدنه که به شيوه يه کي تاييه تي
 ده کړيټ، ئه م ياداشته ش به به شيکي ته واکهري ياساي ناوبراو داده نريټ. . .
 خواش پشت و په نايه .

هه ر وه ک ئه نجومه ني نوښه ران ده نگيدا له سه ر خسته يه کي پاشکو سه باره ت
 به چوښه تي دابه شکردي کورسيه کان به سه ر پاريزگاگانداو به م شيوه ي خواره وه :-

- به بغداد (۶۸) کورسي
- نهينه وا (۳۱) کورسي
- به سه ر (۲۴) کورسي
- زيقار (۱۸) کورسي
- سليمانی (۱۷) کورسي
- بابل (۱۶) کورسي
- ئهمبار (۱۴) کورسي
- هه ولېر (۱۴) کورسي
- دياله (۱۳) کورسي
- که رکوک (۱۲) کورسي
- سه لاهه دين (۱۲) کورسي
- نه جه ف (۱۲) کورسي
- واست (۱۱) کورسي
- قادسيه (۱۱) کورسي
- ميسان (۱۰) کورسي
- دهوک (۱۰) کورسي
- موسه نا (۷) کورسي
- که ربه لا (۱۰) کورسي

به م پي ه ش کو ي ژماره ي کورسي پاريزگاگان له ئه نجومه ني نوښه راني داهاتوو
 (۳۱۰) کورسي ده بيت له گه ل (۱۵) کورسي قهره بوو کړدنه وه (ته عويزي) و کو ي گشتي
 کورسيه کانيش ده بيته (۳۲۵) کورسي .

جەلال تالەبانی
 سەرۆک کۆمار

عادل عەبدولمەهدی
 چيگرى سەرۆک کۆمار

تاریق هاشمی
 چيگرى سەرۆک کۆمار

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات في العراق
كۆمیسۆنی باڵای سه‌ره‌خۆی هه‌ڵبژاردنه‌کان له‌ عێراق

The Independent Electoral Commission of Iraq

وثيقة تصديق النتائج النهائية لأستفتاء الخامس عشر من شهر تشرين الأول سنة

2005

ب‌ستنادا الى منطوق القسم الثالث من قانون المفوضية العليا المستقلة للانتخابات في العراق المتضمن تخويل المفوضية صلاحية التصديق على نتائج الانتخابات و المادة الخامسة من قانون الأستفتاء المشرع من قبل الجمعية الوطنية العراقية التي تقضي بأن تتولى المفوضية تنفيذ عملية الأستفتاء والمادة (61) من قانون ادارة الدولة للمرحلة الانتقالية التي تنص على يكون الأستفتاء العام ناجحا ومسودة الدستور مصادقا عليها عند موافقة اكثرية الناخبين المصوتين في العراق واذا لم يرفضها ثلثا الناخبين المصوتين في ثلاث محافظات او اكثر.
وأخذين بنظر الاعتبار بأن عدد الناخبين المسجلين بلغ (15,568,702) ناخباً وبأن (9,852,291) ناخباً ادلوا باصواتهم فعلاً في (5872) مركزاً انتخابياً في جميع محافظات العراق وبحضور (170,000) مراقب دولي وعراقي ووكلاء الكيانات السياسية المكلفين بمراقبة الأستفتاء.

نعلن ان المفوضية تسلمت ما مجموعه (135) شكوى انصب اكثرها اما على نواقص في تنظيم السجل الانتخابي او على وقوع بعض المراكز الانتخابية في مواقع بعيدة وغيرها من النواقص التي وحتى على افتراض صحتها جميعا، لم يؤثر اي منها على نتائج الأستفتاء على مستوى اي من المحافظات وبالتالي لا تؤثر اي منها على نتائج الأستفتاء على مستوى العراق ككل برغم ان المفوضية ستدرس اسباب هذه النواقص بهدف تلافي حصولها في المستقبل.

ان الشروط المنصوص عليها في المادة (61) من قانون إدارة الدولة العراقية لقبول مسودة الدستور، توفرت وعليه فإن مسودة الدستور نالت المصادقة عليها بنجاح.

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات في العراق
كۆمیسۆنی باڵاسه ربه حۆی هه لێزارد به كان له عێراق

The Independent Electoral Commission of Iraq

المجموع	كلا %	نعم %	كلا	نعم	المحافظة
259919	96.96	3.04	252011	7908	الأنبار
543779	5.44	94.56	29572	514207	بابل
2120615	22.3	77.7	472852	1647763	بغداد
691024	3.98	96.02	27524	663500	البصرة
389198	0.87	99.13	3390	385808	دهوك
476980	48.73	51.27	232443	244537	ديالى
830570	0.64	99.36	5319	825251	اربيل
264674	3.42	96.58	9063	255611	كربلاء
542688	37.09	62.91	201262	341426	كركوك
254067	2.21	97.79	5615	248452	ميسان
185710	1.35	98.65	2508	183202	مثنى
299420	4.18	95.82	12522	286898	التجف
718758	55.08	44.92	395889	322869	نينوى
297176	3.26	96.74	9698	287478	القامسيه
510152	81.75	18.25	417066	93086	صلاح الدين
723723	1.04	98.96	7513	716210	السليمانية
463710	2.85	97.15	13201	450509	ذي قار
280128	4.3	95.7	12047	268081	واسط
9852291	21.41	78.59	2109495	7742796	المجموع

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات في العراق
كۆميسیۆنی باڵای سه ره خۆی هه لێژاردنه كان له عێراق
The Independent Electoral Commission of Iraq
الموقعون

عزالدين المحمدي - رئيس مجلس المفوضين

حمدية الحسني - نائبة رئيس مجلس المفوضين

د. حسين الهنداوي - عضو مجلس المفوضين

صفوت رشيد - عضو مجلس المفوضين

سعاد الجبوري - عضو مجلس المفوضين

عائدة الصالحي - عضو مجلس المفوضين

د. فريد أيار - عضو مجلس المفوضين

الشهود

كارينا بيريلي - مديرة الانتخابات في هيئة الأمم المتحدة
عادل اللامي - المدير العام التنفيذي للإدارة الانتخابية

كتبت في بغداد في يوم الثلاثاء المصادف 2005/ 10/25

پاشکوی شه شهه: برپاری دادگای بالای ئیتیحادی ژماره (١٢) له ١٤/٦/٢٠١٠ دا

بسم الله الرحمن الرحيم

کۆماری عێراق
دادگای بالای ئیتیحادی

جمهورية العراق
المحكمة الاتحادية العليا
١٢ / اتحادية / ٢٠١٠

تشكلت المحكمة الاتحادية العليا بتاريخ ٢٠١٠/٦/١٤ برئاسة القاضي السعيد مدحت المحمود وعضوية كل من السادة القضاة فاروق محمد السامي و جعفر ناصر حسين و أكرم طه محمد و أكرم أحمد بابان و محمد صائب النقشبندي و عيود صالح التميمي وميخائيل شمشون قس كوركيس وحسين أبو التمن المأذونين بالقضاء باسم الشعب وأصدرت قرارها الآتي :

١. عمر علي حسين / عضو مجلس النواب وكيلهما
٢. مفيد محمد جواد الجزائري / عضو مجلس النواب المحامين
- زهير ضياء الدين يعقوب وسلام زهير
- ضياء الدين / مجتمعاً ومنفرداً.
- المدعى عليه - رئيس مجلس النواب - إضافة لوظيفته وكيله
- محمد هاشم الموسوي .

الإدعاء

ادعى المدعيان ، عمر علي حسين ومفيد محمد جواد الجزائري (عضوا مجلس النواب العراقي) بواسطة وكيلهما المحامين زهير ضياء الدين يعقوب وسلام زهير ضياء الدين ، بان مجلس النواب ، قد اصدر القانون رقم ٢٦ لسنة ٢٠٠٩ ، وقد تضمن تعديلاً لقانون الانتخابات رقم ١٦ لسنة ٢٠٠٥ ، حيث نص البند (رابعاً) ، من المادة (الثالثة) من التعديل على : (رابعاً - تمنح المقاعد الشاغرة للفئات الفائزة التي حصلت على عدد من المقاعد بحسب ما حصلت عليه من الاصوات) ، ويشكل هذا النص المعدل للنص الاصلي ، تعارضاً مع الدستور ، حيث سيؤدي بالنتيجة الى تهيمش ملايين من اصوات الناخبين واستبعاد

العشرات ، من الكيانات السياسية الصغيرة ، لكونها لم تحقق القاسم الانتخابي من خلال تجبير تلك الأصوات لصالح الكيانات الكبيرة الفائزة ، التي لم يصوتوا لها اصلاً ، حيث سيؤدي تطبيق هذا النص الى امكانية حرمان من يحصل على عدد من الاصوات ، يقل بصوت واحد عن القاسم الانتخابي من الحصول على مقعد في مجلس النواب ، في حين يحصل اشخاص من الكيانات الفائزة على صوت واحد فيحصلون على مقاعد في المجلس مما يشكل انتهاكاً لمبدأ العدالة ، وتناقضاً صارخاً مع النصوص الدستورية الواردة في دستور جمهورية العراق وقد اورد المدعيان من تلك النصوص المواد (٢/اولا/ب و ١٤ و ١٥ و ٢٠ و ٣٨/اولاً و ٣٩/ثانياً) . وقد طلب المدعيان وللاسباب المبينة انفاً ، دعوة المدعى عليه للمرافعة والحكم باعتبار النص الوارد ضمن البند رابعاً من المادة الثالثة من قانون تعديل قانون الانتخابات رقم ٢٦ لسنة ٢٠٠٩ المعدل للقانون رقم ١٦ لسنة ٢٠٠٥ باطلاً لتعارضه مع دستور جمهورية العراق استناداً الى نص المادة (١٣/ثانياً) من الدستور الذي لايجوز من قانون يتعارض مع احكامه .

القرار

لدى التدقيق والمداولة من المحكمة الاتحادية العليا وجد بان المفوضية العليا المستقلة للانتخابات ، قد اعتمدت في توزيع المقاعد النيابية الشاغرة على القوائم الفائزة في انتخابات مجلس النواب العراقي ، في دورته الجديدة لعام (٢٠١٠) على نظام توزيع المقاعد المرقم ٢١ لسنة ٢٠١٠ ، والذي اصدرته طبقاً للمادة (٣/رابعاً) من القانون رقم ٢٦ لسنة ٢٠٠٩ (قانون تعديل قانون الانتخابات رقم ١٦ لسنة ٢٠٠٥) التي حلت محل المادة (١٦) من قانون الانتخابات رقم ١٦ لسنة ٢٠٠٥ والتي كانت تعالج توزيع المقاعد الشاغرة بشكل مغاير ، حيث قررت

المادة (٣) بفقرتها / (رابعاً) من القانون رقم ٢٦ لسنة ٢٠٠٩ منح المقاعد الشاغرة للقوائم الفائزة بحسب نسبة ما حصلت عليه من الاصوات ، بينما كان الامر قبل التعديل يجري بتوزيع المقاعد الشاغرة باعتماد الباقي الاقوى استناداً الى احكام المادة (٣/١٦) من قانون الانتخابات رقم ١٦ لسنة ٢٠٠٥ المعدلة وبناءً على ما تقدم يظهر جلياً لهذه المحكمة بان توزيع المقاعد الشاغرة قبل وبعد التعديل المشار اليه يتم بترحيل صوت الناخب من المرشح الذي انتخبه الى مرشح اخر لم ينتخبه اصلاً وخلافاً لارادته وهذا يخالف منطوق المادة (٢٠) من الدستور اذ نص على منح المواطنين رجالاً ونساء حق المشاركة في الشؤون العامة والتمتع بالحقوق السياسية بما فيها حق التصويت والانتخاب والترشيح كما كفل حرية التعبير عن الرأي بكل الوسائل في المادة ٣٨/اولاً منه ، وان عملية تحويل صوت الناخب بدون ارادته من المرشح الذي انتخبه الى مرشح من قائمة اخرى لم تتجه لارادته الى انتخاب مرشح منها يشكل اعتداء على حقه بالتصويت والانتخاب وتجاوزاً على حرية التعبير عن الرأي وبالتالي يشكل مخالفة لنص المادة (٢٠) والمادة (٣٨/اولاً) من الدستور . وحيث لا يجوز سن قانون يتعارض مع الدستور ولا يجوز حجب حرية التعبير واستناداً الى احكام المادتين (٢٠) و (٣٨/اولاً) . قررت المحكمة الحكم بعدم دستورية الفقرة (رابعاً) من المادة (٣) من القانون رقم ٢٦ لسنة ٢٠٠٩ (قانون تعديل قانون الانتخابات رقم ١٦ لسنة ٢٠٠٥) على ان لا يخل هذا الحكم بما تم في عملية توزيع المقاعد الشاغرة في انتخاب مجلس النواب لسنة ٢٠١٠ بعد ما جرى تصديق نتائجها النهائية من المحكمة الاتحادية العليا بتاريخ ٢٠١٠/٦/١ ، وتحميل المدعى عليه اضافة لوظيفته المصاريف وأتعاب محاماة وكيلي المدعين المحامين زهير ضياء الدين

بسم الله الرحمن الرحيم

كويتي عيراني
داد كاي بالاي ئيتتيجادي

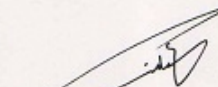
جمهورية العراق
المحكمة الاتحادية العليا

١٢ / اتحادية / ٢٠١٠

يعقوب وسلام زهير ضياء الدين مبلغاً قدره عشرة آلاف دينار مناصفة بينهما
وصدر الحكم باتاً استناداً لأحكام المواد (١٣ و ٩٣ و ٩٤) من الدستور والمادة
(٤) من قانون المحكمة الاتحادية العليا رقم ٣٠ لسنة ٢٠٠٥ وصدر بالاتفاق
في ١٤/٦/٢٠١٠ وافهم علناً .

الرئيس

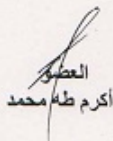
مدحت المحمود

العضو

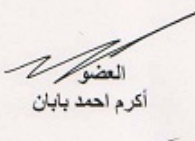
فاروق محمد السامي

العضو

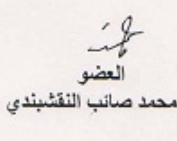
جعفر ناصر حسين

العضو

أكرم طه محمد

العضو

أكرم احمد بابان

العضو

محمد صائب النقشبندی

العضو

عبود صالح التميمي

العضو

ميخائيل شمشون قس كوركيس

العضو

حسين أبو التمن

پاشکوی حەوتەم: لیستی ناوی قهواره به‌شداره‌کانی هه‌لبژاردنی ۲۰۱۴

تاریخ المصطفی	مکان التقدیم	نوع المصطفی	نوع التکیان	ریم المصطفی	اسم رئیس التکیان	اسم التکیان السیاسی	ت
2013-11-03	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	1	علی مهدي جواد البیاع	تجمع کثافات العراق المستقل	1
2013-11-03	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	2	هاتم جعفر جواد العوبی	التجمع الجمهوری العراقی	2
2013-11-03	مکتب بغداد الکرخ	اعادة طلب	مجموعه	3	طلب عبد الوهاب حسین دعبین	الاتحادیه الشیعانیة المبارکة / الأمانة العامة	3
2013-11-03	مکتب بغداد الکرخ	اعادة طلب	مجموعه	4	سعدی رمضون قزوب عبد الشحمانی	التیار الراسلی العراقی الجیدی	4
2013-11-03	مکتب بغداد الکرخ	اعادة طلب	فر	5	عبدان کریم موسی محمود	الاستاذ سعدی التمیمی - العراقی هویتی	5
2013-11-04	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	6	کانا کریم عبد العباس صالح الدلمی	حرکة التصحیح الوطنی (تصحیح)	6
2013-11-04	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	7	احمد عدنان عبد الجوری	اتحادیه الجماهیر الوطنیة	7
2013-11-05	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	8	احمد عبد حماد شاکری السار	حرکة حماة العراق (حق)	8
2013-11-07	المکتب الوطنی	طلب جدید	مجموعه	9	عنان نیاب غلام میجاب	کئته الجماهیر السامیه	9
2013-11-07	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	10	قنبیه ابراهیم ترکی جلمس الجوری	الکئته العراقیه الحرة	10
2013-11-07	مکتب الانبار	اعادة طلب	مجموعه	11	احمد یزید قلیچان عبد الحمید	مؤتمر صعوة العراق	11
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	12	فهدان عیسی نعمان حسین	تیار الدولة العادلة	12
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	13	هاتم عبد الصمن علی هاشم	حزب القذافیة الاسلامی	13
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	14	حسین ابراهیم صالح مهدي الشهرستانی	کئته مستقلون	14
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	15	امین قزحان جوجو بریم	الحركة الأثرینیة من أجل الإصلاح والتقدم	15
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	16	صباح جلوب قالیج حادسی الساعدي	تجمع عراقی للنزاهة	16
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	17	مصطفی محمد امین محمد علی ناصر	لیهضة الاهالی	17
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	18	هادی قزحان عبدالله	منظمة بدر	18
2013-11-10	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	19	هاتم ناصر محمود جواد الموسوی	حزب الدعوة الاسلامیة / تنظیم العراق	19
2013-11-10	مکتب بابل	طلب جدید	مجموعه	20	سالم طهسیر علی فرود	کون العقیبر الوطنی	20
2013-11-10	المکتب الوطنی	طلب جدید	مجموعه	21	عر الدین عبد الله حسین خسر	کئته الطريق	21
2013-11-10	مکتب ذي قار	طلب جدید	مجموعه	22	زیلف محمد ناسر القلم	کئته الوطن الواحد	22
2013-11-10	مکتب الجلف	اعادة طلب	مجموعه	23	فاقی دعول عبدالله التبیغ علی	حزب الشعب	23
2013-11-10	مکتب صلاح الدین	اعادة طلب	مجموعه	24	جاسم محمد صلیة	کئته الاستقرار	24
2013-11-12	مکتب بغداد الکرخ	طلب جدید	مجموعه	25	ربان سالم صافی	قائمة بانیون	25
2013-11-12	مکتب بغداد الکرخ	طلب جدید	مجموعه	26	یحیی احمد فرج حمادی	وطنی اولا	26
2013-11-12	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	27	کرار صالح جبر	کئته الاحرار	27
2013-11-12	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	28	سلیم عبدالله احمد ناصر	التجمع المدني للإصلاح (عمل)	28
2013-11-12	المکتب الوطنی	اعادة طلب	مجموعه	29	جوان عبدالهادی علی البلیغ	کئته البیضاء	29

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات
دائرة الاتصال الجماهيري / قسم الكيانات السياسية
الكيانات السياسية المصافق عليها لانتخاب مجلس النواب العراقي 2014

30	حركة الرسالة الاسلامية	حسن هاشم مقشور تشندي	30	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
31	كتلة الوفاء الوطني	شروان كامل سبهي شمين	31	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-12
32	تجمع وطنيون	احمد عبد الله محمد موسى الجبوري	32	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-17
33	كوران - التغيير	ة وشروان مصطفى امين خضر	33	مجموعه	اعادة طلب	مكتب السليمانية	2013-11-17
34	حزب التقدم الاوزبي	وعد حمد مطر سمير	34	مجموعه	اعادة طلب	مكتب نينوى	2013-11-17
35	به كلاس نهضة فاني كوردستان (الاتحاد الوطني الكردستاني)	جلال حسام الدين نور الله	35	مجموعه	اعادة طلب	مكتب السليمانية	2013-11-17
36	مجلس اعوان قره قوش	اسطفوق جميل سمعان جينج	36	مجموعه	اعادة طلب	مكتب نينوى	2013-11-17
37	الجماعة الاسلامية الكوردستانية / العراقي كوردكي نيسلامي كوردستان / عراقي	محمد نجيب حسن علي	37	مجموعه	اعادة طلب	مكتب السليمانية	2013-11-17
38	تجمع مفكرين اسلام والياء	ياد محمود فحل خليل	38	مجموعه	طلب جديد	مكتب صلاح الدين	2013-11-17
39	تجمع العهد الوطني في صلاح الدين	خليل عبدالله حسين محمد الجبارة	39	مجموعه	اعادة طلب	مكتب صلاح الدين	2013-11-17
40	حركة (البيل)	اسماعيل غازي عودة زوير	40	مجموعه	اعادة طلب	مكتب البصرة	2013-11-17
41	حركة العدالة والتنمية	توفيق جمعة الهادي	41	مجموعه	اعادة طلب	مكتب البصرة	2013-11-17
42	تجمع العدالة والوحدة	عمر حسين جاسم علي الفايان	42	مجموعه	اعادة طلب	مكتب البصرة	2013-11-17
43	تجمع البناء والعدالة العراقي	لدار عبدالله احمد محمد الزبياري	43	مجموعه	اعادة طلب	مكتب نينوى	2013-11-17
44	الدكتور عبود شهاب المغربي	عبود شهاب حمد دارود	44	فرد	طلب جديد	مكتب كركوك	2013-11-17
45	المجلس السياسي العربي الموحد	عبد الرحمن مشند عاصمي علي	45	مجموعه	اعادة طلب	مكتب كركوك	2013-11-17
46	حزب الدعوة الاسلامية	نوري كامل محمد حسن المالكي	46	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-17
47	تجمع عشير ام الربيعين الوطني	حسن خلف علي حميد	47	مجموعه	طلب جديد	مكتب صلاح الدين	2013-11-17
48	تجمع القلعة	ناشد سمير طه عمر	48	مجموعه	طلب جديد	مكتب ذي قار	2013-11-17
49	اولياء الوطن	عبد الخضير مهدي جوير طاهر الطاهر	49	مجموعه	طلب جديد	مكتب ذي قار	2013-11-17
50	المجلس السياسي للعراق العراقي	جلسم محمد كاظم محمدجواد العطار	50	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-17
51	الجمعية الوحدة	فاضل كريم يوسف عبد الجاني	51	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-17
52	الحركة الوطنية للصلاح والتنمية (الحل)	محمد ناصر دلي احمد	52	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-17
53	تجمع المواطنة الصالحة	حميد عبد جواد محمد الدوي	53	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-17
54	جبهة التركمان الحرة	طهران مطهر حسن سليمان الغفني	54	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-17
55	كتلة شيابا الحر	حسن علي سلمان صالح	55	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-17
56	كتلة شمس الوطن	عثمان ابراهيم محمود مجيد	56	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-17
57	حركة العمل والوفاء	كريم عثمان الجبيلي	57	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-17
58	حركة ارض الخيرات	خضير نايف عيسى سردي	58	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-17
59	تجمع نحن العراقي	عطي نعمة كشمر طويرش	59	مجموعه	طلب جديد	مكتب واسط	2013-11-17
60	القرار السياسي المستقل (لشمس))	عبد الرحمن حسن خالد عبدالله الازري	60	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-17
61	منظمة السلام للحرر القلبية	جندر عيسى علي يوسف	61	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-17
62	كتلة القرار للتغيير	احمد حبيب كبيط علي العباسي	62	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-17
63	الحزب الشيعي العراقي	حميد محيد موسى البياضي	63	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-18
64	الشير الجيوطي	احمد علي ابراهيم حسن	64	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-18

2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	65	عبد الكريم علي ياسين خلف	حركة السلم والتنمية / جسم	65
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	فرد	66	نوري سبيهي سهر علي الجيزاني	نوري سبيهي سهر علي الجيزاني	66
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	67	عادل عبدالرحيم مجيد الامير	حركة الدعوة الاسلامية	67
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	68	عبد الحسين عبدالرضا باقر عيطان	المواطن	68
2013-11-18	مكتب نينوى	اعادة طلب	مجموعه	69	نواف سعود زيد الهياشي	كتلة عراق النهضة والسلام	69
2013-11-18	مكتب دهوك	اعادة طلب	مجموعه	70	ليدح ابراهيم سوار حنا	كتلة اور الوطنية	70
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	71	عبد عبدالعزیز محسن مهدي الحكيم	الجلسن الاعلى الاسلامي العراقي	71
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	72	بلقيع مثقال محسن مطلب	تجمع الامل	72
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	73	عدنان عبدالكريم عبدعلي عمران	حركة الشباب للتغيير	73
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	74	عصر هيجر حمد شبيب	الجلسن الاعلى الاسلامي العراقي	74
2013-11-18	مكتب نينوى	اعادة طلب	مجموعه	75	محمد نوري احمد عبد العبدية	كتلة اعيان الرامح المستقلة	75
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	76	ايد صالح مهدي صالحي	الحزب الاسلامي العراقي	76
2013-11-18	مكتب صلاح الدين	طلب جديد	مجموعه	77	احمد صافي محمد عبداللجيلي	حركة شمس	77
2013-11-18	مكتب صلاح الدين	طلب جديد	مجموعه	78	عبد خلف حسين عوف	حركة النهضة والتقدم (نون)	78
2013-11-18	مكتب صلاح الدين	اعادة طلب	مجموعه	79	شعلان عبد الجبار علي الكريم	تجمع نداء الحرية	79
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	80	حمد شهاب احمد حسين	والقون	80
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	81	عباس فاضل حسن عباس	حزب الداعي	81
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	82	د. منبر سلمان ويسان حمد	حزب الوحدة	82
2013-11-18	مكتب ذي قار	طلب جديد	فرد تساء	83	وناد كريم عبد الرحمن مصطفى	ونداد كريم عبد الرحمن (النهوض للمرأة)	83
2013-11-18	مكتب ذي قار	اعادة طلب	مجموعه	84	محمد مهدي محمد باقر عباس عواد	التضامن في العراق	84
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	85	سعدون جوير فرحان الدليمي	وحدة أبناء العراق	85
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	86	عدنان قريشان موسى شري	كتلة الصادقون	86
2013-11-18	مكتب التيج	طلب جديد	مجموعه	87	عدنان علي محمد عباس	حركة الوفاء العراقية	87
2013-11-18	مكتب نينوى	اعادة طلب	مجموعه	88	حسين علي محمد احمد	مجلس احرار الشبك	88
2013-11-18	مكتب نينوى	اعادة طلب	مجموعه	89	هادي جردو علي سفاك	الجبهة الديمقراطية الازديدية	89
2013-11-18	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	90	فاضل عباس شذيت كاظم	كتلة بغداد الوطنية المستقلة	90
2013-11-18	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	91	لياد هاشم حسين علوي	الوطنية	91
2013-11-18	مكتب بغداد الكرخ	اعادة طلب	مجموعه	92	موفق باقر كاظم	قائمة ديمقراطي الريسي للوسط	92
2013-11-18	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	93	ثائر شعلان جاسم العوان	كتلة أرض السواد	93
2013-11-18	مكتب بغداد الكرخ	اعادة طلب	مجموعه	94	حسن راضي كاظم كاظم	حركة الجهاد والبناء	94
2013-11-18	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	95	صباح عبد الرسول عبد الرضا رشيد التميمي	قائمة الفار الوطني	95
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	96	ظافر ناظم سلمان محمود	تجمع المستقبل الوطني	96
2013-11-18	مكتب صلاح الدين	اعادة طلب	مجموعه	97	عمار يوسف حمود لطوف	تجمع صلاح الدين للتنمية	97
2013-11-18	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	98	د. احمد عبدالهادي محمدالحسين علي الجبلي	الديموقراطي العراقي	98
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	99	اسامة عبد العزيز محمد التويحي	لنراق متحدون	99
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	100	عباس جاسم محمد عزيز الشبري	كتلة عراق التطور والبناء	100
2013-11-18	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	101	حسين علي كريم فتيان الطائي	الوفاء والتنمية	101

139	تحالف سوراني الوطني	وليم فخر وردا وردا	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-19
140	الاتحاد الاسلامي لتركمان العراق	عباس حسن موسى البياتي	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-19
141	تجمع القضاة والجامع	عليه رمضان علي حبيب الجبوري	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-19
142	التجمع الشعبي المستقل	فلاح حسن ياسين يوسف	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-19
143	تجمع الزلاء للوطن	وسام مسلمي عبد الله سلويمان البياتي	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-21
144	حركة الثوريين الوطنية	مستعان مهدي جبار نصيف	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-21
145	الجهية المواقفه لحوار الوطني	صلاح محمد مطلق عمر	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-21
146	عصر القضاة	شرف عام ثوري خلف صكر	مجموعه	طلب جديد	مكتب كركوك	2013-11-21
147	الحزب الديموقراطي الكردستاني / باراني سويكراني كوردستاني	مسعود مصطفى هادي البارزاني	مجموعه	اعادة طلب	مكتب اربيل	2013-11-21
148	تيار الإصلاح الوطني / الدكتور الجبوري	ابراهيم عبدالكريم حمزة محمد الاشقر الجبوري	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-21
149	تجمع البصرة المستقل	صبيح حبيب يسر	مجموعه	طلب جديد	مكتب البصرة	2013-11-21
150	الصدق والطء	مرتضى علي جود	مجموعه	طلب جديد	مكتب ميسان	2013-11-21
151	جبهة العراق العربية في كركوك	احمد مولود صالح حسن	مجموعه	طلب جديد	مكتب كركوك	2013-11-21
152	تجمع الشراكة والسلام	سعد كزار جمعة موسى	مجموعه	اعادة طلب	مكتب صلاح الدين	2013-11-21
153	كتلة المجد المستقلة	ادهم حمدي ذياب عبد	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-21
154	حركة العروبة الموحدة	طلال حبيب خيران عبد الله	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-21
155	بناء العراق	عبد نياز جزار جمعة	مجموعه	اعادة طلب	مكتب صلاح الدين	2013-11-23
156	خزني رة حمة تكشيشي كوردستان	لبين عبد الله محمود خانة	مجموعه	اعادة طلب	مكتب هبة الاقليم	2013-11-23
157	ليزادي	كمال شاكر محمد احمد	مجموعه	اعادة طلب	مكتب هبة الاقليم	2013-11-23
158	عهد	عدنان مجيد راضي حمادي	مجموعه	طلب جديد	مكتب المثنى	2013-11-23
159	خالد جاسم حمادي زبون الساعدي	خالد جاسم حمادي زبون الساعدي	فرد	طلب جديد	مكتب ميسان	2013-11-23
160	دعاة العراق لدعم الدولة	احمد ريسان مهنا مشكور	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
161	محسن حميد الحادي	محسن حميد محسن عباس الحادي	فرد	طلب جديد	مكتب البصرة	2013-11-23
162	تيار بغداد الامل	عزت محسن علي عيسى	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
163	حزب الطلبة الاسلامي	علي مهدي علي عباس الياصري	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
164	تجمع تركمان العراق	قاسم محمود احمد زامل	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
165	تيار حقوقي الشعب	علي عبد الله حمود خليفة لصعري	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
166	الجهية التركمانية العراقية	رشيد رشاد فتح الله عبدالرزاق	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
167	اهل الحضارة	صافي هاشم فاضل الفيحاء العمودي	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بابل	2013-11-23
168	كتلة التضامن المستقلة	محمد محمدصالح جواد الجبوري	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
169	جبهه العمل والبناء	جيهير سلمان الجبوري	مجموعه	طلب جديد	مكتب القادسية	2013-11-23
170	حزبي سوفيست ديموقراطي كوردستان	محمد حاج محمود محمد سان احمد	مجموعه	اعادة طلب	مكتب هبة الاقليم	2013-11-23
171	المهندس صهيبي حدام حدام	صهيبي احام جاد سعود	فرد	اعادة طلب	مكتب نينوى	2013-11-23
172	تجمع عراقي المواطنة	سامي جاسم عطية العسكري	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
173	د. مرتضى ابراهيم محمد سبيع الخزرجي	د. مرتضى ابراهيم محمد سبيع الخزرجي	مجموعه	طلب جديد	مكتب ديالى	2013-11-23
174	تجمع النهضة الشاملة	فاضل عباس حسن جبر الهادي	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23

2013-11-19	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	139	وليم جوم وندا وندا	اتحاد سوراني الوطني	139
2013-11-19	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	140	عيسى حسن موسى البهني	الاتحاد الاسلامي لتركمان العراق	140
2013-11-19	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	141	علي رمضان عبد علي فريط الجبوري	اتحاد القادرات والجاهليين	141
2013-11-19	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	142	فلاح حسن ياسين يوسف	التجمع الشعبي المستقل	142
2013-11-21	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	143	واسم ساني عبد الله سليمان البهني	اتحاد الولاة الوطن	143
2013-11-21	مكتب بغداد الكرخ	اعادة طلب	مجموعه	144	شعاع مهدي جبار نصيف	حركة النورين الوطنية	144
2013-11-21	مكتب بغداد الكرخ	اعادة طلب	مجموعه	145	صالح محمد مملكة عمر	الجنبة العربية لحوار الوطني	145
2013-11-21	مكتب كركوك	طلب جديد	مجموعه	146	ضرم غام ثوري خلف صكر	عصر القادرات	146
2013-11-21	مكتب اربيل	اعادة طلب	مجموعه	147	مسعود مصطفى محمد البارزاني	الحزب الديمقراطي الكردستاني / باتري ديموكراتي كوردستان	147
2013-11-21	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	148	ابراهيم عبدالكريم مدرة محمد الاشيفر الجعفري	اتحاد الإصلاح الوطني / الدكتور الجعفري	148
2013-11-21	مكتب البصرة	طلب جديد	مجموعه	149	صبيح جبيب يسير	اتحاد البصرة المستقل	149
2013-11-21	مكتب ميسان	طلب جديد	مجموعه	150	مرتضى علي حمود	الصدق والثناء	150
2013-11-21	مكتب كركوك	طلب جديد	مجموعه	151	احمد موكوود صلاح حسن	جبهة العراق العربية في كركوك	151
2013-11-21	مكتب صلاح الدين	اعادة طلب	مجموعه	152	سعد خضر علي جمعة موسى	اتحاد الشراكة والسلام	152
2013-11-21	مكتب بغداد الكرخ	اعادة طلب	مجموعه	153	ادهم حمادي ثياب عبد	كتلة الحجة المستقلة	153
2013-11-21	مكتب بغداد الكرخ	اعادة طلب	مجموعه	154	طلال جبيب خيزران عبد الله	حركة العربية الموحدة	154
2013-11-23	مكتب صلاح الدين	اعادة طلب	مجموعه	155	عبد ثياب جراح جمعة	بنية العراق	155
2013-11-23	مكتب هيئة الاقليم	اعادة طلب	مجموعه	156	لباس عبد الله محمود خلة	خزبي زة حمة تكوشلي كوردستان	156
2013-11-23	مكتب هيئة الاقليم	اعادة طلب	مجموعه	157	كمال شاكر محمد احمد	الارادي	157
2013-11-23	مكتب المثنى	طلب جديد	مجموعه	158	عدنان مجيد راضي حمادي	عبد	158
2013-11-23	مكتب ميسان	طلب جديد	فرد	159	خالد جاسم حمادي زيون الساعدي	خالد جاسم حمادي زيون الساعدي	159
2013-11-23	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	160	احمد رسن مهنا مشكور	اداعة العراق لادع الدولة	160
2013-11-23	مكتب البصرة	طلب جديد	فرد	161	محسن حميد محسن عباس الحارثي	محسن حميد الحارثي	161
2013-11-23	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	162	عزت محسن علي عيسى	تيار بغداد الأمل	162
2013-11-23	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	163	علي مهدي علي عباس الباسري	حزب القلبية الاسلامي	163
2013-11-23	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	164	قاسم محمود احمد زبيل	اتحاد تركمان العراق	164
2013-11-23	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	165	علي عبد الله حمود خليفة الصجري	تيار حقوق الشعب	165
2013-11-23	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	166	ارشد رشاد قحاح الله عبدالرزاق	الجنبة التركمانية العراقية	166
2013-11-23	مكتب بابل	اعادة طلب	مجموعه	167	صديق هاشم فاضل الفليح المصموري	اهل الحضارة	167
2013-11-23	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	168	محمد محمدصالح جواد الحيدري	كتلة التضامن المستقلة	168
2013-11-23	مكتب القادسية	طلب جديد	مجموعه	169	جابر سلمان الجبوري	اتحاد المال والبناء	169
2013-11-23	مكتب هيئة الاقليم	اعادة طلب	مجموعه	170	محمد حاج محمود محمد سان احمد	خزبي سوسيلانيت ديموكراتي كوردستان	170
2013-11-23	مكتب نينوى	اعادة طلب	فرد	171	صبيح ادحام جاد سعيد	المهندس صبيح ادحام حامد	171
2013-11-23	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	172	سامي جاسم عطية العسكري	دولة الاقوياء	172
2013-11-23	مكتب بابل	طلب جديد	مجموعه	173	ا. مرتضى ابراهيم محمد سبيع الخزرجي	اتحاد عراق الموطن	173
2013-11-23	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	174	فاضل عيسى حسن جابر البهاني	اتحاد النهضة الشاملة	174

175	كتلة الفتح	محمود جاسم زبون نخري	175	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
176	قائمة الرافدين	يونس يوسف كنا هو شهاب	176	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
177	الهلال	زياد شافق محمود عويد	177	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
178	حرية الأحسان	زايد شافق محسن علي الراوي	178	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
179	كتلة التعاون والتنمية	كريمة داود سلمان عباس الجواري	179	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
180	تجمع عراق المستقلين	ابراهيم محمد علي بحر العلوم	180	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
181	حزب الشعب العراقي الموحد / عراق لانيجرا	احمد سامي كاظم العامري	181	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
182	تجمع الشبك الديمقراطي	خليل محمود احمد القادري	182	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
183	قائمة بابل والنور	عبد سامر جواد ميجا	183	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
184	مكتبة نوري نيسلاني كورستان	محمد فرج احمد عزيز	184	مجموعه	طلب جديد	مكتب هيئة الاقليم	2013-11-23
185	الكيان المدني الموحد	خالد حميد شلتاغ جادوب	185	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
186	حزب العمل العراقي	شاكركاظم محمود عواد	186	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
187	تجمع صوت المرأة العراقي	بان علي حسين علي	187	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
188	حزب الشورى العراقي	عبد جابر ابراهيم محمد الراوي	188	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
189	عبد الستار جبر العمودي	عبد الستار جبر كاظم خايفه	189	فرد	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
190	أمل العراقية المستقلة	امجد محمد طه حمد الهلوش	190	مجموعه	طلب جديد	مكتب ديالى	2013-11-23
191	تجمع وطنيون الرافدين	عبد الله احمد خائف	191	مجموعه	طلب جديد	مكتب ديالى	2013-11-23
192	تجمع صفاء العراق	علي فيصل فهد الهياص	192	مجموعه	طلب جديد	مكتب ديالى	2013-11-23
193	لاري كريكاران و رقتجة زامي كوردستان	بابكر كامهلاسليمان كاملا	193	مجموعه	اعادة طلب	مكتب هيئة الاقليم	2013-11-23
194	تيار العدالة والشفوف	كريم عبد الرضا مهدي حسن	194	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الرصافه	2013-11-23
195	قائمة الرضاء الديمقراطي	شعوان مروكل اويدو شليمون	195	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
196	برادوتتوق نيسلاني له كوردستان/ عيراقي	عراق علي عبدالعزيز محمد	196	مجموعه	اعادة طلب	مكتب هيئة الاقليم	2013-11-23
197	تجمع الوحدة العراقية	نهاد ناصر حسين سلمان	197	مجموعه	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
198	كتلة ابناء الحضرات	لين احمد محمد حسين	198	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
199	الحزب الوطني الانشوري	عبدالوليد خوشابه بوخدا بوناخ	199	مجموعه	اعادة طلب	مكتب هيئة الاقليم	2013-11-23
200	حرية الإصلاح الوطني	سامي غزاره معجون آل معجون	200	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
201	القاضي احمد سباه عبد الرزاق حلمي علي الطائي	احمد سباه عبد الرزاق حلمي علي الطائي	201	فرد	اعادة طلب	المكتب الوطني	2013-11-23
202	كتلة فيلقون	عصام ناصر حميد الصفاقر	202	مجموعه	طلب جديد	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
203	حزب الدولة	وائل عبد الطيف حسين الفضل	203	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
204	الملتقى الوطني الحر - بناء - تنمية	تجميع عيوب مساب رحيمه العجمي	204	مجموعه	اعادة طلب	مكتب بغداد الكرخ	2013-11-23
205	قائمة عراق الخير والطعام	رشيد سعيد قلندر محمد الجليل	205	مجموعه	اعادة طلب	مكتب نينوى	2013-11-23
206	كتلة عراق التغيير	مهدي حسين قلندر محمد الخالدي	206	مجموعه	طلب جديد	المكتب الوطني	2013-11-23
207	كتلة ابناء الصلاء	سريد عادل محمد يوسف	207	مجموعه	طلب جديد	مكتب نينوى	2013-11-24
208	باسل الغراوي	باسل عبد الوهاب محمد	208	فرد	طلب جديد	مكتب بغداد الرصافه	2013-11-24
209	حزب توركمان ايلي	رياض جمال امين سافلي	209	مجموعه	اعادة طلب	مكتب كركوك	2013-11-24
210	التحالف الايزيدي الموحد	انور معاوية اسما علي عدي	210	مجموعه	طلب جديد	مكتب نينوى	2013-11-24

2013-11-24	مكتب بغداد الرصافة	اعادة طلب	مجموعه	211	محمد سعيد توفيق يحيى	محمد سعيد توفيق الفايض	211
2013-11-24	مكتب البصرة	طلب جديد	مجموعه	212	علي طالب شرهان كريم	العراق للتنمية والبناء	212
2013-11-24	مكتب النجف	اعادة طلب	مجموعه	213	طل عبدالله ويلاد داود	تجميع الهجعة والبناء	213
2013-11-24	مكتب بغداد الرصافة	طلب جديد	مجموعه	214	صباح حسن غلام احمد	كتلة الرابة الخففة	214
2013-11-24	مكتب بغداد الرصافة	طلب جديد	مجموعه	215	علي شتاري علي قياض	نعم اسبادة القاتون	215
2013-11-24	مكتب صلاح الدين	اعادة طلب	مجموعه	216	ضامن عطوي مطلق خلف	جبهة التحرير والبناء	216
2013-11-24	مكتب صلاح الدين	طلب جديد	مجموعه	217	محمد عطية زيار شبح	القيادة المدنية (تقدم)	217
2013-11-24	مكتب الانبار	طلب جديد	مجموعه	218	ستار عيسى محمد عيسى	كتلة الوطن للتجميع (فرقتا وحدتنا)	218
2013-11-24	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه نساء	219	سهيرو عزي ناجي	كتلة عراقيات للتغيير	219
2013-11-24	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	220	دمهاري احمد حافظ الحافظ	تيار البعث الجديد	220
2013-11-24	مكتب نهائي	طلب جديد	مجموعه	221	د. جاسم محمد حبيب خليفة	كتلة الوفاء في ميالي	221
2013-11-24	مكتب ميسان	اعادة طلب	مجموعه	222	سلان محسن فرحان عطران	حزب الله العراقي	222
2013-11-24	مكتب ميسان	اعادة طلب	مجموعه	223	عبد حسن جبار الساعدي	تجميع البيرق الوطني	223
2013-11-25	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	224	علي حسين ناجي موسى	النخب الشعبية	224
2013-11-25	مكتب واسط	اعادة طلب	مجموعه	225	مهدي علي جابر دريع	دولية العدالة الاجتماعية	225
2013-11-25	مكتب البصرة	اعادة طلب	مجموعه	226	سهيل داود حيل الجازاري	تجميع العدل والسموارة	226
2013-11-25	مكتب نينوى	طلب جديد	فرد نساء	227	نديمة كجوان خدر	المستقلة نديمة كجوان خدر	227
2013-11-25	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	228	طلال حسين محسن علي	عراق الحضارة (الور)	228
2013-11-25	مكتب نينوى	طلب جديد	مجموعه	229	ثابت محمد سعيد رضا خضير بشير	حزب الشباب الوطني للتغيير	229
2013-11-25	مكتب صلاح الدين	طلب جديد	مجموعه	230	احمد عبد الجبار علي الكريم	تجميع عروبويون	230
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	فرد	231	موسى حامد مصطفى محمود	موسى الحسيني - محامي الشعب	231
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	232	محمود عبد اللطيف خلف محمود العيادي	تجميع عراقي الشموخ والسلام	232
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	233	هشام خليل ابراهيم محمد	كتلة رواق الحوار	233
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	فرد	234	حامد عبد الرزاق رويد عكف	حامد رويد	234
2013-11-25	مكتب القادسية	طلب جديد	مجموعه	235	احمد عبد الزهراء كاظم علوي الفلاوي	تحالف البديل العراقي	235
2013-11-25	مكتب بغداد الرصافة	اعادة طلب	مجموعه	236	جهر موسى زعلان هاشم الموسوي	كتلة جماهير النورانية	236
2013-11-25	مكتب هيئة الاقليم	اعادة طلب	مجموعه	237	علي كاظم ز غير حمد	حزب نبهة عراق الحضارة	237
2013-11-25	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	238	رمو حزينان نيمان هكاري	حزب بيت لوهين الديموقراطي	238
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	239	انور ندى رحيل ادعاج	اتلاف النخب الحرة	239
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	240	ثائر جمعة شهاب احمد	تجميع اهل الفرة	240
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه	241	يحيى نصر الله حمد الرويش الجبوري	المجلس السياسي الاعلى لاحيان العراق	241
2013-11-25	مكتب كركوك	طلب جديد	مجموعه	242	نوزاد جوي نيمور عبد الواحد	حزب ديمقراطي العراق	242
2013-11-25	مكتب كركوك	طلب جديد	مجموعه	243	عمر صالح حسين حمد	عمر صالح حسين الجبوري	243
2013-11-25	مكتب كركوك	طلب جديد	فرد	244	ياوزر عمر عدال عبد الله	قائمة تركمان الططاء والنضحية	244
2013-11-25	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	245	فريد عمر عبد الله علي	حركة الوفاء الترحمانية	245
2013-11-25	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	مجموعه نساء	246	اسماء ياسين محمد	تيار المرأة المستقل	246
2013-11-25	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	247	محمد علي سليمان خلف	حركة المسيرة والاصلاح العراقية	247

2013-11-25	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	248	سعد عبد الجبار يوسف المظلي	حركة شباب دولة سيادة القانون	248
2013-11-25	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	249	بديع ليثان عبد الرزاق عبد الهادي	قائمة المستقل العراقية المستقلة	249
2013-11-25	مكتب ذي قار	طلب جديد	مجموعه	250	صفاء فرج بدر غالب	التجمع العراقي للتنمية والشباب	250
2013-11-25	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	251	عبد الصمد رحمن سلطان عبد علي	التكتة الكردية القومية الموحدة	251
2013-11-25	مكتب دهوك	طلب جديد	مجموعه	252	عادل فرسان عيو مراد	البرلمان الاثريدي	252
2013-11-26	مكتب د هوك	اعادة طلب	مجموعه	253	فهمي يوسف منصور مرقس	المجلس الشعبي الكلداني السرياني الاشوري	253
2013-11-26	مكتب نينوى	طلب جديد	مجموعه	254	جمال سمير سالم عبد	تجمع المحور العربي	254
2013-11-26	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	255	حسن خنيس عباس الشاوي	مجلس العموم الوطني العراقي	255
2013-11-26	مكتب الانبار	اعادة طلب	مجموعه	256	مؤيد ابراهيم حمدي	حركة العدالة الوطنية	256
2013-11-26	مكتب هيئة الاقليم	اعادة طلب	مجموعه	257	كلاويز شيا ججي شيا	اتحاد الشعوب	257
2013-11-26	مكتب اربيل	طلب جديد	مجموعه	258	الوجوه عبد المسبح ايلا	كيان شالما	258
2013-11-26	المكتب الوطني	اعادة طلب	مجموعه	259	حامد عبد مطلق عمر	حركة الحوار والتغيير	259
2013-11-26	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	فردي	260	مهدي صالح حمدان موسي البطاط	صفور دولة العراق	260
2013-11-26	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	فردي	261	هارث ششل طليح سنيد	حارث ششل سنيد الحارثي	261
2013-11-26	مكتب بابل	طلب جديد	مجموعه	262	محمد جاسم محمد طوفان	التبيل المهني المستقل	262
2013-11-26	المكتب القاسمية	طلب جديد	مجموعه	263	محمد حسين علي العنזור	تجمع عراق البناء	263
2013-11-26	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	264	هائم عبد رضا حسن الشديدي	كتلة الاقياء والمخلصون للعراق	264
2013-11-26	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	265	جبار حسين محمد جاسم	تجمع العلماء العراقيين	265
2013-11-26	مكتب البصرة	طلب جديد	فردي	266	راغب محمد حسن محمد حسين المظفر	راغب امير الرافدين	266
2013-11-26	مكتب كربلاء	اعادة طلب	مجموعه	267	محمد حميد هائم عباس	كيان امير الرافدين	267
2013-11-26	مكتب كربلاء	طلب جديد	مجموعه	268	غني راشد عويش راضي	قائمة اوقياء الشعب	268
2013-11-26	مكتب كربلاء	اعادة طلب	مجموعه	269	محمد كاظم خيرو ز يعقوب الهادي	اصلاحيون	269
2013-11-26	مكتب كربلاء	طلب جديد	مجموعه	270	تخصيم حميد خليف عبد الرزاق	حزب الطماء الاسلامي	270
2013-11-26	مكتب د هوك	طلب جديد	فردي	271	بيير فان ناف كوش عبد الخالق عبد الرحمن	بيير فان ناف كوش نفقي	271
2013-11-26	مكتب النجف	طلب جديد	مجموعه	272	علي حسن اسماعيل جبار الله	تيل عراق التغيير الوطني	272
2013-11-26	مكتب الانبار	طلب جديد	مجموعه	273	ندام عويد مفر احمد	تجمع ارض الاجناد	273
2013-11-26	مكتب الانبار	اعادة طلب	مجموعه	274	زعد فرحان نجوس عبد الحميد	جبهة الولا للعراق	274
2013-11-26	المكتب الوطني	طلب جديد	مجموعه	275	تجمع عبد الملك علي السهيل	حركة عراق	275
2013-11-26	مكتب كركوك	طلب جديد	مجموعه	276	قائمة سيده الياس نحا	قائمة السلام والمحبة لمسيحيي العراق	276
2013-11-26	مكتب بغداد الكرخ	طلب جديد	فردي	277	محمد وحيد فرخان عصمان	احمد القيصل	277

پاشکوی هه شتم: لیستی ناوی هاوپه یمانیه کانی به شدار لههه لێژاردنی ۲۰۱۴

 المفوضية العليا المستقلة للانتخابات دائرة الاتصال الجماهيري / قسم الكيانات السياسية الاتصالات السياسية المصاحبة عليها لانتخاب مجلس النواب العراقي 2014									
مكان التقديم	اسم المرشح	معلومات	الكيانات المشاركة في الانتخاب	عدد التوليد	عدد الشكايات	رقم المصاحبة	اسم رئيس الائتلاف	اسم الائتلاف السياسي	نوع الائتلاف السياسي
العضو الوطني	أشرف علي محمد حسن الشامي	46	حزب الدعوة الإسلامية	1	1				
	علي محمد حسن الشامي	47	حزب الدعوة الإسلامية	2	2				
	علي محمد حسن الشامي	48	حزب الدعوة الإسلامية	3	3				
	علي محمد حسن الشامي	49	حزب الدعوة الإسلامية	4	4				
	علي محمد حسن الشامي	50	حزب الدعوة الإسلامية	5	5	C1			1
	علي محمد حسن الشامي	51	حزب الدعوة الإسلامية	6	6				
	علي محمد حسن الشامي	52	حزب الدعوة الإسلامية	7	7				
	علي محمد حسن الشامي	53	حزب الدعوة الإسلامية	8	8				
	علي محمد حسن الشامي	54	حزب الدعوة الإسلامية	9	9				
	علي محمد حسن الشامي	55	حزب الدعوة الإسلامية	10	10				
العضو الوطني	علي محمد حسن الشامي	56	حزب الدعوة الإسلامية	11	11				
	علي محمد حسن الشامي	57	حزب الدعوة الإسلامية	12	12	C2	ناصر حسن علي الشامي		2
	علي محمد حسن الشامي	58	حزب الدعوة الإسلامية	13	13				
	علي محمد حسن الشامي	59	حزب الدعوة الإسلامية	14	14				
	علي محمد حسن الشامي	60	حزب الدعوة الإسلامية	15	15				
	علي محمد حسن الشامي	61	حزب الدعوة الإسلامية	16	16				
	علي محمد حسن الشامي	62	حزب الدعوة الإسلامية	17	17				
	علي محمد حسن الشامي	63	حزب الدعوة الإسلامية	18	18				
	علي محمد حسن الشامي	64	حزب الدعوة الإسلامية	19	19				
	علي محمد حسن الشامي	65	حزب الدعوة الإسلامية	20	20	C7	عمار عبد العزيز محمد		6
العضو الوطني	علي محمد حسن الشامي	66	حزب الدعوة الإسلامية	21	21				
	علي محمد حسن الشامي	67	حزب الدعوة الإسلامية	22	22				
	علي محمد حسن الشامي	68	حزب الدعوة الإسلامية	23	23				
	علي محمد حسن الشامي	69	حزب الدعوة الإسلامية	24	24				
	علي محمد حسن الشامي	70	حزب الدعوة الإسلامية	25	25				
	علي محمد حسن الشامي	71	حزب الدعوة الإسلامية	26	26				
	علي محمد حسن الشامي	72	حزب الدعوة الإسلامية	27	27				
	علي محمد حسن الشامي	73	حزب الدعوة الإسلامية	28	28				
	علي محمد حسن الشامي	74	حزب الدعوة الإسلامية	29	29				
	علي محمد حسن الشامي	75	حزب الدعوة الإسلامية	30	30				

أعداد وتنظيم قسم الكليات السنوية 2014

الكلية الوطنية	علاء الدين موسى العيسى	140	الاتحاد الإسلامي لتركمان العراق	2	7	C 40	معدني أمن سياسي	35	اختلاف تركمان كوكيك
	علاء الدين عيسى	18	شبكة ابر	3					
	علاء الدين عيسى	46	حرب الدعوة الإسلامية	4					
	علاء الدين عيسى	46	حرب الدعوة الإسلامية	5					
	علاء الدين عيسى	13	حرب الدعوة الإسلامية	6					
	علاء الدين عيسى	66	حرب الدعوة الإسلامية	7					
	علاء الدين عيسى	148	حرب الدعوة الإسلامية	8					
الكلية الوطنية	علاء الدين عيسى	14	حرب الدعوة الإسلامية	9	12	C 41	معدني أمن سياسي	36	اختلاف صلاح الدين الوطني
	علاء الدين عيسى	46	حرب الدعوة الإسلامية	10					
	علاء الدين عيسى	18	حرب الدعوة الإسلامية	11					
	علاء الدين عيسى	13	حرب الدعوة الإسلامية	12					
	علاء الدين عيسى	140	حرب الدعوة الإسلامية	13					
	علاء الدين عيسى	54	حرب الدعوة الإسلامية	14					
	علاء الدين عيسى	86	حرب الدعوة الإسلامية	15					
	علاء الدين عيسى	71	حرب الدعوة الإسلامية	16					
	علاء الدين عيسى	68	حرب الدعوة الإسلامية	17					
	علاء الدين عيسى	245	حرب الدعوة الإسلامية	18					
	علاء الدين عيسى	14	حرب الدعوة الإسلامية	19					
	علاء الدين عيسى	46	حرب الدعوة الإسلامية	20					

پاشکوی نۆیەم: لیستی ژمارە کورسییە گشتی و تایبەتەکان لە هەلبژاردنی ۲۰۱۴

جمهورية العراق المفوضية العليا المستقلة للانتخابات كۆمیسۆلی باڵای سەرەڕەبژێوی مەکتێزاردەکان												
نتیجەتی هەڵبژاردنەکانی ٢٠١٤												
نتیجەتی هەڵبژاردنەکانی ٢٠١٤												
ت	المحافظة	Gov.	مجموع المقاعد	مقاعد المكونات	مسيحي	شيعي	يزيدي	صابئي	عدد المرشحين	الرجل	النساء	ت
1	اربيل	Erbil	16	1	1	⊗	⊗	⊗	4	98	41	1
2	الانبار	Anbar	15	0	⊗	⊗	⊗	⊗	4	190	82	2
3	البصرة	Basrah	25	0	⊗	⊗	⊗	⊗	6	560	217	3
4	السليمانية	ulaimani	18	0	⊗	⊗	⊗	⊗	5	110	45	4
5	القادسية	Qadisia	11	0	⊗	⊗	⊗	⊗	3	282	112	5
6	المثنى	Muthana	7	0	⊗	⊗	⊗	⊗	2	114	44	6
7	النجف	Najaf	12	0	⊗	⊗	⊗	⊗	3	220	81	7
8	بابل	Babil	17	0	⊗	⊗	⊗	⊗	4	413	160	8
9	بغداد	Baghdad	71	2	1	⊗	⊗	⊗	17	2316	988	9
10	ديھوك	Dihouk	12	1	1	⊗	⊗	⊗	3	62	27	10
11	ديالى	Dyala	14	0	⊗	⊗	⊗	⊗	4	209	87	11
12	ذي قار	Thi-Qar	19	0	⊗	⊗	⊗	⊗	5	471	180	12
13	صلاح الدين	Salah din	12	0	⊗	⊗	⊗	⊗	3	163	64	13
14	كربلاء	Karbala	11	0	⊗	⊗	⊗	⊗	3	221	85	14
15	كركوك	Kirkuk	13	1	1	⊗	⊗	⊗	3	226	88	15
16	ميسان	Maysan	10	0	⊗	⊗	⊗	⊗	3	150	54	16
17	نينوى	Nenewa	34	3	1	1	1	⊗	8	322	135	17
18	واسط	Wassit	11	0	⊗	⊗	⊗	⊗	3	297	117	18
Total			328	8	5	1	1	1	83	9032	2607	

پاشکوی دمیہم/ بریاری ژماره ۳۱/ت/ق/۲۰۱۴ و ۳۴/ت/ق/۲۰۱۴ دادگای بالائی
نیتیجادی سہبارت بہیہ سہندنہ کردنی نہنجامہکانی ہہ لہزاردنی ۲۰۱۴

بسم الله الرحمن الرحيم

کوماری عبرااق
داد کای بالائی نییتیجادی

جمهورية العراق
المحكمة الاتحادية العليا

العدد: ۳۴/ت.ق. ۲۰۱۴

رئاسة الجمهورية

م / المصادقة على نتيجة انتخاب مرشحين لمجلس النواب

تحية طيبة

الحاقاً بقرار المحكمة الاتحادية العليا المرقم (۳۱/ت.ق. ۲۰۱۴) المؤرخ في ۲۰۱۴/۶/۱۶ .
فقد تشكلت المحكمة الاتحادية العليا بتاريخ ۲۰۱۴/۶/۲۶ برئاسة القاضي السيد مدحت المحمود
وعضوية كل من القضاة السادة فاروق محمد السامي وجعفر ناصر حسين وأكرم طه محمد
وأكرم أحمد بابان ومحمد صائب النقشبندی وعبود صالح التميمي وميخائيل شمشون قس كوركيس
وحسين أبو ألتمن وعقدت جلستها صباح يوم ۲۰۱۴/۶/۲۶ للنظر في طلب المصادقة على
المرشحين رعد حميد كاظم الدهلي وسليم عبدالله الجبوري الذين ارجأت المصادقة على فوزهما
بموجب قرار المحكمة الاتحادية العليا المرقم (۳۱/ت.ق. ۲۰۱۴) في ۲۰۱۴/۶/۱۶ لوجود قضايا
تحقيقية ضدهما . ولصدور قرارات بالافراج عن السيد سليم عبدالله الجبوري عن تلك القضايا حسب
كتاب محكمة التحقيق المركزية المرقم (۱۳۴۷۳) في ۲۰۱۴/۶/۲۴ واكتسابها درجة البتات
بتصديقها تمييزاً بموجب قرارات هيئة الجنايات في المحكمة الجنائية المركزية في بغداد بصفتها
التمييزية المرقمات (۳۰۸/ت/۲۰۱۴ و ۳۰۹/ت/۲۰۱۴ و ۳۱۰/ت/۲۰۱۴) المؤرخات في
۲۰۱۴/۶/۲۵ . ولصدور قرار بالافراج عن السيد رعد حميد كاظم الدهلي من محكمة التحقيق
المركزية بموجب كتابها المرقم (۱۳۵۸۳) في ۲۰۱۴/۶/۲۵ واكتساب القرار درجة البتات بعدم
الطعن فيه تمييزاً من قبل الادعاء العام لموافقته للقانون .

وبناءً على الطلبين المتقدمين من السيدين سليم عبدالله الجبوري و رعد حميد كاظم الدهلي بتاريخ
۲۰۱۴/۶/۲۵ للمصادقة على نتيجة ترشيحهما الى عضوية مجلس النواب العراقي لعام ۲۰۱۴ .
فقد اجتمعت المحكمة الاتحادية العليا ودفقت قوائم المرشحين وقراري الافراج عن المرشحين
المذكورين وتوصلت الى الاتي :

Federal Supreme Court - Iraq- Baghdad

Tel - ۵۴۳۷۹۱۱.۵۴۳۳۴۵۷

E-mail: federalcourt_iraq@yahoo.com

المحكمة الاتحادية العليا - العراق - بغداد . حي الحارثية . موقع ساعة بغداد

هاتف - ۵۴۳۷۹۱۱.۵۴۳۳۴۵۷

البريد الالكتروني

بسم الله الرحمن الرحيم

كوٲ ماري عيراق
داد كاي بالآي ئبنتيجادي

جمهورية العراق
المحكمة الاتحادية العليا

العدد: ٣٤/ت. ق. /٢٠١٤

المصادقة على النتائج النهائية لعضوية مجلس النواب العراقي لعام ٢٠١٤ للفائزين رعد حميد كاظم
الدهلكي وسليم عبدالله الجبوري . وصدر القرار بالاتفاق في ٢٦/٦/٢٠١٤ .

الرئيس
مدحت المحمود

العضو
فاروق محمد السامي

العضو
جعفر ناصر حسين

العضو
أكرم طه محمد

العضو
أكرم احمد بابان

العضو
محمد صائب النقشبندي

العضو
عيود صالح التميمي

العضو
ميخائيل شمشون قس كوركيس

العضو
حسين أبو التمن

نسخة منه الى :

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات - الحاقاً بقرارنا المشار اليه اعلاه مع التقدير .

لیستی سەرچاوه‌کان

یه‌که‌م، سەرچاوه‌کان به زمانی کوردی:

أ، کتێب:

١، گێوی موکریان، فهره‌هنگی کوردستان، ده‌زگای چاپ و بڵاوکردنه‌وه‌ی ئاراس، ساڵی ١٩٩٩.

٢، دێفید بیتهم و کێشین بویل، دیموکراسی چیه، و که‌ریمی حسامی، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده-هه‌ولێر ٢٠٠١.

٣، رۆبه‌رت دال، ده‌رباره‌ی دیموکراسی - وه‌رگیرانی ئامانج که‌ندی-چاپی یه‌که‌م - چاپخانه‌ی رهنج، سلێمانی ٢٠٠٩.

٤، د. که‌مال پۆلادی، مێژووی ه‌زری سیاسی له‌ رۆژئاوا، وه‌رگیرانی، ئازاد وه‌له‌د به‌گی-سیروان زه‌ندی، ساڵی ٢٠٠٥.

٥، یه‌کێتی په‌رله‌مانتارانێ ئێوده‌وله‌تی، په‌رله‌مان و دیموکراسی له‌ سه‌ده‌ی بیست و یه‌که‌مدا، و، له‌ عه‌ره‌بیه‌وه، هه‌لکه‌وت عه‌بدوڵلا، ده‌زگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م، کتێبی ژماره، ٥٦٢ ساڵی ٢٠١١.

٦، (د. حوجه‌توڵا ئه‌یوبی-و. ئازاد وه‌له‌دبه‌گی، سه‌ره‌له‌دان و به‌رده‌وامی حیزبه‌ سیاسیه‌کان له‌ رۆژئاوا-ده‌زگای ئاراس، چاپی یه‌که‌م ساڵی ٢٠٠٧.

٧، د. سه‌عدی به‌رزنجی تیۆری گشتی یاسا، چاپی یه‌که‌م، زنجیره‌ی زانیاری گشتی ١٩٩٠.

٨، ئه‌ندرو پینولز-بن ریلی، رابه‌ری هه‌لبژاردن و دیموکراسی، و، ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک - ساڵی ٢٠٠٩ چاپخانه‌ی حمیدی، سلێمانی، چ ١.

٩، د. حوجه‌توڵا -ئه‌حمه‌د نه‌قیب زاده-دنيس کاوناک، هه‌لبژاردن و شیوه‌و تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی، و، ئه‌بویه‌کر خۆشناو، کتێبی رووناکییری ژماره (٤١) ساڵی ٢٠٠٣.

١٠، به‌راوردیک له‌ تیوان سیسته‌مه‌کانی هه‌لبژاردن، و-ده‌زگای هه‌لبژاردنی ی. ن. ک چ ١ سلێمانی ٢٠٠٨ چاپخانه‌ی بینایی، وه‌رگیراو له‌ ماله‌ری یۆنامی (نێرده‌ی نه‌ته‌وه‌ یه‌گرتوه‌کان له‌ عێراق، WWW. Unami. unmissions. org).

١١، ئه‌زمونیکێ دیموکراسیانه، ئاماده‌کردنی رود هۆف و میخل لیزنبرگ و پیترومۆلد، وه‌رگیرانی له‌ ئینگلیزه‌وه، سه‌فه‌وت ره‌شید سدقی، بڵاکراوه‌ی لیژنه‌ی سلێمانی ریکخراوی مافی مرۆف له‌ کوردستان، ساڵی ١٩٩٢.

١٢، راپۆرتیک بو‌ ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران، کۆمیسێۆنی بآای هه‌لبژاردنه‌کان،

وهرگيرانی سألح محهمهد ئهمينو ئهمهد محهمهد ئيسماعيل، چ، ۱، سالی ۲۰۰۶.
 ۱۳، تاریق جامباز، زمانه فرهیه کان له دهستوری ولاته فیدرالیه کاند، سلیمانی،
 ۲۰۰۵ له بلأو کراوه کانی مه کته بی بیرو هوشیاری.
 ۱۴، ئه ندامه کورده کانی ئه نجومه نی نوینه رانی عیراق له رۆژگاری پاشایه تیدا،
 ۱۹۲۵، ۱۹۵۸، ئهمهد همهد ئۆمه ر، چاپخانه ی، کۆمه لگای شه هاب هه ولیر، ۲۰۰۷.
 ۱۵، سلیمان مسته فا هه سه ن، یاسا کانی هه لېژاردن له کۆماری عیراقی فیدرال
 و هه رپمی کوردستان، چ ۱ سالی ۲۰۱۰ سلیمانی له بلأو کراوه کانی مه کته بی
 هه لېژاردنی ی. ن. ک .
 ۱۶، شه مال عبداللهه، عیراقی نوێ، بلأو کراوه ی مه کته بی بیرو هوشیاری، ی.
 ن. ک، سالی ۲۰۰۵.

ب، گۆفار

- ۱، گۆفاری ده نگدان.
- ۲، گۆفاری نوڤین
- ۳، گۆفاری هه لېژاردن

ج، رۆژنامه:

- ۱، رۆژنامه ی کوردستانی نوێ،

د، مالپه ره کان:

- ۱، مالپه ری یۆنامی (نیرده ی نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق، WWW. Unami. org
- ۲، مالپه ری کۆمسیۆنی باللی هه لېژاردنه کان: WWW. ihec. iq. com،
- ۳، مالپه ری بزوتنه وه ی ئیزیدی WWW. ezidi-islam. net، nizam. php، http:

ه، چاپپیکه وتنو محازه ره:

- ۱، محازه ره کانی، د. OYA GITGI-په یمانگای رۆژه لاتی ناوه راست بۆ کاروباری
 دیموکراسی-ئهنقه ره تورکیا، خولی ریکخراو له لایه ن وه زاره تی ده ره وه ی تورکیا
 سالی ۲۰۰۶.

دووهه، سه رچاوه كان به زمانى عهده بى:

أ، كتيب

- ١، د. منظر الشاوى - القانون الدستوري و نظرية الدولة بغداد ١٩٨١ لا ٩٣.
- ٢، د. عفيفي كامل عفيفي - الاشراف القضائي على الانتخابات النيابية - منشاة المعارف الاسكندرية، ٢٠٠٢ لا ٥٧.
- ٣، موريس دوفرجه، المؤسسات السياسية والقانون الدستوري: الانظمة السياسية الكبرى، ترجمه د. جورج سعيد، الطبعة الاولى ١٩٩٢، لا ٥٣.
- ٤، اوستن رنى، السياسة الحكم - ترجمة د. حسن علي الذنون، المكتبة الاهلى - بغداد ١٩٦٤ لا ٢٧٣.
- ٥، د. سعاد الشرقاوي - د. عبدالله ناصف، النظم الانتخابات في العالم و في مصر - الدار النهضة مصر، ط ٢، ١٩٩٤.
- ٦، محمد انس قاسم جعفر، النظم السياسية والقانون الدستوري، دار النهضة العربية، ١٩٩٩.
- ٧، النظم السياسية. د. عبدالغني بسيوني عبدالله - دراسة النظرية الدولة و الحكومه و الحقوق الحريات العامة في فكر الاسلامي، والفكر الاوروبي (الدار الجامعية للطباعة و النشر) بدون سنة النشر.
- ٨، د. رعد الجدة، التشريعات الدستورية في العراق، بيت الحكمة، قسم الدراسات التاريخية، المكتبة الوطنية، بغداد حزيران ١٩٩٨.
- ٩، د. رعد الجده، الانتخابات - قوانين - وتشريعات، التشريعات الانتخابية في العراق، المكتبة الوطنية، بغداد، ٢٠٠٠.
- ١٠ - صباح صادق جعفر الانباري، الدستور ومجموعة قوانين الاقاليم والمحافظات، المكتبة القانونية ٢٠٠٩

ب، گؤفار:

- ١، عبدالفتاح ماضي، متى تكون الانتخابات ديموقراطية، مركز دراسات الوحدة العربية، عدد ١٦ السنة ٢٠٠٧
- ٢، اعداد، مركز حقوق الانسان في الامم المتحدة، حقوق الانسان والانتخابات، دار الشؤون الثقافية العامة، الطبعة الاولى ٢٠٠٤

سپیهم، یاساو به لگه نامه کان:

- ۱- چاری گهردوونی مافی مرۆف، ئەنستیتی کورد له پاريس، فيدراسیۆنی ناونتهوهی مافی مرۆف، فۆنداسیۆنی دانیال میتران، ۱۹۹۲.
- ۲- یاسای ژماره (۱۱۱) سالی ۱۹۶۹ یاسای سزاکانی عێراق، هه‌موارکراو.
- ۳- ده‌ستووری کۆماری عێراقی ئیتیحادی ۲۰۰۵.
- ۴- بریاری ژماره (۹۶) یاسای هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نیشتمانی.
- ۵- یاسای ژماره (۱۶) ی سالی ۲۰۰۵ یاسای هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران ۲۰۰۵ له‌گه‌ڵ هه‌موارکردنه‌کانی.
- ۶- قانونی بنه‌رته‌ی ده‌وله‌تی عوسمانی سالی ۱۸۷۶.
- ۷- وه‌سیقه‌ی قانونی هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی مه‌بعوسان ۱۹۰۸.
- ۸- یاسای بنچینه‌یی عێراقی ۲۱، ۳، ۱۹۲۵.
- ۹- سیسته‌می کاتی بۆ هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی دامه‌زرینه‌رانی عێراقی له‌ سالی ۱۹۲۲.
- ۱۰- یاسای هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نوێنه‌رانی سالی ۱۹۲۴.
- ۱۱- یاسای هه‌لبژاردنی ژماره (۱۱) ی سالی ۱۹۴۶.
- ۱۲- مه‌رسومی هه‌لبژاردنی ژماره (۶) سالی ۱۹۵۲.
- ۱۳- یاسای هه‌لبژاردنی نوێنه‌ران ژماره ۵۳ ی سالی ۱۹۵۶.
- ۱۴- یاسای هه‌لبژاردنی ئەندامانی ئەنجومه‌نی نه‌ته‌وه ژماره (۷) سالی ۱۹۶۷.
- ۱۵- ده‌ستوری کاتی ۱۶ ته‌موزی سالی ۱۹۷۰.
- ۱۶- یاسای ژماره ۲۲۸ ی سالی ۱۹۷۰.
- ۱۷- یاسای ئەنجومه‌نی نیشتیمانی ژماره (۵۵) ۱۹۸۰.
- ۱۸- یاسای هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نیشتیمانی ژماره (۳۶) سالی ۱۹۹۵.
- ۱۹- یاسای ژماره (۱) هه‌لبژاردنی په‌رله‌مانی کوردستان.
- ۲۰- به‌لگه‌نامه‌ی ڤاگه‌یانندی ئەنجامه‌کانی پرۆسه‌ی ڤاڤرسی ده‌ستووری هه‌میشه‌یی سالی ۲۰۰۵.
- ۲۱- به‌لگه‌نامه‌ی ڤاستاندنی ئەنجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران سالی ۲۰۰۵ له‌ ۱۰، ۲، ۱۵۲۰۰۶.
- ۲۲- ئەنجامی ده‌نگه‌کانی لیسته به‌شداره‌کان له‌ هه‌لبژاردنی ۷، ۳، ۲۰۱۰ ی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران.
- ۲۳- ئەنجامه‌کانی هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نیشتیمانی ۳۰، ۱، ۲۰۰۵.
- ۲۴- یاسای ژماره (۴۵) ی سالی ۲۰۱۳، یاسای هه‌لبژاردنی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران.
- ۲۵- بریاری ژماره ۱۲ دادگای بالای ئیتیحادی.
- ۲۶- بریاری دادگای بالای ئیتیحادی ژماره ۳۱ ق. ۲۰۱۴.

پیرست

لاپەرە	بابەت
۴	پیشه کی
۸	بەشی یەكەم
۲۴	بەشی دووهم
۶۳	بەشی سێهەم
۷۸	بەشی چوارەم
۸۱	بەشی پێنجەم
۸۶	بەشی شەشەم
۹۴	بەشی حەوتەم
۱۴۹	بەشی/هەشتەم
۱۵۷	بەشی/نۆیەم
۱۹۹	سەرچاوەکان